MODERN KLASİKLER DİZİSİ - 43

FRANZ KAFKA

ŞATO

ALMANCA ASLINDAN ÇEVİREN:
REGAİP MİNARECİ

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

2. basım

Genel Yayın: 3120

MODERN KLASİKLER DİZİSİ

FRANZ KAFKA
ŞATO

ÖZGÜN ADI
DAS SCHLOSS

ALMANCA ASLINDAN ÇEVİREN
REGAİP MİNARECİ

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2014
SERTİFİKA NO: 29619

EDİTÖR
GAMZE VARIM

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

DÜZELTİ
MEHMET CELEP

GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

1. BASIM EYLÜL 2014, İSTANBUL
2. BASIM ŞUBAT 2015, İSTANBUL

ISBN 978-605-332-252-8

BASKI
AYHAN MATBAASI
Mahmutbey Mah. Devekaldırımı Cad. Gelincik Sok. No: 6 Kat: 3
Bağcılar Istanbul
Tel: (0212) 445 32 38 Fax: (0212) 445 05 63
Sertifika No: 22749

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İstiklal Caddesi, Meşelik Sokak No: 2/4 Beyoğlu 34433 İstanbul
Tel. (0212) 252 39 91
Fax. (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

Modern
Klasikler
Dizisi - 43

Franz Kafka

Şato

Almanca aslından
çeviren: Regaip Minareci

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

Birinci Bölüm

K. köye ulaştığında akşamın geç saatiydi. Köy kara batmıştı. Şatonun bulunduğu tepe görünmüyordu, sise ve karanlığa bürünmüştü, orada bir şato olduğuna dair en ufak bir ışık belirtisi bile yoktu. K., anayolu köye bağlayan tahta köprüde uzunca bir zaman durdu ve başını kaldırarak aldatıcı boşluğa baktı.

Sonra yatacak bir yer bakmak üzere yürüdü; handakiler hâlâ ayaktaydılar, hancının kiralayacak odası olmasa da, geç saatte geldiği için onu şaşırtıp, kafasını karıştıran bu müşteriye salona sereceği bir saman şiltede yatabileceğini söyledi. K. bu öneriyi kabul etti. Birkaç köylü hâlâ oturmuş bira içiyordu, ancak K.'nın canı kimseyle konuşmak istemedi, tavan arasından şilteyi bizzat kendi indirdi ve sobanın yanına uzandı. İçerisi sıcaktı, köylülerin sesi çıkmıyordu; yorgun gözleriyle onları bir süre süzdükten sonra uykuya daldı.

Gelgelelim, çok geçmeden uyandırıldı. Kentliler gibi giyinmiş, aktör suratlı, çekik gözlü, kalın kaşlı genç bir adam hancıyla birlikte yanında dikiliyordu. Köylüler hâlâ oradaydılar, içlerinden bazıları daha iyi duyup görebilmek için sandalyelerini çevirmişlerdi. Genç adam, onu uyandırdığı için K.'dan kibarca özür diledi; kendini şato kâhyasının oğlu olarak tanıttıktan sonra, "Bu köy şatoya aittir," dedi, "burada ikamet eden ve geceleyen kişi bir anlamda şatoda ikamet et-

miş ya da gecelemiş sayılır. Kimse kontluktan izin almadan bunu yapamaz. Sizin böyle bir izniniz yok, ya da en azından göstermediniz."

K. hafifçe doğrulup saçlarını düzelttikten sonra başını kaldırıp bu insanlara bakarak, "Ben hangi köye geldim o halde? Burada bir şato mu var?" dedi.

"Kuşkusuz," dedi genç adam usulca, arkadaki adamlardan kimileri K.'nın haline bakıp, başlarını iki yana sallarlarken. "Kont Weswest'in şatosu."

"Ve burada gecelemek için izin gerekiyor, öyle mi?" diye sordu K., az önce bildirilenleri düşünde görmediğinden emin olmak istercesine.

"Bu izin olmalı," diye geldi yanıt; genç adamın kollarını uzatıp, hancıya ve müşterilere, "Yoksa olmasa da olur mu diyorsunuz?" diye sormasında ağır bir alay vardı.

"O halde bu izni alınam gerekecek," dedi K. esneyerek ve kalkmak ister gibi battaniyesini üstünden attı.

"İyi de kimden?" diye sordu genç adam.

"Sayın konttan," dedi K., "başka yolu yok."

Genç adam, "Şimdi gece yarısı konttan izin almak mı?" diye bağırarak bir adım geri çekildi.

"Olmaz mı yani?" dedi K. istifini bozmadan. "O halde beni neden uyandırdınız?"

Bunun üzerine genç adam kendini kaybetti. "Serseri ağızları bunlar!" diye bağırdı. "Kontluk makamına saygı göstermenizi istiyorum! Sizi, kontluk arazisini derhal terk etmeniz gerektiğini bildirmek için uyandırdım."

"Bu maskaralık yeter," dedi K. dikkat çekici ölçüde alçak bir sesle, sonra tekrar yatıp yorganı üstüne çekti. "Siz biraz fazla ileri gidiyorsunuz genç adam, hele sabah olsun bu davranışınızı yeniden görüşeceğiz. Hancı ve şu beyler tanıktır, tabii tanığa ihtiyacım olursa. Şunu da size söylemiş olayım, ben kontun çağırdığı kadastrocuyum. Yardımcıların yarın gün içerisinde aletlerin de bulunduğu arabayla

arkadan gelecekler. Bense karda yürüme fırsatını kaçırmak istemedim, ne yazık ki birkaç kez yolumu şaşırdım ve bu yüzden bu kadar geç kaldım. Geldiğimi şatoya haber vermek için geç olduğunu siz ders vermeye kalkmadan da kendim biliyordum yani. Bu nedenle şu şilteyle yetindim, siz de –en hafif ifadeyle söylemiş olayım– beni rahatsız etme kabalığını gösterdiniz. Söyleyeceklerim bundan ibaret. İyi geceler, baylar." K. ardından sobaya doğru döndü.

"Kadastrocu muymuş?" diye arkasından çekinerek sorduklarını duydu, sonra bütün sesler kesildi. Ancak genç adam kendini çabuk toparladı, K.'nın uyumasına engel olmayacak kadar alçak, ama onun duyabileceği bir sesle hancıya şöyle dedi: "Telefon edip soracağım." Nasıl yani, bu köy lokantasında telefon da mı vardı? Her türlü donanıma sahipti bunlar. K. bu ayrıntıya şaşırmıştı, ancak genel olarak baktığında bunları bekliyordu elbette. Telefonun neredeyse başının üstünde olduğunu sonradan anladı, uyku sersemliğiyle gözünden kaçınıştı bu. Genç adam eğer telefon edecekse, ne kadar çabalarsa çabalasın, bunu K.'yı uykusundan etmeden başaramazdı; burada mesele, K.'nın ona izin verip vermemesiydi, ama K. kararını izinden yana verdi. Bu durumda uyuyormuş gibi yapmanın anlamı yoktu, bu nedenle tekrar sırtüstü döndü. Köylülerin ürkekçe birbirlerine sokularak, aralarında konuştuklarını gördü; bir kadastrocunun gelişi, öyle önemsiz bir şey değildi. Mutfak kapısı açılmıştı; hancının karısı kapıyı dolduran heybetli bedeniyle orada duruyor, hancı olup biteni anlatmak üzere parmak uçlarına basarak ona yaklaşıyordu. O sırada telefon görüşmesi başladı. Kâhya uyuyordu, ancak bir kâhya yardımcısı, adı Fritz olan kâhya yardımcılarından biri oradaydı. Kendini Schwarzer diye tanıtan genç adam, K.'yı otuzlu yaşlarda, pek kılıksız, bir saman şiltenin üstünde mışıl mışıl uyuyan, başının altına yastık yerine küçük bir sırt çantası koymuş, yanı başında burmalı bir baston duran bir adam olarak anlattı. Doğal ola-

rak ondan kuşkulanmıştı, hancı da belli ki görevini savsakladığına göre, bu işin aslını araştırma görevi ona, Schwarzer'e düşmüştü. K., uyandırılmaya, sorgulanmaya ve kontluğun topraklarını terk etmesiyle ilgili görev gereği yapılan tehdide nezaketsiz bir karşılık vermişti, ancak duruma bakılırsa belki de haklıydı, çünkü adam kont tarafından çağrılmış bir kadastrocu olduğunu iddia ediyordu. Bu iddianın doğruluğunu araştırmak elbette bir formaliteden ibaretti, Schwarzer bu yüzden Bay Fritz'den, böyle bir kadastrocunun gerçekten beklenip beklenmediğini merkez kalemden araştırmasını ve yanıtı hemen telefonla bildirmesini rica etti.

Sonra bir sessizlik oldu; Fritz karşı tarafta araştırıyor, bu tarafta da yanıt bekleniyordu. K. istifini bozmadan duruyordu, dönmemiş, sanki merak bile etmemişti, öylece önüne bakıyordu. Schwarzer'in kötülük ve ihtiyat karışımı sözleri, şatoda Schwarzer gibi küçük memurların bile kolayca edindikleri diplomasi eğitimi hakkında K.'ya bir fikir veriyordu. Buradakilerin çalışkanlıklarına da diyecek yoktu; merkez kalem gece vardiyasındaydı. Kalemden anlaşılan çok hızlı yanıt çıkmıştı, çünkü Fritz'den hemen telefon geldi. Ancak gelen haber çok kısa olmalıydı, çünkü Schwarzer ahizeyi öfkeyle fırlattı. "Söylemiştim!" diye bağırdı. "Kadastrocu falan değil, aşağılık, yalancı bir serseri, belki daha da beteri." K. bir an için hepsinin; Schwarzer'in, köylülerin, hancının ve karısının üstüne çullanacaklarını sandı. Hiç değilse ilk saldırıdan korunmak için battaniyenin altına iyice büzüldü. Derken telefon yeniden çaldı; K.'ya göre telefonun zili oldukça güçlüydü. Başını yeniden örtüden usulca dışarı çıkardı. Gelen bu telefonun da K.'yla ilgili olma ihtimali bulunmasa da herkes sustu ve Schwarzer telefonun başına döndü. Uzunca bir açıklamaya kulak verdi, sonra usulca şöyle dedi: "Yanlışlık demek? Bu çok can sıkıcı. Büro amiri bizzat mı telefon etti? Tuhaf, tuhaf. Bunu Sayın Kadastrocu'ya nasıl açıklayayım şimdi?"

K. dikkat kesildi. Demek şato onu kadastrocu olarak atamıştı. Bu, bir yandan onun aleyhineydi, çünkü şatoda hakkındaki her şeyin bilindiğini, güç dengelerinin tartıldığını ve bir gülümsemeyle mücadeleye girildiğini gösteriyordu. Ancak öte yandan, bu aynı zamanda lehineydi de, çünkü K.'nın görüşüne göre onu küçümsediklerini ve başlarda umduğundan fazla özgürlüklere sahip olacağını kanıtlıyordu. Ayrıca kuşkusuz zekice bir yaklaşımla kadastroculuğunu benimseyerek, onu sürekli dehşet içinde tutacaklarına inanıyorlarsa, yanılıyorlardı; bu onu biraz ürpertti, hepsi o kadar.

K., ürkekçe yanına doğru yaklaşan Schwarzer'i bir el hareketiyle uzaklaştırdı; ısrarla diretseler de, hancının odasına geçme önerisini geri çevirdi; yalnızca hancının rahat uyuması için verdiği içkiyi ve karısının getirdiği leğen, sabun ve havluyu kabul etti ve salonun boşaltılmasını istemesine gerek bile kalmadan, sabah olunca onun tarafından tanınmamak için insanlar yüzlerini çevirerek kendilerini dışarı attılar. Lamba söndürüldü ve K. sonunda rahata kavuştu. Bir iki kez yanından hızla geçen farelerden rahatsız olsa da, sabaha kadar derin bir uyku çekti.

Hancının belirttiği üzere bütün konaklama masraflarıyla birlikte ücreti şato tarafından karşılanacak olan kahvaltıdan sonra K. doğruca köye gitmek istiyordu. Ancak, dünkü davranışlarından anımsadığı kadarıyla, onunla zorunlu şeyler dışında başka bir şey konuşmayan hancının suskun bir ricayla çevresinde dolaşıp durduğunu görünce, ona acıyıp yanında biraz oturmasına izin verdi K.

"Kontla henüz tanışmadım," dedi K., "iyi işe iyi para ödediği söyleniyor, bu doğru mu? İnsan benim gibi karısından ve çocuğundan uzaklara giderse, memlekete bir şeyler götürmek istiyor."

"Beyefendi bu konuda endişelenmesin, burada ücretinin azlığından yakınan olmaz." – "Gerçi," dedi K., "çekingen

biri sayılmam, bir konta da düşüncemi söylerim, gelgelelim beylerle iyi geçinerek işini halletmek elbette en iyisi."

Hancı, K.'nın karşısındaki pencerenin kenarına ilişmişti; daha rahat oturmaya cesaret edemiyor, K.'ya sürekli iri, kahverengi, ürkek gözlerle bakıyordu. Başta K.'ya zorla sokulmuştu, ancak şimdi kaçıp kurtulmak ister gibiydi. Kontla ilgili sorguya çekilmekten mi korkuyordu acaba? "Bey" olarak kabul ettiği K.'nın güvenilmezliğinden mi çekiniyordu? K., hancının dikkatini dağıtma ihtiyacı duydu. Saatine bakarak, "Yardımcılarım neredeyse gelirler, onları buraya yerleştirebilecek misin?" dedi.

"Elbette, efendim," dedi hancı, "ancak onlar sizinle şatoda kalmayacaklar mıydı?"

Onları illa şatoya yönlendirerek müşterilerinden ve özellikle de K.'dan bu kadar kolay ve canı gönülden mi vazgeçiyordu bu adam?

"Orası henüz kesin değil," dedi K., "öncelikle bana ne gibi işler yaptıracaklarını öğrenmeliyim. Burada aşağıda çalışacaksam, burada aşağıda kalmam daha akıllıca olur. Ayrıca korkarım yukarıda şatoda yaşamak bana göre değil. Ben hep özgür olmak isterim."

"Sen şatoyu bilmiyorsun," dedi hancı usulca.

"Elbette," dedi K., "insan önyargılı olmamalı. Şimdilik şato hakkında bildiğim tek şey, oradakilerin kadastrocu seçmekten anladıkları. Belki başka meziyetleri de vardır." Huzursuzca dudaklarını kemiren hancıyı özgür bırakmak için ayağa kalktı. Bu adamın güvenini kazanmak kolay değildi.

Dışarı çıkarken, duvardaki koyu renk çerçeve içindeki koyu renk bir portre dikkatini çekti. Resmi yattığı yerden görmüştü, ancak uzaktan ayrıntıları seçememiş ve sanki asıl resim çerçeveden çıkartılmış ve yalnızca siyah bir arka kapak kalmış gibi gelmişti. Oysa bu bir resimdi, şimdi anlaşılıyordu, elli yaşlarında bir adamın portresiydi. Başını göğsüne doğru o kadar eğmişti ki, gözleri neredeyse hiç görünmüyor-

du, eğilmenin asıl nedeni yüksek geniş alnı ve büyük kanca burnu olmalıydı. Başın konumu nedeniyle çene hizasında içeri göçmüş olan sakal aşağıya doğru uzanıyordu. Sol elin parmakları açılmış olarak gür saçlar arasındaydı, ancak el, başı kaldıramıyordu. "Kim bu?" diye sordu K. "Kont mu?" K. resmin önünde durdu, hancıya dönüp bakmadı. "Hayır," dedi hancı, "kâhya." – "Şatoda gerçekten yakışıklı kâhyanız varmış," dedi K., "ama terbiyesiz bir oğlu olması çok yazık." – "Hayır," dedi hancı, K.'yı aşağıya, kendine doğru çekerek kulağına fısıldadı: "Schwarzer dün abarttı, babası yalnızca kâhya yardımcısıdır, üstelik en alt seviyede olanlardan." O anda K. hancıyı çocuk gibi görmüştü. "Vay sahtekâr!" dedi K. gülerek, ancak hancı gülmedi, bunun yerine, "Babası da kudretlidir," dedi. "Hadi oradan," dedi K., "sen herkesi kudretli görüyorsun. Yoksa beni de mi?" – "Seni," dedi hancı çekinerek, ancak ciddi bir ifadeyle, "kudretli görmüyorum." – "Gözlemlemeyi çok iyi biliyorsun," dedi K., "laf aramızda, ama gerçekten kudretli değilim. Bu nedenle kudretli olanlara karşı sanırım senin kadar saygım var, yalnızca senin kadar dürüst değilim ve bunu her zaman itiraf etmem." Ve K., hancıyı teselli edip, onu kazanmak için adamın hafifçe yanağına vurdu. Hancı böylece biraz gülümsedi. Gerçekten de yumuşak ve neredeyse sakalsız yüzüyle çocuk gibiydi. Yandaki kapı penceresinden dirseklerini bedeninden ayırmış, mutfakta uğraşıp durduğu görülen şu iriyarı, yaşı geçkin karısını nereden bulmuştu acaba? Ancak K. şimdi adamı daha fazla sıkıştırmak, yüzünde güçlükle yarattığı gülümsemeyi bozmak istemedi. Kapıyı açması için adama işaret etmekle yetindi ve dışarıdaki güzel kış sabahına doğru adımını attı.

Şimdi tepedeki şatoyu açık havada belirgin hatlarıyla görebiliyordu ve şato, her şeye yeni bir biçim veren, ince bir tabaka halinde her yeri örten karla daha da belirginleşiyordu. Ayrıca tepede, köyde olduğundan daha az kar var gibiydi; K. köy içinde yürürken dün anayolda ilerlerken çektiği ka-

dar güçlük çekiyordu. Kar köyde kulübelerin camlarına kadar yükselmişti ve alçak çatıların üstünde bütün ağırlığıyla duruyordu, ancak yukarıdaki tepede her şey hafif ve özgürce göğe yükseliyordu, ya da en azından buradan öyle görünüyordu.

Şato, bulunduğu uzak yerden göründüğü kadarıyla genelde K.'nın beklentilerine uyuyordu. Ne bir şövalye şatosu ne de modern bir saraydı; birkaç tanesi iki katlı, ama çoğu daha alçak bir sürü bitişik binadan oluşan geniş bir yapıydı. İnsan bir şato olduğunu bilmese burayı bir kasaba sanabilirdi. K. yalnızca bir kale gördü, ancak bunun bir eve mi, yoksa kiliseye mi ait olduğu seçilemiyordu. Kulenin çevresinde karga sürüleri dolanıyordu.

K. gözlerini şatoya dikerek yoluna devam etti, başka bir şey onu ilgilendirmiyordu. Ancak yaklaştıkça şato onu düş kırıklığına uğrattı, köy evlerinden oluşan pek acınası bir kasabadan başka bir şey değildi burası; tek farkı, her şeyin taştan yapılmış olmasıydı belki de, ancak sıvalar çoktandır dökülmüştü ve görünüşe bakılırsa taşları ufalanmaya başlamıştı. K.'nın düşüncesi doğduğu kasabaya kaydı, bu sözümona şatodan pek eksiği yoktu, eğer K. yalnızca ziyaret için buraya gelmiş olsaydı, bu uzun yolculuğa değmezdi, bu durumda uzun zamandır görmediği memleketini gidip görmekle daha akıllıca hareket etmiş olurdu. Memleketinin kilise kulesiyle tepedeki kuleyi hayalinde karşılaştırdı. Memleketinin kulesi kesin ve kararlı, dümdüz yukarıya doğru sivrilen, geniş çatılı ve tepesinde kırmızı kiremitler olan dünyevi bir yapıydı – zaten başka nasıl inşa edebilirdik ki?–, ancak bu alçak evler topluluğundan daha yüce bir amaçla yapılmıştı ve kasvetli günden daha net bir duruşa sahipti. Tepedeki kule ise –bir tek o seçilebiliyordu– şimdi görülebildiği kadarıyla bir evin, belki de bir şatonun ana parçasıydı; tekdüze yuvarlak, kısmen sarmaşıklarla örtülü, şimdi güneş altında parıldayan ufak pencereleri olan bir yapıydı; bu gö-

rüntüde çılgınca bir şey vardı, zirvesi bir galeri şeklinde inşa edilmişti; mazgal dişleri adeta korkak beceriksiz bir çocuk eliyle çizilmiş gibi kesinlikten uzak, düzensiz ve kırık dökük, mavi gökyüzüne doğru uzanıyordu. Öyle ki, sanki mekânın melankolik sakini, evin en kuytu odasına kilitlenmeyi hak ederken, kendini dünyaya göstermek için çatıyı delip, orada dikilmişti.

K. yine sessizce durdu; sessizce durunca adeta değerlendirme gücü artıyor gibiydi. Gelgelelim rahatsız edildi. Gerisinde durmakta olduğu köy kilisesinin –burası aslında cemaati içine alabilmek için sundurma biçiminde genişletilmiş bir şapeldi yalnızca– arkasında okul vardı. Eğreti ve eski bir yapının özelliklerinin tuhaf bir şekilde iç içe geçtiği bu kısa ve uzunlamasına bina, çitlerle çevrili bir bahçenin ortasındaydı; bahçe şimdi karla kaplı bir alana dönüşmüştü. Çocuklar öğretmenleriyle dışarı çıkmaktaydılar. Hepsi yoğun bir küme oluşturup, öğretmenin çevresini sardılar, gözlerini ona diktiler; hiç susmadan gevezelik ediyorlardı. K. hızlı konuşmalarından hiçbir şey anlayamadı. Genç, ufak tefek, dar omuzlu, dimdik duran ama gülünç görünmeyen öğretmen, K.'yı uzaktan gözüne kestirmişti, öyle ya, kendi grubu dışında çevrede K.'dan başka kimse yoktu. Bir yabancı olarak önce K. selam verdi, bu komutan kılıklı ufak tefek adama. "İyi günler, öğretmen bey," dedi. Çocuklar bir anda sustular, ani sessizlik, konuşmasına zemin hazırlaması açısından öğretmenin hoşuna gitmişti. "Şatoya mı bakıyorsunuz?" diye öğretmen K.'nın beklediğinden daha sakince sordu, ancak sesindeki tını K.'nın davranışını onaylamıyor gibiydi. "Evet," dedi K., "buraların yabancısıyım, henüz dün akşamdan beri buradayım." – "Şatoyu beğenmediniz mi?" dedi öğretmen aceleyle. "Anlamadım," diye karşılık verdi K., biraz şaşırmıştı; sonra daha yumuşak bir tarzda sorusunu yineledi: "Şatoyu beğenip beğenmediğimi mi soruyorsunuz? Beğenmediğimi nereden çıkardınız?" – "Hiçbir

yabancı beğenmez çünkü," dedi öğretmen. Bu noktada tatsız bir şey söylememek için K. konuyu değiştirdi ve "Kontu tanıyorsunuzdur sanırım," dedi. "Hayır," diye cevap verdi öğretmen ve dönüp gitmeye hazırlandı. Ancak K. bırakmadı ve tekrar sordu. "Nasıl yani? Kontu tanımıyor musunuz?" – "Onu nasıl tanıyacaktım ki?" diye usulca sordu öğretmen, sonra sesini yükselterek Fransızca ekledi: "Burada masum çocuklar var, saygılı olun." K. bunu soru sormak için fırsat bildi: "Öğretmen bey, ziyaretinize gelebilir miyim? Burada uzunca süre kalacağım ve şimdiden yalnızlık çekmeye başladım. Ne köylülerden birisiyim ne de şatoya aitim." – "Köylülerle şato arasında bir fark yoktur," dedi öğretmen. "Olabilir," dedi K., "bu benim durumumu değiştirmez. Bir ara ziyaretinize gelebilir miyim?" – "Schwanengasse Sokağı'nda kasabın bitişiğinde oturuyorum." Bu, davetten çok bir adres tarifi olsa da, K. yine de, "Tamam, geleceğim," dedi. Öğretmen başını salladı ve yeniden bağrışmaya başlayan çocuklarla yoluna devam etti. Yokuş aşağı inen dar bir yolda çok geçmeden gözden kayboldular.

Ancak K.'nın zihni dağılmış, konuşma canını sıkmıştı. Buraya geldiğinden beri üzerinde ilk kez gerçek bir yorgunluk hissediyordu. Başlarda uzun yolculuktan hiç etkilenmemiş gibiydi, günlerce sakin, adım adım yürümüştü, ancak aşırı gayretin sonuçları şimdi ortaya çıkıyordu, tabii zamansızdı. Yeni dostluklar kurma arzusu onu karşı konulamaz biçimde çekiyordu, gelgelelim her yeni tanışma da yorgunluğunu artırıyordu. Bugünkü durumuyla gezintisini hiç değilse şato girişine kadar sürdürmeye kendini zorlayabilirse, bu fazlasıyla yeterli olacaktı.

Böylece yeniden yola koyuldu, ancak yol uzundu. Köyün anacaddesi, şatonun bulunduğu tepeye çıkmıyordu, şatonun yakınına kadar gidiyor, ama sonra kasten yapıyormuş gibi kıvrılıyor, şatodan uzaklaşmasa bile yakınından da geçmiyordu. K. hep, sonunda yol şatoya dönecekmiş diye

bekledi, böyle umduğu için yola devam etti; muhtemelen yorgunluğundan olacak, yoldan ayrılmakta kararsız davrandı; köyün yayıldığı alana, bir türlü sonu gelmemesine de şaşırdı; küçük evlerin ve buzlanmış camların önünden, karlı ve kimsenin olmadığı sokaklardan geçip duruyordu – sonunda insanı esir alan yoldan kendini kopardı, ona dar bir sokak ve daha kalın bir kar örtüsü kucak açtı, kara gömülen ayakları çekip çıkarmak çok güçtü, bedeninden ter boşaldı, ansızın durdu ve daha ileri gidemedi.

Yapayalnız değildi elbette, sağında ve solunda köylü kulübeleri vardı. Kartopu yapıp, bir pencereye fırlattı. Kapı hemen açıldı –köydeki yol boyunca açılan ilk kapıydı bu–, kahverengi kürk ceketli, başını yana doğru eğmiş, güler yüzlü, dermansız, yaşlı bir köylü orada duruyordu. "Biraz evinize girebilir miyim?" dedi K., "çok yorgunum." Yaşlı adamın söylediklerini duymuyordu, önüne doğru uzatılan, onu kardan kurtaran tahtayı şükranla kabul etti ve birkaç adım sonra odanın içindeydi.

Loş ve geniş bir odaydı burası. Dışarıdan gelen önce hiçbir şey göremezdi. K., bir çamaşır teknesine takılıp sendeleyince, bir kadın eli onu tutup geri çekti. Odanın bir köşesinden çığlık çığlığa çocuk sesleri geliyordu. Diğer bir köşeden kıvrıla kıvrıla yükselen buhar, alacakaranlığı zifiri karanlığa dönüştürüyordu. K. sanki bulutların arasında duruyordu. "Sarhoş bu!" dedi birisi. "Kimsiniz siz?" diye amirane bir ses gürledi, sonra yaşlı adama dönerek sordu:"Onu neden içeri aldın? Sokakta dolanan herkes içeri mi alınır?" – "Ben kontun kadastrocusuyum," dedi K., hâlâ seçemediği adama karşı kendini savunmak için. "Yaa, kadastrocu demek," dedi bir kadın sesi ve ardından derin bir sessizlik oldu. "Beni tanıyor musunuz?" diye sordu K. "Elbette," dedi kısaca yine aynı ses. Sanki K.'yı tanıyor olmalarının bu insanlar açısından bir önemi yoktu.

Derken duman biraz dağıldı ve K. çevreyi ağır ağır seçmeye başladı. Çamaşır günü olmalıydı. Kapının dibinde

çamaşırlar yıkanıyordu. Ancak buhar başka bir köşeden, içinde iki adamın yıkandığı, K.'nın daha önce görmediği büyüklükte, çift kişilik yatak genişliğinde bir ahşap tekneden geliyordu. Şaşırtıcı yönünün ne olduğunu kimse pek bilmese de, daha şaşırtıcı olan yer, odanın sağ köşesiydi. Kulübenin karşı duvarında yer alan büyük bir delikten –duvardaki tek delikti bu– muhtemelen avludan doğru içeri karın solgun ışığı sızıyor ve odanın dip köşesinde yüksek arkalıklı bir koltukta yorgunluktan yarı yatar durumda oturan kadının elbisesine ipeksi bir parıltı katıyordu. Kadının kucağında, göğsüne yasladığı bir bebek vardı. Çevresinde birkaç çocuk oynuyordu, bunların köylü çocukları oldukları belliydi; kadın köylüye benzemiyordu, öyle ya, hastalık ve yorgunluk köylüleri de kibarlaştırıyordu.

"Oturunuz!" dedi adamlardan biri; gür sakallıydı, ayrıca derin derin soluk alıp verdiği için açık tuttuğu ağzının üstünde bir de bıyığı vardı. Adam, teknenin kenarından elini uzatarak –ki bu komik bir görüntüydü– bir sandığa işaret ederken, K.'nın yüzüne olduğu gibi sıcak su sıçrattı. K.'yı içeriye alan yaşlı adam sandığın üzerine oturmuş, dalıp gitmişti. K. sonunda oturacak bir yer gösterildiği için minnettardı. Artık kimse onunla ilgilenmiyordu. Çamaşır teknesinin başındaki genç irisi, sarışın kadın işini yaparken usul usul şarkı mırıldanıyordu; küvetteki adamlar tepinerek dönüp duruyorlardı; çocuklar onlara yaklaşmaya çalışıyorlar, ancak üzerlerine sıçratılan ve K.'nın da nasibini aldığı bolca suyla geri püskürtülüyorlardı; koltuktaki kadın ölü gibi uzanmıştı, göğsündeki çocuğa eğilip göz attığı bile yoktu, boş boş yukarıya bakıyordu.

K. bu hiç değişmeyen güzel ve hüzünlü tabloya muhtemelen uzun bir süre bakmıştı; ancak sonra uykuya dalmış olmalıydı, çünkü kendine seslenen yüksek sesle irkilerek uyandığında, başı yanında oturan yaşlı adamın omzuna yaslıydı. Adamlar banyolarını tamamlamışlardı. Şimdi sarışın

kadının gözetimindeki çocuklar küvette oynaşıyorlar, adamlar da giyinik olarak K.'nın önünde dikiliyorlardı. Öyle görülüyordu ki, yaygaracı sakallı adam, öteki kadar önemsenecek biri değildi. Çünkü gür sakallıdan daha uzun boylu olmayan ve sakalı da daha kısa olan öteki, daha sakin ve yavaş düşünen biriydi; geniş gövdeli, ablak yüzlüydü, başını önüne eğmişti. "Sayın Kadastrocu," dedi, "burada kalamazsınız. Nezaketsizliğimi bağışlayın." – "Ben de burada kalmak istemedim zaten," dedi K., "niyetim biraz dinlenmekti. Bunu yaptım ve şimdi gidiyorum." – "Konukseverlikte kusur etmemiz sizi şaşırtmış olmalı," dedi adam, "ancak konukseverlik bizim âdetimiz değildir, konuklara ihtiyacımız yok." Aldığı uykuyla biraz canlanan, daha öncekine oranla biraz daha iyi duyabilen K. bu açıksözlülükten memnun oldu. Şimdi daha rahat hareket edebiliyordu; bastonunu bir oraya, bir buraya dokundurarak koltuktaki kadına yaklaştı; ayrıca K.'nın bedeni odadakilerin hepsinden daha iriydi.

"Elbette," dedi K., "neden konuklara ihtiyacınız olsun ki. Ne var ki arada bir birine ihtiyaç duyulabilir, örneğin bana, kadastrocuya." – "Bilemem," dedi adam usulca, "sizi çağırmışlarsa, muhtemelen size ihtiyaçları vardır; bu bir istisna olmalı; ama biz alt tabakayız, kurallara uyarız, kusurumuza bakmamalısınız." – "Hayır, hayır," dedi K., "sizlere yalnızca müteşekkirim, size ve buradaki herkese." Ve K., kimsenin beklemediği bir anda bir sıçrayışta döndü ve kadının önüne dikildi. Kadın, yorgun mavi gözleriyle K.'ya baktı; şeffaf, ipek bir başörtüsü alnına kadar inmişti ve bebek göğsünde uyuyordu. "Kimsin sen?" diye sordu K. Kadın küçümsercesine, "Şatodan bir kızım," dedi; ancak bu küçümsemenin K.'ya mı, yoksa kendi yanıtına mı yönelik olduğu belli değildi.

Bütün bunlar yalnızca bir an sürmüştü; K.'nın biri sağına, biri soluna iki adam yapıştı, sanki başka iletişim yolu yokmuş gibi susarak, onu bütün güçleriyle kapıya doğru sürüklediler.

Bunlar yaşanırken yaşlı adam bir şeye sevinmiş olacak ki, ellerini çırptı. Çamaşırcı kadın da, birden çılgın gibi gürültü koparmaya başlayan çocukların arasında gülüyordu.

K. ise çok geçmeden sokaktaydı; adamlar eşikten onu gözetliyorlardı. Kar tekrar yağmaya başlamıştı, hava yine de biraz daha aydınlık gibiydi. Gür sakallı adam sabırsızca seslendi: "Nereye gitmek istiyorsunuz? Bu yol şatoya, şu yol da köye çıkar." K. ona yanıt vermedi, ancak diğerine üstünlüğüne karşın ondan daha cana yakın gibi duran adama şöyle dedi: "Kimsiniz siz? Konaklamam için kime teşekkür etmeliyim?" – "Ben sepici ustası Lasemann," diye yanıtladı adam, "ancak kimseye teşekkür etmeniz gerekmez." – "Peki," dedi K., "belki yine karşılaşırız." – "Hiç sanmam," dedi adam. O sırada gür sakallı adam elini kaldırarak, "İyi günler Artur, iyi günler Jeremias!" dedi. K. arkasına döndü, bu köyde insanlar pekâlâ sokağa çıkıyorlardı işte! Şato yönünden orta boylarda iki genç adam geliyordu, ikisi de çok zayıftı, bedenlerini iyice saran giysiler giymişlerdi, yüzleri de birbirlerine çok benziyordu. Tenleri oldukça esmerdi, birisinin olağanüstü siyahlıktaki keçi sakalı yine de dikkat çekiciydi. Bu yol koşullarına göre şaşırtıcı biçimde hızlı yürüyorlardı, ince bacaklarını uyumlu olarak atıyorlardı. "Nereye böyle?" diye gür sakallı seslendi. Onlarla ancak bağırarak anlaşmak mümkündü, o derece hızlı gidiyor ve durmuyorlardı. "İş güç," dediler, arkaya doğru bakıp gülerek. "Nerede?" – "Handa." – "Ben de oraya gidiyorum," diye bağırdı K. bir anda hepsini bastırarak; bu iki adamın onu yanlarına almalarını çok istiyordu; gerçi dostluk açısından K.'ya verebilecekleri pek bir şeyleri yoktu, gelgelelim iyi ve keyifli yol arkadaşları oldukları belliydi. Adamlar K.'nın söylediklerini duydular, ne var ki yalnızca başlarını sallayıp gittiler.

K. hâlâ karın içinde öylece duruyordu, ayağını kardan kurtarıp, ardından biraz daha derinlere batmak istemiyordu canı. Sepici ustası ve arkadaşı, K.'dan tamamen kurtulduk-

ları için memnun bir halde, dönüp dönüp K.'ya bakarak, evin aralık kapısından usulca içeri süzüldüler ve K. onu saran karla baş başa kaldı. "Eğer burada kasıtlı değil de, rastlantı sonucu duruyor olsaydım, küçük bir ümitsizlik vesilesi olurdu," diye düşündü K.

O sırada sol taraftaki kulübenin küçücük bir penceresi açıldı; kapalıyken, belki de kardan yansıyan ışıkla koyu mavi görünmüştü; öylesine küçüktü ki, şimdi açıldığında camdan dışarı bakan kişinin yüzünün tamamı değil, yalnızca gözleri, yaşlı kahverengi gözleri görülebiliyordu. K., titrek bir kadın sesinin, "İşte orada duruyor," dediğini duydu. "Kadastrocu," dedi bir erkek sesi. Adam sonra pencerenin önüne geçerek düşmanca olmayan, ancak evinin önündeki sokakta her şeyin yolunda olmasını önemser bir tavırla, "Kimi bekliyorsunuz?" diye sordu. "Beni buradan alıp götürecek bir kızağı," dedi K. "Buradan kızak geçmez," dedi adam, "burası taşıt yolu değil." – "Ama bu yol şatoya gitmiyor mu?" diye itiraz etti K. "Olsun, olsun," dedi adam ödünsüz bir ifadeyle, "burası taşıt yolu değil." Sonra ikisi de sustular. Gelgelelim adam bir şey düşünür gibiydi, çünkü dumanın çıktığı pencereyi hâlâ açık tutuyordu. "Berbat bir yol," dedi K., adamın konuşmayı sürdürmesine yardımcı olmak için.

Ancak adam, "Elbette öyle," demekle yetindi.

Ama adam bir süre sonra, "İsterseniz sizi kendi kızağımla götürebilirim," dedi. "Evet, götürün lütfen," dedi K. sevinçle, "ne ödemem gerekiyor?" – "Hiçbir şey," dedi adam. K. çok şaşırmıştı. "Sonuçta siz kadastrocusunuz," diye açıklama yaptı adam, "ve şatodan birisiniz. Nereye gitmek istiyorsunuz?" – "Şatoya," dedi K. hemen. "Bu durumda gitmiyorum," dedi adam çabucak. "Ama şatodan biriyim," dedi K., adamın sözlerini yineleyerek. "Olabilir," diye karşılık verdi adam onu tersleyerek. "O halde beni hana götürün," dedi K. "Peki," dedi adam, "birazdan kızakla burada olurum." Bütün olanlarda özel bir dostane tavırdan çok, adamın K.'yı

evin önündeki meydandan uzaklaştırmaya yönelik bencil, ürkek ve aşırı titiz çabası seziliyordu.

Avlu kapısı açıldı; küçük ve cılız bir atın çektiği, hafif yük taşımaya uygun, oturma yeri olmayan küçük ve basık bir kızak göründü; ardından da adam yürüyordu, iki büklüm ve güçsüzdü, topallıyordu; başına sıkıca doladığı yün atkıdan çok küçük görünen kızarmış yüzünden nezleli olduğu anlaşılıyordu. Adam hastaydı besbelli, sırf K.'yı oradan uzaklaştırmak için dışarı çıkmıştı. K., buna benzer bir şeyler söyledi, ama adam onu eliyle savuşturdu. K.'nın bütün öğrenebildiği, onun arabacı Gerstäcker olduğu, hazırda bulundurduğu için bu rahatsız kızağı çıkarttığı ve başka bir kızağı çekip almanın zaman gerektireceğiydi. "Oturun," dedi adam, kırbacıyla kızağın arkasını göstererek. "Yanınıza oturacağım," dedi K. "Ben yürüyeceğim," dedi Gerstäcker. "Nedenmiş o?" diye sordu K. "Ben yürüyeceğim," diye yineledi Gerstäcker ve bir öksürük nöbetine tutuldu; nöbet onu öyle sarsıyordu ki, bacaklarını kara gömüp, iki eliyle kızağın kenarına tutunmak zorunda kaldı. K. başka bir şey söylemeden kızağın arkasına oturdu, derken öksürük yavaş yavaş hafifledi ve hareket ettiler.

K.'nın bugün ulaşmayı umduğu, şimdiden garip bir karanlık içerisinde olan tepedeki şato, yine uzaklaşıyordu. Sanki K.'ya bunun geçici bir ayrılık olduğunun işaretini verircesine, tepeden bir çan sesi geldi, keyifli ve şen şakraktı, bu çan hiç değilse bir an için insanın yüreğini titretiyordu; öyle buruk çalıyordu ki, sanki ürkekçe özlemini çektiği bir şeyin gerçekleştiği tehdidini savuruyor gibiydi. Çok geçmeden bu büyük çan sustu, yerini belki tepedeki, ama belki de köydeki zayıf ve tekdüze çalan küçük bir çana bıraktı. Bu çıngırdama, ağır seyreden yolculukla ve bu sefil ama acımasız arabacıyla çok daha uyumluydu.

"Hey," diye seslendi K. ansızın, kilisenin yakınlarına gelmişlerdi, han artık uzakta değildi; K. biraz cesur davra-

nabilirdi: "Sorumluluğu üstlenip, beni taşımana çok şaşırdım; bunu yapmana izin var mı?" Gerstäcker oralı olmadı ve küçük atın yanında yürümeyi sürdürdü. "Bana bak," diye seslendi K., kızaktan aldığı karı sıkıştırıp top yaptı ve Gerstäcker'in kulağının ortasına fırlattı. Adam şimdi durup arkasına döndü; ancak K., bu iki büklüm, kötü muamele görmüş; kırmızı, ince ve yorgun yüzlü; ikisi farklı olan yanaklarından biri içine göçmüş, diğeri düz; içinde yalnızca tek tük dişin bulunduğu, dikkat kesilerek açılmış ağızlı adamı görünce –bu arada kızak biraz öne kaymıştı– az önce kendisini kızağına aldığı için Gerstäcker'in cezalandırılıp cezalandırılmayacağına dair kötü niyetle sorduğu soruyu, şimdi ona acıyarak yineledi. "Ne istiyorsun?" dedi Gerstäcker, durumu kavrayamamıştı, ancak açıklama da beklemiyordu; atı dehledi ve yeniden yola koyuldular.

İkinci Bölüm

Hana yaklaştıklarında –K. bunu dönemeçten anlamıştı– ortalık şaşırtıcı şekilde karanlığa gömülüydü. Oradan ayrılalı o kadar olmuş muydu? K.'nın hesabına göre bir ya da iki saat geçmişti; çıktığında sabahtı, açlık hissetmemişti; az öncesine kadar her yere gün ışığı yayılmışken, şimdi karanlık çökmüştü. "Günler kısa, günler kısa," dedi kendi kendine, kızaktan indi ve hana yöneldi.

Yukarıda, binanın küçük merdivenlerinin başında hancının durmuş, elindeki feneri ona doğru tuttuğunu görünce K. çok sevindi. Birden kendini getiren adamı anımsar gibi olunca durdu; karanlıkta bir öksürük sesi duydu; bu, oydu. Onu nasılsa yakında yine görecekti. Kendisini alçakgönüllü bir ifadeyle selamlayan hancının yanına vardığında, kapının sağında ve solunda duran iki adamı fark etti. Feneri hancıdan alarak, adamların üstüne tuttu; bunlar daha önce gördüğü, kendilerine Artur ve Jeremias diye seslenilen adamlardı. Şimdi selam veriyorlardı. Askerlik günlerini, o mutlu günleri anımsayarak güldü K. "Siz kimsiniz?" diye sordu, bir ona bir ötekine bakarak. "Yardımcılarınız," dediler adamlar. Hancı sesini alçaltarak, "Bunlar yardımcılar," diye onayladı. "Nasıl?" diye sordu K. "Arkamdan gelmelerini beklediğim eski yardımcılarım siz misiniz?" Adamlar onayladılar. "Güzel," dedi K. bir süre sonra, "geldiğiniz iyi oldu."

– "Ayrıca," dedi K. bir süre daha durduktan sonra, "çok geç kaldınız, çok özensizsiniz." – "Yol çok uzundu," dedi adamlardan biri. "Yol çok uzundu," diye yineledi K., "ama sizi şatodan inerken yolda görmüştüm." – "Evet," dedi adamlar, açıklama yapmadan. "Araç gereçleriniz nerede?" diye sordu K. "Bizim araç gerecimiz yok," dediler. "Size emanet ettiğim araç gereçler peki?" dedi K. "Bizim araç gerecimiz yok," diye yinelediler. "Öff, amma adamlarsınız!" dedi K. "Kadastroculuktan anlar mısınız peki?" – "Hayır," dediler. "Ama benim yardımcılarımsanız, bu işten anlıyor olmalısınız," dedi K. Sustular. "Gelin o halde," dedi K. ve onları önüne katarak hana girdi.

Daha sonra hanın içki salonunda üçü birden hiç konuşmadan bira içiyorlardı, küçük bir masanın çevresindeydiler, K. ortadaydı, yardımcılar sağına ve soluna oturmuşlardı. Bunun dışında, bir akşam önce olduğu gibi yine köylülerin doldurduğu bir masa daha vardı. "Sizinle işimiz zor," dedi K. ve daha önce sıklıkla yaptığı gibi adamların yüzlerini karşılaştırdı, "sizi birbirinizden nasıl ayırt edeceğim? Yalnızca adlarınız farklı, onun dışında birbirinize çok benziyorsunuz, tıpkı," durakladı, sonra istemsiz olarak devam etti, "tıpkı yılanlar kadar birbirinize benziyorsunuz." Adamlar gülümsediler. "Aslında bizi birbirimizden ayırt etmekte zorlanmazlar," dediler, kendilerini savunurcasına. "Size inanıyorum," dedi K., "zaten ben de buna tanıklık ettim, ne var ki ben yalnızca kendi gözlerimle görürüm ve bu gözlerle birbirinizden ayıramıyorum sizi. Bu nedenle size tek bir kişiymişsiniz gibi davranacağım ve ikinize de Artur diyeceğim, birinizin adı Artur değil mi zaten? Sen misin o?" diye K. adamlardan birine sordu. "Hayır," dedi adam, "benim adım Jeremias." – "Fark etmez," dedi K., "ben ikinize de Artur diyeceğim. Artur'u bir yere yollarsam, ikiniz birden gideceksiniz, Artur'a bir iş verirsem, ikiniz yapacaksınız; ikinizi ayrı işlerde kullanamayacak olmam, benim açımdan büyük dezavantaj

olacak, öte yandan size yüklediğim her işin sorumluluğunu birlikte üstlenmeniz de bana avantaj sağlayacak. İşi aranızda nasıl paylaşacağınız beni ilgilendirmez, sakın suçu birbirinize atarak bahane göstermeyin, gözümde tek kişisiniz." Adamlar düşündükten sonra, "Bu bizim için çok can sıkıcı," dediler. "Olmaz olur mu," dedi K., "elbette can sıkıcıdır, ancak böyle olacak." K. kısa bir süredir köylülerden birinin masanın çevresinde dolandığını fark etmişti, sonunda adam kararını verdi, kulağına bir şey fısıldamak üzere yardımcılarından birine yaklaştı. "Kusura bakmayın," dedi K., elini masaya vurdu ve ayağa kalktı, "bunlar benim yardımcılarım ve şu anda bir toplantı yapıyoruz. Kimsenin bizi rahatsız etmeye hakkı yok." – "Özür dilerim, özür dilerim," dedi köylü ürkerek ve gerisin geriye arkadaşlarının yanına gitti. "En çok buna dikkat etmelisiniz," dedi K. yeniden yerine oturduktan sonra. "Benden izinsiz kimseyle görüşemeyeceksiniz. Ben burada yabancıyım, siz de benim eski yardımcılarım olduğunuza göre, siz de yabancısınız. Biz üç yabancı bu nedenle dayanışmalıyız, hadi bunun için el sıkışalım." Adamlar ellerini pek bir istekli biçimde K.'ya uzattılar. "İndirin ellerinizi," dedi K., "ancak emrim geçerlidir. Şimdi yatmaya gidiyorum, aynısını size de öneririm. Bugün bir iş günümüz boşa geçti, yarın erkenden işe başlayacağız. Şatoya gitmemiz için bir kızak ayarlayın ve sabah altıda kapının önünde hazır olun." – "Peki," dedi adamlardan biri. Ama öteki adam araya girdi: "Peki diyorsun ama, bunun olanaksız olduğunu biliyorsun." – "Susun," dedi K., "ayrı düşmeye mi başlıyorsunuz yoksa?" Bunun üzerine ilk konuşan adam da, "Doğru söylüyor," dedi, "bu olanaksız, hiçbir yabancı izinsiz şatoya giremez." – "İzni nereden isteyeceğiz?" – "Bilmiyorum, belki de kâhyadan." – "Bu durumda izni telefonla istememiz gerekecek; derhal kâhyaya telefon edin, ikiniz birden." Adamlar telefona koştular, kâhyayı bağlamalarını istediler – telefonun başında itişip kakışıyorlardı şimdi! Dışarıdan ba-

kıldığında gülünç derecede itaatkâr görünüyorlardı – K.'nın ertesi sabah onlarla birlikte şatoya gelip gelemeyeceğini sordular. K. yanıttaki "Hayır"ı oturduğu masadan duymuştu. Ancak yanıt daha kapsamlıydı ve şöyleydi: "Ne yarın ne de başka bir zaman." – "Kendim telefon edeceğim," dedi K. ve ayağa kalktı. K. ve yardımcılarıyla o ana kadar –köylü olayı dışında– kimse ilgilenmezken, K.'nın son sözü herkesin dikkatini çekmişti. Hepsi K.'yla birlikte yerinden kalktı ve hancının onları uzaklaştırmaya çalışmasına aldırmadan omuz omuza vererek telefonun çevresinde yarım daire oluşturdular. K.'nın hiçbir yanıt alamayacağı görüşü ağır basıyordu. K. onlardan sessiz olmalarını istedi, onların görüşlerini duymak gibi bir talebi yoktu.

Ahizeden, K.'nın telefon ederken daha önce hiç duymadığı bir uğultu geliyordu. Sanki sayısız çocuğun sesinden oluşan bu uğultudan –ama bu uğultu öyle değildi, uzaklardan, çok uzaklardan gelen seslerin söylediği bir şarkıydı– sanki bu uğultudan olanaksız bir şekilde tek, tiz ve güçlü bir ses oluşuyordu ve bu ses yalnızca kulağa girmek değil de, daha derinlere nüfuz etmek istercesine kulağa çarpıyordu. K., sol kolunu telefon sehpasına yaslamış, konuşmadan dinliyordu.

Öylece ne kadar kaldığını bilmiyordu – hancı gelip, ona bir ulağın geldiğini haber vermek için ceketinden çekiştirinceye kadar orada durmuştu. "Çekil!" diye bağırdı K. kendine hâkim olamayarak, belki de ahizenin içine bağırdı, çünkü şimdi hatta birisi vardı. Şöyle bir konuşma gerçekleşti: "Ben Oswald, siz kimsiniz?" dedi sert ve kibirli bir ses; K., adamın ufak bir konuşma bozukluğu varmış gibi duyumsadı ve bunu sesine fazladan bir sertlik katarak dengelemeye çalıştığını düşündü. K., adını vermeden önce biraz duraksadı, telefonun karşısında savunmasızdı, karşı taraftaki adam ona bağırıp çağırabilir, ahizeyi elinden bırakabilirdi; K. o zaman belki de önemli bir kanalını tıkamış olurdu. K.'nın duraksaması adamın sabrını taşırdı. "Kim-

siniz?" diye yineledi adam. Sonra, "Oradan bu kadar sık telefon etmezseniz memnun olurum, çünkü bir saniye önce yine aradınız," diye ekledi. K. bu sözlere karşılık vermeden ani bir kararla kendini tanıttı: "Kadastrocu Bey'in yardımcısıyım." – "Hangi yardımcı? Hangi bey? Hangi kadastrocu?" K.'nın aklına akşamki telefon konuşması geldi. "Fritz'e sorun," dedi kısaca. Bu sözü işe yaramıştı, buna kendi de şaşırdı. Ancak sözünün iş görmesinden çok, hizmetin bütünlüğüne şaşırmıştı. Yanıt şöyleydi: "Biliyorum. Şu kadastrocu. Evet, evet. Ee, sonra? Hangi yardımcı?" – "Josef," dedi K. Arkasındaki köylülerin mırıldanmalarından biraz rahatsız oldu; anlaşılan gerçek adını vermemesi hoşlarına gitmemişti. Gelgelelim K.'nın onlarla uğraşacak zamanı yoktu, çünkü telefon görüşmesi onu çok zorluyordu. "Josef mi?" diye sordu karşıdaki ses. "Yardımcıların adları," –kısa bir sessizlik oldu, anlaşılan adam isimleri başka birinden istiyordu– "Artur ve Jeremias." – "Onlar yeni yardımcılar," dedi K. "Hayır, eskisi onlar." – "Yeni onlar, ama ben eskiyim, Kadastrocu Bey'in arkasından geldim." – "Hayır," diye bir bağırtı geldi. "O halde ben kimim?" diye sordu K., baştan beri sürdürdüğü sakinliğiyle. Kısa bir sessizlikten sonra aynı ses, aynı konuşma özrüyle, ancak farklı bir kalınlıkta ve saygılı bir tınıyla konuştu: "Sen eski yardımcısın."

K., sesin tınısına yoğunlaştığı için, soruyu az kalsın kaçıracaktı: "Ne istiyorsun?" Ona kalsa ahizeyi yerine bırakırdı. Bu görüşmeden artık bir beklentisi kalmamıştı. Kendini zorlayarak alelacele sordu: "Patronum şatoya ne zaman gelebilir?" – "Hiçbir zaman," dedi adam. K., "İyi," dedi ve ahizeyi yerine astı.

Arkasındaki köylüler iyice yanına sokulmuşlardı şimdi. Yardımcıları sürekli yan gözle ona bakıyorlar ve köylüleri yanından uzaklaştırmaya çalışıyorlardı. Ancak adeta bir oyun oynanıyordu; bu arada konuşmanın sonucundan memnun kalan köylüler, direnmekten yavaş yavaş vazge-

çiyorlardı. Derken arkadan hızlı adımlarla gelen bir adam kalabalığı yardı, K.'nın önünde eğilerek selam verdi ve bir mektup uzattı. K., mektubu elinde tutarak, o an için ona daha önemli gibi görünen adama baktı. Adamla yardımcıları arasında büyük bir benzerlik vardı; adam onlar gibi zayıftı ve onlar gibi bedenini saran giysiler giymişti, yine onlar gibi çevik ve hızlıydı, ama yine de çok farklıydı. Keşke K.'nın yardımcısı o olsaydı! Ona az da olsa, sepici ustasının evinde gördüğü bebekli kadını anımsatmıştı. Adam neredeyse tamamen beyaz giyinmişti, elbisesi ipek değildi muhtemelen, diğerleri gibi kışlık kıyafetti, ancak yine de bir ipek elbisenin şıklığına ve ağırlığına sahipti. Adamın yüzü aydınlık ve dürüsttü, gözleri kocamandı. Gülümsemesinde insanı oldukça cesaretlendiren bir şey vardı; sanki bu gülümsemeyi bastırmak ister gibi elini yüzünde gezdirdi, ama başaramadı. "Kimsin sen?" diye sordu K. "Adım Barnabas," dedi adam, "ulağım." Konuşurken dudakları erkeksi bir edayla, ama yine de kibarca açılıp kapanıyordu. "Burayı beğendin mi?" diye sordu K. ve hâlâ onunla ilgilenmeyi sürdüren, yüzlerinden ıstırap okunan köylüleri gösterdi; adamların yüzleri işkence görmüşe benziyordu; kafaları vurularak dümdüz edilmiş, yüz hatları da dayak anındaki acıyla şekillenmiş gibiydi, şiş dudakları, açık ağızlarıyla ona bakıyorlardı, ama sonra bakmıyorlardı, çünkü bakışları bazen yönünü şaşırıyor, yeniden K.'ya yönelmeden önce herhangi sıradan bir nesneye takılıyordu; K. sonra birbirlerine sarılmış, yanak yanağa vermiş ve gülümseyen yardımcıları gösterdi; yardımcıların bunu alçakgönüllülükle mi, yoksa alay amaçlı mı yaptıkları belli değildi; K., adama bu insanları, sanki ona özel koşulların kendisine diretmiş olduğu bir maiyetmiş gibi tanıttı –bu davranışında samimiyet vardı ve K. için önemli olan da buydu– çünkü Barnabas'ın onlar ve kendi arasında her zaman ayrım yapmasını istiyordu. Gelgelelim Barnabas bu masumiyetiyle –bu açıkça görülebiliyordu– terbiyeli bir

uşak gibi davranarak, efendisinin yalnızca görünürde ona yöneltmiş olduğu sözleri sineye çekip duymazdan gelerek, sorulan soruya karşılık vermedi, yalnızca sorunun mantığına uygun olarak çevresine bakındı, köylülerden tanıdığı kişilerle el sallayarak selamlaştı, yardımcılarla birkaç kelime konuştu; ancak bütün bunları özgürce, kendi isteğiyle ve insanların arasına karışmadan yaptı. K. reddedilmiş ancak mahcup olmamış bir halde elindeki mektuba dönerek zarfı açtı. Mektup şöyleydi: "Sayın Bayım! Bildiğiniz üzere Efendimizin hizmetine alınmış bulunuyorsunuz. Bağlı bulunduğunuz en yakın amiriniz köy muhtarıdır, kendisi sizi işinizle ilgili bütün ayrıntılar ve ücretler konusunda bilgilendirecektir ve siz ona karşı sorumlu olacaksınız. Yine de gözüm üzerinizde olacak. Size bu mektubu getiren Barnabas, zaman zaman size uğrayıp arzularınızı soracak ve bunları bana iletecek. Koşullar elverdiği ölçüde ben her zaman yardımınıza hazır olacağım. Çalışanlarımın hoşnut olmalarını çok önemserim." İmza okunaksızdı, ama yanında matbu olarak X. Daire Amiri yazıyordu. "Dur!" dedi K., önünde eğilerek selam veren Barnabas'a; sonra hancıya seslenerek, adama odasını göstermesini söyledi, mektupla bir süre baş başa kalmak istiyordu. Bu arada, Barnabas'a duyduğu tüm yakınlığa karşın adamın hepi topu bir ulak olduğunu anımsayarak ona bira verilmesini istedi. Barnabas'ın ikram karşısındaki tutumuna dikkat etti; adam bundan çok memnun olmuş olmalı ki, birasını hemen içti. K. sonra hancıyla birlikte gitti. Bu küçük handa K.'ya küçük bir çatı odasından başka bir yer verilememişti, bu bile bazı sıkıntılar yaratmıştı, çünkü o güne kadar o odada kalan iki hizmetçi kızı başka bir yere yerleştirmeleri gerekmişti. Aslında yapılan şey, kızları dışarı atmak olmuştu, yoksa içerisi değişmemişti, odadaki tek yatağa çarşaf bile serilmemişti, birkaç minderle bir kıl yorgan bir önceki geceden kaldıkları gibi duruyordu. Duvarda birkaç aziz tasviri ve asker fotoğrafları asılıydı, içerisi ha-

valandırılmamıştı bile, anlaşılan yeni müşterinin uzun süre kalmayacağını umuyorlardı, onu kaçırmamak için hiçbir şey yapılmamıştı. Gelgelelim K. her şeye razıydı, yorgana sarındı, masaya oturdu ve mum ışığında mektubu yeniden okumaya başladı.

Mektubun bir bütünlüğü yoktu, bazı yerlerinde K.'ya özgür iradesine saygı duyulan özgür biri gibi hitap ediliyordu, giriş de, K.'nın isteklerini içeren bölüm de böyleydi. Ama sonra öyle bölümler vardı ki, K.'ya açıkça ya da üstü kapalı olarak küçük, amirin bulunduğu kademeden bakıldığında önemsiz bir işçiymiş gibi davranılıyordu; amir "gözü onun üstünde olması" için çaba harcamak zorunda olacaktı; tek amiri muhtardı, üstelik K. ona hesap vermekle yükümlüydü; tek iş arkadaşı köy bekçisiydi. Bunlar kuşkusuz birbirleriyle çelişen şeylerdi. Çelişkiler öylesine aşikârdı ki, kasti olmalıydılar. Böylesi bir makam için beklenmedik olan kararsızlığın burada rol oynayabileceği gibi saçma bir düşünceyi K. aklına bile getirmedi. O bunu daha çok kendine açıkça sunulmuş bir seçim olarak değerlendirdi, mektupta yer alan düzenlemeler konusunda ne yapacağı ona bırakılıyordu; ister her şeye karşın onurlandırılmış, ama şatoyla yalnızca göstermelik bağlantısı bulunan bir köy işçisi, isterse de gerçekte bütün iş ilişkisinin Barnabas'tan gelecek haberlere göre belirlenmesine göz yuman göstermelik bir köy işçisi olacaktı. K. seçimini yapmakta kararsızlık çekmedi; edindiği deneyim olmasaydı da kararsız davranmazdı. Şatodaki beylerden olabildiğince uzakta yalnızca köy işçisi olursa, şatoda bir şeylere ulaşma olanağını bulabilirdi; ona henüz güvenmeyen köydeki şu insanlar, onların arkadaşları değil de, köy sakinlerinden biri olduğunda konuşmaya başlarlardı ve K.'nın, Gerstäcker ya da Lasemann'dan bir farkı kalmayınca da – ki bu hızla gerçekleşmeliydi, her şey buna bağlıydı– o zaman mutlaka bütün yollar bir anda önünde açılacaktı; oysa iş yukarıdaki beylerin lütfuna kalırsa, bu yollar ebediyen

kapanmakla kalmayıp, görünmez de olurlardı. Elbette bir tehlike vardı ve mektupta yeterince vurgulanıyordu; sanki kaçınılmazmış gibi zevkle anlatılmıştı. İşçi olmaktı bu. Görev, amir, iş, ücret, sorumlu olma, işçiler; mektup bunlardan geçilmiyordu, hatta başka şeylere, kişisel konulara girildiğinde bile yine bu bakış açısından yaklaşılıyordu. Eğer K. işçi olmak isterse, olabilirdi; ancak bu durumda bunu büyük ciddiyetle yerine getirmeli, gözü başka yerde olmamalıydı. K., gerçek bir zorlama tehdidi altında olmadığını biliyordu, böyle bir korkusu yoktu, hele burada hiç olmazdı; ancak insanın umudunu kıran çevrenin zorlayıcı gücü, düş kırıklıklarına alışma, her bir anın fark edilemeyen etkilerinin zorlayıcı gücü – bunlardan korkuyordu işte; ne var ki bu tehlikeye karşın savaşma cesaretini göstermeliydi. Zaten mektupta, eğer mücadele gerekecekse, K.'nın buna başlama atılganlığı göstereceği de çekinmeden yazılmıştı; bu, kibarca söylenmişti ve bunu yalnızca huzursuz bir vicdan –huzursuz ama suçlu değil– fark edebilirdi ancak; işe kabulüyle ilgili "Bildiğiniz üzere" denilen iki sözcükte anlatılmıştı. K. geldiğini bildirmiş ve mektuptaki ifadeden, o tarihten başlayarak işe kabul edildiğini öğrenmişti.

K., duvardaki resimlerden birini indirip, çiviye mektubu astı; madem bu odada kalacaktı, mektup da burada asılı olmalıydı.

Ardından salona indi. Barnabas, küçük bir masada yardımcılarla birlikte oturuyordu. "Aa, buradasın demek," dedi K. öylesine; çünkü Barnabas'ı gördüğüne sevinmişti. Barnabas hemen yerinden fırladı. K. adımını içeri atar atmaz, köylüler ona yaklaşmak için ayağa kalkmışlardı; K.'nın peşinden koşmayı artık alışkanlık edinmişlerdi. "Benden ne istiyorsunuz siz?" diye bağırdı K. Adamlar buna alınmadılar, ağır ağır yerlerine döndüler. İçlerinden biri giderken – başkalarının da ona katıldığı bir gülümsemeyle– açıklama olarak şöyle dedi: "Hep yeni şeyler duyuyoruz." Yeni olan

sanki bir yiyecekmiş gibi dudaklarını yaladı sonra. K. gönül alacak bir şey söylemedi, ona biraz saygı duymaları iyiydi; ancak Barnabas'ın yanına oturur oturmaz, ensesinde bir köylünün soluğunu duyumsadı. Köylü, söylediğine göre tuzluğu almaya gelmişti, ama K. ayağını öfkeyle yere vurunca, köylü tuzluğu almadan kaçtı. K.'yla uğraşmak gerçekten kolaydı, örneğin köylüleri aleyhinde kışkırtmak yeterliydi; onların inatçı ilgilerini, diğerlerinin içekapanıklığından daha kötü niyetli buluyordu, hem bu davranış da içekapanıklıktı, çünkü K. gidip onların masasına oturacak olsa, kesinlikle kalkıp giderlerdi. K.'yı gürültü koparmaktan alıkoyan yalnızca Barnabas'ın varlığıydı. Ama K. yine de tehditkâr bir tavırla onlara doğru döndü; onlar da K.'ya doğru dönmüşlerdi. Ama K. onları, yerlerinden kalkmadan, birbirleriyle konuşmadan ve gözle görülür bir ilişkiye geçmeden öylece oturur görünce –adamların tek ortak yönü, hepsinin gözlerini ona dikmiş olmalarıydı– peşine kötü niyetten düşmediklerini düşündü; adamlar belki gerçekten ondan bir şey istiyorlar, ama bunu dile getiremiyorlardı; bu da değilse eğer, o zaman burada alışkanlık haline getirilmiş olan çocukça bir neden olmalıydı; müşterilerden birine götürdüğü birayı iki eliyle tutan, öylece durup K.'ya bakan ve mutfak penceresinin önünde eğilmiş, ona seslenen karısını duymayan hancı da çocuksu değil miydi zaten?

K., biraz daha sakin bir halde Barnabas'a döndü; ona kalsa yardımcıları oradan uzaklaştırırdı, ancak bunun için bir gerekçe bulamadı. Hem yardımcılar seslerini çıkarmadan biralarına bakıyorlardı. "Mektubu," diye başladı K., "okudum. İçinde ne yazdığını biliyor musun?" – "Hayır," dedi Barnabas; bakışları sözlerinden daha fazlasını söylüyordu sanki. K. belki onun iyi niyeti ve köylülerin kötü niyeti konusunda yanılıyordu, ama ne olursa olsun Barnabas'ın varlığı ona hâlâ iyi geliyordu. "Mektupta senden de söz ediliyor, sen amirle benim aramda zaman zaman haber getirip

götürecekmişsin, bu nedenle mektubun içeriğini biliyorsundur sanmıştım." – "Bana," dedi Barnabas, "yalnızca mektubu sana iletmem, okununcaya kadar beklemem ve gerekli gördüğün takdirde aldığım sözlü ya da yazılı yanıtı geri götürmem üzere görev verildi." – "Güzel," dedi K., "yazmaya gerek yok, sayın amire söyle – adı neydi sahi? İmzasını okuyamadım da." – "Klamm," dedi Barnabas. "O halde Sayın Klamm'a beni işe aldığı için teşekkürlerimi ve henüz kendini kanıtlamamış biri olarak bana gösterdiği özel nezaketi için kendisini takdirle karşıladığımı ilet. Tamamen onun düşünceleri doğrultusunda hareket edeceğim. Bugün için özel bir isteğim yok." Onu dikkatle dinlemiş olan Barnabas, K.'nın mesajını tekrar etmek için ondan izin istedi. K. ona izin verdi, Barnabas da hepsini harfiyen tekrarladı. Sonra vedalaşmak üzere ayağa kalktı.

K. sürekli adamın yüzünü incelemişti, şimdi bunu son bir kez daha yaptı. Barnabas'ın boyu K.'nınkine yakındı, yine de K.'ya yukarıdan bakar gibiydi, ama bunu neredeyse alçakgönüllü bir edayla yapıyordu, bu adamın birini utandırmaya kalkışması olanaksızdı. Tabii ki bir ulaktı yalnızca, taşıdığı mektupların içeriğini bilmezdi; ama bakışı, gülümsemesi, yürüyüşü de –bundan da haberi olmasa bile– bir mesaj gibiydi. Ve K.'nın elini uzatması onu şaşırttı, çünkü yalnızca eğilerek selam verecekti.

Barnabas gider gitmez –kapıyı açmadan önce omzunu hafifçe kapıya yaslamış ve belli bir kişiyi hedef almayan bir bakışla odadaki herkesi süzmüştü– K. yardımcılarına şöyle dedi: "Odamdan notlarımı getirmeye gidiyorum, gelince bir sonraki işimizi konuşacağız." Onlar da onunla gitmek istediler. "Burada kalın!" dedi K. Yardımcılar hâlâ onunla gitmek istiyorlardı. K. emrini daha sert bir şekilde tekrarlamak zorunda kaldı. Barnabas koridorda yoktu artık. Oysa daha az önce çıkmıştı. Hanın önünde de –kar yeni yağmaya başlamıştı– K. onu göremedi. "Barnabas!" diye seslendi.

Yanıt yoktu. Hâlâ binada mıydı acaba? Başka bir olasılık yok gibiydi. K. yine de bütün gücüyle adamın adını haykırdı. Gece, bu adla yankılandı. Uzaklardan çok zayıf bir yanıt geldi bu kez; Barnabas bu kadar uzaklaşmıştı demek. K. ona dönmesini söyledi, aynı zamanda ona doğru ilerledi; buluştukları noktada handan görülebilmeleri olanaksızdı.

"Barnabas," dedi K. sesinin titremesini engelleyemeyerek, "sana söylemek istediğim bir şey daha var. Şatodan bir şeye ihtiyaç duyduğumda, senin rastlantısal gelişlerine bağlı kalacak olmamın çok kötü bir düzenleme olduğunu fark ettim. Şimdi sana tesadüfen ulaşamasaydım –sen uçuyorsun, oysa ben seni hâlâ handa sanıyordum– bir sonraki gelişini kim bilir ne kadar zaman bekleyecektim." – "Sen aslında," dedi Barnabas, "amirden senin belirlediğin zamanlarda gelmemi isteyebilirsin." – "Bu da yetmez," dedi K., "belki bir yıl boyunca hiçbir haber göndermem, ama sen gittikten on beş dakika sonra ertelenemeyecek bir şey olur." – "Yani," dedi Barnabas, "amirle senin aranda benim dışımda başka bir iletişim yolu kurulmasını istediğini mi söyleyeyim kendisine?" – "Hayır, hayır," dedi K., "kesinlikle öyle değil, bunu öylesine söyledim; bu sefer şansım vardı, seni yakaladım." – "İstersen," dedi Barnabas, "bana yeni görev verebilmen için hana dönelim?" Adam hana doğru bir adım atmıştı ki, K., "Barnabas," dedi, "buna gerek yok, ben de yolun birazını seninle yürüyeyim." – "Neden hana gitmek istemiyorsun?" diye sordu Barnabas. "Oradaki insanlar beni rahatsız ediyor," dedi K., "köylülerin sırnaşıklığını gözlerinle gördün." – "Senin odana gidebiliriz," dedi Barnabas. "Orası hizmetçi odası," dedi K., "pis ve boğucu bir yer, orada kalmamak için seninle biraz yürümek istedim; tek yapman gereken şey," diye ekledi, sonra kararsızlığından kurtulmak için de, "koluna girmeme izin vermen olacak, çünkü sen daha sağlam yürüyorsun." Sonra K. adamın koluna girdi. Ortalık zifiri karanlıktı, K., adamın yüzünü göremiyor, eşkâlini de pek seçemiyordu, kolunu da az önce el yordamıyla bulmuştu.

Barnabas ona direnmedi, birlikte handan uzaklaştılar. K., bütün çabalarına karşın Barnabas'a ayak uyduramadığının ve onun rahat hareket etmesini engellediğinin elbette farkındaydı; hele öğleden önce kara battığı sokaklara benzer bu yan sokaklarda ancak Barnabas'ın onu taşımasıyla kardan çıkabileceğini ve olağan koşullarda bile bu önemsiz nedenden başarısız olabileceğini seziyordu. K., bu tür kaygıları aklından çıkardı, ayrıca Barnabas'ın susuyor olması da onu avutuyordu; sessizce yürüdükleri zaman, yalnızca ilerliyor olmaları Barnabas için de birlikteliklerinin amacını oluşturabilirdi.

Yürüyorlardı, ancak K., nereye gittiklerini seçemiyordu, kilisenin önünden geçip geçmediklerini bile bilmiyordu. Salt yürüyebilmek için harcadığı çaba bile düşüncelerine hükmetmesini engelliyordu. Aklı, hedefe odaklanmak yerine iyice karışıyordu. K.'nın aklına durmadan memleketi geliyor, yüreği oraların anısıyla doluyordu. Oradaki ana meydanda da, yüksek duvarlı bir mezarlıkla kısmen çevrili olan büyük bir kilise vardı. Bu duvara çok az çocuk tırmanabilmişti, K. da bunu başaramayanlardandı. Onları buna iten şey merak değildi. Mezarlığın onların gözünde hiç gizemi kalmamıştı. Kafesli küçük bir kapıdan defalarca içeri girmişlerdi, tek hedefleri yüksek düz duvara tırmanmaktı. Bir öğle öncesinde –sakin ve boş meydanın K.'nın daha önce hiç tanık olmadığı kadar ışık seline boğulduğu bir saatte, daha önce orayı hiç böyle görmüş müydü?– bunu şaşılacak kadar kolayca başarmıştı; daha önce birçok kez başarısız olduğu bir noktada, dişlerinin arasına küçük bir bayrak sıkıştırmış, duvarı ilk hamlede tırmanmıştı. Taşlar aşağıya yuvarlanmaya devam ederken o yukarı çıkmıştı bile. Bayrağı dikmiş, rüzgâr da bayrağın bezini germişti; aşağıya, hatta omuzlarının üzerinden aşağıya, toprağa gömülü haçlara bakmıştı; şimdi orada ondan büyüğü yoktu artık. Tesadüfen öğretmeni oradan geçmiş ve K.'yı sert bir bakışla aşağıya inmeye zorlamıştı. K.

aşağıya atlarken dizinden yaralanmış ve eve güçlükle gidebilmişti, ama ne olursa olsun, duvarın tepesine çıkmıştı işte. O zamanlar, bu zafer duygusunun ona ömür boyu destek vereceğini sanmıştı, aslında bu çok da aptalca değildi, çünkü şimdi, uzun yıllardan sonra Barnabas'ın kolunda yürüdüğü bu karlı gecede imdadına yetişmişti.

K., girdiği kola daha sıkı tutundu, Barnabas onu adeta çekiyor, suskunluk bozulmuyordu. K.'nın yolun durumuna bakarak, yolla ilgili bildiği tek şey, henüz yan sokaklara sapmadıklarıydı. Kendine söz verdi, yolda karşılaşabileceği zorluklar ya da dönüş yoluyla ilgili kaygı onu yoluna devam etmekten alıkoyamayacaktı. Sonuçta sürüklenerek götürülmeye gücü yeterdi herhalde. Yol sonsuz olamayacağına göre! Şato, gündüz gözüyle kolay ulaşılır bir hedef gibi geliyordu ona, hem ulak da en kısa yolu mutlaka biliyor olmalıydı.

Derken Barnabas durdu. Neredeydiler? Bu, yolun sonu muydu? Barnabas onu bırakıp gidecek miydi? Bunu yapamazdı. K., Barnabas'ın koluna, kendi canı acıyacak kadar sıkıca yapıştı. Ya da inanılmaz olan gerçekleşmiş ve onlar şatoya ya da şatonun kapılarına mı gelmişlerdi? Ancak K.'nın fark ettiği kadarıyla yokuş yukarı tırmanmamışlardı. Ya da o farkına varmadan Barnabas onu yokuş yukarı bir yoldan mı getirmişti? "Neredeyiz?" dedi K. usulca, Barnabas'tan çok kendine sorarcasına. "Evde," dedi Barnabas onun gibi alçak bir sesle. "Şimdi dikkatli ol bayım, yoksa kayarsın. Bu yol yokuş aşağıdır." – "Yokuş aşağı mı?" – "Yalnızca birkaç adım," dedi Barnabas ve hemen ardından da bir kapıya vurdu.

Kapıyı bir kız açtı; geniş ve yarı karanlık bir odanın eşiğinde duruyorlardı, sol arka taraftaki bir masanın üzerinde küçücük bir gaz lambası asılıydı. "Yanındaki kim, Barnabas?" diye sordu kız. "Kadastrocu," dedi Barnabas. Kız, masaya doğru bakarak, "Kadastrocu," diye tekrarladı, daha yüksek bir sesle. Bunun üzerine masada oturanlardan

biri kadın, biri erkek iki yaşlıyla birlikte bir kız ayağa kalktılar. K.'yı selamladılar. Barnabas, K.'ya herkesi tanıttı; Bunlar annesiyle babası ve kız kardeşleri Olga ve Amalia idi. K. onlara pek bakmadı; ıslak ceketini sobada kurutmak üzere üstünden aldılar, K. hiç itiraz etmedi.

İkisinin de evde olduğu söylenemezdi, evde olan Barnabas'tı. Ama neden buradaydılar? K., Barnabas'ı kenara çekerek, "Neden eve geldin? Yoksa siz şatonun sınırları içinde mi yaşıyorsunuz?" – "Şatonun sınırları içinde mi?" diye yineledi Barnabas, K.'yı anlamamış gibiydi. "Barnabas," dedi K., "sen handan çıkıp şatoya gitmek istemiyor muydun?" – "Hayır," dedi Barnabas, "evime gitmek istiyordum, şatoya sabah gideceğim, orada asla gecelemem ben." – "Öyle demek," dedi K., "demek niyetin şatoya gitmek değil, buraya gelmekti." Barnabas'ın gülümsemesi şimdi K.'nın gözünde donuklaşmış, kendi de adeta silikleşmişti. "Bunu bana neden söylemedin?" – "Sormadın ki, bayım," dedi Barnabas, "sen bana yalnızca bir görev vermek istemiştin, bunu ne handa ne de odanda yaptın, ben de görevi bana ailemin yanında rahatsız edilmeden verebileceğini düşündüm. Eğer emredersen, hepsi hemen dışarı çıkarlar, ayrıca evimizi beğendiysen burada geceleyebilirsin de. Yanlış bir şey mi yaptım?" K. yanıt veremedi. Bir yanlış anlaşılmaydı demek, adice ve alçakça bir yanlış anlaşılmaydı ve K. kendini buna kaptırmıştı. Barnabas'ın bedenini sıkıca saran, şimdi düğmelerini açtığı, ipeksi bir görünüme sahip ceketinden büyülenmişti; ceketin altından kaba, kirden leş gibi olmuş, her yeri yamalı gömleği görünmüştü, onun altında da bir kölenin güçlü, adaleli göğsü vardı. Çevredekiler buna uyum sağlamakla kalmıyordu, fazlasıyla uyum içindeydi hem de; ağır ağır sürüklediği kaskatı bacaklarından ziyade el yordamıyla yolunu bulmaya çalışan gut hastası, yaşlı babayla, iri bedeni nedeniyle çok küçük adımlar atabilen, ellerini göğsü üzerinde kavuşturmuş bir anne. K. içeri girdiğinden beri, ikisi

de bulundukları köşeden ayrılıp K.'ya doğru ilerleseler de, ona hâlâ ulaşamamışlardı. İkisi de sarışın, birbirlerine ve Barnabas'a benzeyen, ama Barnabas'tan daha sert yüz hatlarına sahip, irikıyım kız kardeşler, içeri girenlerin çevresini sarmışlar, K.'nın kendilerine selam vermesini bekliyorlardı. K., bir şey söyleyemedi. Bu köyde herkesin onun için önemli olacağını düşünmüştü, bu belki de böyleydi, ancak özellikle buradakiler hiç umurunda değildi. Hana tek başına dönebilecek durumda olsa hemen çıkıp giderdi. Barnabas'la sabah vakti şatoya gidebilme olanağı ona çekici gelmiyordu. Barnabas'la; burada şimdiye kadar gördüğü herkesten daha çok kendine yakın hissettiği, görünür rütbesinin ötesinde şatoyla bağlantısı bulunduğuna inandığı Barnabas'la birlikte hemen şimdi, gece vakti kimselere görünmeden şatoya girmek isterdi. Ne var ki, bütün özellikleriyle bu ailenin oğlu olan ve onlarla masada oturan, belli ki şatoda gecelemesine bile izin verilmeyen bir adamla güpegündüz şatoya gitmek olacak iş değildi; bu, gülünç ve umutsuz bir deneme olurdu.

K. bir pencere pervazına oturarak, orada gecelemeye ve aileden başka bir hizmet almamaya karar verdi. Onu oradan yollayan ya da ondan korkan köydeki insanlar, K.'ya daha zararsız göründüler, çünkü aslına bakılırsa bu insanlar onu yalnızca kendisine yöneltmişlerdi, gücünü kaybetmemesine yardımcı olmuşlardı; ancak küçük bir oyunla onu şatoya değil de, kendi ailesinin yanına getiren sözümona yardımcılar dikkatini dağıtıyor, isteyerek ya da istemeyerek onu gücünden ediyorlardı. K., ailenin oturduğu masadan gelen davet çağrısına aldırmadı, başını önüne eğip, pervazda oturmayı sürdürdü.

Kız kardeşlerin daha yumuşak başlısı olan ve hafiften bir genç kız utangaçlığı gösteren Olga ayağa kalktı, K.'nın yanına gelip, ondan masaya oturmasını rica etti. Sofrada ekmek ve pastırma olduğunu, gidip bira da getireceğini söyledi. "Nereden?" diye sordu K. "Handan," dedi kız. Bu, K.'nın

çok işine gelmişti. Kızdan, bira getirmek yerine, ona hana kadar eşlik etmesi için ricada bulundu, handa önemli işlerin onu beklediğini söyledi. Ancak sonra anlaşıldı, Olga o kadar uzağa, K.'nın hanına değil, bir başka, çok daha yakındaki Beyler Hanı'na gitmek istiyordu. K. yine de ona eşlik edebilmek için kızdan izin istedi, çünkü orada belki geceleme olanağı bulabileceğini düşündü; oradaki yer nasıl olursa olsun, orayı bu evdeki en iyi yatağa yeğlerdi. Olga hemen yanıt vermedi, dönüp masaya baktı. Erkek kardeşi ayağa kalkmıştı, başını evet anlamında sallayıp, "Beyefendi nasıl isterse," dedi. K. az kalsın bu onaylama üzerine ricasını geri alacaktı, çünkü kızın ağabeyi değersiz bir şey için onay vermiş olmalıydı. K.'nın hana alınıp alınmayacağı tartışılmaya başlanınca ve oradaki herkes bundan kuşku duyunca, K., buna mantıklı bir bahane uydurma gayretine girmeden kızla gitmekte ısrar etti; bu aile onu olduğu gibi kabul etmeliydi, K. onlardan utanmıyordu. Ciddi, dolaysız, donuk, dokunulmaz ve belki de biraz bönce bakışlarıyla, onu az da olsa tek şaşırtabilen Amalia idi.

Hana doğru yaptıkları kısa yürüyüş sırasında –K., Olga'nın koluna girmişti ve tıpkı daha önce kızın kardeşinin koluna girdiğinde olduğu gibi, çünkü K.'nın buna karşı yapabileceği bir şey yoktu, kız tarafından sürüklenerek ilerliyordu– K. bu hanın aslında yalnızca işleri için köye inen şatodaki beylere, yemek yemeleri ve zaman zaman geceyi orada geçirmeleri için ayrıldığını öğrendi. Olga, K. ile usulca ve samimi bir biçimde konuşuyordu, onunla yürümek kardeşiyle olduğu gibi zevkliydi. K., içini saran haz duygusuna dirense de, bu duygu vardı.

Han, dışarıdan bakıldığında K.'nın kaldığı hana çok benziyordu. Anlaşılan dış görünüş açısından köyde hiç büyük farklılıklar yoktu, en küçük farklılıklar hemen fark ediliyordu; girişteki merdivenin tırabzanı vardı, kapının üstünde güzel bir fener asılıydı. İçeri girdikleri sırada başlarının üs-

tünden bir bez dalgalandı; kontluğun renklerini taşıyan bir flamaydı bu. Koridorda hemen hancıyla karşılaştılar; adam belli ki etrafı kolaçan etmeye çıkmıştı; yanlarından geçerken kısık, sınayan ve uykulu gözlerle K.'ya bakarak, "Kadastrocu Bey ancak bara girebilir," dedi. "Elbette," dedi Olga, K.'yı hemen sahiplenerek, "bana eşlik ediyor yalnızca." Ancak K., Olga'ya nankörlük edip onu bıraktı ve hancıyı kenara çekti. Bu sırada Olga sabırla koridorun diğer ucunda bekliyordu. "Geceyi burada geçirmek istiyorum," dedi K. "Maalesef mümkün değil," dedi hancı. "Sanırım bilmiyorsunuz, burası yalnızca şatodaki beylere ayrılmıştır." – "Kural böyle olabilir," dedi K., "ancak bana bir köşede yatacak bir yer vermeniz mutlaka mümkündür." – "Size yardım edebilmeyi çok isterdim," dedi hancı, "ama kuralların, yabancılara özgü bir şekilde söz ettiğiniz katılığını bir yana bıraksak bile, beylerin aşırı duyarlıkları bu dediğinizi olanaksız kılıyor; ben beylerin yabancı birine katlanma yeteneğine sahip olmadıklarından, en azından buna hazırlıklı olmadıklarından eminim; yani sizi burada konaklatacak olsam ve bir rastlantı sonucu –ki rastlantılar her zaman beylerden yanadır– sizi görecek olsalar, o zaman yalnızca ben değil, siz de bitersiniz. Bu gülünç gelebilir, ama gerçek." Düğmelerini sıkıca iliklemiş, bir elini duvara, diğerini de kalçasına yaslamış, bacaklarını çaprazlamış, hafifçe K.'ya doğru eğilmiş ve onunla samimi bir ifadeyle konuşan bu uzun boylu adam, koyu renk kıyafeti köylülerin tören elbiselerine benzese de, bu köydenmiş gibi durmuyordu. "Size tamamen inanıyorum," dedi K., "kendimi uygunsuz ifade etmiş olsam da kuralların önemini asla küçümsemiyorum. Ancak bir konuya dikkatinizi çekmek isterim; şatoyla çok önemli bağlantılarım var, çok daha önemlilerini elde edeceğim; bu bağlantılarım, burada konaklamamdan doğabilecek tehlikeye karşı sizi güvence altına alacaktır ve küçük bir iyiliğe fazlasıyla teşekkür edebilecek durumda olduğumun da teminatıdır." – "Biliyo-

rum," dedi hancı ve tekrarladı: "Bunu biliyorum." K. şimdi talebinde daha ısrarcı olabilirdi, ancak hancının bu yanıtı kafasını karıştırdı ve yalnızca şöyle sordu: "Bu gece burada şatodan çok bey kalacak mı?" Hancı sanki kışkırtırcasına, "Bu açıdan bugün uygun bir gün," dedi, "tek bir bey kaldı." K. hâlâ ısrar edemiyordu, ancak şimdi kabul edileceğini ummaya başlamıştı, bu yüzden yalnızca beyin adını sordu. "Klamm," dedi hancı üstünde durmadan; o sırada aşırı yıpranmış, modası geçmiş, dantela ve plilerle dolu, ama kibar kentli kıyafetlerine benzetilmiş elbisesini hışırdatarak gelen karısına doğru dönmüştü. Kadın, sayın amirin bir isteği olduğunu söyleyerek hancıyı alıp götürmek istedi. Hancı, gitmeden önce K.'ya döndü; sanki orada konaklamasıyla ilgili o değil de, K. karar verecekmiş gibiydi. K. sesini çıkaramadı; özellikle amirinin orada oluşu onu şaşırtmıştı. Nedenini kendine açıklayamasa da, şato karşısında duyduğu özgürlüğü Klamm karşısında duyamıyordu; ona yakalanmak K. için, hancının bakış açısından olduğu kadar korkunç değildi, ancak yine de bir mahcubiyetti; kendini sanki teşekkür borçlu olduğu birine düşüncesizce davranarak sıkıntı vermiş gibi hissederdi; onu fazlasıyla üzen de, bu tereddütte birinin emri altında olmanın, evet işçi olmanın zaten korktuğu sonuçlarını açıkça görmesi ve bu sonuçların apaçık görüldüğü bu ortamda bile onların üstesinden gelecek durumda olamayışıydı. K. bunun üzerine ayağa kalktı, dudaklarını ısırıp, hiç konuşmadı. Hancı, bir kapının ardında gözden kaybolmadan önce K.'ya bir kez daha dönüp baktı. K. da onun arkasından baktı, Olga gelip, onu çekerek götürene kadar da yerinden kımıldamadı. "Hancıdan ne istemiştin?" diye sordu Olga. "Burada konaklamak istedim," dedi K. "Sen bizde kalacaksın ya," dedi Olga şaşkınlıkla. "Öyle tabii," dedi K. ve sözcüklerin yorumunu Olga'ya bıraktı.

Üçüncü Bölüm

Genişçe, ortası tamamen boş bir oda olan barda, duvar kenarlarındaki fıçıların yanına ve üzerlerine birkaç köylü oturmuştu; ama bu köylüler K.'nın kaldığı handaki insanlardan farklı görünüyorlardı. Daha temizdiler, sarımsı gri renkteki kaba kumaştan giysileriyle birbirleriyle daha uyumluydular; ceketleri kabarıp şişmiş, pantolonları dardı. Bunlar kısa boylu, ilk bakışta birbirlerine çok benzeyen, düz, kemikli ama yine de dolgun yanaklı yüzleri olan adamlardı. Hepsi sakindi, neredeyse hiç kımıldamıyorlardı, tek yaptıkları içeri girenleri ağır ağır ve umursamaz bakışlarla izlemekti. Adamlar, ortam kalabalık ve çok sessiz olduğu için yine de K. üzerinde belirli bir etki yaratıyorlardı. K., adamlara burada oluş nedenini açıklamak için yeniden Olga'nın koluna girdi. Odanın bir köşesindeki bir adam ayağa kalktı, Olga'yı tanıyan biriydi bu; onlara doğru hamle yapınca K., Olga'yı kolundan çıkmadan başka bir yana döndürdü. Bunu kızdan başkası fark edemezdi; kız, göz ucuyla bakıp gülümsedi ve itiraz etmedi.

Biraları Frieda isimli bir kız dağıtıyordu. Hüzünlü gözleri, zayıf yanakları olan, silik, ufak tefek ve sarışın bir kızdı; ancak bakışlarından yansıyan farklı bir üstünlükle

K.'yı şaşırtmıştı. Bu bakış üzerine yöneldiğinde K., bu bakışın onunla ilgili ve varlıklarından henüz kendisinin bile haberinin olmadığı işleri halletmiş olduğunu hissetti; K.'yı bu işlerin varlığına ikna eden bu bakış olmuştu. K., Frieda'ya yan gözle bakmayı sürdürdü, hatta kız Olga'yla konuşmaya başladıktan sonra da buna devam etti. Olga'yla Frieda arkadaş gibi durmuyorlardı, yalnızca birkaç soğuk laf ettiler. K., destek olmak amacıyla, "Bay Klamm'ı tanıyor musunuz?" diye doğrudan sordu. Olga bir kahkaha attı. "Neden gülüyorsun?" diye kızarak sordu K. "Gülmüyorum ki," dedi kız, ama gülmeyi sürdürdü. "Olga hâlâ pek çocuksu bir kız," dedi K. ve Frieda'nın bakışlarını bir kez daha doğrudan üzerine çekebilmek için bar tezgâhına iyice abandı. Frieda ise gözleri yerde, usulca gülerek, "Bay Klamm'ı mı görmek istiyorsunuz?" diye sordu. K., böyle olması için rica etti. Kız, hemen yanında, sol tarafında bulunan bir kapıyı gösterdi. "Şurada küçük bir gözetleme deliği var, buradan bakabilirsiniz." – "Ya buradaki insanlar?" diye sordu K. Frieda altdudağını öne doğru uzatıp, K.'yı olağanüstü yumuşak bir el hareketiyle kapıya doğru çekti. K. şimdi, anlaşılan gözetleme amacıyla açılmış olan delikten yandaki odayı neredeyse tamamen görebiliyordu.

Bay Klamm odanın ortasındaki bir masanın başında, yuvarlak arkalıklı rahat bir koltukta, tavandan önüne doğru sarkmış bir lambanın parlak ışığı altında oturuyordu. Orta boylu, şişman ve hantal bir adamdı. Yüzü henüz buruşmamıştı, ancak yanakları yaşlılığın yüküyle az da olsa sarkmıştı. Siyah bıyığı epeyce uzundu. Eğik oturtulmuş, ışığı yansıtan gözlüğü gözlerini örtmüştü. Bay Klamm tümüyle masada oturmuş olsaydı, K. onun yalnızca profilini görebilecekti, ancak Klamm doğrudan ona dönük olduğu için, yüzünü iyice seçebiliyordu. Klamm, sol dirseğini masaya yaslamıştı; bir Virginia puro tutan sağ eli dizindeydi.

Masada bir bira bardağı durmaktaydı; kenar pervazları yüksek olduğundan masanın üzerinde bazı belgeler olup olmadığını göremedi, masa boşmuş gibi geldi ona. Frieda'dan ne olur ne olmaz diye delikten bakmasını ve kendisine bu konuda bilgi vermesini rica etti. Kız az önce odada bulunduğu için, orada belgeler olmadığını K.'ya hemen doğrulayabildi. K., Frieda'ya, hemen çekileyim mi, diye sordu. Kız, istediği kadar kalıp, delikten bakabileceğini söyledi. K. şimdi Frieda'yla yalnızdı. K. şöyle bir baktığında görmüştü, Olga arkadaşının yanına gitmiş, fıçının tepesine oturmuş, ayaklarını sallıyordu. "Frieda," dedi K. fısıldayarak, "Bay Klamm'ı yakından mı tanırsınız?" – "Yani evet," dedi kız, "çok yakından." Kız, K.'nın yanında tezgâha dayanmış –K'nın ancak şimdi dikkatini çektiği gibi– çelimsiz bedenini emanetmiş gibi örten, hafif dekolte, krem rengi bluzunu oyun oynarcasına düzeltiyordu. Frieda sonra, "Olga'nın gülüşünü unuttunuz mu yoksa?" dedi. "Evet, çok görgüsüzceydi," dedi K. "Ama," dedi kız yatıştırıcı bir tonda, "nedensiz gülmedi. Klamm'ı tanıyor muyum diye sormuştunuz, oysa ben," –kız burada elinde olmayarak biraz doğruldu ve konuşulanla ilgisi olmayan zafer dolu bakışını K.'nın üzerinde gezdirdi– "ben onun metresiyim." – "Klamm'ın metresi," dedi K. Kız başını salladı. "O zaman siz," dedi K. gülümseyerek, aralarına fazlaca ciddiyet sokmamak için, "Benim gözümde çok saygıdeğer birisiniz." – "Yalnızca sizin gözünüzde değil," dedi Frieda dostça, ancak K.'nın gülümsemesine karşılık vermeden. K., kızın kibrine karşı etkili olacak bir yol bulmuştu ve bunu kullanarak, "Hiç şatoda bulundunuz mu?" diye sordu. Ama bu da işe yaramamıştı. Kız, "Hayır. Ancak barda olmam yeterli değil mi?" dedi. Belli ki kızın hırsı korkunçtu ve bunu K.'nın üzerinden doyurmaya çalışıyordu sanki. "Elbette," dedi K., "bu barda hancının görevlerini yerine getiriyorsunuz." – "Aynen öyle," dedi kız,

"işe ilk başladığımda Zur Brücke Hanı'nda ahırlara bakıyordum." – "Bu narin ellerle mi?" dedi K. yarı sorarcasına; bu bir kompliman mıydı, yoksa kızın etkisinde mi kalmıştı, kendi de bilmiyordu. Kızın elleri gerçekten küçük ve narindi, ancak güçsüz ve anlamsız olarak da tarif edilebilirlerdi. "Bunu vaktiyle kimse dikkate almadı," dedi kız, "hoş, şimdi bile." K., soran gözlerle kıza baktı. Kız başını iki yana salladı ve daha fazla konuşmak istemedi. "Elbette kendi sırlarınız vardır," dedi K., "yarım saat önce tanıştığınız ve size kendi durumundan söz etme olanağı bulamamış birine bunları anlatmayacaksınızdır." Bunlar, anlaşıldığı üzere Frieda'yı K.'nın yararına olan bir düşten uyandıran uygunsuz sözler olmuştu. Kız, kemerine asılı olan deri çantadan küçük bir tahta çubuk çıkararak, gözetleme deliğini tıkadı, düşünce tarzında meydana gelen değişikliği belli etmemeye açıkça uğraşarak, "Size gelince," dedi, "hakkınızda her şeyi biliyorum, siz kadastrocusunuz." Ve ekledi: "Şimdi işimin başına dönmeliyim." Sonra tezgâhın arkasındaki yerine geçti; o sırada müşterilerden birkaçı boş bardaklarını kıza doldurtmak üzere ayağa kalktılar. K., kızla göze batmadan bir kez daha konuşmak istiyordu, raftan boş bir bardak alarak yanına geldi. "Bir şey daha var, Bayan Frieda," dedi K., "ahırda çalışan bir kızken barda servis yapan birine yükselmek olağanüstüdür ve özel bir güç gerektirir; ancak bu nokta, böyle bir insan için nihai hedef olabilir mi? Bu anlamsız bir soru. Gözlerinizden –sakın bana gülmeyin Bayan Frieda– geçmiştekinden ziyade gelecekteki mücadele okunuyor. Gelgelelim bu dünyadaki engeller büyüktür, hedefler büyüdükçe bunlar da büyür, bu durumda küçük, etkisiz, ama bir o kadar da mücadeleci bir adamın desteğini garantilemek ayıp değildir. Bunca göz üzerimize dikilmeden sakin bir yerde konuşabiliriz belki?" – "Ne istediğinizi bilmiyorum," dedi Frieda; sesine bu kez farkında olmadan

yaşamda kazandığı zaferler değil de, sonsuz düş kırıklıkları katılmıştı sanki. "Yoksa beni Klamm'dan koparmak mı istiyorsunuz? Aman Tanrım!" diyerek ellerini kavuşturdu. "İçimi okudunuz," dedi K., bunca güvensizlikten bezmiş gibi, "gizli amacım tam da buydu. Klamm'ı terk edip, benim sevgilim olun istedim. Ama şimdi gidebilirim. Olga!" dedi yüksek sesle K. "Hadi eve gidiyoruz." Olga itaatle fıçının üstünden indi, ancak çevresini sarmış olan arkadaşlarından hemen kurtulamadı. Frieda usulca, ama K.'ya tehditkâr bir bakış atarak, "Sizinle ne zaman konuşabilirim?" dedi. "Geceyi burada geçirebilir miyim?" diye sordu K. "Evet," dedi Frieda. "O halde burada kalabilir miyim?" – "Olga'yla gidin, yoksa buradaki insanlardan kurtulamam. Kısa bir süre sonra tekrar gelebilirsiniz." – "Peki," dedi K. ve sabırsızca Olga'yı beklemeye koyuldu. Gelgelelim köylüler kızı bırakmıyorlardı, bir dans uydurmuşlardı, merkezinde Olga vardı, çember şeklinde dizilmiş dans edip duruyorlardı; bir ağızdan attıkları belirli bir çığlıktan sonra aralarından biri Olga'nın yanına geliyor, bir eliyle kızın kalçalarını sıkıca kavrayıp, onu bir kez çeviriyordu; dönmeler hızlandıkça hızlanıyor, çığlıklar daha aç, daha soluk soluğa oluyor ve gitgide neredeyse tek bir çığlığa dönüşüyordu. Daha önce çemberden gülerek çıkmaya çalışan Olga, şimdi dağılmış saçlarla bir adamdan diğerine doğru yalpalıyordu. "Başıma böyle adamları yolluyorlar," dedi Frieda ve öfkeyle ince dudaklarını ısırdı. "Kim bunlar?" diye sordu K. "Klamm'ın hizmetkârları," dedi Frieda. "Sinirlerimi altüst eden bu adamları devamlı yanında getirir. Kadastrocu Bey, bugün sizinle ne konuştuğumu anımsayamıyorum, eğer kötü şeylerse, beni bağışlayın; bunun nedeni bu insanların gözümün önünde olmaları, bunlar tanıdığım en iğrenç ve aşağılık şeyler, bir de onların bardaklarına bira doldurmak zorunda kalıyorum. Klamm'a kaç kez söyledim, bu insanları getirme

dedim, zaten başka beylerin hizmetkârlarına katlanmak zorunda kalıyorum, Klamm'ın bana saygı göstermesi gerekir, ancak bütün ricalarım boşuna, gelmesine bir saat kala içeriye doluşuyorlar, tıpkı ahırlara saldıran davarlar gibiler. Ama artık layık oldukları ahırlara gitsinler. Siz burada olmasaydınız eğer, şu kapıyı ardına kadar açardım ve Klamm onları kendi kovalamak zorunda kalırdı." – "Klamm sizi duymuyor mu?" diye sordu K. "Hayır," dedi Frieda, "uyuyor." – "Ne!" diye bağırdı K. "Uyuyor mu? Ben odayı gözetlerken uyanıktı ve masanın başında oturuyordu." – "O hep böyle oturur," dedi Frieda, "siz onu gördüğünüzde de uyuyordu. Yoksa içeri bakmanıza izin verir miydim? Bu, onun uyku pozisyonudur, beyler çok uyurlar, bunu anlamak pek mümkün değil. Hem bu kadar çok uyumasaydı, bu insanlara nasıl katlanabilirdi? Ama bunları bu kez ben dışarı atmak zorundayım." Frieda köşede duran kırbacı aldı, yüksek ama pek güvenli olmayan, tıpkı kuzulara benzeyen tek bir sıçrayışla dans edenlerin üstüne atladı. Adamlar önce, sanki aralarına yeni bir dansçı kadın katılmış gibi Frieda'ya doğru döndüler; gerçekten de bir an için Frieda sanki elindeki kırbacı atmak istiyormuş gibi göründü, ama genç kız sonra kırbacı havaya kaldırdı. "Klamm adına," diye bağırdı, "doğru ahıra, hepiniz doğru ahıra." Şimdi adamların hepsi işin ciddiyetini anlamıştı; K.'nın anlam veremediği bir korkuyla arka tarafa doğru itişip durdular; en öndekinin attığı tekmeyle kapı açıldı, içeriye gecenin havası doldu; Frieda'yla birlikte herkes kayboldu, anlaşılan kız onları önüne katmış, avludan geçerek ahıra götürüyordu.

Ansızın çöken sessizliğin içinde K. koridordan ayak sesleri duydu. Kendini bir şekilde güvenceye alabilmek için, tezgâhın arkasına atladı; tezgâh altı saklanabileceği tek yerdi. Gerçi barda bulunması yasak değildi, ancak bu handa gecelemek istediğinden, şu an için görünmemesi

gerekiyordu. Bu nedenle kapı tamamen açılınca kendini masanın altına attı. Eğer orada bulunursa, bunun da bir tehlikesi vardı, gelgelelim azgın köylülerden saklandığını bahane ederdi ve inandırıcı olabilirdi. Gelen, hancıydı. "Frieda!" diye seslendi ve salonda birkaç kez gidip geldi adam.

Neyse ki Frieda çok geçmeden geldi, K.'dan söz etmedi, yalnızca köylülerden yakındı ve K.'yı arama çabası içinde tezgâhın arkasına geçti. K. buradan kızın bacağına dokunabiliyordu; o andan başlayarak kendini güvende hissetti. Frieda K.'dan söz etmeyince, bu iş hancıya düştü. "Kadastrocu nerede peki?" diye sordu. Hancı kibar bir adamdı, mevki sahibi insanlarla sürekli iç içe olduğundan iyi eğitilmiş bir adamdı, ama Frieda'yla oldukça saygılı bir tarzda konuşuyordu, bu çok dikkat çekiciydi, konuşma sırasında bir çalışanıyla –hele çok şuh bir çalışanıyla– karşı karşıya olduğunu göstermekten de kaçınmıyordu. "Kadastrocuyu unutmuştum," dedi Frieda ve küçücük ayağını K.'nın göğsüne bastırdı. "Herhalde çoktan gitmiştir." – "Ama ben gittiğini görmedim," dedi hancı, "hem neredeyse hep koridorda dolandım." – "Burada değil," dedi Frieda soğuk bir sesle. "Belki saklanmıştır," dedi hancı, "bende bıraktığı izlenime göre o adamın yapamayacağı şey yok." – "O kadar cesur biri değil," dedi Frieda, ayağını K.'nın üzerine daha sıkı bastırarak.

Frieda'nın, K.'nın daha önce fark etmediği muzip ve özgür bir yanı vardı; sonra gülerek, "Belki şu aşağıya saklanmıştır," diye K.'ya doğru eğilmesi, onu hafifçe öpmesi sonra hemen zıplayarak doğrulması ve üzgün bir yüzle, "Hayır, yok," demesiyle bu havasını daha da perçinliyordu. Ama hancı da şu sözleriyle K.'nın şaşırmasına yol açmıştı: "Adamın gidip gitmediğini kesin olarak söyleyememek beni çok rahatsız ediyor. Mesele yalnızca Bay Klamm

değil, mesele yönetmelik. Ancak bu yönetmelik benim için olduğu kadar sizin için de geçerli Bayan Frieda. Bardan siz sorumlusunuz, binanın diğer bölümlerini arayacağım. İyi geceler! İyi istirahatlar!" Hancı belki salondan henüz çıkmadan Frieda ışığı kapatmış ve soluğu tezgâhın altındaki K.'nın yanında almıştı. "Sevgilim! Benim tatlı sevgilim!" diye fısıldadı kız, ancak K.'ya dokunmadı. Aşktan kendinden geçmiş gibi sırtüstü yatmış, kollarını iki yana açmıştı; mutlulukla dolu sevgisinin karşısında zaman sonsuz gibi görünüyordu; kız küçük bir şarkı mırıldansa da, aslında iç geçiriyordu. K.'nın sessizce düşüncelere daldığını görünce irkildi ve küçük bir çocuk gibi K.'yı çekiştirmeye başladı: "Gel, burada boğulur insan." Birbirlerine sarıldılar, kızın küçük bedeni K.'nın ellerinde yanıyordu. K.'nın kendini sürekli kurtarmaya çalıştığı ancak başaramadığı bir şuursuzluk içinde yuvarlandılar, kendilerini birkaç adım ötede buldular, Klamm'ın kapısına çarptılar, boğuk bir gürültü çıktı, sonra yerdeki bira birikintisi ve çöpün arasında serilip kaldılar. Böylece saatler geçti; birlikte soluk alıp verdikleri, kalplerinin birlikte attığı, K.'nın sürekli olarak yolunu şaşırdığı ve kendinden önce hiç kimsenin yaşamadığı uzaklardaki yabancı bir memlekette olduğunu, havasının bile kendi vatanındaki havanın bir parçası olmadığını, insanın yabancılıktan boğulacağını, yine de aptalca ayartmalarına karşı koyamayıp ilerleyeceğini ve yolunu şaşırmaya devam etmekten başka bir şey yapamayacağını duyumsadığı saatlerdi bunlar. Böylece, Klamm'ın odasından buyurgan ve umursamaz kalın bir sesle Frieda'ya seslenilmesi K.'yı hiç değilse önce ürkütmedi, ona daha çok avutucu bir ayılış gibi geldi. K., Frieda'nın kulağına "Frieda," diye seslenerek çağrıyı iletti. Frieda, doğuştan sahip olduğu bir uysallıkla yerinden fırlamak istediyse de, sonra nerede olduğu kavrayınca gerindi, usulca güldü ve "Gider

miyim hiç, ona bir daha asla gitmeyeceğim," dedi. K. itiraz etmek, kızı Klamm'ın yanına gitmeye zorlamak istedi, Frieda'nın bluzunun dağılan parçalarını yerden toplamaya başladı, ancak bir şey söyleyemiyordu, Frieda'yı kollarının arasında tutmaktan çok mutluydu, ama aynı zamanda ürkekçe bir mutluluktu bu, çünkü Frieda onu terk ederse, sahip olduğu her şeyini kaybedecekmiş gibi geliyordu ona. Frieda, sanki K.'nın fikrine katılmasından güç almışçasına, sıktığı yumruğunu kapıya indirdi: "Kadastrocuyla birlikteyim! Kadastrocuyla birlikteyim!" diye bağırdı. Bunun üzerine Klamm sessizliğe gömüldü. Ama K. ayağa kalktı, Frieda'nın yanında diz çöküp, sabahın ilk ışıklarının bulanık aydınlığında çevresine bakındı. Ne olmuştu? Umutları neredeydi şimdi? Her şey açığa çıktığına göre Frieda'dan ne bekleyebilirdi? Dikkatli olup, düşmanının ve hedefinin boyutları doğrultusunda yol alacağı yerde, bir gece boyunca kokusu dayanılmaz olan bira birikintisinin içinde yuvarlanıp durmuştu. "Ne yaptın sen?" dedi K. kendine söylercesine. "İkimiz de mahvolduk." – "Hayır," dedi Frieda, "mahvolan benim, ama seni kazandım. Sakin ol. Bak, şu ikisi nasıl gülüyorlar." – "Kimler?" diye sordu K. ve dönüp arkasına baktı. Masada iki yardımcı oturmaktaydı, biraz uykusuz görünüyorlardı, ama neşeleri yerindeydi. Görevlerini sadakatle yerine getirmekten kaynaklanan bir neşeydi bu. Sanki her şeyin sorumlusu onlarmış gibi, "Ne işiniz var burada?" diye bağırdı K. Akşam Frieda'nın elinde gördüğü kırbacı bulmak için çevresine bakındı. "Sen hana yanımıza gelmeyince," dedi adamlar, "seni aramak zorunda kaldık, Barnabas'ın evine baktık, ama seni sonunda burada bulduk. Bütün gece burada oturduk. Görevimiz hiç kolay değil." – "Bana gündüzleri lazımsınız, gece değil," dedi K., "hadi yok olun." – "Ama artık gündüz oldu," dedi yardımcılar ve yerlerinden kımıldamadılar. Gerçek-

ten de gündüzdü, avlu kapısı açılmış, köylüler, K.'nın tamamen unuttuğu Olga'yla birlikte içeri akın ediyorlardı. Olga, kıyafeti ve saçları her ne kadar berbat görünse de, akşamki kadar canlıydı, henüz kapı ağzında gözleriyle K.'yı aradı. Neredeyse gözyaşları içinde, "Neden benimle eve gelmedin?" diye sordu. "Şu karı yüzünden!" dedi kız sonra ve cümleyi birkaç kez yineledi. Bir an için ortada görünmeyen Frieda, elinde birkaç çamaşırla döndü, Olga üzgün bir ifadeyle yana çekildi. "Artık gidebiliriz," dedi Frieda; tabii ki gidecekleri yer olarak Zur Brücke Hanı'nı kastediyordu. K.'nın yanında Frieda, arkalarında yardımcılar, konvoy böyleydi. Köylüler Frieda'ya büyük nefretle baktılar, öyle ya, o güne kadar onlara çok ağır bir şekilde hükmetmişti; dahası içlerinden biri eline bir sopa alıp, sanki Frieda sopanın üzerinden atlamazsa, gitmesine izin vermeyecekmiş gibi yaptı, ancak Frieda'nın tek bakışı, adamı kaçırmaya yetti. Dışarıya, karlı havaya çıkınca K. rahat bir soluk aldı. Açık havada olmanın verdiği mutluluk çok büyüktü ve yolun yaratacağı zorlukları bu defa dayanılır kılacaktı; K. tek başına olsaydı daha rahat yürürdü. Hana geldiklerinde doğru odasına gitti ve yatağın üzerine uzandı; Frieda yatağın hemen yanına, yere kendine yatacak bir yer hazırladı. Yardımcılar da onlarla birlikte odaya dalmışlar, kovulmuşlar, ancak pencereden tekrar içeri girmişlerdi. Hancının karısı –Frieda ona annecik diyordu– Frieda'ya hoş geldin demek için özel olarak odaya çıktı; akıl almaz derece samimi öpüşmeler ve uzun uzadıya kucaklaşmalarla selamlaştılar. Bu küçük odada sükûnet diye bir şey yoktu, erkek çizmeleri giymiş hizmetçiler paldır küldür giriyorlar, ya bir şey getiriyor ya da bir şey götürüyorlardı. Çeşitli öteberinin tıkıştırılmış olduğu yataktan bir şeye ihtiyaçları olduğunda, bunu saygısızca K.'nın altından çekerek alıyorlardı. Frieda'yı kendilerinden biri gibi selamlı-

yorlardı. Bunca huzursuzluğa karşın K. bütün gün ve gece yataktan kalkmadı. Ufak tefek hizmetlerini Frieda gördü. Ertesi sabah dinlenmiş olarak nihayet kalktığında, köydeki dördüncü gününe başlamıştı.

Dördüncü Bölüm

Frieda'yla baş başa konuşmak istiyordu, ne var ki Frieda'nın da zaman zaman gülüşüp, şakalaştığı yardımcılar, sırf sırnaşık varlıklarıyla bile K.'nın bunu yapmasına engeldi. Gelgelelim büyük beklentileri yoktu, bir köşede yere serdikleri iki eski kadın etekliğinin üzerine oturmuşlardı. Bunu –Frieda'ya sık sık böyle söylemişlerdi– Kadastrocu Bey'i rahatsız etmeme ve olabildiğince az yer işgal etme gayretiyle yapıyorlardı; bu anlamda, elbette fısıldaşıp kıkırdaşarak türlü denemeler yapıyorlardı; kollarını ve bacaklarını kavuşturuyor, bir araya gelip büzülüyorlar, alacakaranlık çökünce bulundukları köşede yalnızca kocaman bir yumak gibi görünüyorlardı. Ne var ki gün ışığında edinilmiş deneyimler onların çok dikkatli gözlemciler olduklarını ortaya koyuyordu; gözlerini K.'dan ayırmıyorlardı ve bunu sözümona çocuksu bir oyuna dönüştürüp ellerini dürbün gibi kullanarak, benzeri saçmalıklara girişerek ya da gözlerini kırpıştırarak baktıkları ve çok önem verdikleri, uzunlukları ve gürlükleri hakkında defalarca Frieda'nın fikrini sordukları sakallarının bakımıyla uğraşıyormuş süsü vererek yapıyorlardı.

K., bu üç adamın çabalarını çoğu zaman yattığı yerden büyük bir umursamazlıkla izliyordu.

K., yataktan çıkacak gücü kendinde bulunca, bu üç adam ona hizmet etmek için yanına koşturdu. K. onların

hizmetlerini geri çevirecek kadar güç kazanmamıştı henüz; bu yüzden onlara karşı bir tür bağımlılık geliştirdiğini, bunun kötü sonuçlar doğurabileceğini fark etti, ancak oluruna bıraktı. Frieda'nın getirdiği lezzetli kahveyi masaya oturup içmek, Frieda'nın yaktığı sobanın başında ısınmak, yardımcıların K.'nın yüzünü yıkaması için su, sabun, tarak ve ayna getirme çabası içinde ve de son olarak K.'nın usulca ve ancak yorumlanarak anlaşılabilen bir tarzda küçük bir kadeh rom istemesi üzerine merdiveni beceriksizce on kez inip çıkmalarını izlemek oldukça keyifliydi.

K., bu emirler ve hizmetler arasında bir sonuç alabilme umudu taşımaktan çok, rahatlığın verdiği bir ruh haline bürünerek, "Siz ikiniz gidin artık, şimdilik hiçbir şeye ihtiyacım yok, Bayan Frieda'yla baş başa görüşmek istiyorum," dedi. Adamların yüzlerinde bir tepki görmeyince, gönüllerini almak için ekledi: "Üçümüz daha sonra muhtara gideriz, beni aşağıdaki salonda bekleyin." Adamlar tuhaf bir şekilde itaat ettiler, yalnızca çıkmadan önce, "Burada da bekleyebilirdik," dediler ve bunun üzerine K., "Biliyorum, ancak bunu istemiyorum," diye yanıt verdi.

Yardımcılar gider gitmez Frieda'nın K.'nın kucağına oturup, "Yardımcılardan ne istiyorsun sevgilim? Onlardan gizlimiz saklımız olması gerekmez. Onlar çok sadıktır," demesi K.'yı hem kızdırmış hem de bir anlamda memnun etmişti. "Sadıklar öyle mi?" dedi K. "Sürekli pusudalar, bu anlamsız, ama iğrenç." – "Sanırım ne demek istediğini anlıyorum," dedi kız ve K.'nın boynuna sarıldı, bir şeyler daha söylemek istedi, ancak koltuk, yatağın yanında durduğu için koltuğun üzerinden sendeleyerek yatağa düştüklerinden konuşmasını sürdüremedi. Orada öylece, ancak bir gece öncesi gibi kendilerinden geçmeden yattılar. Frieda bir şeyler arıyor, K. da bir şeyler arıyordu; öfkeyle, yüzlerini buruşturarak, kafalarını diğerinin göğsüne sokarak arıyorlardı; sarılmaları ve şiddetle sarsılan bedenleri unutmalarına olanak tanımıyor,

aksine onlara arama görevlerini anımsatıyordu; çaresizce yeri eşeleyen köpekler gibi birbirlerinin bedenlerini eşeliyorlardı ve biçare bir düş kırıklığı içinde son bir mutluluk daha yakalayabilmek için zaman zaman koca dilleriyle birbirlerinin yüzünü yalıyorlardı. Ancak yorulunca sakinleşip, birbirlerine minnettarlık duydular. Derken hizmetçiler de yukarı çıktılar, içlerinden biri, "Baksanıza nasıl yatıyorlar," deyip, acıyarak üstlerine bir çarşaf örttü.

K. daha sonra çarşafın altından kurtulup, çevresine baktığında –ki buna hiç şaşırmadı– yardımcılar yeniden köşelerine dönmüşlerdi; adamlar parmaklarıyla K.'yı işaret ederek, birbirlerini ciddi olmaları için uyardılar ve selam verdiler; bu arada yatağın hemen yanı başında hancının karısı bir çorap örüyordu; bu küçük iş, onun odayı neredeyse karartan kocaman cüssesine pek uymuyordu. "Epeydir bekliyorum," dedi kadın, geniş, yaşlılığa bağlı kırışıklarla dolu, ancak büyük bölümü hâlâ düzgün, bir zamanlar belki de güzel olan yüzünü kaldırarak. Bu sözcükler yersiz bir sitem gibiydi, öyle ya, K. ondan gelmesini istememişti çünkü. Bu nedenle kadının sözlerine başıyla onay vermekle yetindi ve doğrularak oturdu. Frieda da kalktı, ancak K.'nın yanından ayrılarak, hancının karısının oturduğu sandalyeye dayandı. "Acaba bayan," dedi K. dalgın dalgın, "bana söyleyeceklerinizi muhtardan döndükten sonraya erteleyebilir misiniz? Onunla önemli bir görüşmem var." – "Bu çok daha önemli, inanın bana Kadastrocu Bey," dedi hancının karısı, "orada söz konusu olan şey muhtemelen bir iştir, ancak burada söz konusu olan bir insan, benim sevgili hizmetçim Frieda." – "Yaa öyle mi," dedi K., "o zaman tabii, ancak bu meselenin neden ikimize bırakılmadığını anlayamıyorum." – "Sevgiden, kaygıdan," dedi kadın ve Frieda'nın kız ayakta dururken omzuna kadar gelen başını kendine doğru çekti. "Frieda size bu kadar güvendiğine göre," dedi K., "ben de farklı davranamam. Ve Frieda biraz önce yardımcılarını sadık insanlar olarak ta-

nımladığına göre, hepimiz arkadaş sayılırız. Bu durumda Sayın Bayan, Frieda'yla ikimizin, üstelik en kısa zamanda evlenmemizin, en doğrusu olduğunu size söyleyebilirim. Ne yazık ki benimle evlenerek yitireceği şeyleri, yani Beyler Hanı'ndaki işini ve Klamm'ın dostluğunu Frieda'ya sağlayamayacağım." Frieda başını kaldırdı, yaş içindeki gözlerinde zafer edası yoktu. "Neden ben? Neden özellikle ben seçildim?" – "Efendim?" diye aynı anda sordular K. ve hancının karısı. "Zavallı kızcağızın aklı başından gitti," dedi hancının karısı, "onca mutluluk ve mutsuzluğun üst üste gelmesinden kafası karıştı." Sanki bu sözleri doğrularcasına, Frieda şimdi sanki odada başka kimse yokmuşçasına K.'nın üstüne atılıp onu çılgınca öpmeye başladı, sonra ağlayarak ve K.'ya sarılmayı sürdürerek onun ayaklarına kapandı. K. iki eliyle Frieda'nın saçlarını okşarken hancının karısına, "Sanırım bana hak veriyorsunuz?" dedi. "Siz onurlu bir insansınız," dedi hancının karısı, onun sesi de ağlamaklıydı; kadın biraz çökmüş gibiydi, soluk alıp vermekte zorlanıyordu, yine de konuşacak gücü buldu kendinde: "Şimdi Frieda'ya mutlaka vermeniz gereken bazı güvenceleri düşünmemiz gerekiyor, çünkü size saygım istediği kadar büyük olsun, sonuçta bir yabancısınız, referans gösterebileceğiniz kimse yok, evinizdeki yaşam koşullarını da bilmiyoruz. Yani güvencelerin önemli olduğunu kabul etmelisiniz, sevgili Kadastrocu Bey; zaten Frieda'nın sizinle birleşerek neler kaybedeceğini kendiniz söylediniz." – "Elbette, güvenceler, tabii ki," dedi K., "bunları noter huzurunda vermek daha iyi olur sanırım, ama kontluğun başka makamları da devreye girecektir belki. Ayrıca düğünden önce benim mutlaka halletmem gereken bir iş var. Klamm'la görüşmeliyim." – "Bu imkânsız," dedi Frieda, biraz doğrulup K.'ya yaslandı, "bu nasıl bir düşünce!" – "Ama şart," dedi K., "eğer ben başaramazsam, sen yapmalısın." – "Ben yapamam K., yapamam," dedi Frieda, "Klamm seninle asla konuşmaz. Klamm'ın

seninle görüşeceğini nasıl düşünebilirsin!" – "Seninle görüşür mü peki?" diye sordu K. "Benimle de görüşmez," dedi Frieda, "ne seninle ne de benimle, bunlar olmayacak şeyler." Frieda, kollarını iki yana açarak hancının karısına döndü: "Hanımım, bakın neler istiyor!" – "Tuhafsınız, Kadastrocu Bey," dedi hancının karısı; şimdi dimdik oturmuş, bacaklarını ayırmış ve devasa dizlerini ince eteğinin altından uzatmıştı, haliyle ürkütücü görünüyordu. "Olmayacak bir şey istiyorsunuz." – "Niye olmayacak bir şeymiş?" diye sordu K. "Bunu size açıklayayım," dedi hancının karısı, sanki bu açıklama K.'ya son bir iyilik değil de, ona verdiği ilk cezaymış gibi bir ses tonuyla, "size bunu seve seve açıklarım. Gerçi ben şatodan biri değilim, yalnızca bir kadınım ve böylesi en alt sınıfa ait –hayır en alt değil, belki ona yakın bir sınıf– bir hancıyım; siz bu durumda benim açıklamama pek değer vermeyebilirsiniz, ama ben yaşamım boyunca gözlerimi açık tuttum, çok insanla karşılaştım ve buranın yükünü tek başıma omuzladım; çünkü kocam iyi bir delikanlıdır, ancak hancı değildir ve sorumluluk nedir, hiçbir zaman anlamayacak. Örneğin siz, burada köyde olmanızı, şu yatağın üzerinde huzur ve rahat içinde oturmanızı onun savsaklığına borçlusunuz, çünkü ben o akşam yorgunluktan bitap düşmüştüm." – "Anlamadım," dedi K., bir tür dalgınlıktan uyanarak ve kızgınlıktan çok, meraktan heyecana kapılarak. "Yalnızca onun savsaklığına borçlusunuz," diye tekrarladı hancının karısı, işaretparmağını K.'ya doğru sallayarak. Frieda kadını yatıştırmaya çalıştı. "Ne istiyorsun?" dedi hancının karısı, koca bedeniyle hızla dönerek. "Kadastrocu Bey bana bir soru sordu ben de yanıtlamak zorundayım. Aksi halde bizim için gayet doğal olan bir şeyi, Bay Klamm'ın onunla asla konuşmayacağını, neden 'konuşmayacağını', diyorum ki, asla konuşamayacağını nereden bilsin? Bana bakın Kadastrocu Bey; Bay Klamm, şatoya mensup bir beydir; bu, Klamm'ın diğer makamlarını

göz ardı ettiğimizde bile, çok yüksek bir mevkidir. Evlenme izni alsın diye burada alçakgönüllülükle uğraştığımız siz kimsiniz ki! Saraya mensup değilsiniz, köyden de değilsiniz, siz bir hiçsiniz. Ne yazık ki siz şusunuz: Bir yabancısınız, lüzumsuz ve herkesin ayağına dolaşan, onun yüzünden herkesin başının belaya girdiği, onun yüzünden hizmetçilerin odalarından atıldığı, niyeti belli olmayan, bizim çok kıymetli küçük Friedamızı baştan çıkardığı için ona ne yazık ki eş olarak vermek zorunda kaldığımız biri. Aslında sizi bunlardan dolayı suçlamıyorum. Siz neyseniz osunuz, ben yaşamım boyunca çok şeye tanık olmuş biriyim, böyle bir duruma da katlanamayacak değilim. Ama siz istediğiniz şeyi şöyle bir gözünüzün önüne getirin. Klamm gibi bir adamın sizinle görüşmesini bekliyorsunuz. Frieda'nın sizi gözetleme deliğinden içeri baktırdığını duyunca canım acıdı; kız bunu yaparken bile tarafınızdan baştan çıkarılmıştı. Söyler misiniz, Klamm'a bakmaya nasıl katlanabildiniz? Yanıt vermeniz gerekmez, biliyorum ona pek de güzel katlandınız. Siz zaten Klamm'ı gerçekten görebilecek durumda değilsiniz, bunu kibirliliğime vermeyin, çünkü ben de onu göremem. Klamm sizinle konuşmalıymış, ancak köydekilerle bile konuşmuyor, şimdiye kadar köyden biriyle hiç konuşmadı. Klamm, Frieda'yla hiçbir zaman konuşmamış olsa da, Frieda'nın hiç değilse adını seslenmeyi alışkanlık haline getirmesi, Frieda'nın istediği zaman ona bir şeyler söyleyebilmesi ve gözetleme deliğinden bakmak için izin koparabilmesi, Frieda için büyük bir onurdu, bu onur benim yaşamımın sonuna kadar gururum olacak. Klamm'ın arada sırada Frieda'ya seslenmesi, başkalarının buna yüklemek istediği anlamı taşımaz aslında, yalnızca Frieda'nın adını seslenir –niyetini kim bilebilir?– Frieda'nın koşarak gelmesi tabii ki onun sorunu ve kızın hiç itirazla karşılaşmadan Klamm'ın odasına kabul edilmesi de Klamm'ın lütufkârlığıdır, ama Klamm'ın doğrudan Frieda'yı çağırdığını da savunamayız. Bugüne dek olan ne varsa, şimdi

elbette ebediyen ziyan oldu. Klamm belki bundan sonra da Frieda'ya seslenebilir, bu olası, ne var ki sizinle birlikte olmuş bir kız artık onun yanına giremez. Benim şu zavallı kafam bir şeyi, yalnızca bir şeyi almıyor; Klamm'ın metresi olduğu –ben ayrıca bu tanımı çok abartılı buluyorum– söylenen bir kız, ona dokunmanıza nasıl izin verebilir?"

"Bu gerçekten tuhaf," dedi K. ve başı önüne eğik olarak ona hemen itaat eden Frieda'yı kendine çekerek kucağına oturttu ve devam etti: "Ancak her şeyin sizin sandığınız gibi yürümediğini kanıtlıyor bence. Örneğin Klamm'ın gözünde bir hiç olduğumu söylerken kesinlikle haklısınız; buna karşın Klamm'la bir görüşme talep ediyorsam ve sizin açıklamalarınız bile beni bundan caydırmıyorsa, bu, arada bir kapı olmaksızın Klamm'la yüz yüze gelmeye dayanabilecek durumda olduğum ve o görünür görünmez odadan kaçmayacağım anlamına gelmez. Ancak böylesi haklı bir endişe bile bu işe cesaret etmemem için bir neden sayılmaz. Ama onun karşısında kalmayı başarabilirsem eğer, o zaman benimle konuşması da gerekmez; sözlerimin onda yarattığı etkiyi görmek bana yetecektir; sözlerim onu etkilemez ya da o onlara kulak asmazsa, o zaman kudretli birinin karşısında özgürce konuşmuş olmak gibi bir kazanç elde ederim. Ancak, büyük insan ve hayat deneyiminizle siz Sayın Bayan ve düne kadar Klamm'ın metresi olan Frieda –bu sözü kullanmamak için bir neden göremiyorum– sizler bana Klamm'la görüşmemin yolunu mutlaka açabilirsiniz; bu başka yerde olamayacaksa, o zaman Beyler Hanı'nda gerçekleşebilir, belki kendisi bugün hâlâ oradadır."

"Bu imkânsız," dedi hancının karısı, "hem gördüğüm kadarıyla bunu anlayacak kapasiteye de sahip değilsiniz. Söyler misiniz, Klamm'la ne konuda görüşmek istiyorsunuz?" – "Frieda hakkında elbette."

"Frieda hakkında mı?" diye hancının karısı şaşkınlıkla sordu ve Frieda'ya döndü. "Duydun mu Frieda, Klamm'la, Klamm'la seni konuşacakmış."

"Ah Bayan," dedi K., "siz çok akıllı, saygıdeğer bir kadınsınız, ne var ki en küçük şeyden korkuyorsunuz. Doğrudur, onunla Frieda hakkında konuşmak istiyorum, hem bu korkunç değil, gayet olağan bir şey. Benim ortaya çıktığım andan itibaren Frieda'nın Klamm'ın gözünde anlamını yitirdiğini düşünmekle de yanılıyorsunuz. Böyle düşünerek Klamm'ı küçümsüyorsunuz. Size bu konuda ders vermeye kalkışmanın küstahlık olacağının bilincindeyim, ne var ki bunu yine de yapmak zorundayım. Klamm'ın Frieda'yla ilişkisi benim yüzümden değişmiş olamaz. Ya aralarında önemsenecek bir ilişki yoktu –bunu, Frieda'nın soylu beyle metres ilişkisini yok sayanlar söylüyor– eğer öyleyse, o zaman şimdi de yoktur; ya da böyle bir ilişki vardı ve de sizin de söylediğiniz gibi Klamm'ın gözünde bir hiç olan benim gibi biri tarafından bu ilişki nasıl zedelenebilir? İnsan böyle şeylere ilk korku anında belki inanabilir, ancak biraz olsun düşünerek bunu düzeltebilir. Hem Frieda'nın bu konudaki görüşünü alalım bakalım."

Frieda, yanağı K.'nın göğsüne dayanmış halde, uzaklara dalmış gözlerle şöyle dedi: "Elbette anneciğimin söylediği gibi: Klamm artık beni istemiyor. Ancak bu elbette sen geldiğin için böyle değil, sevgilim; böyle şeyler onu sarsamaz. Ama kanımca tezgâhın altındaki buluşmamız onun işi; lanetlenecek değil, kutsanacak saatlerdi onlar." – "Madem öyle," dedi K. usulca, çünkü Frieda çok tatlı sözler söylemişti; sözlerin içine işlemesi için birkaç saniye gözlerini kapayarak, "madem öyle, Klamm'la açıkça konuşmaktan çekinmem için bir neden kalmadı."

"Aslını isterseniz," dedi hancının karısı K.'yı yukarıdan aşağıya süzerek, "bana bazen kocamı hatırlatıyorsunuz, siz de onun gibi dik kafalı ve çocuksusunuz. Şuraya geleli birkaç gün olmuş, her şeyi buranın yerlisinden, benim gibi yaşlı bir kadından ve Beyler Hanı'nda çok şey görmüş ve duymuş olan Frieda'dan daha iyi bildiğinizi sanıyorsunuz. Bazen kurallara ve geleneklere karşı çıkarak bir yere varılabileceğini

yadsımıyorum, benim başıma böyle bir şey gelmedi; ancak duyduğum kadarıyla bunun örnekleri varmış, olabilir, öyleyse bile, o zaman işler sizin yaptığınız gibi, hep hayır, hayır diyerek, yalnızca bildiğini okuyarak ve iyi niyetle verilmiş öğütleri duymazdan gelerek yürümez kesinlikle. Sizin için mi endişelendiğimi sanıyorsunuz? Siz tek başınızayken sizinle ilgilendim mi? Gerçi fena olmazdı ve bazı şeylerin önüne geçerdi belki? O zaman kocama sizinle ilgili tek şey söylemiş, 'Ondan uzak dur' demiştim. Bu, bugün benim için de geçerli olurdu, ama Frieda yazgınıza bulaşmamış olsaydı tabii. Benim ilgimi, hatta saygımı –hoşunuza gitsin ya da gitmesin– Frieda'ya borçlusunuz. Beni öylece bir kenara itemezsiniz, çünkü küçük Frieda'ya anne şefkatiyle ilgi gösteren biri olarak bana karşı ağır sorumluluğunuz var. Frieda, olanların Klamm'ın iradesiyle gerçekleştiğini söylerken belki haklıydı, ancak şu an Klamm hakkında bir bilgim yok, onunla asla konuşmayacağım, o benim için kesinlikle ulaşılamaz biri, ama siz burada oturmuş benim Friedamı kolluyorsunuz – neden gizleyeyim ki?– o zaman ben de sizi kolluyorum. Evet, benim himayemdesiniz genç adam, eğer sizi kapı dışarı edersem, köpek kulübesi dahil, bu köyde kalacak bir yer bulmayı deneyin bakalım!"

"Teşekkür ederim," dedi K., "çok açıksözlüsünüz, size tümüyle inanıyorum. Benim konumum ve buna bağlı olarak Frieda'nınki de bu kadar güvensiz demek."

"Hayır," diye bağırdı hancının karısı onun sözünü keserek, "Frieda'nın konumunun bu açıdan sizinkiyle bir ilgisi yok. Frieda, evimden biridir ve onun konumunun güvensiz olduğunu söylemeye kimsenin hakkı yoktur."

"Tamam, tamam," dedi K., "bu konuda da size hak veriyorum, özellikle Frieda bilmediğim nedenlerden, söze hiç karışamayacak kadar sizden fazlasıyla korkuyor gibi göründüğü için. Bu yüzden şimdilik sadece beni konuşalım. Benim konumum çok güvensiz, bunu yadsımıyorsunuz, tersine

bunu kanıtlamak için uğraşıyorsunuz. Söylemiş olduğunuz her şey gibi bu da kısmen doğru, tamamen değil. Örneğin geceyi geçirmem için bana kapılarını açan bildiğim çok iyi bir yer var."

Frieda ve hancının karısı aynı anda heyecanla, "Neresiymiş o? Neresiymiş o?" diye bağırdılar, sanki ikisinin de sorusunun temeli aynıymış gibiydi. "Barnabas'lar." dedi K.

"Utanmazlar!" diye bağırdı hancının karısı, "aşağılık utanmazlar! Barnabas'lar ha! Duyun işte," diyerek köşeye doğru baktı, ama yardımcılar çoktan oradan çıkmış ve kol kola hancının karısının arkasına dikilmişlerdi; kadın da, sanki desteğe ihtiyacı varmışçasına onlardan birinin elini tutarak, "Duyun işte, beyefendi nerelerde sürtüyor, Barnabas ailesinin yanıymış! Orada ona elbette yatacak bir yer verirler, ah Beyler Hanı yerine keşke orada kalsaydı. İyi de, sizler neredeydiniz?"

"Hanımefendi," dedi K., yardımcıların yanıt vermesine fırsat bırakmadan, "onlar benim yardımcılarım, ama siz onlara sanki sizin yardımcılarınız, benim de bekçilerimmiş gibi davranıyorsunuz. Her konudaki görüşünüzü sizinle hiç değilse kibarca tartışmaya hazırım, ne var ki yardımcılarım konusunda böyle olamaz, çünkü bu konuda her şey yeterince açık! Bu yüzden rica ediyorum, yardımcılarımla konuşmayın, eğer ricamı dikkate almazsanız, yardımcılarıma size yanıt vermelerini yasaklayacağım."

"Sizinle konuşmam yasakmış demek," dedi hancının karısı ve üçü birden güldüler; kadının gülüşü alaylı, ancak K.'nın beklediğinden daha yumuşaktı; yardımcılarınki ise her zamanki hem çok şey ifade eden hem de hiçbir şey ifade etmeyen, her türlü sorumluluğu reddeden tavırdaydı.

"Sakın kızma," dedi Frieda, "bizim telaşımızı doğru anlamalısın. Aslında birbirimizin olmayı Barnabas'a borçluyuz diyebiliriz. Seni barda ilk kez gördüğümde –Olga'nın kolunda içeri girmiştin– gerçi hakkında epeyce bir şey biliyordum,

ama genel olarak seni hiç umursamamıştım. Ama yalnız sen değil, neredeyse hiçbir şey, hiçbir şey umurumda değildi. O sırada pek çok şeyden hoşnut değildim ve pek çok şeye de öfkeleniyordum, hem de ne hoşnutsuzluk, ne öfkeydi bu! Örneğin bardaki müşterilerden birinin –onlar zaten hep arkamdaydılar, oradaki herifleri gördün zaten, ama onlardan çok daha kötüleri geldi, Klamm'ın hizmetkârlarından daha beterleri vardı– evet onlardan birinin beni kıracak bir şey söylemesinin benim için anlamı neydi? Sanki bunlar çok uzun yıllar önce yaşanmış ya da benim başıma gelmemiş, ya da yalnızca birilerinden duymuşum, ya da tamamen unutmuşum gibi oluyordum. Ancak bunu tarif edemem, kendim bile gözümün önüne getiremiyorum, Klamm beni terk edeli beri her şey o kadar değişti yani."

Frieda sözlerini yarıda kesti; başını üzüntüyle önüne eğmiş, ellerini kucağında kavuşturmuştu.

"Görün işte," dedi hancının karısı yüksek sesle, sanki o konuşmuyordu; sesini Frieda'ya ödünç vermiş gibi yaparak ve şimdi Frieda'ya daha da yaklaşıp, kızın yanı başına oturarak, "Kadastrocu Bey, yaptıklarınızın doğurduğu sonuçları görün işte! Onlarla konuşmamı yasakladığınız yardımcılarınız da bundan ders alsınlar. Frieda'yı bugüne kadar ona nasip olmuş en mutlu ortamdan koparıp aldınız; bunu özellikle de, Frieda'nın çocuksu, aşırı abartılı acıma duygusu nedeniyle sizi Olga'nın kolunda asılı ve Barnabas ailesine teslim olmuş görmeye dayanamadığı için yapabildiniz. O sizi kurtarırken kendini feda etti. Artık olan olmuş ve Frieda sahip olduğu her şeyden sizin kucağınızda oturabilme mutluluğuna erişmek için vazgeçmiş ve siz şimdi kalkmış, Barnabas'larda bir gece geçirme fırsatını yakaladığınız kozunu oynuyorsunuz. Böyle yaparak, bana bağımlı olmadığınızı kanıtlamaya çalışıyorsunuz sanırım. Doğrudur, gerçekten Barnabas'larda gecelemiş olsaydınız eğer, benden anında bağımsız olur, evimi derhal terk etmek zorunda kalırdınız."

"Barnabas ailesinin günahlarından haberim yok benim," dedi K., cansız gibi duran Frieda'yı dikkatle kaldırıp, usulca yatağın üstüne oturtup, kendi de ayağa kalkarken, "belki bunda haklısınızdır, gelgelelim Frieda'yla benim aramdaki konulara karışmamanızı isterken ben kesinlikle haklıydım. Siz o zaman sevgi ve ilgiden söz ettiniz, ne var ki ben böyle bir şeyi hiç göremedim, daha çok kin, alay ve kapı dışarı edilmeye tanık oldum. Eğer kastınız Frieda'yı benden, beni Frieda'dan koparmaksa, o zaman çok ustalıkla yaptınız, ne var ki bunu başaramayacağınızı düşünüyorum, diyelim ki başardınız –izninizle sizi üstü kapalı olarak tehdit edeyim– o zaman bu yaptığınıza çok pişman olacaksınız. Bana sağladığınız kalacak yere gelince –sanırım bununla o iğrenç deliği kastetmiştiniz–, bunu kendi isteğinizle yaptığınız hiç kesin değil, bana daha çok kontluk makamının böyle bir talimatı bulunuyormuş gibi geliyor. Buradan çıkartıldığımı şimdi oraya bildireceğim; bana kalacak başka bir yer gösterirlerse, sanırım rahat bir soluk alacaksınız, ama benim aldığım soluk daha derinden gelecek; şimdi muhtarla bu konuyu ve başka meseleleri görüşeceğim. Siz de sözümona anaç sözlerinizle perişan ettiğiniz Frieda'yla ilgilenin hiç değilse."

K. sonra yardımcılarına döndü. "Gelin," dedi, Klamm'ın mektubunu çengelden alıp gitmeye yöneldi. Onu sessizce izleyen hancının karısı, K. elini kapı koluna koyar koymaz, "Kadastrocu Bey," dedi, "gitmeden size söylemek istediğim bir şey daha var, çünkü benim gibi yaşlı bir kadına ne söylerseniz söyleyin, beni ne kadar kırarsanız kırın, sonuçta Frieda'nın müstakbel kocasısınız. Sırf bu yüzden söyleyeceğim, çünkü buradaki koşullara tamamen yabancısınız; insan sizi dinleyip, söylediklerinizi ve düşündüklerinizi gerçeklerle karşılaştırdığında kafası allak bullak oluyor. Bu cehalet öyle bir defada giderilemez, belki de hiç giderilemez, ancak bana inanır ve bu cehaletinizi her zaman göz önünde bulundurursanız, birçok yönüyle düzeltilebilir. O zaman bana karşı hemen daha adil olursunuz ve benim sevgili küçüğümün

kartalı bırakıp, köryılana bağlandığını anladığımda ne büyük korkulara kapıldığımı –ki bu korkunun etkileri hâlâ sürüyor– hissetmeye başlarsınız; oysa gerçek durum çok daha kötü ve ben sürekli bunu unutmaya çalışıyorum, aksi halde sizinle sakin sakin tek bir kelime edemem. Ah, yine kızdınız. Hayır, hemen gitmeyin, şu ricamı da dinleyin: Nereye giderseniz gidin, şunu aklınızdan çıkarmayın, en acemi kişi sizsiniz ve de dikkatli olun; bizim burada, Frieda'nın varlığının sizi zarar görmekten koruduğu bu yerde, içinizden geldiği gibi boşboğazlık edebilirsiniz; örneğin Klamm'la neler konuşmayı düşündüğünüzü bize burada sunabilirsiniz; ama gerçekte, lütfen, lütfen gerçekte bunu yapmayın."

Kadın ayağa kalktı, heyecandan biraz sallanarak K.'nın yanına gitti, elini tutup, ona yalvaran gözlerle baktı. "Hanımefendi," dedi K., "neden böyle bir mesele yüzünden bana yalvararak alçaldığınızı anlayamıyorum. Eğer Klamm'la görüşebilmem söylediğiniz gibi olanaksızsa, o zaman bana yalvarılsın ya da yalvarılmasın, bunu başaramam. Ama bu olabiliyorsa, o zaman neden yapmayayım; böylece temel itirazınız ortadan kalkacak ve diğer kaygılarınız pek şüpheli duruma düşecektir. Elbette acemiyim, ancak doğru doğrudur, bunun için çok üzülüyorum, ancak acemiler daha cesaretli olduklarından bunun yararı da var; işte bu yüzden gücüm yettiği sürece acemiliğime ve bunun kötü sonuçlarına kısa bir süre daha katlanmak istiyorum. Ancak bu sonuçlar ana hatlarıyla yalnızca beni ilgilendirir, bu nedenle neden yalvardığınızı anlamakta zorlanıyorum. Frieda'yı eminim her zaman korumaya devam edeceksiniz ve ben onun yaşamından büsbütün çıkarsam, bu size göre bir şans sayılacak. O halde neden korkuyorsunuz? Korkularınız yoksa, –acemiye her şey mümkün görünür–" K. bunu söylerken kapıyı açmıştı. "Korkularınız yoksa Klamm adına mı?" Hancının karısı, K.'nın merdivenleri koşarak inişini ve yardımcıların onun arkasından gitmelerini konuşmadan izledi.

Beşinci Bölüm

Muhtarla yaptığı görüşmeden kendisini kaygılandıracak bir şey çıkmaması K.'yı şaşırtmıştı. Bunu, o güne kadarki deneyimlerine göre kontluk makamlarıyla kurduğu resmi ilişkilerde hiç zorlanmamasıyla açıklamaya çalıştı. Bunun bir nedeni, kendi meselelerinin çok belirgin, dıştan bakıldığında onu çok kollayan ilkelere bağlı olarak ele alınmasıydı; başka bir nedeni de, özellikle yokmuş gibi göründüğü yerde hizmetin hayran kalınacak şekildeki bir bütünlüğe sahip olduğunun hissedilmesiydi. K. bazen yalnızca bunları düşündüğünde, durumunu memnuniyet vericiymiş gibi değerlendirme eğiliminde oluyordu; ama böylesi memnuniyet anlarından sonra hemen kendine gelip, tehlikenin tam da burada olduğunu kendi kendine söylüyordu.

Makamlarla doğrudan bağlantıya geçmek pek zor olmuyordu, çünkü makamlar ne kadar iyi örgütlenmiş olsalar da, yalnızca uzak ve görünmez efendileri adına uzak ve görünmez şeyleri savunuyorlardı; oysa K. yakınındaki canlı bir şey için, kendi için savaşıyordu; ayrıca bunu hiç değilse başlarda kendi iradesiyle yapıyordu, çünkü o saldıran taraftı; kendisi için savaşan yalnızca o değildi, ama makamların aldığı önlemler doğrultusunda inandığı, tanımadığı başka güçler de vardı. Ama makamlar baştan beri önemsiz konularda –çünkü şimdiye kadar daha fazlası söz konusu olmamıştı– K.'ya

büyük ölçüde destek vererek, onun küçük ve basit zaferler kazanma olanağını ve bu olanakla birlikte ona bağlı olan kıvancı ve kıvançtan doğacak olan sonraki büyük savaşlar için gerekli güven duygusunu elinden alıyorlardı. Bunun yerine K.'nın –ancak köyle sınırlı olmak kaydıyla– istediği her yere girip çıkmasına izin veriyor, onu böylelikle şımartıp zayıf düşürüyorlardı; her türlü savaşı ortadan kaldırıp, onu resmi olmayan, tamamen belirsiz, bulanık ve yabancı bir yaşama itiyorlardı. Bu şekilde, eğer sürekli tetikte olmazsa, makamların bütün kibarlıklarına ve abartılı bir şekilde kolay olan görevlerin eksiksiz yerine getirilmesine karşın, ona gösterilen sözde iyi niyete aldanır da yaşamının diğer alanlarında tedbirsiz davranırsa, yıkılıp giderdi; makamlar da istekleri dışında olsa da, hâlâ yumuşak ve dostane tavırlarla K.'nın tanımadığı bir kamusal düzen adına onu ortadan kaldırırlardı. Peki burada, yaşamın diğer alanları diye tanımlanan şey neydi? K., makamlarla yaşamın böylesine iç içe geçtiği başka bir yer görmemişti; öyle birbirine geçmişlerdi ki, bazen yaşam ve makamlar yer değiştirmişler gibi gözüküyordu. Örneğin Klamm'ın K.'nın görevi üzerindeki görünüşte olan gücü, Klamm'ın tüm gerçekleriyle K.'nın yatak odası üzerinde sahip olduğu gücüyle karşılaştırıldığında ne ifade ediyordu ki! Bu yüzden, doğrudan makamlar karşısında birazcık düşüncesizce bir tutum, belli bir gevşeklik yerinde olurken, bunun dışında çok dikkatli olmak, atılacak her adımdan önce çevreyi kolaçan etmek gerekiyordu.

K., buradaki makamlarla ilgili düşüncesinde çok haklı olduğunu muhtara gittiğinde gördü. Muhtar sevimli, şişman, sinekkaydı tıraşlı bir adamdı ve hastaydı; ağır bir gut nöbeti geçirdiği için K.'yı yatakta kabul etti. "Kadastrocumuz sizsiniz demek!" dedi ve K.'yı selamlamak için doğrulmak istese de bunu başaramadı, bacağını göstererek özür diledi ve kendini tekrar yastığa bıraktı. Alacakaranlığın çöktüğü, perdelerin daha kararttığı, küçük pencereli

odada bir gölge gibi duran sessiz bir kadın, K.'ya getirdiği sandalyeyi yatağın yanına bıraktı. "Oturun, oturun Kadastrocu Bey," dedi muhtar, "şimdi bana arzunuzu söyleyin." K., Klamm'ın mektubunu okuyup, arkasından bir iki görüşünü ekledi. Yine makamlarla olağanüstü kolay ilişki kurulabildiği hissine kapıldı. Memurlar görünürde her türlü yükü taşıyorlardı, her şey omuzlarına yıkılabilirdi ve kişinin kendi, dokunulmaz ve özgür kalabilirdi. Muhtar da bunu sanki kendince hisseder gibi yatağında huzursuzca döndü. Sonra şöyle dedi: "Fark ettiğiniz gibi Kadastrocu Bey, her şeyden haberim var. Henüz girişimde bulunmamış olmamın birinci nedeni hastalığım; diğer nedeni de bunca zamandır gelmemiş olmanız; sizin bu işten vazgeçtiğinizi düşünmüştüm artık. Ancak bana gelme nezaketini gösterdiğiniz için, ben de size tatsız gerçeği tabii ki olduğu gibi söyleyeceğim. Siz, kadastrocu olarak işe alındığınızı söylüyorsunuz, ancak bizim ne yazık ki kadastrocuya ihtiyacımız yok. Bir kadastrocunun yapabileceği zerre kadar iş yok burada. Küçük işletmelerimizin sınırları belirlidir, her şey düzgün bir şekilde kayıtlara geçmiştir. Mülkiyet değişiklikleri pek olmaz ve ortaya çıkan ufak tefek sınır anlaşmazlıklarını kendimiz çözeriz. Yani ne işimiz var kadastrocuyla?" K., daha önce bu konuyu hiç düşünmediği halde, buna benzer bir açıklama beklediğinden kuşkusu yoktu. Bu nedenle hemen, "Buna çok şaşırdım," diyebildi. "Bütün hesaplarım altüst oldu şimdi. Umarım bir yanlış anlaşılma vardır." – "Ne yazık ki," dedi muhtar, "ne dediysem o." – "Ama bu nasıl olur!" dedi K. sesini yükselterek. "Bunca uzun yolculuğu gerisin geriye yollanmak için mi yaptım!" – "Bu, benim karar veremeyeceğim başka bir konu," dedi muhtar, "ancak o yanlış anlaşılmanın nasıl olduğunu size açıklayabilirim. Kontluk gibi böylesi büyük makamlarda bazen bir dairenin şöyle, diğerinin böyle karar verdiği olabiliyor, hiçbirinin diğerinden haberi yoktur, gerçi denetimler büyük bir titizlikle

uygulanır, ancak doğaları gereği geç kalır, böylece küçük bir karışıklık meydana gelebilir. Tabii bu karışıklıklar sizin olayınızda olduğu gibi çok ufak şeylerdir. Önemli konularda hata yapıldığını duymadım, ama bazen ufak şeyler de bayağı can sıkıcı olabiliyor. Sizin konunuza gelince, görev sırrı demeden –buna kalkışacak kadar memur sayılmam, ben çiftçiyim, o kadar– durumu açıkça anlatacağım. Uzun zaman önce –muhtarlığa başlayalı henüz birkaç ay olmuştu– hangi daireden geldiğini şimdi anımsamadığım bir genelge ulaşmıştı; orada beylere has resmi bir dille, bir kadastrocunun görevlendirileceği, bütün çalışmaları için gerekli plan ve çizimlerin hazır edilmesi görevinin köy meclisine verildiği yazılıydı. Bu emir elbette sizinle ilgili olamazdı, çünkü yıllar önce gelmişti ve ben şimdi hasta olup da, yattığım yerde en komik şeyleri düşünmek için bolca vakit bulamasaydım bunu yine anımsayamazdım." – "Mizzi," dedi sonra muhtar anlatmaya ara verip, odanın içinde hâlâ ne yaptığı belli olmadan dolanıp duran karısına dönerek, "lütfen şu dolaba bir bak, belki genelgeyi bulabilirsin." – "Bu genelge," dedi K.'ya açıklamada bulunarak, "ilk dönemlerime ait, çünkü o sıralar her şeyi saklardım." Kadın hemen dolabı açtı. K. ve muhtar onu izlediler. Dolap tıka basa evrak doluydu. Dolap açılır açılmaz, yakacak odun gibi çevreleri rulo yapılıp bağlanmış iki evrak destesi yere düştü; kadın korkuyla yana doğru sıçradı. "Altta olacak, altta," dedi muhtar, yattığı yerden komuta ederek. Kadın emri dinleyerek iki koluyla kucakladığı dosyaları yere atıp, alttaki evrağa ulaşmaya çalıştı. Kâğıtlar bir anda odanın yarısını kaplamıştı. "Çok iş yaptık," dedi muhtar başını sallayarak, "şunlar yalnızca küçük bir bölümü. Esas yığını samanlığa kaldırdım, ne var ki büyük bir bölümü de kayboldu. Bunları kim bir arada tutabilir ki! Ama samanlıkta daha çok var." – "Genelgeyi bulabilecek misin?" diye yeniden karısına döndü, "Kadastrocu sözcüğünün altının mavi kalemle çizili olduğu evrakı ara-

man gerekiyor." – "Burası çok karanlık," dedi kadın, "gidip bir mum getireyim." Kadın sonra kâğıtların üzerinden atlayarak odadan çıktı. "Diğer işlerimin yanı sıra yapmak zorunda kaldığım bu ağır resmi görevde karım bana çok destek oluyor," dedi muhtar. "Gerçi yazışmalar için bir yardımcım, bir öğretmen var, ama yetişmek mümkün olmuyor, bir yığın bitmemiş iş kalıyor, onları da şu çekmecede biriktiriyoruz." Bir dolaba işaret etti. "Hele bir de hasta oldum mu, orası dolup taşıyor," dedi muhtar, bitkin ama gururla arkasına yaslanarak. Kadın elinde mumla geri gelip, çekmecenin önünde diz çökerek genelgeyi aramaya başlayınca, "Acaba karınıza aramada ben de yardımcı olabilir miyim?" diye sordu K. Muhtar, gülümseyerek başını iki yana salladı: "Söylediğim gibi, sizden gizli resmi bir sırrım yok, gelgelelim size evrağı karıştırtacak kadar ileri gidemem." Oda şimdi sessizliğe bürünmüştü, yalnızca kâğıtların hışırtısı duyuluyordu, hatta muhtar belki de biraz uyukluyordu. Kapıya hafifçe tıklatılınca K. kapıya doğru döndü. Gelenler elbette yardımcılardı. Ne de olsa biraz eğitimliydiler, hemen odaya akın etmediler, aksine aralık kapının ardında önce biraz fısıldaştılar: "Dışarıda üşüyoruz." – "Kim?" diye sordu muhtar irkilerek. "Yardımcılarım sadece," dedi K., "onları nerede bekleteceğimi bilemedim, dışarısı çok soğuk, burada olsalar rahatsızlık verirler." – "Beni rahatsız etmezler," dedi muhtar dostça, "bırakın gelsinler. Ayrıca tanıyorum onları, eski ahbaplar." – "Ama bana rahatsızlık veriyorlar," dedi K. sakınmadan, sonra bakışlarını yardımcılardan muhtara, muhtardan da yardımcılara kaydırdı ve üçünün de gülümsemelerini ayırt edilemeyecek kadar birbirlerine benzetti. "Ama madem geldiniz," dedi K. şansını deneyerek, "o halde gitmeyin ve muhtarın eşine yardımcı olun, kadastrocu sözcüğünün altının mavi kalemle çizili olduğu bir evrak arıyor." Muhtar karşı çıkmadı. K.'ya yasak olan, yardımcılara açıktı; adamlar hemen kâğıtların üzerine atıldılar, ancak ara-

maktan çok yığının altını üstüne getiriyorlardı; biri ötekine bir yazının harflerini söylerken, öteki elinden çekip alıyordu. Kadınsa boş çekmecenin önünde diz çökmüştü ve aramayı bırakmış gibi görünüyordu; hiç değilse mum çok uzağında duruyordu.

"Yardımcılar," dedi muhtar, tatmin olmuş bir gülümsemeyle ve sanki her şey onun direktiflerine göre yürüyor da kimse bunu tahmin bile edebilecek konumda değilmiş gibi devam etti: "Demek size rahatsızlık veriyorlar; ama onlar sizin kendi yardımcılarınız." – "Hayır," dedi K. soğuk bir tavırla, "onlar bana burada kapılandılar." – "Kapılanmak da ne demek," dedi muhtar, "yanınıza verildiklerini söylemek istiyorsunuz sanırım." – "Peki öyleyse, yanıma verildiler diyelim," dedi K., "ama onlar gökten karla yağmış da olabilirler, tahsis öylesine düşüncesizce yapılmış yani." – "Burada hiçbir şey düşüncesizce yapılmaz," dedi muhtar, ayağının ağrısını bile unutup, doğrularak. "Hiçbir şey demek," dedi K., "peki o zaman benim atanmama ne diyeceksiniz?" – "Sizin atamanız da en iyi şekilde tartılıp biçilmişti," dedi muhtar, "yalnızca bazı dış etkenler işi karıştırdı, size bunu belgeler üzerinden kanıtlayacağım." – "Ama belgeler bulunamayacak işte," dedi K. "Bulunamayacak mı?" dedi muhtar sesini yükselterek. "Lütfen Mizzi, biraz hızlan! Aslında size hikâyeyi belgeler olmadan da anlatabilirim. Sözünü ettiğim o genelgeye, bir kadastrocuya ihtiyacımız olmadığını bildirerek ve teşekkürlerimizi sunarak yanıt vermiştik. Anlaşılan bu yanıt asıl gitmesi gereken yere –ben oraya A dairesi demek istiyorum– ulaşmamış, onun yerine yanlışlıkla bir başka daireye, B'ye gitmiş. Yani A dairesi yanıt alamamış, ama ne yazık ki B'ye de yanıtımız eksik gitmiş; ya dosya içeriği bizde kaldığı ya da yolda kaybolduğu için böyle olmuş –kesinlikle dairede kaybolmadı, buna kefilim–, sonuçta B dairesine yalnızca bir evrak zarfı gitmiş, üzerinde, içindeki evrakın –tabii aslında içinde olmayan evrakın– bir kadastrocu atamasıy-

la ilgili olduğu yazılıymış. Bu arada A dairesi bizden yanıt beklemiş; gerçi elinde konuyla ilgili notlar vardı, ancak anlaşılacağı üzere böyle şeyler sık sık meydana geldiği ve işler büyük titizlikle yürütüldüğü zaman olduğu gibi, şube memuru bizim yanıt vereceğimize güvenmiş ve buna göre ya bir kadastrocu atayacağını ya da ihtiyaca göre bu konuyla ilgili bizimle yazışmayı sürdüreceğini düşünmüş. Böylece notlara bakmayı ihmal etmiş ve sonra da olayı unutup gitmiş. Ama evrak zarfı B dairesinde titizliğiyle ün yapmış bir memurun, Sordini'nin –kendisi İtalyan'dır– eline ulaşmış; işin içinde olan ben bile, böylesine yetenekli bir adamın neden alt kadro sayılabilecek konumlarda bırakıldığını anlayamıyorum. Tabii Sordini boş zarfı tamamlanmak üzere bize gönderdi. Ancak anlaşılacağı üzere, A dairesinin ilk yazışmasından bu yana yıllar olmasa da aylar geçmişti, çünkü bir evrak olması gerektiği gibi doğru yolu izlerse, ilgili bölüme bir günde ulaşır ve aynı gün işleme alınır; ancak yolunu bir şaşırmayagörsün –ki böylesine mükemmel bir örgütlenmede yanlış yola girmesi için gayret harcanması gerekir, yoksa yanlış yolu bulamaz–, o zaman işler gerçekten çok uzun sürer. Sordini'nin notunu aldığımızda bu konuyu zar zor anımsayabildik, o günlerde bu işe yalnızca ikimiz, Mizzi ve ben bakıyorduk, öğretmen henüz görevlendirilmemişti, kopyaları yalnızca çok önemli durumlarda muhafaza ediyorduk, Sordini'ye çok belirsiz bir yanıt verebildik, böyle bir atamadan haberimiz olmadığını, bir kadastrocuya burada ihtiyaç duyulmadığını bildirdik."

"Ama," diye muhtar burada konuşmasına ara verdi; sanki anlatmanın coşkusuyla ileri gitmiş ya da adeta ileri gitmesi mümkünmüş gibi yaparak, "anlattıklarımdan sıkılmıyor musunuz?" diye sordu.

"Hayır," dedi K., "eğlenceli buldum."

Bunun üzerine muhtar, "Size eğlenmeniz için anlatmıyorum," dedi.

"Eğlenceli buldum, çünkü," dedi K., "bir insanın geleceğini belirleyebilen durumlarda oluşabilen gülünç karışıklıklar hakkında fikir sahibi olmaya çalışıyorum."

"Henüz fikir sahibi olmuş değilsiniz," dedi muhtar ciddiyetle, "daha anlatacaklarım var. Yanıtımızdan Sordini elbette tatmin olmamıştı. Bana ıstırap vermesine karşın bu adama hayranım. Herkese kuşkuyla yaklaşır, örneğin çeşitli vesilelerle birinin dünyanın en güvenilir insanı olduğunu anlasa bile, bir sonraki işte onu hiç tanımamış ya da daha doğrusu onu bir serseri olarak tanımış gibi güvensizlik gösterir. Bunu doğru buluyorum, bir memurun böyle davranması gerekir, ama ne yazık ki mizacım gereği bu ilkeye uyamıyorum; gördüğünüz gibi size, bir yabancıya her şeyi açıkça sunuyorum, başka türlüsü elimden gelmez. Tabii Sordini yanıtımızdan hemen kuşkulanmıştı. Bunun üzerine aramızda yoğun bir yazışma trafiği başladı. Sordini, kadastrocu atanmaması gerektiğini durup dururken nereden akıl ettiğimi sordu, ben de Mizzi'nin olağanüstü belleğine dayanarak, ilk fikrin daireden geldiğini (tabii başka bir bölümün söz konusu olduğunu çoktan unutmuştuk) söyledim. Buna karşılık Sordini, bu resmi yazıdan neden şimdi söz ettiğimi sordu, ben de ancak şimdi anımsayabildiğimi belirttim; Sordini bunun çok garip olduğunu söyledi, ben de 'Bu kadar zaman uzayıp giden bir mesele hiç garip değil,' dedim; Sordini yine de garip olduğunu, çünkü benim hatırladığım türden bir yazının olmadığını söyledi; ben de, 'Elbette yok, çünkü bütün dosya kayıp,' dedim; Sordini, söz konusu ilk yazıyla ilgili bir notun düşülmüş olması gerektiğini, ancak böyle bir notun bulunmadığını belirtti. Bu noktada duraksadım, çünkü Sordini'nin dairesinde hata yapılmış olabileceğini ne düşünmeye ne de savunmaya cesaretim vardı. Kadastrocu Bey, şimdi benim iddialarımı dikkate alıp, diğer dairelerde bu işi araştırma yoluna gitmediği için içinizden Sordini'yi suçluyor olabilirsiniz. İşte tam da bu yanlış olur, bu adam-

la ilgili düşüncelerinizde bile bir leke kalsın istemem. Hata olasılıklarının hesaba katılmaması dairenin bir çalışma ilkesidir. Bu ilke, genel idari yapının mükemmel örgütlenmiş olmasıyla gerekçelendirilir ve işlerin olabilecek en hızlı şekilde sonuçlandırılabilmesi için gereklidir de. Yani Sordini başka bölümlerde soruşturma yapamazdı, zaten o bölümler ona yanıt vermezdi, çünkü bir hata olasılığını ortaya çıkarmaya çalıştığını hemen anlarlardı."

"Sayın Muhtar, izin verirseniz sözünüzü kesip bir soru soracağım," dedi K., "az önce bir denetim dairesinden söz etmemiş miydiniz? Anlattıklarınıza bakılırsa, bu öyle bir çalışma sistemi ki, insan denetimin işlememe olasılığını düşününce bile fena oluyor."

"Çok katısınız," dedi muhtar, "ama kendi katılığınızı isterseniz bin kat artırın, dairelerin kendi üzerlerinde uyguladığı katılığın yanında hiç kalır. Ancak tamamen yabancı biri sizin sorunuzu sorabilir. Denetim dairesi var mıymış? Denetim dairelerinden başka bir şey yok zaten. Onların görevi kaba tabirle hata bulup çıkarmak değil, çünkü hata yapılmaz hiç; diyelim ki sizin durumunuzdaki gibi yapılmış olsun, bunun bir hata olduğunu kesin olarak kim söyleyebilir?"

"Bu tamamen yeni bir şey gibi geldi bana," dedi K. sesini yükselterek.

"Bana göre çok eski bir şey," dedi muhtar. "Ben de sizin gibi bir hataya düşüldüğüne inanıyorum ve Sordini kapıldığı büyük üzüntüden ağır bir hastalığa yakalandı; hatanın kaynağının bulunmasını kendilerine borçlu olduğumuz birinci dereceli denetim daireleri de hatayı bu noktada görüyor. Ancak ikinci denetim dairelerinin, üçüncülerin ve sonra öbürlerinin de aynı yargıya varacaklarını kim söyleyebilir ki?"

"Olabilir," dedi K., "ama bu gibi düşüncelerin içinde yer almak istemem, ayrıca bu denetim dairelerinin varlığını ilk kez duyuyorum ve doğal olarak işlevlerini henüz anlayamı-

yorum. Ama şuna inanıyorum, burada iki şeyi birbirinden ayırmak gerekiyor; birincisi dairelerin kendi içlerinde olup bitenler ve makamlarca şöyle ya da böyle değerlendiriliyor olmaları; ikincisi, bu makamların dışında kalıp ve bu makamlarca etkilenme tehdidi altında olan –burada tehlikenin ciddiyetine hâlâ inanmamam aptalca olurdu– şahsım. Birincisi için, sizin, Sayın Muhtarımın, olağanüstü bilgi birikiminizle anlattıklarınız geçerlidir muhtemelen, ama o zaman kendimle ilgili birkaç söz de duymak isterim."

"Oraya da geleceğim," dedi muhtar, "bazı şeyleri önden anlatmasaydım, anlayamazdınız. Denetim dairelerinden söz açmakta acele ettim. O halde Sordini'yle yaşanan anlaşmazlıklara dönüyorum. Dediğim gibi direnme gücüm giderek azalıyordu. Ne var ki Sordini bir kimseye karşı en ufak bir üstünlüğü ele geçirmeyegörsün, zafer onun demektir; çünkü o zaman dikkati, enerjisi, olaya hâkim olma gücü artar ve saldırıya uğrayanın karşısında korkunç, saldırıya uğrayanın düşmanları için müthiş bir manzara sergiler. Başka vakalarda son söylediklerim başımdan geçtiği için onun hakkında böyle konuşabiliyorum. Ayrıca onunla yüz yüze gelmek hiç kısmet olmadı, aşağı inemez, işi başından aşkındır; bana anlatıldığına göre, üst üste yığılmış kocaman dosya destelerinin oluşturduğu sütunlardan duvarlar görünmüyormuş, üstelik bunlar Sordini'nin o sırada üstünde çalıştığı evrakmış yalnızca; bunlardan sürekli dosyalar alınıp ya da yeni dosyalar eklendiği ve bu işler alelacele yapıldığı için, bu sütunlar daima devrilirmiş; kısa aralarla sürekli olarak birbirini izleyen bu gümbürtüler Sordini'nin çalışma odasına has bir özellikmiş. Ne de olsa Sordini bir emekçi, en küçük vakaya bile büyük vaka kadar özen gösterir."

"Sayın Muhtar," dedi K., "siz sürekli en küçüklerden biri olarak tanımlasanız da, benim vakam bir sürü memuru epeyce uğraştırdı; başlarda çok küçük olsa da, Bay Sordini gibi memurların işgüzarlığıyla büyük bir vaka olup çıktı. Bü-

tün bunlar ne yazık ki tamamen benim iradem dışında gelişti, çünkü benim derdim, bana ait kocaman dosya sütunları yaratmak ve bunları gümbürtüyle devirmek değil, ben daha çok küçük bir kadastrocu olarak küçük bir çizim masasında sükûnetle çalışmak istiyorum."

"Hayır," dedi muhtar, "büyük bir vaka değil sizinki; bu konuda yakınmanızı gerektirecek bir durum yok, sizinkisi en küçüklerin en küçüğü. İşin derecesini kapsamı belirlemez, eğer böyle olduğunu düşünüyorsanız, resmi makamları zerre kadar anlamamışsınız demektir. Ancak işin kapsamı belirleyici olsaydı bile, sizin vakanız yine en önemsizi olurdu; normal, yani hataya yer vermeyen vakalar daha önemlidir, ancak çok daha verimli iş çıkarırlar. Hem siz, vakanızın yol açtığı asıl çalışmaları bilmiyorsunuz, şimdi işte bunu anlatmak isterim. Önce Sordini beni devre dışı bıraktı, ama memurları gelip gittiler, Beyler Hanı'nda her gün köyün önde gelenleri sorgulandılar, bunların hepsi kayıtlara geçti. Çoğunluk benden yanaydı, yalnızca birkaç kişi kuşkulandı, kadastrocu meselesi her çiftçiyi yakından ilgilendirir, bazı gizli anlaşmaların ve adaletsizliklerin kokusunu almış gibiydiler, derken kendilerine yol gösterecek birini buldular; Sordini onların verdiği bilgilerden, –eğer ben konuyu köy meclisine getirseymişim– bir kadastrocu atanmasına herkesin karşı çıkmayacağı kanaatine vardı. Böylelikle bir kadastrocuya ihtiyaç duyulmamasının doğalmış gibi karşılanması en azından sorgulanmış oldu. Bu konuda özellikle Brunswick adında biri öne çıkmıştı –onu sanırım tanımazsınız–, belki kötü biri değildir, ama aptal ve hayalperesttir, Lasemann'ın kayınbiraderi olur."

"Sepicinin mi?" diye sordu K. ve Lasemann'larda gördüğü sakallı adamı tarif etti.

"Evet, o," dedi muhtar.

"Karısını da tanıyorum," dedi K. pek emin olmadan.

"Olabilir," dedi muhtar ve sustu.

"Güzel biri," dedi K., "ancak biraz solgun ve hasta yüzlü. Şatodan biri galiba?" Bunu biraz sorar gibi söylemişti.

Muhtar saatine baktı, bir kaşığa ilaç koydu ve hızlıca yuttu.

"Sanırım şatonun bürolarından başka yerini bilmiyorsunuz?" dedi K. kaba bir şekilde.

"Evet," dedi muhtar alaylı, ama yine de minnettar bir gülümsemeyle, "en önemli yerler de oralardır zaten. Brunswick'e gelince: Onu beldemizden hariç tutabilsek, Lasemann dahil hepimiz çok mutlu olurduk. Gelgelelim Brunswick o zamanlar epeyce etkili olmuştu, bir hatip değildir aslında, ancak iyi yaygara koparır, bu da bazıları için yeterli oluyor. Böylece konuyu köy meclisine sunmak zorunda kaldım; bu önceleri Brunswick'in tek zaferi olmuştu, çünkü köy meclisinin büyük çoğunluğu kesinlikle bir kadastrocu istemiyordu. Bunun üzerinden de yıllar geçti; bir yandan hem çoğunluğun hem de muhalefetin gerekçelerini büyük titizlikle araştıran Sordini'nin derin soruşturmaları, diğer yandan makamlarla, hayal gücünün yeni buluşlarıyla harekete geçirdiği çeşitli kişisel ilişkileri bulunan Brunswick'in aptallığı ve ihtirası yüzünden bu konu hiç kapanmadı. Sordini, Brunswick'in onu yanıltmasına izin vermedi, zaten Brunswick Sordini'yi nasıl yanıltabilirdi ki? – Ancak Sordini'nin yanılmaması için yeni soruşturmalar yapması gerekliydi, ama bu soruşturmalar henüz bitmeden Brunswick yeni numaralar uyduruyordu, çünkü pek kıvrak biridir, böyle davranmak aptallığının bir parçasıdır. Şimdi bürokrasimizin önemli bir özelliğinden söz etmeme sıra geldi. İşleyiş, detaycılıkla uyumlu olarak çok hassastır. Bir mesele çok uzun süre tartılıp biçilmişse, değerlendirmeler henüz sonuçlanmadan bir bakmışsınız ansızın ve hiç beklenmeyen ve daha sonra da ortaya çıkarılamayan bir noktadan bir çözüm bulunmuştur; bu çözümle konu çoğunlukla çok doğru, ama yine de keyfi bir şekilde kapanıp gider. Sanki bürokratik işleyiş yıllardır süregelen, hiç değişmeyen, belki de

anlamsız olan bir konu yüzünden gerilmeye artık dayanamamış ve memurlardan destek almadan kendi başına karar vermiş gibidir. Elbette bir mucize olmamıştır ve memurlardan biri işlemi sonlandırmıştır ya da yazıya dökülmemiş bir karar almıştır; ancak böyle bir vakada kararı hangi memurun, hangi nedenle verdiğinin en azından bizim tarafımızdan, bizim buradan, hatta makamlarca bile saptanabilmesi olanaksızdır. Bunu ancak denetim daireleri çok sonra belirleyebilirler, ama biz öğrenemeyiz, zaten onca zaman sonra kimsenin de ilgisini çekmez. Ancak belirttiğim gibi özellikle bu kararlar çoğunlukla mükemmeldir. Tek rahatsız edici yanları, bu kararlardan genelde çok geç haberdar olunması ve çoktan karar verilmesi gereken bir konuda hâlâ ateşli biçimde tartışılıyor olmasıdır. Sizin vakanızda böyle bir kararın alınıp alınmadığını bilmiyorum –bazı gelişmeler alındığına, bazıları da alınmadığına işaret ediyor–, ortada bir karar olsaydı eğer, size bir atama mektubu gönderilirdi, siz de buraya doğru uzun bir yolculuğa çıkardınız, tabii o sırada çok zaman geçerdi ve o arada Sordini aynı konu üzerinde hâlâ tükenesiye çalışıyor, Brunswick entrikalarını çeviriyor olurdu, ben de ikisinin arasında işkence çekiyor olurdum. Bu yalnızca bir olasılık, ama kesin olarak bildiğim bir şey var: Bu arada bir denetim memuru, uzun yıllar önce A dairesinden köy meclisine bir kadastrocu talebiyle ilgili bir yazının gönderildiğini, ancak bu yazıya şimdiye kadar yanıt verilmediğini ortaya çıkardı. Geçenlerde sordular, böylece bütün mesele anlaşılmış oldu tabii, A dairesi, kadastrocuya ihtiyaç olmadığına dair verdiğim yanıtla yetindi, Sordini de bu olayda yetkili olmadığını ve elbette hiç suçu yokken bunca sinir bozucu ve gereksiz işe giriştiğini anladı. Üzerimize her zaman olduğu gibi her taraftan yeni işler yağmasaydı ve sizin konunuz çok küçük bir vaka olmasaydı –hatta neredeyse küçüğün de küçüğü diyebiliriz–, o zaman herhalde hepimiz rahat bir nefes alırdık, bence Sordini bile, yalnızca Brunswick homurdandı, ama bu

yalnızca gülünçtü. Kadastrocu Bey, şimdi her şey mutlu sona ulaşmışken –ki bunun üstünden de yine epeyce zaman geçti– ansızın sizin ortaya çıkmanızla ve görünüşe bakılırsa, bütün bunların en baştan başlayacak olmasıyla birlikte siz şimdi gelin benim yaşadığım düş kırıklığını düşünün. Elimden geldiğince buna asla izin vermemeye kesin kararlı olduğumu anlıyorsunuzdur herhalde?"

"Elbette," dedi K., "ama daha açıkça anladığım, burada bana ve yasalara karşı müthiş bir suç işleniyor. Ben kendi adıma buna karşı nasıl mücadele edeceğimi bilirim."

"Bunu nasıl yapacaksınız?" diye sordu muhtar.

"Bunu söyleyemem," dedi K.

"Sizi zorlamak istemem," dedi muhtar, "yalnız şunu bilin ki –sizin dostunuz sayılmam, sonuçta birbirimize tamamen yabancıyız– sizin bir anlamda iş ortağınızım. Ne var ki kadastrocu olarak görevlendirilmenize izin veremem; bunun dışında bana her konuda güvenerek başvurabilirsiniz, tabii kudretimin çok geniş olmayan sınırları dahilinde."

"Sürekli," dedi K., "benim kadastrocu olarak atanmamdan söz ettiniz, ancak ben zaten atandım, işte Klamm'ın mektubu."

"Klamm'ın mektubu," dedi muhtar, "Klamm'ın gerçekmiş gibi görünen imzasıyla değerli ve saygınmış gibi durur, ne var ki –bu konuda tek başıma açıklama yapmaya cesaretim yok– Mizzi!" diye seslendi sonra, "Ne durumdasınız?"

Gözler uzun süredir üzerlerine çevrilmemiş olan yardımcılar ve Mizzi anlaşılan aradıkları dosyayı bulamamışlar, ne varsa hepsini dolaba gerisin geriye doldurmaya çalışmışlardı, ancak dosyalar çok ve karışık olduğu için bunu başaramamışlardı. Yardımcıların aklına bunun üzerine bir şey gelmiş olmalıydı, şimdi onu uyguluyorlardı. Dolabı yere yatırmışlar, bütün dosyaları içine tıkmışlardı, sonra Mizzi'yle birlikte dolap kapaklarının üstüne oturmuşlar, şimdi ağır ağır bastırarak kapatmaya uğraşıyorlardı.

"Dosya bulunamadı demek," dedi muhtar, "yazık, ama hikâyeyi biliyorsunuz, dosyaya da zaten ihtiyacımız kalmadı, ama bulunacaktır mutlaka, öğretmende kalmış olabilir, onda yığınla başka dosya da var. Mizzi, hele elindeki mumla bir gel de bana şu mektubu oku."

Mizzi geldi, onu belinden tutan, güçlü ve hayat dolu kocasına yaslanıp, yatağın kenarına oturunca daha da solgun ve silik göründü. Mum ışığında yalnızca küçük yüzü belirginleşmişti, bu yüzde yaşlılığın verdiği çökkünlükle yumuşamış olan duru ve sert çizgiler vardı. Mektuba bakar bakmaz ellerini hafifçe kavuşturarak, "Klamm'dan," dedi. Sonra karıkoca mektubu birlikte okuyup, biraz fısıldaştılar; o sırada yardımcılardan, "Yaşasın!" diye bir çığlık yükseldi, çünkü dolap kapağını sonunda kapayabilmişlerdi; Mizzi onlara minnetle bakarken muhtar şöyle dedi:

"Mizzi de aynen benim gibi düşünüyor, şimdi herhalde çekinmeden söyleyebilirim. Bu, resmi bir yazı değil, özel bir mektup. Bunu 'Sayın Bay' diye başlamasından açıkça anlayabilirsiniz. Ayrıca kadastrocu olarak atandığınıza dair tek bir söz edilmemiş, daha çok genel olarak kontluk hizmetlerinden bahsedilmiş, bunun da bağlayıcı bir yanı yok, yalnızca işe kabul edilmişsiniz; 'bildiğiniz gibi' denmesi, işe kabul edildiğinizi kanıtlamanın size düştüğünü gösterir. Sonuç olarak resmi açıdan amiriniz ve size ayrıntıları açıklaması gereken kişi olarak bana, yani muhtara bağlanmışsınız; zaten bu açıklamalar büyük ölçüde yapıldı. Resmi yazışmaları okumaktan anlayan, bundan dolayı resmi olmayan mektupları daha da iyi okuyabilen birisi için her şey açıkça ortadadır. Sizin bir yabancı olarak bunu fark etmemenize şaşırmadım. Nihayet bu mektup, kontluk hizmetine kabul edilmeniz durumunda Klamm'ın sizinle şahsen ilgilenmeyi düşündüğü anlamına geliyor, hepsi bu."

"Sayın Muhtar," dedi K., "mektubu öyle güzel yorumluyorsunuz ki, geriye boş bir kâğıda atılmış imzadan baş-

ka bir şey kalmıyor. Böyle davranarak, saygı duyduğunuzu söylediğiniz Klamm'ın adını küçük düşürmüş olduğunuzun farkında değil misiniz?"

"Beni yanlış anladınız," dedi muhtar. "Mektubun değerini anlamıyor, açıklamalarımla küçümsüyor değilim, aksine. Klamm'dan gelen özel bir mektup, resmi bir yazışmadan elbette çok daha değerlidir, ancak sizin ona atfettiğiniz değeri de taşımaz."

"Schwarzer'i tanır mısınız?" diye sordu K.

"Hayır," dedi muhtar, "sen tanır mısın Mizzi? O da tanımıyor. Hayır, biz kendisini tanımıyoruz."

"Tuhaf," dedi K., "kâhya yardımcılarından birinin oğludur."

"Sevgili Kadastrocu Bey," dedi muhtar, "bütün kâhya yardımcılarının oğullarını ben nasıl tanıyabilirim?"

"Tamam," dedi K., "o halde onun söylediğim kişi olduğuna inanacaksınız. Bu Schwarzer'le buraya henüz geldiğim gün tatsız bir olay yaşadım. Fritz isimli bir kâhya yardımcısından telefonla bilgi aldı ve kadastrocu olarak atandığımı öğrendi. Bunu nasıl izah edeceksiniz, Sayın Muhtar?"

"Çok basit," dedi muhtar, "bizim resmi makamlarımızla hiç ilişkiniz olmadığı belli. Tüm ilişkiler yalnızca görünürde aslında, ancak siz koşullara yabancı olduğunuz için bunları gerçek sanıyorsunuz. Telefon görüşmesine gelince: Bakın, resmi makamlarla yoğun ilişki içinde bulunmama karşın telefonum yok. Bar ve benzeri yerlerde olsa olsa müzik kutusu yerine geçip işe yarayabilir, hepsi bu. Burada hiç telefonla görüştüğünüz oldu mu? O zaman ne dediğimi anlardınız. Görünüşe bakılırsa şatoda telefonlar mükemmel çalışıyor; bana anlattıklarına göre orada aralıksız telefon görüşmeleri yapılıyor, bu da tabii işleri oldukça hızlandırıyor. Bu aralıksız görüşmeler, bizim buradaki telefonlardan hışırtı ve şarkı gibi duyulur, mutlaka siz de duymuşsunuzdur. Ama bu hışırtı ve şarkılar buradaki telefonların aktardıkları tek doğru

ve güvenilir şeylerdir, bunun dışında kalan ne varsa sahtedir. Şatoyla aramızda bir telefon bağlantısı, bizim aramalarımızı aktaracak bir santral bulunmuyor. Şatodan birini buradan telefonla aradığınızda, en alt birimlerin bütün telefonları çalar, ya da kesin olarak bildiğim gibi neredeyse hepsinin zilleri kısılmış olmasaydı, çalardı. Yorgun düşmüş memurlardan kimileri kendilerini oyalamak için akşamları ya da geceleri telefonun sesini açarlar. Biz işte o zaman yanıt alabiliriz, ama bu yanıt ciddiyetten uzak olur. Bu çok anlaşılır bir durumdur. Çok önemli ve hızla akıp giden işleri, kendi küçük özel sıkıntılarıyla bölme hakkını kim kendinde görebilir ki? Anlayamadığım bir şey daha var: Bir yabancı örneğin Sordini'yi telefonla aradığında karşısına çıkanın gerçekten Sordini olduğuna nasıl inanabilir? Telefona yanıt veren muhtemelen başka bir bölümün alt düzey bir evrak kayıt memurudur. Buna karşın özel bir ana denk gelebilirsiniz ve alt düzey kayıt memurunu aradığınızda telefonu bizzat Sordini açabilir. Böyle zamanlarda tabii en iyisi, ilk sesi duymadan telefonun yanından kaçmaktır."

"Ben olaya bu açıdan bakmamıştım," dedi K., "bu ayrıntıları bilemezdim; ancak bu telefon görüşmelerine pek güvenim yoktu; yalnızca doğrudan şatoda duyulan ve ulaşılan şeylerin gerçek bir anlam taşıdığının bilincindeydim."

"Hayır," dedi muhtar, bir sözcüğe takılarak, "telefonlara verilen yanıtların elbette gerçek anlamı var, neden olmasın ki? Şatodan bir memurun verdiği bilgi nasıl anlamsız olabilir? Klamm'ın mektubuyla ilgili bunu zaten söylemiştim. Bütün bu açıklamaların resmi bir niteliği yoktur; onlara resmi bir nitelik yüklerseniz, aklınız karışır; öte yandan, dostane olsun düşmanca olsun, bu açıklamaların taşıdıkları kişisel anlamlar çok büyüktür, hatta resmi anlamın asla erişemeyeceği kadar büyüktür."

"Peki," dedi K., "diyelim ki işler böyle yürüyor, bu durumda şatoda bir sürü yakın dostlarımın olması gerekir;

daha doğrusu, henüz yıllar önce bir dairenin buraya günün birinde bir kadastrocu getirilmesini akıl etmesi, bana karşı dostça bir yaklaşımdır; daha sonraki zamanlarda bu yaklaşımlar birbirini izlemiştir, ta ki ben kandırılarak buraya çağrılıp, kötü bir sonla ve kovulma tehdidiyle karşılaşıncaya kadar."

"Algınızda bir gerçeklik payı var," dedi muhtar, "şatonun açıklamalarının kelimesi kelimesine gerçek kabul edilmemesi konusunda haklısınız. Ancak dikkat her yerde gereklidir, yalnızca burada değil, söz konusu açıklamanın önemi derecesinde bu gereklilik artar. Buraya kandırılarak getirildiğinizi söylediniz, bunu anlamakta zorlanıyorum. Anlattıklarımı daha dikkatli dinlemiş olsaydınız, o zaman buraya atanmanız konusunun buradaki kısa sohbetimizde yanıtlanamayacak kadar karmaşık olduğunu anlardınız."

"Bu durumda sonuç," dedi K., "kovulma dışında, her şeyin çok belirsiz ve çözümsüz olduğudur."

"Sizi kovmaya kim cesaret edebilir ki, Kadastrocu Bey?" dedi muhtar. "Önceki sorulardaki belirsizlik, sizin en nazik yaklaşımı gördüğünüzün garantisidir, ama anlaşılan siz çok alıngansınız. Sizi kimse zorla burada tutmaz, ama bu kovulduğunuz anlamına gelmez."

"Ama Sayın Muhtar," dedi K., "şimdi bazı şeyleri açık seçik gören sizsiniz yine. Beni neyin burada tuttuğunu size biraz anlatayım: Evimden ayrılmak için yaptığım fedakârlıklar, uzun ve yorucu yolculuk, buraya kabulümle ilgili olarak beslediğim haklı umutlar, tamamen parasız kalmış olmam, memleketimde yeniden uygun bir iş bulmanın olanaksızlığı, sonuncusu ve en az bunlar kadar önemlisi, nişanlımın buradan biri olması."

"Haa, Frieda," dedi muhtar hiç şaşırmadan. "Biliyorum. Ama siz nereye gitseniz Frieda peşinizden gelir. Tabii diğer konulara gelince, bunlarla ilgili değerlendirmeler yapılması gerekiyor, şatoya bu konudaki raporumu sunacağım. Bir ka-

rar çıkarsa ya da öncesinde bir kez daha dinlenmeniz gerekirse, sizi buraya getirtirim. Bunu kabul ediyor musunuz?"

"Kesinlikle hayır," dedi K., "şatodan lütuf değil, hakkımı istiyorum."

"Mizzi," dedi muhtar, yanında hâlâ ona yaslanmış olarak oturan, Klamm'ın kayık şekline soktuğu mektubuyla kendinden geçmişçesine oynayan karısına. K., mektubu korku içinde kadının elinden aldı. "Mizzi, bacağım yine çok ağrıyor, sargıyı değiştirmemiz gerekecek."

K. ayağa kalktı, "Gitsem iyi olacak," dedi. "Evet," dedi Mizzi, elinde hazır tuttuğu merhemle, "çok kötü esiyor da ondan." K. arkasını döndü. Yardımcılar, K.'nın sözlerini duyar duymaz, her zamanki uygunsuz işgüzarlıklarıyla kapının iki kanadını birden açmışlardı. K., hasta odasını şiddetle içeri giren soğuktan koruyabilmek için muhtarın önünde hafifçe eğilerek selam verebildi. Sonra, yardımcıları peşine takarak aceleyle odadan çıktı ve kapıyı hızla ardından kapadı.

Altıncı Bölüm

Hancı, K.'yı hanın önünde bekliyordu. Kendisine sorulmadan konuşmaya cesaret edemeyeceğinden, K. ona ne istediğini sordu. Hancı yere bakarak, "Kalacak bir yer buldun mu?" diye sordu. "Karın sordurtuyor sana," dedi K., "ona çok bağımlısın, değil mi?" – "Hayır," dedi hancı, "karım istedi diye sormuyorum. Ama karım senin yüzünden çok gergin ve mutsuz, çalışamıyor, yatakta öylece yatarak, sürekli inleyip, yakınıyor." – "Yanına gideyim mi?" diye sordu K. "Bunu senden rica ediyorum," dedi hancı, "aslında seni muhtarın yanından alıp getirmek istedim, kapıyı dinledim, ne var ki konuşuyordunuz, rahatsız etmek istemedim, bir yandan da karım için endişeliydim, koşarak dönüp geldim, ama karım beni yanına sokmadı, böylece seni beklemekten başka seçeneğim kalmadı." – "O halde gel gidelim," dedi K., "onu birazdan yatıştırırım." – "Keşke başarabilsen," dedi hancı.

Aydınlık mutfağı geçtiler; birbirlerinden uzakta, rastgele işlerle uğraşan üç dört hizmetçi K.'yı görünce deyim yerindeyse donakaldı. Hancının karısının inlemeleri daha mutfaktan duyuluyordu. Kadın, ince bir tahta paravanla mutfaktan ayrılmış olan penceresiz bir bölmede yatmaktaydı. Buraya ancak çift kişilik geniş bir yatakla bir dolap sığabilmişti. Yatak, içinde yatanın bütün mutfağı ve yapılan işleri

görüp, denetleyebileceği şekilde yerleştirilmişti. Buna karşın mutfaktan bakıldığında bölmenin içi neredeyse hiç görünmüyordu. İçerisi zifiri karanlıktı, yalnızca kırmızı ve beyaz yatak çarşafları hafifçe parlıyordu. İnsan ancak içeri girip, gözleri alıştıktan sonra ayrıntıları seçebiliyordu.

"Sonunda gelebildiniz," dedi hancının karısı cılız bir sesle. Sırtüstü sere serpe uzanmıştı, güçlükle soluk alıp verdiği belliydi; kuştüyü yorganı üstünden atmıştı. Yataktayken, elbiseleriyle olduğundan daha genç görünüyordu, ancak başına taktığı zarif bir dantelden yapılmış gece başlığı her ne kadar küçük olup, başına oturmasa da, yüzünün çöküklüğü acınası bir durumdaydı. "Nasıl gelebilirdim?" dedi K. usulca. "Beni çağırtmadınız ki!" – "Beni bunca zaman bekletmemeliydiniz," dedi hancının karısı, hastalara özgü bir inatla. "Oturun," dedi sonra, yatağın kenarını göstererek, "ama siz ötekiler dışarı çıkın." Bu arada yardımcılarla birlikte hizmetçiler de içeri doluşmuşlardı. "Ben de gitmek istiyorum, Gardana," dedi hancı. K., kadının adını ilk kez duymuştu. "Elbette," dedi kadın yavaşça; zihni başka düşüncelerle meşgulmüş gibi dalgın bir ifadeyle ekledi: "Hem niye kalacaksın ki?" Herkes mutfağa çekildikten sonra –ki bu defa yardımcılar da hemen söz dinlemişlerdi, çünkü bir hizmetçinin peşindeydiler–, Gardana, burada konuşulanların mutfaktan duyulabileceğini –çünkü bölmenin kapısı yoktu– fark edebilecek kadar uyanıktı; bunun üzerine hepsine mutfağı da terk etmelerini emretti. Dediği derhal yapıldı.

"Lütfen Kadastrocu Bey," dedi Gardana, "dolabın hemen önünde bir şal asılı, bana uzatır mısınız, üstümü örteceğim, kuştüyü yorgana dayanamıyorum, güçlükle soluk alabiliyorum." K. ona şalı getirdiğinde, "Bakınız," dedi kadın, "ne kadar güzel bir şal, değil mi?" Şal K.'nın gözüne sıradan bir yün örtü gibi görünse de, hatır için bir kez daha dokundu, ancak sesini çıkarmadı. Gardana, "Evet. Güzel bir şal," diyerek şala sarındı. Şimdi rahat rahat yatıyordu,

sanki bütün acılarından kurtulmuş gibiydi, hatta yatmaktan karışmış olan saçlarını anımsadı, kısa bir süre için doğrulup oturdu, başlığın çevresindeki saçlarını biraz düzeltti. Saçları çok gürdü.

Sabırsızlığı artan K., "Kalacak başka bir yer bulup bulmadığımı bana sormalarını istemişsiniz," dedi. "Sormalarını mı istemişim?" dedi hancının karısı, "Hayır, bu doğru değil." – "Ama kocanız bana az önce bunu sordu." – "İnanırım," dedi kadın, "ben onunla kavgalıyım. Ben sizi burada istemezken, o sizi burada tuttu; şimdi burada konakladığınız için memnunum, kocam sizi kovuyor. Hep böyle şeyler yapar." – "Yani," dedi K., "hakkımdaki fikrinizi değiştirdiniz, öyle mi? Hem de bir, iki saat içinde?" – "Fikrimi değiştirmedim," dedi hancının karısı yine güçsüz bir sesle, "bana elinizi uzatın. Şimdi tamamen dürüst olacağınıza söz verin, ben de size karşı öyle olacağım." – "Peki," dedi K., "ama kim başlayacak?" – "Ben," dedi hancının karısı. Sanki böyle davranarak K.'ya destek olmak değil, ilk konuşan olmak için can atıyormuş gibiydi.

Kadın yastığının altından bir fotoğraf çıkarıp K.'ya uzattı. "Şu resme bakın," dedi yalvarırcasına. K. daha iyi görebilmek için mutfağa doğru bir adım attı, ancak orada da bir şey seçebilmesi olanaksızdı, çünkü fotoğraf eski olduğu için sararmış, yer yer kırılmış, buruşmuş ve lekelenmişti. "Pek iyi durumda değil bu," dedi K. "Ne yazık ki, ne yazık ki," dedi hancının karısı, "insan yıllarca üstünde taşırsa, olacağı bu. Ancak dikkatle bakarsanız, her şeyi seçebilirsiniz, bundan eminim. Ayrıca size yardımcı olabilirim, kimi gördüğünüzü söyleyin bana; bu fotoğraf hakkında bir şeyler duymak beni mutlu ediyor. Evet, ne görüyorsunuz?" – "Genç bir adam," dedi K. "Doğru," dedi hancının karısı, "ne yapıyor peki?" – "Uzanmış sanırım, tahta bir kalas üzerinde gerinip, esniyor." Hancının karısı güldü. "Bu tamamen yanlış," dedi. "Bakın şu tahta kalas, adam da şurada yatıyor," diye görü-

şünde ısrar etti K. "Daha dikkatli baksanıza," dedi hancının karısı kızarak, "adam gerçekten yatıyor mu?" – "Hayır," dedi şimdi K., "yatmıyor, altındaki kalas değil, herhalde ip, genç adam yüksek atlama yapıyor." – "Hah, şöyle," dedi hancının karısı sevinerek, "adam sıçrıyor, resmi ulaklar böyle antrenman yaparlar. Seçebileceğinizden emindim. Yüzünü de görebiliyor musunuz?" – "Yüzünü pek göremiyorum," dedi K., "adamın çok çaba sarf ettiği belli, ağzı açık, gözleri kısık, saçları dalgalanıyor." – "Çok iyi," dedi hancının karısı takdirle, "onu şahsen tanımayan biri daha fazlasını seçemez zaten. Ama yakışıklı bir delikanlıydı o. Onu bir kez şöyle bir görmüştüm ve hiç unutmadım." – "Kimdi ki o?" diye sordu K. "O," dedi hancının karısı, "Klamm'ın beni ilk kez yanına çağırtmak için yolladığı ulaktı."

K. tam olarak kulak veremiyordu, bir cam takırtısı dikkatini dağıtmıştı. Rahatsızlık veren bu şeyin kaynağını çabucak buldu. Yardımcılar dışarıda avluda ayak değiştirerek kar üzerinde hoplayıp zıplıyorlar, sanki K.'yı yeniden görmekten mutlu olmuş gibi yapıyorlardı; mutluluktan K.'yı birbirlerine gösteriyorlar ve durmaksızın mutfak penceresine parmaklarıyla tıklatıyorlardı. K.'nın tehditkâr bir hareketi üzerine bundan hemen vazgeçip, birbirlerini geriye itmeye çalıştılar, derken biri ötekinin elinden kurtulunca yeniden pencerenin önüne geldiler. K. hızlı adımlarla bölmeye girdi; buradan yardımcıları onu göremiyor, o da onları görmek zorunda kalmıyordu. Ne var ki camdaki hafif ve yalvaran takırtı onu oradan da uzun süre rahatsız etti.

"Yine şu yardımcılar," dedi K. hancının karısına özür dilercesine ve dışarıyı gösterdi. Ancak kadın K.'yla ilgilenmiyordu; K.'nın elinden fotoğrafı çekip almış, bakmış, düzeltmiş ve yeniden yastığın altına sokmuştu. Kadının hareketleri biraz ağırlaşmıştı, bunun nedeni yorgunluk değil, anıların yarattığı yüktü. K.'ya bir şeyler anlatmak istemişti, ancak hikâyeye dalıp bunu unutmuştu. Şalının püsküllerıyle oyna-

dı. Kısa bir süre sonra başını kaldırıp, elini gözlerinin üzerinde gezdirerek, "Bu şal da Klamm'dan," dedi. "Başlık da. Resim, şal ve başlık ondan bana kalan üç anıdır. Ben Frieda gibi genç biri değilim, onun gibi hırslı ve hassas da değilim, o çok hassastır; kısacası ben yaşamla başa çıkmayı bilirim, ama itiraf etmeliyim ki, şu üç şey olmasaydı, buraya bu kadar uzun süre katlanamazdım. Bu üç anı gözünüze az görünebilir, ancak bakınız, Klamm'la uzun süredir ilişkisi olan Frieda'nın elinde tek bir anı yok; kıza sordum, o aşırı coşkulu ve doyumsuz biridir; oysa ben yalnızca üç kez Klamm'ın yanına gitmeme karşın –beni daha sonra hiç çağırtmadı, nedenini bilmiyorum– kısa süreceğini sezdiğim için yanımda bu hatıraları getirdim. Tabii bunu kendiniz yapacaksınız, Klamm kendiliğinden hiçbir şey vermez, ancak orada duran uygun bir şey görürseniz, bunu ondan isteyebilirsiniz."

Bu hikâyeler onu her ne kadar ilgilendiriyor olsa da, K. bunlardan rahatsızlık duymuştu.

"Bunların üzerinden ne kadar zaman geçti?" diye sordu K. iç geçirerek.

"Yirmi yıldan fazla," dedi hancının karısı, "yirmi yıldan çok daha fazla."

"Klamm'a bu kadar uzun süre sadık kalınabiliyor demek," dedi K. "Hanımefendi, gelecekteki evliliğimi düşündüğümde bu itiraflarınızla derin kaygılara kapılmama yol açtığınızın bilincinde misiniz?"

Hancının karısı, K.'nın kendi sorunlarını burada araya sokuşturmasını yakışıksız bulmuştu; ona öfkeyle ters bir bakış attı.

"Kızmayın öyle, hanımefendi," dedi K., "Klamm aleyhinde tek bir söz etmiyorum, ancak olayların etkisiyle Klamm'la bir anlamda ilişkiye girmiş bulunuyorum; Klamm'ın en koyu hayranı bile bunu yadsıyamaz. Durum böyle. Bu nedenle Klamm'ın adı geçince elimde olmadan kendimi de düşünüyorum, bunu değiştiremem. Ayrıca hanımefendi," –K. bu-

rada kadının kararsızca hareket ettirdiği elini tuttu– "son görüşmemizin nasıl kötü geçtiğini ve bu defa birbirimizden güzel güzel ayrılmaya çalıştığımızı unutmayın."

"Haklısınız," dedi hancının karısı başını öne eğerek, "ama beni yormayın. Diğer insanlardan daha alıngan değilim; hatta aksine, herkesin hassas noktaları vardır, benimkisi yalnızca bu işte."

"Ne yazık ki benimki de bu," dedi K., "ama kendime kesinlikle hâkim olacağım; hanımefendi bana yalnızca şunu açıklayın: Eğer Frieda da sizin gibiyse, Klamm'a karşı beslenen bu korkunç sadakate nasıl katlanabilirim?"

"Korkunç sadakat mi?" diye homurdanarak tekrarladı hancının karısı. "Sadakat mi bu? Ben kocama sadığım, ama Klamm'a? Beni bir zamanlar metresi yaptı, bu payeyi bir daha yitirebilir miyim? Frieda'nınkine nasıl mı katlanacaksınız? Ah, Kadastrocu Bey, kimsiniz ki bunu sormaya cesaret edebiliyorsunuz?"

"Hanımefendi," dedi K. uyaran bir tonda.

"Biliyorum," dedi hancının karısı boyun eğerek, "ama kocam hiç böyle sorular sormadı. Hangimizin daha talihsiz olduğunu bilemiyorum, o zamanlar ben mi, yoksa şimdi Frieda mı? Bile bile Klamm'ı terk eden Frieda mı, yoksa Klamm'ın bir daha çağırtmadığı ben mi? Gerçek boyutuyla henüz anlayamamış gibi görünen Frieda'dır belki de. O günlerde kafamın içi talihsizliğimle dopdoluydu, çünkü kendime durmadan sorular soruyordum; aslında sorular sormayı bugün de bırakmış değilim; bunlar neden oldu? Klamm seni üç kez çağırttı, bir dördüncü kez bir daha asla olmadı! O zamanlar beni bundan daha çok meşgul eden başka ne olabilirdi? Bu olaydan kısa bir süre sonra evlendiğim kocamla bundan başka ne konuşacaktım? Gündüzleri zamanımız olmazdı, bu hanı perişan durumda devralmıştık ve ayağa kaldırmak zorundaydık, ama geceleri? Yıllar boyunca, geceleri yaptığımız konuşmalar yalnızca Klamın ve fikrini neden de-

ğiştirdiği üzerineydi. Kocam bu sohbetler sırasında uyuyup kaldığında, onu uyandırırdım ve konuşmamıza kaldığımız yerden devam ederdik."

"Şimdi izin verirseniz," dedi K., "çok kaba bir soru soracağım."

Hancının karısı ses çıkarmadı.

"O halde sormamı istemiyorsunuz," dedi K., "bana bu kadarı da yeter."

"Elbette," dedi hancının karısı, "size bu kadarı da yeterli, özellikle de bu. Her şeyi yanlış değerlendiriyorsunuz, sessizliği de. Başka türlüsü elinizden gelmiyor. Sormanıza izin veriyorum."

"Her şeyi yanlış değerlendiriyorsam, bu durumda belki kendi sorumu da yanlış değerlendiriyorumdur, belki o kadar da kaba değildir. Kocanızla nasıl tanıştınız ve bu hana nasıl sahip oldunuz, yalnızca bunu merak etmiştim."

Hancının karısı alnını buruşturdu, ancak istifini bozmadan konuştu: "Bu çok basit bir hikâye. Babam demirciydi, şimdiki kocam Hans da bir toprak ağasının yanında at bakıcısıydı, sık sık babamın yanına gelirdi. Klamm'la son görüşmemden sonraydı. Çok mutsuzdum, aslında böyle hissetmemem gerekirdi, çünkü her şey olması gerektiği gibi gelişmişti, artık Klamm'ın yanına gidemeyecek olmam da Klamm'ın kararıydı. Yani olması gerektiği gibiydi, ne var ki nedenleri müphemdi, bunları araştırmama engel yoktu, ama mutsuz olmamam gerekirdi; ama ben yine de mutsuzdum, çalışamıyor, gün boyu evimizin önündeki küçük bahçede oturuyordum. Orada Hans'ı gördüm; bazen gelip yanıma otururdu; ona yakınmazdım, ama o derdimi bilirdi, iyi bir delikanlı olduğundan benimle oturup ağladığı da olurdu. Hanın o zamanki sahibi zaten hayli yaşlı bir adamdı, karısı öldüğü için işletmeyi devretmek istiyordu, bir gün bizim bahçenin önünden geçerken ikimizi orada otururken görünce durdu ve lafı dolandırmadan hanı bize kiralamayı öner-

di; bize güvendiği için peşinat istemedi ve kirayı çok düşük tuttu. Babama yük olmak istemiyordum, gerisi umurumda değildi; böylece hanı ve yeni, belki de olanları biraz unutmamı sağlayacak olan işi düşünerek Hans'ın evlenme teklifini kabul ettim. Hikâye budur."

Kısa bir süre sessizlik oldu, ardından K., "Hancının yaklaşımı güzelmiş," dedi, "ama tedbirsiz davranmış, yoksa ikinize güvenmesinin özel nedenleri mi vardı?"

"Hans'ı iyi tanırdı," dedi hancının karısı, "Hans'ın amcasıydı."

"Şimdi oldu," dedi K. "Hans'ın ailesi onun sizinle hayatını birleştirmesini çok istiyordu demek."

"Olabilir," dedi hancının karısı, "bilmiyorum, bununla hiç ilgilenmedim."

"Mutlaka öyle olmuş olmalı," dedi K., "aile böyle bir fedakârlık yaptığına ve hanı güvencesiz sizin ellerinize bıraktığına göre!"

"Tedbirsizlik edilmediği zamanla anlaşıldı," dedi hancının karısı. "İşe giriştim, güçlü kuvvetliydim, demircinin kızıydım, hizmetçi ya da uşağa ihtiyacım yoktu; birahane, mutfak, ahır, avlu demeden her yere yetişiyordum, çok iyi yemek yapardım, Beyler Hanı'nın müşterilerini bile ayarttım. Öğle saatlerinde salona gelmediniz, öğle yemeği müşterilerimizi bilmezsiniz, o zamanlar daha da kalabalıktılar, çoğu zamanla uzaklaştı. Bunların sonucunda kirayı zamanında ödemekle kalmadık, hanı birkaç yıl sonra tümüyle satın aldık ve bugün neredeyse hiç borcu kalmadı. Bir diğer sonucu da bunları yaparken kendimi harcamam oldu; kalp hastası yaşlı bir kadın oldum. Siz belki Hans'tan çok yaşlı olduğumu düşünüyorsunuz, oysa o benden yalnızca iki ya da üç yaş küçüktür ve asla yaşlanmayacaktır, çünkü onun yaptığı işlerle; pipo içmek, müşterilerin konuşmalarına kulak kabartmak, ardından pipoyu temizlemek ve arada sırada gidip bira getirmekle yaşlanmaz insan."

"Hünerleriniz hayranlık uyandırıcı," dedi K., "buna hiç kuşku yok, ama biz sizin evlenmeden önceki günlerinizi konuşuyorduk; Hans'ın ailesinin yüklüce bir parayı gözden çıkararak ya da hanı size devrederek böylesine büyük bir risk almaları ve sizi evlenmeye zorlamaları, Hans'ın çalışma azmine sahip olmadığını bilmelerine karşın sizin nasıl olduğunu henüz bilmedikleri çalışma azminize umut bağlamaları o yıllar için tuhafmış doğrusu."

"Evet ama," dedi hancının karısı, "lafı nereye getirmeye çalıştığınızı ve ne kadar yanıldığınızı biliyorum. Bütün bunlarla Klamm'ın zerre kadar ilgisi yoktu. Bana neden yardım edecekti ki, daha doğrusu nasıl yardım edebilirdi ki? Hakkımda bildiği bir şey yoktu. Beni artık çağırtmıyor olması, unuttuğuna işaretti. Eğer çağırtmıyorsa, tamamen unutmuş demektir o. Frieda'nın yanında bundan söz etmek istemedim. Konu yalnızca unutulmak değil, çok daha ötesi. Çünkü insan unuttuğuyla yeniden tanışabilir. Klamm için bu olanaksızdır. Eğer birini çağırtmıyorsa, onu yalnızca geçmiş değil, gelecek için de bütünüyle unutur. Çok çaba sarf edersem, sizin gibi düşünebilirim; sizin anlamsız, geldiğiniz yaban ellerde belki geçerliliği olan düşüncelerinizi anlayabilirim. Belki düşünceleriniz, Klamm'ın ileride bir gün beni çağıracak olursa fazlaca engelle karşılaşmaması için beni Hans gibi biriyle evlendirdiğini aklınıza getirmek gibi bir çılgınlığına kadar varabiliyordur. Saçmalığın daha ileri boyutu olamaz. Klamm bana bir işaret yolladığında benim ona koşmamı engelleyebilecek bir koca mı var? Saçmalık, baştan sona saçmalık, böylesi saçmalıklarla uğraşmak kafa karıştırır."

"Hayır," dedi K., "niyetimiz kafa karıştırmak değil, düşüncelerimde sandığınız kadar ileri gitmemiştim, ama doğruyu söylemek gerekirse oraya doğru ilerliyordum. Şimdilik beni şaşırtan yalnızca bir şey var: Akrabalar bu evlilikten çok şey beklemişler ve bu beklentiler sizin kalbiniz ve sağlığınız pahasına hakikaten gerçekleşmiş. Bu olaylarla

Klamm'ın bağlantısı bulunabileceği düşüncesine kapıldıysam da, bu sizin ifade ettiğiniz şiddette olmadı, ya da henüz olmadı, ama anlaşılan beni bir kez daha terslemenize yaradı, çünkü siz bundan zevk alıyorsunuz. Buyurun zevkinizi alın! Oysa benim düşüncem şuydu: Öncelikle Klamm belli ki evlilik nedeniydi. Klamm olmasa mutsuz olmaz, boş boş bahçede oturmazdınız; Klamm olmasa, Hans sizi orada göremezdi, siz üzgün olmasaydınız o ürkek Hans sizinle konuşma cesareti asla gösteremezdi; Klamm olmasa, Hans'la oturup ağlaşmazdınız; Klamm olmasa iyi kalpli, yaşlı hancı amca, Hans'la sizi birlikte sakin sakin otururken göremezdi; Klamm olmasa yaşama karşı umursamaz olmaz, yani Hans'la evlenmezdiniz. Yani bütün bunlara Klamm yeterince dahil olmuş diye düşünüyorum. Ancak devamı var. Eğer unutmaya çalışmasaydınız, kendinize bu kadar haksızlık ederek çalışmaz ve işletmeyi bu kadar büyütemezdiniz. Burada da Klamm var yani. Ancak bunun dışında, Klamm aynı zamanda hastalığınızın da nedeni, çünkü yüreğiniz evlilikten önce de bu ümitsiz aşkla yorgun düşmüştü. Şimdi tek bir soru kalıyor: Hans'ın akrabalarını bu evliliğe çeken neydi? Klamm'ın metresi olmanın yitirilemeyecek bir paye anlamını taşıdığını siz söylemiştiniz, demek ki onları çeken buydu. Hem ben ayrıca, sizi Klamm'a götüren şansın –tabii bunun bir şans olması koşuluyla, ama siz öyle olduğunu savunuyorsunuz– size ait olduğuna, yani sizde kalması gerektiğine ve Klamm'ın yaptığı gibi sizi kısa zamanda ve ansızın terk etmeyeceğine inanıyorum."

"Bütün bunlarda ciddi misiniz?" diye sordu hancının karısı.

"Ciddiyim," dedi hemen K., "ama şuna inanıyorum, Hans'ın akrabaları umutlarında ne bütünüyle haklı ne de haksızdılar, ayrıca sizin yaptığınız hatayı da bulduğumu düşünüyorum. Dışarıdan bakıldığında her şey başarılmış gibi görünüyor; Hans'ın geçimi yolunda, kapı gibi bir karısı var,

saygı görüyor ve işletmenin borcu yok. Oysa tam bir başarıya ulaşılmış değil; Hans, ilk büyük aşkının kendisi olacağı sıradan bir kızla çok daha mutlu olurdu; Hans, sizin onu suçladığınız gibi kimi zaman barda yitik biçimde öylece duruyorsa, bunu kendini gerçekten yitik hissettiği için yapıyordur –ama bundan mutsuzluk duymuyordur, bunu anlayabilecek kadar tanıdım onu–; bir o kadar kesin olan diğer şey de şu: Bu yakışıklı, anlayışlı delikanlı başka bir kadınla daha mutlu olurdu, yani bununla demek istiyorum ki, daha kendi ayaklarının üstünde durabilen, daha çalışkan ve daha erkek biri olurdu. Hem siz de mutlu değilsiniz, kendiniz söylediniz, o üç anı olmasa yaşamak bile istemeyecektiniz, üstelik bir de kalp hastasısınız. Bu durumda akrabalar beklentilerinde haksız mıydılar? Hiç sanmıyorum. Bereket başınızın üstündeydi, ama bundan nasiplenmeyi bilemediler."

"Ne kaçırılmış peki?" diye sordu hancının karısı. Şimdi sırtüstü sere serpe yatmış, tavana bakıyordu.

"Klamm'a danışmak," dedi K.

"Böylece yine sizin konunuza dönmüş olduk," dedi hancının karısı.

"Ya da sizinkine," dedi K., "meselelerimiz birbirlerine çok yakın."

"Klamm'dan ne istiyorsunuz peki?" diye sordu hancının karısı. Yattığı yerden doğruldu, otururken yaslanmak üzere yastıkları kabarttı ve K.'nın gözlerine dik dik baktı. "Size kendi hikâyemi açıkça anlattım, bundan bir şeyler öğrenebilirdiniz. Şimdi siz de bana Klamm'a ne sormak istediğinizi aynı açıklıkta söyleyin. Frieda'yı odasına çıkıp, orada kalmaya güçlükle ikna edebildim, çünkü onun yanında yeterince açık konuşmayacağınızdan endişe duyuyordum."

"Benim gizlim saklım yok," dedi K. "Ama öncesinde dikkatinizi çekmek istediğim bir şey var. Klamm hemen unutur, demiştiniz. Birincisi, bu bana hiç mümkünmüş gibi gelmiyor, ikincisi kanıtlanabilir değil; bu, anlaşılan, o sırada

Klamm'ın gözdesi olanların kız akıllarıyla uydurdukları bir söylence yalnızca. Böyle basit bir uydurmacaya inanmanıza şaşırdım."

"Söylence değil," dedi hancının karısı, "deneyimlerden çıkartılmıştır."

"Demek ki yeni bir uydurmacayla çürütülebilir," dedi K. "Ayrıca sizin vakanızla Frieda'nınki arasında bir fark var. Klamm'ın Frieda'yı bir daha çağırmaması gibi bir durum olmamış, hatta Klamm onu çağırmış, ama Frieda denileni yapmamış. Klamm onu hâlâ bekliyor bile olabilir."

Hancının karısı sesini çıkarmadı. K.'yı süzen bakışlarını yukarıdan aşağıya onun üstünde gezdirdi yalnızca. Ardından, "Söylemek istediğiniz her şeyi sessizce dinleyeceğim," dedi. "Ancak beni kırmamaya çalışmayın, açık konuşun. Yalnız tek bir ricam var: Klamm'ın adını kullanmayın. Ondan 'O' diye ya da başka bir şekilde söz edin, ama adını anmayın."

"Memnuniyetle," dedi K., "ama ondan ne istediğimi açıklamak güç. Önce onu yakından görmek istiyorum, sonra sesini duymak ve evliliğimiz hakkında ne düşündüğünü kendisinden öğrenmek istiyorum. Ondan belki bir ricada bulunabilirim, ama bu görüşmenin akışına bağlı. Pek çok konu gündeme gelebilir, ama benim açımdan en önemlisi, onunla karşılaşmaktır. Çünkü gerçek bir memurla henüz hiç yüz yüze konuşmadım. Bu sandığımdan daha zor gibi görünüyor. Ama şimdi sivil bir şahıs olarak onunla görüşmek zorundayım, bence bunu sağlamak daha kolay. Bir memur olarak onunla olsa olsa girilemeyen ofisinde ya da şatoda görüşebilirim ancak, ya da biraz şüpheli olsa da, Beyler Hanı'nda. Oysa sivil olarak binanın her yerinde, sokakta, yani ona rastlayabileceğim her yerde bu mümkün. Tabii yanı sıra memur kimliği de karşımda oturacaktır, bunu seve seve kabul ederim, ne var ki ilk hedef bu değil."

"Peki," dedi kadın, ayıp bir şey söylercesine yüzünü yastıklara gömerek, "Görüşme ricanızı ilişkilerim sayesinde

Klamm'a ulaştırabilirsem eğer, yukarıdan yanıt gelinceye kadar kendi başınıza hiçbir girişimde bulunmayacağınıza dair bana söz verebilir misiniz?"

"Ricanızı ve kaprisinizi yerine getirmeyi çok istesem de," dedi K., "buna söz veremem. Çünkü konu çok acil, özellikle de muhtarla yaptığım görüşme olumsuz sonuçlandığı için."

"Bu itiraz geçerli değil," dedi hancının karısı, "muhtar oldukça önemsiz biridir. Fark etmediniz mi bunu? Her işi idare eden karısı olmasa, o konumda bir gün bile kalamazdı."

"Mizzi mi?" diye sordu K. Hancının karısı başını salladı. "O da yanımızdaydı," dedi K.

"Bir şey söyledi mi?" diye sordu hancının karısı.

"Hayır," dedi K., "bunu yapabilecek biriymiş gibi gelmedi bana."

"Zaten," dedi hancının karısı, "buradaki her şeyi böyle yanlış değerlendiriyorsunuz. Her ne olursa olsun, muhtarın sizinle ilgili yaptığı düzenlemenin hiçbir geçerliliği yok; ben kadınla bir ara konuşurum. Klamm'dan bir hafta sonra yanıt geleceğine ben size burada söz veriyorsam, sizin buna uymamanız için bir nedeniniz kalmıyor."

"Bunların hiçbiri önemli değil," dedi K., "kararım kesindir ve olumsuz bir yanıt gelecek olsa bile bu kararımı uygulamaya çalışacağım. Niyetim peşinen böyle olduğuna göre, görüşmek için öncesinde birilerini ricacı olarak araya koymam uygun olmaz. Ricada bulunmadan belki yürekli ve iyi niyetli bir çaba olan şey, olumsuz yanıttan sonra açık bir itaatsizliğe dönüşecektir. Bu tabii çok daha kötü olur."

"Daha mı kötü?" dedi hancının karısı. "İtaatsizlik olacağı kesindir. İstediğiniz gibi davranın. Bana ceketimi uzatır mısınız?"

Kadın K.'ya aldırmadan ceketini giyip aceleyle mutfağa gitti. Yemek salonundan epeyce bir süredir huzursuz sesler geliyordu. Kapıdaki gözetleme deliğine tıklatılmıştı. Yardımcılar pencereyi iterek açmışlar, içeriye doğru acıktıkla-

rını haykırıyorlardı. Orada başka yüzler de belirmişti. Hatta alçak sesle söylenen çok sesli bir şarkı da duyuluyordu.

K.'nın hancının karısıyla görüşmesi öğle yemeğinin pişirilmesini elbette çok geciktirmişti, yemek hazır değildi henüz, ama müşteriler birikmişti. Yine de hancının karısının yasağını delip, mutfağa girmeye kimse cesaret edememişti. Gözetleme deliğinden bakanlar hancının karısının geldiğini şimdi haber verdiğinden, hizmetçiler hemen mutfağa koştular; K. yemek salonuna girer girmez, köylü gibi değil, ancak taşra usulü giyinmiş, sayıları şaşılacak kadar yüksek olan kadınlı erkekli yirmiden fazla kişi önünde toplaştıkları gözetleme deliğinden uzaklaşıp, yer kapabilmek için masalara doğru koştular. Yalnızca bir köşede duran küçük bir masada birkaç çocuklu bir karıkoca oturmaktaydı; ak saçları dağınık, sakallı, mavi gözlü, güler yüzlü adam, ayakta çocuklara doğru eğilmiş, onlara alçak sesle söyletmeye çalıştığı şarkılarına bıçakla tempo tutuyordu. Adam belki de şarkı bahanesiyle çocuklara açlıklarını unutturmaya çalışıyordu. Hancının karısı birkaç üstünkörü sözle müşterilerden özür diledi, onu suçlayan da olmadı. Kadın hancıya bakındı, ama adam sıkıntılı durum karşısında belli ki çoktan kaçmıştı. Kadın sonra yavaşça mutfağa girdi; aceleyle Frieda'nın odasına doğru koşturan K.'yı görecek halde değildi.

Yedinci Bölüm

K. yukarıda öğretmenle karşılaştı. Neyse ki oda tanınmayacak durumdaydı, Frieda o kadar iyi çalışmıştı yani. İçerisi iyice havalandırılmış, soba yakılmış, oda ısınmış, yerler silinmiş, yatak toplanmış, hizmetçilerin fotoğrafları dahil bütün sevimsiz pılı pırtıları ortadan kaldırılmıştı; daha önce hangi yöne çevrilirse çevrilsin üzerindeki kurumuş kir tabakasıyla insanın deyim yerindeyse arkasından bakan masanın üstüne beyaz, dantel bir örtü serilmişti. Konuk kabul edilebilirdi artık. Frieda'nın anlaşılan sabah yıkadığı K.'ya ait birkaç çamaşırın, sobanın yanında asılı durması pek rahatsız etmiyordu. Masada oturan öğretmenle Frieda, K.'nın içeri girmesiyle ayağa kalktılar. Frieda, K.'yı öperek karşıladı, öğretmense hafifçe eğilerek selam verdi. Zihni başka yerde ve hancının karısıyla yaptığı konuşma nedeniyle hâlâ huzursuz olan K., öğretmeni o zamana kadar ziyaret edemediği için özür dilemeye başladı; o gitmediği için öğretmenin sabırsızlanıp ziyarete kendisinin geldiğini düşünür gibiydi. Oysa öğretmen, K. ile aralarında ziyaret benzeri bir şey kararlaştırdıklarını ağırbaşlı haliyle ağır ağır anımsamaya başlamıştı sanki. "Tabii, siz Kadastrocu Bey'siniz," dedi öğretmen yavaşça, "birkaç gün önce kilise meydanında konuştuğum şu yabancı." – "Evet," dedi K.

kısa keserek; o zaman terk edilmişliği içinde katlandığı şeyi, burada, kendi odasında kabullenmeyecekti. Frieda'ya dönüp, derhal önemli bir ziyarette bulunmak üzere çıkacağını ve oraya giderken üstüne olabilecek en iyi kıyafetlerini giymesi gerektiğini anlattı. Frieda, K.'ya başka soru sormadan, kendilerini yeni masa örtüsünü incelemeye kaptırmış olan yardımcıları çağırdı hemen; K.'nın çıkarmaya başladığı giysilerini ve çizmelerini aşağıdaki avluda özenle temizlemelerini emretti. Kendisi de ipten bir gömlek aldı ve ütülemek üzere mutfağa indi.

K., şimdi masa başında yine sessizce oturan öğretmenle yalnız kalmıştı; adamı bir süre daha bekleterek gömleğini çıkardı ve leğende elini yüzünü yıkamaya başladı. Ancak şimdi, sırtı öğretmene dönük vaziyetteyken ona geliş nedenini sordu. "Sayın Muhtar'ın talimatıyla geldim," dedi öğretmen. K. bu talimatı dinlemeye hazırdı. Ancak K.'nın sözleri su şarıltısından güçlükle anlaşılabildiğinden öğretmen yaklaşmak zorunda kalarak, K.'nın yakınındaki duvara yaslandı. K., elini yüzünü yıkadığı için ve yapacağı ziyaretin aciliyetine bağlı telaşı yüzünden özür diledi. Öğretmen bunu duymamış gibi yaparak, "Yaşını başını almış, emektar, muhterem adama karşı saygısız davrandınız," dedi. "Saygısızlık ettiğimi sanmıyorum," dedi K. kurulanırken, "ama kibarlık yerine başka şeyler düşünmek zorunda kaldığım doğrudur, çünkü kendinizin de faal bir üyesi olduğunuz bürokratik sistemin rezil uygulamaları –ayrıntılarını size anlatmak zorunda değilim– benim yaşamımı tehlikeye attı. Muhtar beni size şikâyet mi etti?" – "Kime edecekti ki?" dedi öğretmen, "hem edeceği birisi olsaydı bile, hiç şikâyet eder miydi o? Görüşmenizle ilgili bana dikte ettiklerinden kısa bir protokol hazırladım ve bunlardan Sayın Muhtar'ın yardımseverliği ve sizin yanıt biçiminizle ilgili yeterince bilgi edindim."

K., Frieda'nın bir yerlere koyduğu tarağını ararken, "Ne dediniz? Protokol mü? Görüşmeye katılmamış birisi sonradan benim gıyabımda protokol düzenliyor, öyle mi? Hiç fena değil. Neden protokol peki? Resmi bir görüşme miydi?" – "Hayır," dedi öğretmen, "yarı resmiydi, protokol de yarı resmi. Bizde her konuda sıkı bir düzen söz konusu olduğu için düzenlendi. Her neyse, şimdi böyle bir protokol var ve sizin onurunuza hizmet etmesi için hazırlanmadı." Yatağın içine kaymış olan tarağı K. sonunda bulmuştu. Sakin bir biçimde, "Var olabilir," dedi. "Bana bunu mu bildirmeye geldiniz?" – "Hayır," dedi öğretmen, "ama ben robot değilim, size kendi görüşümü söylemeden duramadım. Görevim, Sayın Muhtar'ın bir diğer yardımseverliğini kanıtlıyor; üstüne basarak söylüyorum, ben bu yardımseverliği anlayamıyorum ve bu görevi yalnızca konumuma bağlı zorunluluk ve de Sayın Muhtar'a saygım gereği yerine getiriyorum." K., yıkanmış ve taranmış, masa başında oturuyor, gömleğinin ve giysilerinin getirilmesini bekliyordu; öğretmenin kendisine ne getirdiğini pek merak etmiyordu, bunda hancının karısının muhtarla ilgili küçültücü düşüncelerinin de biraz payı vardı. "Öğle vakti geçti herhalde?" diye sordu K., gideceği yolu aklından geçirerek, ama sonra düzeltti ve sordu: "Bana muhtardan bir mesajınız olacaktı." – "Öyle," dedi öğretmen omuz silkerek, sanki böylece tüm sorumluluğu üzerinden atar gibiydi. "Sayın Muhtar, meselenizle ilgili kararın uzaması durumunda kendi başınıza düşüncesizce bir girişimde bulunmanızdan kaygılanıyor. Ben kendi adıma, bu kaygıyı neden duyduğunu bilmiyorum; bence istediğiniz gibi davranmanız en iyisi. Bizler sizin koruyucu melekleriniz değiliz ve gittiğiniz her yolda peşinizden koşmak gibi bir zorunluluğumuz yok. Ama ne yapalım, Sayın Muhtar farklı görüşte. Kontluk makamına ait olan kararı elbette çabuklaştıramaz. Ancak kendi yetki

çerçevesinde geçici, gerçekten cömertçe bir karar almak istiyor, kabul edip etmemek size kalmış: Size şimdilik okulda hademelik teklif ediyor." K. kendisine neyin teklif edildiğinin üzerinde durmadı, ancak ona bir şeylerin teklif edilmiş olması önemli gibi geldi. Bu, şunu gösteriyordu: Demek ki muhtarın gözünde kendini savunabilecek ve öyle şeyler yapabilecek durumdaydı ki, köy yönetiminin kendini bunlardan koruyabilmesi için belli fedakârlıklara katlanması gerekiyordu. Hem bu iş çok ciddiye alınıyordu. Bir süredir burada bekleyen, öncesinde de protokolü hazırlamış olan bu öğretmeni muhtar buraya aceleyle göndermiş olmalıydı. Öğretmen, sonunda K.'nın düşüncelere dalmasına yol açtığı konuşmasını sürdürdü: "Ben itirazlarımı yaptım. Bugüne kadar hademeye ihtiyaç duyulmadığını belirttim, zangocun karısı arada bir temizlik yapar, öğretmen Bayan Gisa da ona gözcülük eder. Çocuklardan çektiğim bana yeter, bir de hademenin başıma dert açmasını istemem. Sayın Muhtar okulun çok kirli olduğunu söyledi. Ben de gerçek neyse onu söyledim, o kadar kirli olmadığını belirttim. Adamı hademe olarak alırsak, daha iyi mi olacak, diye ekledim. Kesinlikle olmayacak. Bu tür işlerden anlamamasının dışında, okul binasında yalnızca iki büyük sınıf var, bunların yan odaları bile yok; hademe ailesiyle birlikte sınıflardan birinde yaşamak, yatmak, hatta yemek pişirmek zorunda kalacak, bu da temizliği artırmayacaktır elbette. Ancak Sayın Muhtar bu kadronun sizin için bir can kurtarıcı olacağını, sizin bütün gücünüzle bunun hakkını vermeye gayret edeceğinizi belirtti; bunun dışında sizinle birlikte karınızın ve yardımcılarınızın emeklerinden de yararlanmış olacağımızı, böylelikle yalnızca okulun değil, okul bahçesinin de kusursuz bir düzene kavuşacağını söyledi. Bunların hepsini kolayca çürüttüm. Sayın Muhtar sonunda lehinize söyleyecek hiçbir şey bulamayarak güldü ve sizin kadastrocu olarak okul bahçesinde-

ki çiçek tarhlarını mükemmel bir şekilde düzenleyebileceğinizi söyleyebildi yalnızca. Şakaya diyecek yok tabii, böylece verilen görevle size geldim." – "Boş yere kaygılanıyorsunuz, Öğretmen Bey," dedi K., "bu işi kabul etmeyi aklımın ucundan bile geçirmiyorum." – "Mükemmel," dedi öğretmen, "mükemmel, hiç duraksamadan reddediyorsunuz." Şapkasını aldı, eğilerek selam verdi ve gitti.

Hemen arkasından Frieda yukarı çıktı, yüzü darmadağındı, gömleği ütülemeden getirmişti, soruları yanıtlamıyordu; K., kızı oyalamak için ona öğretmenden ve tekliften söz etti; ama kız bunları duymadı bile, gömleği yatağa fırlatıp, koşarak dışarı çıktı yine. Çok geçmeden geri geldi, ama yanında öğretmen de vardı, adamın suratı asıktı, selam bile vermedi. Frieda ondan biraz sabretmesini istedi –belli ki oraya gelinceye kadar bunu birkaç kez yapmıştı–, sonra K.'yı onun varlığından haberinin olmadığı yan kapıdan komşunun tavan arasına doğru çekti ve başına gelenleri heyecandan soluk soluğa orada anlattı. Hancının karısı çok sinirlenmişti, çünkü K.'nın karşısında itiraflarda bulunarak ve bundan da kötüsü Klamm'la bir görüşme konusunda alttan alarak kendini küçük düşürmüştü, üstelik bunu yaparak bir şey elde edememişti, söylediğine göre soğuk ve samimiyetsiz bir şekilde reddedilmişti; kararını vermişti, K.'yı artık evinde görmeye tahammülü yoktu; K.'nın eğer şatoyla bir ilişkisi varsa, bundan derhal yararlanmasını istiyordu, hemen bugünden evi terk etmeliydi, K.'yı ancak resmi bir emir ve dayatmayla evine yeniden alabilirdi, ama işin bu noktaya gelmemesini umut etmekteydi, çünkü onun da şatoyla ilişkileri bulunmaktaydı ve bunları devreye sokmayı pekâlâ bilirdi. Ayrıca hancının savsaklamasıyla hana girebilmişti K., darda da değildi, daha o sabah geceyi geçirebileceği hazır bir yerden söz etmişti. Frieda elbette kalmalıydı, eğer K. ile çekip giderse, hancının karısı derin bir üzüntüye

kapılacaktı, bunun düşüncesi bile mutfakta gözyaşları içinde ocağın yanına yığılıp kalmasına neden olmuştu. Zavallı, kalp hastası bir kadındı o, şimdi, hiç değilse hayalinde Klamm'ın hatırasının onuru söz konusu olduğuna göre başka nasıl davranabilirdi ki? Hancının karısının durumu buydu. Frieda elbette onun, K.'nın peşinden nereye isterse gidecekti, karda ya da buzda, bunun lafı bile olmazdı. Durum her koşulda ikisi için de çok kötüydü, Frieda muhtarın teklifine bu yüzden çok sevinmişti; bu her ne kadar K.'ya uygun bir konum olmasa da –ki zaten ısrarla vurgulanıyordu– geçici bir işti, zaman kazanılıyordu, nihai karar olumsuz çıksa bile kolayca başka olanaklar bulunabilirdi. "Darda kalırsak," dedi Frieda ve hemen K.'nın boynuna atıldı, "göç ederiz; bizi bu köyde tutan ne var ki! Ama bu teklifi şimdilik kabul ediyoruz, değil mi sevgilim, öğretmeni geri getirdim, sen ona yalnızca 'Kabul ediyorum' diyeceksin, biz de okula yerleşeceğiz."

"Bu kötü oldu," dedi K., aslında pek de öyle düşünmediği halde, çünkü oturacağı yer onu pek ilgilendirmiyordu, ayrıca şu tavan arasında iç çamaşırlarıyla üşüyordu, bulunduğu yerin iki tarafında ne duvar ne pencere vardı, şiddetli soğuk bir esinti vardı. "Odayı ne kadar güzel düzenlemiştin, şimdi kalkıp gidecekmişiz. Bu işi isteksiz, çok isteksiz kabul edebilirim, şu seviyesi düşük öğretmenin önünde şu an küçük düşüyor olmam benim için yeterince utanç verici, bu adam bir de amirim olacak şimdi. Burada kısa bir süre daha kalabilseydik keşke, durumum belki ikindide değişebilirdi. Hiç değilse sen burada kalabilsen, o zaman gelişmeleri bekler, öğretmene de belirsiz bir yanıt verebilirdik. Kendime yatacak bir yer her zaman bulabilirim, çok zorda kalırsam bar..." Frieda eliyle K.'nın ağzını kapadı. "Sakın," dedi kız kaygıyla, "bunu lütfen bir daha söyleme. Bunun dışında ne dersen yaparım. Eğer istersen, çok üzülmeme karşın bura-

da tek başıma kalabilirim. İstersen teklifi bütünüyle geri çevirelim – ki bu bence yanlış olurdu. Çünkü bak, başka bir olanak bulursan, bugün ikindide olsa bile, okuldaki işi doğal olarak derhal bırakırız, buna kimse engel olamaz. Öğretmenin karşısında küçük düşme konusuna gelince, bunun böyle görünmemesi için bırak gereğini ben yapayım; onunla bizzat ben konuşacağım, sen de sesini çıkarmadan yanımda duracaksın ve bu daha sonraları da böyle olacak; istemediğin takdirde onunla asla kendin konuşmak zorunda kalmayacaksın; gerçekte onun altında çalışan kişi ben olacağım, hatta ben bile olmayacağım, çünkü onun zayıf yönlerini iyi tanırım. Yani teklifi kabul etmekle bir şey kaybetmeyeceğiz, ancak geri çevirmekle çok şey kaybedebiliriz; bugün şatodan bir sonuç alamazsan, bu köyde müstakbel eşin olarak yüzümü kızartmayacak tek bir yatacak yer bile bulamazsın. Senin yatacak bir yerin yokken ve gecenin soğuğunda ortada kaldığını bile bile sıcak odamda uyumamı benden bekleyemezsin herhalde." Bütün bu süre zarfında kollarını göğsünde kavuşturmuş, ısınmak için elleriyle sırtını ovuşturan K., "O halde," dedi, "kabul etmekten başka çare yok. Gel!"

K. odaya girer girmez sobanın yanına koştu, öğretmenle ilgilenmedi; adam masada oturuyordu, saatini çıkardı ve "Geç olmuş," dedi. "Öyle ama biz de her konuda anlaştık, Öğretmen Bey," dedi Frieda, "işi kabul ediyoruz." – "Güzel," dedi öğretmen, "ancak iş Kadastrocu Bey'e teklif edildi, fikrini o söylemeli." Frieda, K.'nın yardımına yetişerek, "Elbette," dedi, "işi kabul ediyor, öyle değil mi K.?" K. böylece açıklamasını, öğretmene değil, Frieda'ya yönlendirdiği sade bir "Evet"le sınırlı tutabildi. "O halde," dedi öğretmen, "yapılacak tek iş olarak, size görevlerinizi bildirmem kalıyor – ki bu konuda kesin fikir birliğine varmış olalım: Kadastrocu Bey, her gün iki sınıfı temizleyip, ısıtacaksınız;

binada, okul ve spor gereçlerinde çıkan küçük tamir işlerini yapacaksınız, bahçe yolundaki karları küreyeceksiniz, benim ve öğretmen hanımın ulaklığını yapacaksınız ve sıcak mevsimlerde bahçe işlerini tümüyle üstleneceksiniz. Bunun karşılığında seçtiğiniz bir sınıfta kalma hakkına sahip olacaksınız; gelgelelim, her iki sınıfta aynı anda ders yapılmıyorsa ve siz o sırada ders yapılan sınıfta kalıyorsanız, tabii ki diğer odaya taşınacaksınız. Okulda yemek pişirmek yasaktır, bunun karşılığında siz ve yakınlarınız masrafları köy meclisine ait olmak üzere bu handa yiyip içeceksiniz. Okulun onuruna yaraşır şekilde davranmak zorunda olduğunuza ve çocukların özellikle ders sırasında ev yaşamınıza dair tatsız sahnelere asla tanık olmamaları gerektiğine yalnızca yanı sıra değiniyorum, çünkü eğitimli bir adam olarak bunları zaten bilmeniz gerekiyor. Bu bağlamda şuna da değinmeliyim ki, Bayan Frieda'yla olan ilişkinizi en kısa zamanda resmiyete dökmeniz konusunda ısrarlıyız. Bu konular ve birkaç ayrıntıyla ilgili düzenlenecek olan iş sözleşmesini okul binasına taşınır taşınmaz imzalayacaksınız." K.'ya bütün bunlar sanki onu ilgilendirmiyormuş ya da bağlamıyormuş gibi önemsiz görünmüştü, tek sinirlendiği nokta öğretmenin kendini bir şey sanan tavrıydı. "Eh tamam," dedi K. gelişigüzel, "bildik görevler bunlar." Frieda bu sözlerin etkisini hafifletebilmek için maaşı sordu. "Maaş ödenip ödenmeyeceği," dedi öğretmen, "bir aylık deneme süresinden sonra değerlendirilecek." – "Ama bu bizi çok zorlar," dedi Frieda. "Beş parasız evlenmemiz, evimizi yokla geçindirmemiz isteniyor. Öğretmen Bey, acaba köy meclisine bir dilekçeyle başvurarak hemen ufak bir maaş isteğinde bulunabilir miyiz? Bunu önerir misiniz?" – "Hayır," dedi öğretmen, baştan beri yaptığı gibi K.'ya hitaben konuşarak, "böyle bir dilekçeye ancak ben önerirsem olumlu yanıt verilir, ben de böyle bir öneride bulunmam. Bu işin verilmesi, size yönelik

bir lütuftur ve kişi resmi sorumluluğunun bilincinde olursa, lütuflar karşısında ileri gitmemelidir." K. artık istemeye istemeye söze karıştı. "Öğretmen Bey," dedi K., "lütuf konusunda yanıldığınızı düşünüyorum. O lütuf sanırım daha çok bana ait." – "Hayır," dedi öğretmen gülümseyerek, sonunda K.'yı konuşmaya zorlamıştı işte. "Bu konuda geniş bilgiye sahibim. Kadastrocuya ne kadar acil ihtiyacımız varsa, hademeye de o kadar. İster hademe, ister kadastrocu olsun, ikisi de omzumuza yük demektir. Bu gideri köy meclisine karşı nasıl gerekçelendireceğim konusu uzun süre kafamı yoracak. En iyisi ve en doğrusu, açıklama yapmadan isteği masanın üstüne doğrudan atmak olacak." – "Ben de bunu kastediyorum işte," dedi K., "siz beni istemeden işe almak zorunda kaldınız. Kafanızı çok yorduğu halde beni almak zorundasınız. Biri birini almak zorundaysa ve o öteki kişi kendini aldırıyorsa, lütufta bulunan bu kişidir aslında." – "İlginç," dedi öğretmen, "sizi almaya bizi ne zorlayabilir ki? Muhtar Bey'in iyi, gereğinden fazla iyi yüreği zorluyor bizi. Görüyorum ki Kadastrocu Bey, işe yarar bir hademe olabilmeniz için bazı hayallerinizden vazgeçmeniz gerekecek. Bu tür ifadeler olası bir maaşa rıza gösterilmesini destekler nitelikte değil. Ne yazık ki şunu da görüyorum, davranışlarınız beni çok zorlayacak; baksanıza benimle baştan beri –sürekli bakıyorum, ama inanamıyorum– don gömlek pazarlık ediyorsunuz." – "Evet," dedi K. yüksek sesle gülerek ve ellerini çırparak, "şu berbat yardımcılar neredeler acaba?" Frieda kapıya koştu; K. ile artık konuşulamayacağını anlayan öğretmen, okula ne zaman taşınacaklarını Frieda'ya sordu. "Bugün," dedi Frieda. "O halde yarın sabah denetime gelirim," dedi öğretmen; el sallayarak selam verdi, Frieda'nın kendisi için açtığı kapıdan çıkmak istediği sırada, odalarına yeniden yerleşmek üzere ellerinde eşyalarıyla gelen hizmetçilerle çarpıştı, kimsenin karşısında geri çekilmeyen hizmet-

çilerin arasından sıyrılıp geçmek zorunda kaldı, Frieda da onu izledi. "Bu ne acele böyle?" dedi, bu kez onlardan çok memnun olan K., "biz henüz buradayken mi yerleşeceksiniz?" Hizmetçiler yanıt vermediler, utanarak bohçalarını evirip çevirdiler yalnızca; bohçalardan bildik kirli paçavraların sarktığı K.'nın gözünden kaçmadı. "Herhalde çamaşırlarınızı hiç yıkamıyorsunuz," dedi K. kızmadan, hatta belli bir sempatiyle. Hizmetçiler bunu anlayıp, kaba ağızlarını açtılar, güzel, güçlü, hayvansı dişlerini göstererek sessizce güldüler. "Gelin bakalım," dedi K., "yerleşin, öyle ya, kendi odanız." Ancak kızlar tereddütlerini sürdürünce –çünkü oda gözlerine çok değişik görünmüştü– K. içlerinden birini kolundan tutarak ilerletti. Ama kızın kolunu hemen bıraktı, çünkü birbirleriyle kısaca konuşan iki kız şaşkın bakışlarını K.'dan ayıramıyorlardı şimdi. "Artık bana yeterince baktınız," dedi K., herhangi bir tatsız duyguya karşı koyarak; peşinde ürkek yardımcılarla birlikte az önce gelen Frieda'nın getirdiği elbiseleriyle çizmelerini alıp giydi. Frieda'nın yardımcılara karşı gösterdiği sabrı her zaman olduğu gibi şimdi de anlayamıyordu. Elbiseleri avluda temizlemeleri gerekirken, Frieda yardımcıları uzun aramalar sonrasında huzur içinde yemek yerken bulmuştu; temizlenmemiş elbiseleri kucaklarına tıkıştırmışlardı; bunun üzerine hepsini Frieda kendi temizlemek zorunda kalmıştı ama ayaktakımının nasıl idare edileceğini bilen biri olarak, yine de onlarla tartışmamıştı, üstelik bu saygısızca ihmalkârlıklarından onların yanında küçük bir şakaymış gibi söz ederek içlerinden birinin hafifçe, sanki şımartırcasına yanağına vurmuştu. K. daha sonra bunun için Frieda'yı azarlayacaktı, ama artık gitme zamanı gelmişti. "Yardımcılar burada kalıp, sana taşınmada yardım edecekler," dedi K. Frieda'ya. Ama yardımcılar bunu kabul etmedi, karınları tok, neşeleri yerindeydi, biraz hareket etmeyi yeğlerlerdi. Frieda'nın, "Elbette burada kala-

caksınız," demesiyle söz dinlediler. "Nereye gittiğimi biliyor musunuz?" diye sordu K. "Evet," dedi Frieda. "Yani beni artık durdurmayacak mısın?" diye sordu K. "O kadar çok engelle karşılaşacaksın ki," dedi kız, "söyleyeceklerimin ne önemi var!" K.'yla öpüşerek vedalaştı, öğle yemeği yemediği için aşağıdan onun için getirdiği, içinde sosisle ekmeğin olduğu küçük paketi yanına verdi ve K.'ya artık oraya değil, doğrudan okula gelmesini hatırlattı, elini omzuna koyup, onu kapıya kadar uğurladı.

Sekizinci Bölüm

K. sıcak odadaki yardımcıların ve hizmetçilerin kalabalığından kurtulduğu için sevinmişti önce. Hafif bir don vardı, kar sıkılaşmış, üzerinde yürümek kolaylaşmıştı. Ama hava kararmaya başlamıştı tabii; K. adımlarını hızlandırdı.

Silueti silinmeye başlamış olan şato her zamanki sessizliğine bürünmüştü; K. şimdiye kadar orada en ufak bir yaşam belirtisi bile görememişti, belki bu kadar uzaktan bir şey seçebilmek mümkün bile değildi, ama gözler yine de bunu istiyor ve sessizliğe katlanamıyordu. K. şatoya baktığında, sessizce oturmuş önüne bakan birini gözetlermiş gibi oluyordu bazen; bu kişi düşüncelere dalmış ve kendini her şeye kapatmış değil, rahat ve kaygısız gibi dururdu; sanki yalnızdı ve kimse onu gözetlemiyordu, sonra gözetlendiğini fark etmek zorunda kalırdı, ama bu onun huzurunu zerre kadar bozmazdı ve gerçekten de –bunun neden mi, yoksa sonuç mu olduğu bilinmezdi– gözetleyenin bakışları bir noktada sabitlenemez ve kayıp giderdi. Bu izlenim, bugün havanın erken kararması sonucu daha da güçlenmişti; K. ne kadar çok bakarsa, o kadar az seçebiliyor, her şey karanlığa daha çok gömülüyordu.

K. ışıkları yanmamış olan Beyler Hanı'na ulaştığı sırada birinci katta bir pencere açıldı; genç, şişman, sinekkaydı tıraşlı, kürk paltolu bir bey dışarıya sarktı ve pencereden

çekilmedi. K.'nın selamına hafifçe başını sallayarak bile karşılık vermedi. Ne koridorda ne de barda K.'nın karşısına birileri çıktı; bayat bira kokusu geçen seferkinden daha berbattı, böyle bir şey Zur Brücke Hanı'nda herhalde olmazdı. K. hemen, geçen sefer Klamm'ı gözetlediği kapıya doğru gitti, dikkatle kapı kolunu indirdi, ancak kapı kilitliydi; sonra gözetleme deliğinin bulunduğu yeri el yordamıyla bulmaya çalıştı, ne var ki kapak çok iyi oturtulmuş olmalıydı, aradığı yeri yoklamayla bulamadı, bu nedenle bir kibrit yaktı. Bir çığlıkla irkildi. Kapıyla tezgâhın arasındaki köşede, sobaya yakın bir yerde genç bir kız büzülmüştü, kibritin ışığında güçlükle açtığı uykulu gözlerini ona dikmiş bakıyordu. Bu, Frieda'nın yerine gelen kız olmalıydı. Kız kendini çabuk toparladı, ışığı yaktı, yüzündeki ifade hâlâ kızgındı, derken K.'yı tanıdı. "Aa, Kadastrocu Bey," dedi kız gülümseyerek; K.'ya elini uzatarak kendini tanıttı: "Adım Pepi." Kız kısa boylu, kırmızı yüzlü ve sağlıklıydı; kızılımsı sarı, gür saçlarından kalın bir örgü yapmıştı; kıvırcık saçları ayrıca yüzünü de çevrelemişti; parlak gri kumaştan, dümdüz inen, üzerine hiç oturmayan bir elbise giymişti; elbisenin alt kısmı çocuksu bir beceriksizlikle fiyonk yapılmış ipek bir kurdeleyle kızı sıkacak kadar büzülmüştü. Kız, Frieda'yı ve yakında dönüp dönmeyeceğini sordu. Bu soruda kötü niyet olduğu söylenebilirdi. "Ben," dedi kız sonra, "Frieda gider gitmez buraya göreve çağrıldım, çünkü burada herhangi biri çalıştırılamaz, şimdiye kadar oda hizmetçisiydim, bu benim için iyi bir değiş tokuş olmadı. Burada çok fazla akşam ve gece işi var, bu çok yorucu, dayanabileceğimi sanmıyorum, Frieda'nın işi bıraktığına hiç şaşmadım." – "Frieda burada çok mutluydu," dedi K., kendi ve Frieda arasındaki görmezden geldiği farka Pepi'nin dikkatini artık çekebilmek için. "İnanmayın siz ona," dedi Pepi. "Frieda kimsenin kolay kolay yapamayacağı kadar kendine hâkim olmayı bilir. İtiraf etmek istemediğini itiraf etmez, üstelik itiraf edecek bir şeyi

olduğunu da anlamazsınız. Burada onunla yıllardır birlikte hizmet ettik, hep aynı yatakta yattık, ama onunla samimi olmadım, eminim beni unutmuştur bile. Onun tek arkadaşı Zur Brücke Hanı'ndaki hancının yaşlı karısıdır sanırım, bu da çok şeyi anlatıyor." – "Frieda benim nişanlım," dedi K., bir yandan da kapıdaki gözetleme deliğini arayarak. "Biliyorum," dedi Pepi, "zaten onun için anlatıyorum. Yoksa sizin için bir anlamı olamazdı." – "Anlıyorum," dedi K., "böylesine ketum bir kızın gönlünü kazandığım için kendimle gurur duymam gerektiğini anlatmaya çalışıyorsunuz." – "Evet," dedi kız, K.'yla, Frieda hakkında gizli bir anlaşmaya varmış gibi keyifle gülümseyerek.

Gelgelelim K.'nın zihnini meşgul eden ve onu aramaktan biraz alıkoyan şey kızın sözleri değil, daha çok görünüşü ve oradaki varlığıydı. Kız elbette Frieda'dan çok küçüktü, hâlâ çocuk bile denebilirdi, giysileri gülünçtü; belli ki, barda çalışan bir kızla ilgili hayalindeki abartılı resme göre giyinmişti. Bu hayaliyle kendince haklı da olabilirdi, çünkü ona hiç uygun olmayan bu görev herhalde umulmadık ve hak edilmemişti ve ona geçici olarak verilmişti; Frieda'nın her zaman kemerinde taşıdığı küçük deri çanta bile ona emanet edilmemişti. Kızın bu işten duyduğu sözümona hoşnutsuzluk, burnu büyüklükten başka bir şey değildi. Yine de bu çocuksu akılsızlığa karşın kızın şatoyla ilişkileri vardı muhtemelen; yalan söylemiyorsa eğer, oda hizmetçiliği yapmıştı; sahip olduğu şeylerden bihaber olarak burada günlerini uyuyarak geçiriyordu; ama kısa boylu, tombul, hafif toparlak bedenin kucaklanması kızın sahip olduklarını ondan koparıp almazdı, ama K.'yı etkiler, çıkacağı zorlu yol için onu canlandırırdı. O zaman Frieda'yla yaşananlardan farksız mı olurdu acaba? Yok yok, farklıydı. Bunu anlayabilmek için Frieda'nın bakışlarını düşünmek yeterliydi. K., Pepi'ye asla dokunmayacaktı. Ancak kız ona öylesine ihtirasla bakıyordu ki, K.'nın bir süre gözlerini kapaması gerekti.

"Yanması şart değil," dedi Pepi ışığı yeniden söndürerek, "yalnızca beni çok korkuttuğunuz için açmıştım. Burada ne arıyorsunuz? Frieda bir şey mi unutmuş?" – "Evet," dedi K. kapıyı göstererek, "şu yan odada bir masa örtüsü olacak, beyaz, dantel bir örtü." – "Evet, Frieda'nın masa örtüsü," dedi Pepi, "anımsıyorum, güzel bir elişi, işlenirken ben de yardım etmiştim, ama bu odada olduğunu hiç sanmıyorum." – "Frieda öyle olduğunu düşünüyor. Burada kim kalıyor?" diye sordu K. "Hiç kimse," dedi Pepi, "burası beylerin odasıdır, beyler burada yiyip içerler, yani bunun için öngörülmüştür, ama beylerin çoğu yukarıdaki odalarında kalır." – "Şu an yan odada kimse olmadığını bilseydim," dedi K., "içeri girer, örtüyü ararım. Ama belli olmaz, örneğin Klamm çoğunlukla orada oturur." – "Klamm'ın şu an orada olmadığı kesin," dedi Pepi, "çünkü birazdan gidecek, kızak avluda onu bekliyor."

K. tek bir açıklama bile yapmadan barı derhal terk etti, koridorda çıkışa değil, binanın içine doğru yöneldi ve birkaç adım sonra avluya ulaştı. Burası nasıl da sessiz ve güzeldi! Binanın üç cephesini içine alan, yola, –K.'nın bilmediği bir yan sokağa– doğru uzanan dörtgen biçiminde bir avluydu bu; ağır kapısı şimdi açık duran yüksek, beyaz bir duvarla sınırlandırılmıştı. Evin avluya bakan cephesi ön cephesinden daha yüksek gibiydi; en azından birinci kat çok geniş ve daha büyük duruyordu, çünkü göz hizasındaki küçük bir aralık dışında ahşap bir terasla çevriliydi. K.'nın çaprazlama karşısında, hâlâ orta katta, ama karşıdaki yan kanadın bulunduğu köşede, binanın açık, kapısız girişi bulunuyordu. Bunun önünde iki at koşulu, koyu renkli, üstü kapalı kızak durmaktaydı. K.'nın alacakaranlıkta uzaktan seçmekten çok varlığını tahmin ettiği arabacıdan başka kimse ortalıkta yoktu.

K., elleri ceplerinde, dikkatle çevresine bakınarak ve duvarın dibinden ayrılmadan avlunun iki yanını dolaşarak kızağın yanına geldi. Daha önce bara gelen köylülerden birisi

olan arabacı, kürküne gömülmüş, K.'nın gelişine ilgisizce, bir kedinin yolunu izler gibi bakmıştı. K. yanına gelip selam verdiğinde ve karanlıktan bir anda ortaya çıkan adamdan dolayı atlar huysuzlandığında bile hiç oralı olmamıştı. Bu, K.'nın çok işine geldi. Duvara yaslanıp nevalesini çıkardı, ihtiyaçlarını karşıladığı için Frieda'yı minnetle anarken binanın içini gözetledi. Bir dik açı oluşturarak inen merdiven aşağıda alçak tavanlı, ama derinmiş gibi gözüken bir koridorla kesişiyordu; her yer tertemiz, beyaz badanalıydı; keskin ve düz çizgilerle sınırlandırılmıştı.

Bekleme süresi, K.'nın umduğundan fazla olmuştu. Ekmeğini çoktan yemişti ve soğuk bastırmıştı; alacakaranlık çoktan zifiri karanlığa dönüşmüş ama Klamın hâlâ gelmemişti. Ansızın, "Daha çok uzun sürebilir," diyen ses öyle yakınındaydı ki, K. sıçradı. Arabacıydı bu; uykudan uyanmış gibi geriniyor ve yüksek sesle esniyordu. "Neymiş o uzun sürecek olan?" diye sordu K. Rahatsız edildiği için adama müteşekkirdi, çünkü uzayıp giden sessizlik ve gerginlikten tedirgin olmuştu artık. "Buradan gidebilmeniz," dedi arabacı. K. onu anlamadı, ama soru da sormadı, kibirli adamı bu yolla konuşturabileceğini düşünüyordu. Bu karanlıkta yanıt vermemek kışkırtıcı sayılırdı. Gerçekten de arabacı kısa bir süre sonra sordu: "Konyak ister misiniz?" – "Evet," dedi K. düşünmeden; teklifin cazibesine fazlaca kapılmıştı, çünkü tir tir titriyordu. "O halde kızağı açın," dedi arabacı, "yan cepte birkaç şişe var, birini alıp için, sonra da bana verin. Kürk yüzünden aşağıya inmem zor oluyor." Bu yardımlaşma K.'nın hoşuna gitmemişti, ne var ki arabacıyla samimiyet kurmuştu artık, bu nedenle kızaktayken Klamm'a yakalanma tehlikesini bile göze alarak adamın dediğini yaptı. Geniş kapıyı açtı, kapının iç kısmında bulunan cepten şişeyi aslında çekip alabilirdi hemen, gelgelelim kapı açılmış olduğu için kızağın içine girme dürtüsüne karşı koyamadı, tek istediği içinde bir an oturabilmekti. Hızla içeri girdi. Kızağın içindeki sıcaklık

olağanüstüydü ve K.'nın kapamaya cesaret edemediği kapı açık olmasına karşın sıcaklık azalmıyordu. İnsan örtülerin, minderlerin ve kürklerin içine öylesine gömülüyordu ki, bir banka oturduğunu anlayamıyordu; hangi yöne dönse ve uzansa hep yumuşaklığın ve sıcaklığın içine gömülüyordu. K., kollarını açtı, başını hep hazırda bekleyen minderlere yasladı ve kızağın içinden karanlık eve baktı. Klamm'ın dışarı çıkması neden bu kadar uzun sürmüştü? K., karların arasında epeyce ayakta durduktan sonra sıcaktan uyuşmuş gibiydi, Klamm'ın bir an önce gelmesini istiyordu. Şu anki haliyle Klamm'a görünmesinin uygun olmayacağı düşüncesi, bilincin sessiz bir sıkıntısı gibi belli belirsiz geçti aklından. Bu unutkanlık halinde onu arabacının tavrı da desteklemişti; onun kızağın içinde olduğunu bilmesi gereken arabacı, konyak bile istemeden orada kalmasına göz yumuyordu. Bu nazik bir davranıştı, ama K. adama hizmet etmek istiyordu. Konumunu değiştirmeden ağır ağır yan cebe uzandı. Açık olan kapının cebi değildi uzandığı, o çok uzaktaydı, arkasındaki kapalı kapıya doğru uzandı, fark etmiyordu, orada da şişeler vardı. Birini çekip aldı, kapağını çevirip açtı ve kokladı; elinde olmadan gülümsedi, tatlımsı, okşayıcı bir kokuydu bu; sanki insanın çok sevdiği birinden övgüler ve güzel sözler duyması ve meselenin ne olduğunu tam olarak bilmemesi, ama bilmek de istememesi, yalnızca bunları söyleyenin o olduğunu bilmekten mutlu olması gibiydi. "Konyak bu muymuş?" diye sordu K. kuşkuyla ve meraktan tadına baktı. Evet, konyaktı, şaşırtıcıydı, içini yakıp, ısıtmıştı. Hoş kokudan başka bir özelliği bulunmayan bir şey, arabacı içkisine nasıl da dönüşüyordu. "Bu olabilir mi?" diye kendine sordu K. kendini suçlarcasına ve tekrar içti.

K. kendini tam uzunca bir yuduma kaptırmışken ortalık aydınlandı; iç kısımdaki merdivenlerde, koridorda, holde, dışarıda girişin üzerinde ışıklar yanmıştı. Merdivenleri inen ayak sesleri duyuldu, şişe K.'nın elinden kaydı, konyak bir

kürkün üzerine döküldü, K. kızaktan atladı, kapıyı son anda büyük bir gümbürtüyle kapayabildi ve hemen ardından bir bey ağır ağır binadan çıktı. K.'nın tek avuntusu gelenin Klamın olmayışıydı, yoksa buna üzülmesi mi gerekiyordu? Bu, K.'nın daha önce birinci katın penceresinde gördüğü beyefendiydi. Genç bir beydi, çok iyi görünüyordu, beyaz tenli, pembe yanaklıydı, ama çok ciddiydi. K. da onu asık suratla süzdü, ancak bu bakışlarla kendini temsil ediyordu. Keşke yardımcılarını buraya yollamış olsaydı; onun davrandığı gibi davranmayı onlar da başarabilirdi. Karşısındaki bey hâlâ susuyordu; aşırı geniş göğsünde söyleyeceklerine yetecek kadar soluğu yoktu adeta. "Bu ne kadar korkunç!" dedi adam, şapkasını alnından hafifçe kaldırarak. Nasıl yani? Bey, K.'nın kızakta oturduğundan muhtemelen habersizdi, ama yine de bir şeyi korkunç buluyordu, öyle mi? K.'nın avluya kadar girmiş olmasını mı yoksa? "Buraya nasıl girdiniz?" diye sordu bey sesini alçaltarak, biraz nefes alarak, değiştiremeyeceği şeyi kabullenerek. Ne biçim sorulardı bunlar! Ve de ne biçim yanıtlar! Yoksa K. onca umutla başladığı yolculuğunun boşa gittiğini beye üstüne basa basa bizzat kendi mi söylemeliydi? K. yanıt vermek yerine kızağa yöneldi, kapısını açtı, içeride unuttuğu şapkasını aldı. Konyağın basamağa damladığını görünce rahatsız oldu.

Sonra yine beye döndü;kızağa girdiğini adama göstermek istiyordu çünkü; artık kaygısı kalmamıştı, zaten bu o kadar da kötü bir şey değildi; sorulacak olursa, yalnızca sorulması koşuluyla, kızağın kapısını hiç değilse açmaya onu arabacının yönlendirdiğini gizlemeyecekti. Ama en kötüsü, beyin onu hazırlıksız yakalamış ve Klamm'ı rahat rahat bekleyebilmesi için beyden gizlenmeye vakit kalmamış olmasıydı, ya da kızaktan çıkmayıp kapısını kapatarak kürklerin üzerinde Klamm'ı beklemeyi, ya da hiç değilse bu bey yakında olduğu sürece orada kalmayı akıl edememiş olmasıydı. Gelenin Klamın olup olmadığını elbette bilemezdi, tabii o zaman

onu kızağın dışında karşılamak çok daha iyi olurdu. Evet, düşünülmesi gereken epeyce şey vardı, ama artık yapılacak bir şey kalmamıştı, olan olmuştu.

"Benimle gelin," dedi bey; bu emredercesine değildi aslında, ancak emir sözlerinde değil, sözlerine eşlik eden, kısaca ve kasten umursamazca salladığı elinde gizliydi. "Burada birini bekliyorum," dedi K. Artık umudu kalmamıştı, ilke olarak oradaydı. "Gelin," dedi bey, bir kez daha kararlı bir şekilde; sanki K.'nın birini beklediğinden asla kuşku duymadığını göstermek ister gibiydi. "Ama beklediğim kişiyi kaçırırın sonra," dedi K. bedenini kasarak. Bütün olanlara rağmen, bu zamana kadar elde ettiği her şeyin bir tür mülk olduğu, bunu yalnızca görünürde elinde tuttuğu, ama yine de herhangi bir emirle elden çıkarmaması gerektiği hissini taşıyordu. "Bekleseniz de gitseniz de, onu her koşulda kaçıracaksınız," dedi bey, fikir anlamında kabaca, ama K.'nın düşünce akışı içinde dikkat çekici bir yumuşaklıkla. "O halde beklerken kaçırmayı yeğlerim," dedi K. inatla; sırf bu adam söyledi diye kendini buradan kovdurmaya niyeti yoktu. Bey bunun üzerine, yüzünde üstünlük ifadesiyle başını arkaya doğru atarak bir süre gözlerini kapadı; sanki K.'nın anlayışsızlığından kendi mantığına dönmek istercesine ağzını biraz aralayıp, dilini dudaklarında gezdirdi ve arabacıya, "Atları çözün," dedi.

Arabacı, beye karşı itaatle, ama K.'ya öfkeyle ters ters bakarak sonunda sırtındaki kürküyle kızaktan inmek zorunda kaldı ve çok ağır hareketlerle –beyden emrini değiştirmesini değil, ama K.'dan fikir değişikliği bekler gibi– atları kızakla birlikte –belli ki büyük kapının ardında arabaların konulduğu bir ahır vardı– hanın yan kanadına doğu gerisin geriye sürmeye başladı. K. tek başına kaldığını fark etti; bir tarafta kızak, diğer tarafta, yani K.'nın geldiği yolda genç bey uzaklaşıyordu; ama sanki K.'ya onları geri döndürmenin kendi kudretinde olduğunu göstermek istercesine ikisi de çok ağır ilerliyordu.

K.'nın böyle bir kudreti vardı belki de, ancak bunun ona bir yararı olamazdı; kızağı geri getirmek, kendini kovdurmak demekti. Böylece meydana hâkim tek kişi olarak orada kalakaldı, ne var ki kimseyi sevindirmeyen bir zaferdi bu. Bir beye, bir arabacıya arkalarından öylece baktı. Bey, K.'nın avluya ilk gelişinde geçtiği kapıya ulaşmıştı; bir kez daha arkasına baktı; K., adamın dik kafalılıkla başını iki yana salladığını görür gibi oldu; bey sonra kararlı, kısa ve kesin bir hamleyle önüne dönüp, koridora girdi, ardından gözden kayboldu. Arabacı avluda daha uzun süre kaldı, kızakla yapacak çok işi vardı; ahırın ağır kapısını açması, geri geri iterek kızağı yerine çekmesi, atları çözüp ahırlara götürmesi gerekiyordu; bunların hepsini ciddiyetle, içedönük bir ifadeyle ve yakında yola çıkabileceğine umutlanmadan yapıyordu; kendisine yan gözle bile bakılmaksızın sessizce sürdürülen bu çalışma K.'ya beyin davranışından daha sert bir sitemmiş gibi geldi. Ahırdaki işini bitirdikten sonra arabacının kendine has yavaş ve yalpalayan adımlarla avluyu boydan boya geçmesi, büyük kapıyı kapaması, sonra dönüp gelmesi, bütün bunları ağır ağır ve sanki yalnızca kardaki kendi ayak izlerine bakarak yapması, ardından kendini ahıra kapaması, son olarak tüm ışıkları söndürmesi –kimin için yanacaklardı ki–, yalnızca yukarıdaki ahşap terastaki aralığın aydınlık kalması ve şaşkın bakışları bir süre daha tespit etmesi; işte bütün bunlar K.'ya kendisiyle bütün bağların koparıldığı, şimdi doğal olarak her zamankinden daha özgür olduğu ve ona başka zaman yasak olan bu yerde istediği kadar bekleyebileceği hissini verdi; sanki özgürlüğünü kimsenin yapamayacağı bir mücadeleyle elde etmişti ve kimse ona dokunamazdı, onu kovamazdı, hatta onunla konuşamazdı bile; ama bu inanç öylesine güçlüydü ki, sanki aynı zamanda da bu özgürlükten, bu bekleyişten, bu dokunulmazlıktan daha anlamsız ve çaresiz bir şey yoktu.

Dokuzuncu Bölüm

Kendini toparlayıp hana geri döndü; bu kez duvar boyunca değil, karın içinden yürüdü, koridorda hancıyla karşılaştı, adam onu sessizce selamlayıp, barın kapısını işaret etti; K. bu işarete uydu, çünkü üşüyordu ve birilerini görmek istiyordu; oradaki küçük bir masanın başında –masa herhalde özel olarak oraya konmuştu, çünkü diğer zamanlar fıçılarla yetinirlerdi– o genç beyefendinin oturduğunu ve onun önünde de –K. için can sıkıcı bir sahneydi bu– Zur Brücke Hanı'ndan hancının karısının durduğunu görünce düş kırıklığına uğradı. Pepi, başını gururla arkaya atmış, hiçbir zaman değişmeyen gülümsemesiyle, şerefinden kesinkes emin biçimde, her dönüşünde saç örgüsünü savurarak bir aşağı bir yukarı koşturdu, bira, sonra da mürekkep ve kalem getirdi; çünkü bey kâğıtları önüne yayınıştı ve masanın bir bu ucunda, bir diğer ucunda duran kâğıtlarda bulduğu bilgileri kıyaslıyordu ve artık yazmak istemişti. Hancının karısı ayakta durmuş, sanki önemli olan her şeyi söylemiş ve bunlar kabul görmüş gibi, dudaklarını biraz kıvırmış, dinlenir gibi bir edayla yukarıdan aşağıya doğru beyi ve kâğıtları sessizce süzüyordu. K. içeri girerken, "Kadastrocu Bey, nihayet," dedi bey, başını bir an kaldırarak, sonra yine evrağına gömüldü. Hancının karısı da hiçbir şaşkınlık belirtisi göstermeyen, umursamaz bir bakışla K.'ya şöyle bir baktı.

Pepi'ye gelince, o K.'yı ancak bar tezgâhına gelip, bir konyak ısmarladığında fark etmiş gibiydi.

K. oraya yaslandı, eliyle gözlerini kapadı ve hiçbir şeyle ilgilenmedi. Sonra konyaktan bir yudum alıp, içilecek gibi olmadığını söyleyerek kadehi geri itti. "Bütün beyler bunu içiyor," dedi Pepi kısaca, kalan konyağı döktü, kadehi yıkadı ve rafa kaldırdı. "Beylere daha iyisi de veriliyor," dedi K. "Olabilir," dedi Pepi, "ama bende yok." Kız böylece K. ile olan işini bitirmiş, yine beyin hizmetine dönmüştü; ama beyin hiçbir şeye ihtiyacı yoktu; kız onun omuzları üzerinden evrağa göz atabilmek için saygıda kusur etmeyen bir çabayla adamın peşinde daireler çizerek durmadan gidip geliyordu; ama bu, hancının karısının da kaşlarını çatarak onaylamadığını gösterdiği anlamsız bir meraktan ve üstünlük taslamaktan başka bir şey değildi.

Ancak hancının karısı ansızın dikkat kesildi ve kendini tamamen bu dinlemeye vererek bakışlarını boşluğa dikti. K. döndü, özel bir ses duymuyordu, diğerleri de bir şey duymuyor gibiydiler, ama hancının karısı parmak uçları üzerinde geniş adımlar atarak avluya açılan kapıya koştu, anahtar deliğinden baktı, ardından iri iri açılmış gözler ve kızarmış bir yüzle dönüp ötekilere baktı, onları parmağıyla işaret ederek yanına çağırdı; şimdi hepsi sırayla delikten bakıyorlar, en büyük pay hancının karısına kalıyordu, ama Pepi'yi de unutmuyorlardı, bey nispeten en ilgisiz olandı. Pepi ve bey çok geçmeden geri döndüler, yalnızca hancının karısı iyice eğilmiş, neredeyse çömelmiş halde zahmetle delikten bakmaya çalışıyordu hâlâ, sanki şimdi tek yaptığı, onu içinden geçirmesi için anahtar deliğine yalvarmaktı, çünkü muhtemelen çoktandır görecek bir şey kalmamıştı. Kadın sonunda doğrulup, elleriyle yüzünü sıvazladığı, saçlarını düzeltip derin bir soluk aldığı, gözleri belli ki odaya ve oradaki insanlara alışmak zorunda kaldığı ve bunu isteksizce yaptığı sırada; K., bildiğini doğrulatmak amacıyla değil de, çekin-

diği bir saldırıyı önlemek için –çünkü o kadar kırılgandı artık– "Yani Klamm gitti mi şimdi?" diye sordu. Hancının karısı sessizce K.'nın yanından geçip gitti, ama bey oturduğu küçük masadan, "Evet, elbette," dedi. "Siz nöbet tutma görevini bırakınca Klamm da gidebildi. Ama beyefendinin duyarlılığı çok şaşırtıcı. Bayan, Klamm'ın çevresine ne kadar huzursuz bakındığını fark ettiniz mi?" Hancının karısı bunu herhalde fark etmemişti, ama bey sözünü sürdürdü: "Evet, neyse ki görülecek bir şey kalmamıştı, arabacı kardaki ayak izlerini de süpürüp, yok etmişti." – "Hanımefendi hiçbir şey fark etmedi," dedi K., bunu herhangi bir umut beslediği için değil, beyin o kati ve itiraz kabul etmeyen edayla sarf ettiği sözleri onu öfkelendirdiği için söylemişti. "Galiba o sırada anahtar deliğinden bakıyordum," dedi hancının karısı önce beyi korumak adına, ama sonra Klamm'a hakkını teslim etmek isteyip ekledi: "Doğrusu Klamm'ın böylesine büyük bir duyarlılık gösterdiğini düşünmüyorum. Bizler elbette onun için kaygılanıyor ve onu korumaya çalışıyoruz ve bunu yaparken Klamm'ın aşırı duyarlı olduğunu varsayıyoruz. Bu güzel, zaten Klamm'ın kesinlikle istediği de bu. Ancak işin gerçekte nasıl olduğunu bilmiyoruz. Elbette, Klamm biriyle konuşmak istemezse, asla konuşmaz; bu kişi istediği kadar çabalasın, istediği kadar usandırıcı bir şekilde ona sokulursa sokulsun, ama Klamm'ın onunla asla görüşmeyeceği, onu asla huzuruna kabul etmeyeceği gerçeği tek başına yeterlidir; yoksa gerçekte herhangi birini görmeye neden dayanamasın? Bu hiç değilse kanıtlanamaz, çünkü hiçbir zaman denenmeyecek." Bey hızlı hızlı başını salladı. "Aslına bakarsanız ben de böyle düşünüyorum," dedi adam, "kendimi biraz farklı ifade ettim, bunu Kadastrocu Bey'in beni rahat anlayabilmesi için yaptım. Doğru olan şu ki, Klamm açık havaya çıktıktan sonra yarım daire şeklinde çevresine bakındı birkaç kez." – "Belki beni aramıştır," dedi K. "Olabilir,"

dedi bey, "bu aklıma gelmemişti." Herkes güldü; en yüksek sesle gülen, olup biteni pek anlamayan Pepi oldu.

"Madem neşe içinde bir araya gelmişiz," dedi sonra bey, "Kadastrocu Bey, birkaç bilgiyle dosyalarındaki eksikleri tamamlamanızı rica edecektim." – "Burada çok yazı yazılıyor," dedi K., uzaktan dosyalara bakarak. "Evet, kötü bir alışkanlık," dedi bey ve güldü tekrar, "ama kim olduğumu belki de bilmiyorsunuz. Adım Momus, Klamın'ın köy sekreteriyim." Bu sözlerden sonra odaya ciddiyet hâkim oldu; hancının karısı da, Pepi de beyi yakından tanıyor olmalarına karşın, adının ve rütbesinin anılmasından etkilenmişlerdi. Bey bile kendi algısını aşacak kadar fazla konuşmuş da, hiç değilse bundan sonra kendi sözlerinin etkisiyle doğacak olan törensel havadan kaçmak istermiş gibi dosyalara gömülerek yazı yazmaya başladı ve odada kalem sesinden başka bir şey duyulmadı. "Köy sekreteri de nedir?" diye sordu K. kısa bir süre sonra. Momus kendini tanıttıktan sonra bu tür açıklamaları kendisinin yapmasını uygun görmediği için yanıt hancının karısından geldi: "Bay Momus, Klamın'ın diğer sekreterlerinden farksız bir sekreter, ama makamı ve yanılmıyorsam çalışma alanı da," – Momus yazı yazarken başını hızlı hızlı iki yana sallayınca, kadın düzelterek, "yani çalışma alanı değil, yalnızca makamı bu köyle sınırlıdır. Bay Momus, Klamın'ın köyde gerekli olan yazışmalarını yürütür ve köyden Klamm'a yöneltilen müracaatları ilk kabul eden kişidir." Bunlardan pek etkilenmemiş olan K., hancının karısına boş gözlerle bakınca, kadın biraz utanarak ekledi: "Düzenleme böyledir, şatodaki bütün beylerin bir köy sekreteri vardır." Konuşmayı K.'dan daha dikkatli dinlemiş olan Momus, hancının karısının sözlerini tamamlamak için, "Köy sekreterlerinin çoğu tek bey için çalışırlar, bense iki beye, Klamın ve Vallabene'ye hizmet ediyorum." – "Evet," dedi hancının karısı anımsarcasına ve K.'ya döndü: "Bay Momus iki beye, Klamm ve Vallabene'ye hizmet eder, yani çifte köy

sekreteridir." – "Hem de çifte," dedi K. ve şimdi neredeyse öne doğru abanarak başını kaldırmış ve gözlerini dikkatle ona dikmiş olan Momus'a, az önce övüldüğünü duyduğu bir çocuğa bakar gibi bakarak, başını salladı. Bu davranışta belli bir küçümseme vardı, ama ya böyle algılanmamıştı ya da böyle olması isteniyordu. Klamm'ın onu rastlantısal olarak görmesine bile yeterince layık olmayan K.'ya, Klamm'a en yakın adamlardan birinin hizmetleri açıkça K.'nın takdirini ve övgüsünü kazanabilmek için ayrıntılarıyla açıklanıyordu. Ama K. yine de bununla ilgilenmedi; Klamm'ın bir bakışını elde etmek için bütün gücüyle uğraşan biri olarak, örneğin Momus gibi Klamm'ın gözü önünde yaşamasına izin verilen birinin konumuna büyük değerler biçmiyordu; hayranlık ya da kıskançlık duygularından uzaktı, çünkü K.'nın hedeflediği Klamm'ın yakınında olmak değildi; onun, K.'nın amacı tek başına, başkasının değil kendi isteğiyle Klamm'a yaklaşmaktı ve sonra onun yanında kalmak değil, onun yanından geçip giderek şatoya ulaşmaktı.

Ve K. saatine bakarak, "Artık eve gitmeliyim," dedi. Koşullar hemen, Momus'un yararına değişiverdi. "Tabii," dedi Momus, "hademelik görevi bekliyor. Ancak bana bir saniyenizi daha bağışlamanız gerekecek. Birkaç kısa sorum olacak." – "Canım hiç istemiyor," dedi K. kapıya doğru yönelerek. Momus dosyalardan birini masaya çarparak ayağa kalktı: "Sizi Klamm adına sorularımı yanıtlamaya çağırıyorum." – "Klamm adına!" diye tekrarladı K. "Benim meselelerim onu ilgilendiriyor mu ki?" – "Bu konuda," dedi Momus, "ben karar veremem, hele siz hiç veremezsiniz, bu işi ikimiz de gönül rahatlığıyla ona bırakalım. Klamm'ın bana verdiği göreve dayanarak sizi kalmaya ve yanıt vermeye çağırıyorum." – "Kadastrocu Bey," diye hancının karısı araya girdi, "size artık öğüt vermek istemem, çünkü şu ana kadar yaptığım en iyi niyetli önerilerimi çok çirkin bir şekilde geri çevirdiniz; buraya, Sekreter Bey'in yanına da sırf –bunu sak-

layacak değilim– resmi makamı sizin davranışlarınız ve amaçlarınız hakkında gerektiği gibi bilgilendirmek ve sizin benim yanıma tekrar yerleştirilmenizden ebediyen korunmak için geldim; bizim sizinle ilişkimiz bu ve de değişmeyecektir; şimdi bu nedenle fikrimi söylüyorsam, bunu size destek olmak değil, sizin gibi bir adamla tartışmak zorunda kalan Sekreter Bey'in zor görevini kolaylaştırmak için yapıyorum. Ama yine de, çok açık sözlü olduğum için –sizinle ancak açık davranırsam iletişim kurabilirim, hem bunu bile isteksiz yapıyorum– sözlerimden kendinize yarar sağlayabilirsiniz, ama tabii isterseniz. Bu seferlik şuna dikkatinizi çekmek isterim ki, sizi Klamm'a götürecek tek yol Sekreter Bey'in şu tutanaklarından geçer. Ancak abartmak istemem, yol belki Klamm'a kadar gitmez, belki ona varmadan çok önce biter, bunun kararı Sekreter Bey'in kanaatine bağlıdır. Ne olursa olsun, bu hiç değilse sizi Klamm'ın bulunduğu yöne götürebilecek tek yoldur. Ve bu tek yoldan inat gibi bir nedenle mi vazgeçmek istiyorsunuz?" – "Ah hanımefendi," dedi K., "bu ne Klamm'a giden tek yoldur ne de diğerlerinden daha değerlidir. Ve Sekreter Bey, burada söyleyeceklerimin Klamm'a ulaştırılıp ulaştırılmayacağına siz mi karar veriyorsunuz?" – "Kesinlikle," dedi Momus, gözlerini gururla bir sağa bir sola devirip, boşluğa bakarak, "yoksa neden sekreter olayım ki?" – "Bakın işte, hanımefendi," dedi K., "Klamm'a değil, önce Sekreter Bey'e giden yola ihtiyacım var." – "Size bu yolu açmak istemiştim," dedi hancının karısı, "ricanızı Klamm'a iletmeyi size öğle öncesinde teklif etmedim mi? Bu, Sekreter Bey'in aracılığıyla gerçekleşecekti. Sizse bunu geri çevirdiniz, ne var ki bu yoldan başka seçeneğiniz bulunmuyor. Tabii bugünkü davranışınızdan, Klamm'a baskın yapma çabanızdan sonra başarılı olma şansınız daha da azaldı. Ancak bu son, en ufak, giderek kaybolan, aslında hiç bulunmayan şu umut, sizin tek umudunuz." – "Nasıl oluyor da hanımefendi," dedi K., "beni ilkin Klamm'ın ya-

nına gitmekten var gücünüzle alıkoymaya çalışmışken, şimdi ricamı çok ciddiye alıyorsunuz ve planlarının başarısızlığa uğramasıyla bana adeta mahvolmuş gözüyle bakıyorsunuz? Klamm'a ulaşmaya çalışmaktan bir kez içtenlikle vazgeçirilmeye çalışılmışsam eğer, şimdi nasıl oluyor da sözümona aynı içtenlikle Klamm'a giden yolda –isterse bu yol ona kadar gitmiyor olsun– açıkça ileriye doğru itiliyorum?" – "Sizi ileriye doğru mu itiyorum?" dedi hancının karısı. "Çabalarınızın boşuna olduğunu söylemem, ileriye doğru itmek midir? Bu yolla kendi sorumluluğunuzu benim üstüme atmaya kalkışmanız gerçekten görülmemiş bir cüretkârlık olur. Yoksa canınızın cüretkârlık çekmesine Sekreter Bey'in burada oluşu mu yol açtı? Hayır, Kadastrocu Bey, sizi hiçbir şeye itmiyorum. Bir tek şunu itiraf edebilirim, sizi ilk gördüğümde belki gözümde biraz büyütmüştüm. Frieda üzerinde kazandığınız kolay zafer beni ürkütmüştü, daha neler yapabileceğinizi kestirememiştim; başka zararların önünü kesmek istedim ve bunu yalnızca sizi ricalar ve tehditlerle sarsmayı deneyerek yapabileceğime inandım. Bu arada bütün bunlar hakkında daha sakin düşünmeyi öğrendim. Ne isterseniz onu yapın. Yaptıklarınız belki avludaki karlar üzerinde derin ayak izleri bırakacaktır, ama daha fazlasını değil." – "Çelişki tamamen aydınlatılmış gibi gelmiyor bana," dedi K., "ne var ki buna dikkat çekmiş olmakla yetineceğim. Sekreter Bey, şimdi sizden rica etsem, hancının karısının, hakkımda hazırlayacağınız tutanağın Klamm'ın karşısına çıkabilmemi sağlayabileceği yolundaki görüşünün doğru olup olmadığını bana söyler misiniz? Böyleyse eğer, bütün soruları derhal yanıtlamaya hazırım. Bu bağlamda olabilecek her şeye hazırım." – "Hayır," dedi Momus, "bu tür bağlantılar bulunmuyor. Söz konusu olan, Klamın'ın köy arşivi kayıtları için bu öğle sonrasıyla ilgili etraflı rapor tutmak. Rapor hazır, boş kalan bir ya da iki yeri doldurmanız gerekiyor, o da usulen zaten; başka bir amacı yok, olamaz

da." K. konuşmadan hancının karısına baktı. "Bana niye bakıyorsunuz?" diye sordu hancının karısı, "yoksa ben başka bir şey mi söyledim? Bu adam hep böyle Sekreter Bey, hep böyle. Kendisine verilen bilgileri çarpıtıyor, sonra da kendisine yanlış bilgi verildiğini savunuyor. Ona en başında söyledim, bugün de söylüyorum, hep söyleyeceğim, Klamm tarafından kabul edilmesi için en ufak bir umut yok; demek ki umut yoksa, bu umudu tutanakla da elde edemeyecektir. Bir şey daha açık olabilir mi? Ayrıca şunu da söylüyorum: Bu tutanak bu adamın Klamm'la arasında olabilecek tek resmi bağdır. Bu da yeterince açıktır ve tartışma götürmez. Gelgelelim bana inanmaz da sürekli –neden ve niçin bilmiyorum– Klamm'a ulaşabileceğini umarsa, o zaman ona –tabii onun düşünce tarzından yola çıkarak– Klamm'la sahip olduğu tek gerçek resmi bağ olan bu tutanak yardım edebilir. Bütün söylediğim bu, aksini savunan sözlerimi kötü niyetle çarpıtmış demektir." – "Madem öyle hanımefendi," dedi K., "o halde sizden özür dilerim, sizi yanlış anlamışım demek; şimdi şuna tuhaf bir şekilde inanıyorum ki, önceki sözlerinizden benim için ufacık da olsa bir umut var olabileceğini anladım." – "Elbette," dedi hancının karısı, "ne var ki bu benim düşüncem. Siz benim sözlerimi yine çarpıtıyorsunuz, bu kez de aksi yöne. Bence böyle bir umut var, ama yalnızca bu tutanağa dayalı olarak. Ama bu, Sekreter Bey'e 'Soruları yanıtlarsam, Klamm'a gidebilecek miyim?' sorusuyla yüklenmeniz anlamına da gelmiyor. Bir çocuk böyle bir soru sorsa güleriz, ama bir yetişkin bunu yaparsa bu resmi daireye yönelik bir hakarettir, Sekreter Bey bu yaptığınızı zarif bir yanıtla örtme lütfunu gösterdi. Benim sözünü ettiğim umutsa, bu tutanak aracılığıyla belki belli bir bağlantınızın, Klamm'la bir bağlantınızın olabileceği yönündedir. Bu yeterli bir umut değil midir? Böyle bir armağana layık olmak için size verdiğiniz hizmetleri sorsalar, en ufak bir şey gösterebilir misiniz? Elbette, bu umutla ilgili olarak ayrıntılara girilemez, özellikle

Sekreter Bey de resmi kimliğiyle bununla ilgili en ufak bir imada bulunamaz. Zaten belirttiği gibi, onun için mesele, bu öğle sonrasını usulen rapor etmektir, ona şimdi benim sözlerimden yola çıkarak sorular sorsanız bile, başka bir şey söyleyemez." – "Peki, Sekreter Bey," dedi K., "Klamm bu tutanağı okuyacak mı?" – "Hayır," dedi Momus, "neden ki? Klamın bütün tutanakları okuyamaz, hatta hiçbirini okumaz. 'Tutanaklarınızı gözüm görmesin!' der her zaman." – "Kadastrocu Bey," dedi hancının karısı yakınarak, "bu sorularla beni yoruyorsunuz. Klamın bu tutanağı okuması ve yaşamınızdaki önemsiz şeyleri kelimesi kelimesine öğrenmesi gerekli midir, ya da istenen bir şey midir? Tutanağın Klamm'dan saklanması için yalvarıp rica etmeniz daha doğru olmaz mı? Bu rica ayrıca önceki kadar anlamsız olurdu –Klamm'dan kim bir şey gizleyebilir ki?– ama daha sevimli bir kişiliği ortaya koyardı. Peki bu, sizin umutlarınız diye tanımladığınız şey için gerekli midir? Yalnızca Klamm'ın karşısında konuşma olanağını elde etmekten, üstelik o yüzünüze bakmasa ve sizi dinlemese bile mutlu olacağınızı kendiniz söylememiş miydiniz? Ve bu tutanakla en azından buna, hatta çok daha fazlasına ulaşmış olmuyor musunuz?" – "Çok daha fazlası mı?" diye sordu K. "Ne anlamda?" – "Hep çocuklar gibi," diye bağırdı hancının karısı, "her şeyin önünüze hazır gelmesini beklemeseniz! Bu soruları kim yanıtlayabilir ki? Tutanak, Klamın'ın köy arşivine girecek, bunu duydunuz, bu konuda kesinlikle daha fazlası söylenemez. Tutanağın, Sekreter Bey'in, köy arşivinin ne anlama geldiğini tam olarak biliyor musunuz? Sekreter Bey'in sizi sorgulaması ne ifade eder, biliyor musunuz? Belki ya da muhtemelen o da bunu bilmiyordur. Burada sakince oturmuş, kendi de söylediği gibi usulen görevini yapıyor. Ama onu Klamm'ın atadığını, Klamm adına çalıştığını, yaptığı her şeyde –ki bunlar asla Klamm'a ulaşmasa bile– peşinen Klamın'ın onayı bulunduğunu unutmayın. Klamın'ın

aklına yatmayan bir şey, nasıl Klamın'ın onayından geçebilir? Sekreter Bey'i beceriksizce pohpohlamak benim işim olamaz, o da buna izin vermez zaten, ama ben onun özgür kişiliğinden söz etmiyorum, şu anda olduğu gibi Klamm'ın onayını aldığında onun kim olduğunu anlatıyorum: Bu durumda üzerinde Klamın'ın elinin bulunduğu bir alettir o ve ona karşı gelenin vay haline."

Hancının karısının tehditleri K.'yı ürkütmedi; kadının onu elde etmek için kullandığı umutlardan artık bıkmıştı. Klamm uzaklardaydı. Kadın bir ara Klamm'ı bir kartalla kıyaslamış, K.'ya bu gülünç gelmişti, oysa şimdi böyle hissetmiyordu; onun uzaklığını, ele geçirilemez yuvasını, onun –K.'nın belki de hiç duymadığı– çığlıklarla bölünen suskunluğunu, hiçbir zaman kanıtlanamaz, hiçbir zaman yadsınamaz küçümseyen bakışlarını, K.'nın bulunduğu alçaklardan yok etmesinin olanaksız olduğu, Klamın'ın ise yukarıdan anlaşılmaz yasalara göre çizdiği, yalnızca birkaç saniye için görünür olan çemberlerini düşündü – bütün bunlar Klamm'la kartalın ortak yanlarıydı. Bütün bunların, Momus'un şimdi üzerinde tuzlu bir çörek kırıp, biranın yanında afiyetle yediği, çöreğin tuzunu ve çörekotunu kâğıtların her yerine saçtığı tutanakla hiçbir ilgisi yoktu.

"İyi geceler," dedi K., "sorgunun her türlüsünden nefret ederim." Ardından gerçekten kapıya doğru yürüdü. "Gerçekten de gidiyor," dedi Momus hancının karısına biraz kaygıyla. "Buna cesaret edemez," dedi kadın; K. daha fazlasını duymadı, koridora çıkmıştı bile. Hava soğuktu ve sert bir rüzgâr esmekteydi. Karşıdaki kapılardan birinden hancı çıkageldi; anlaşılan ardında durduğu kapının gözetleme deliğinden holü göz hapsinde tutmuştu. Rüzgâr holdeyken bile öyle savuruyordu ki, K. ceketinin eteklerini sıkıca bedenine dolamak zorunda kaldı. "Gidiyor musunuz Kadastrocu Bey?" dedi hancı. "Buna şaşırdınız mı?" diye sordu K. "Evet," dedi hancı, "sorgulanmayacak mısınız?" – "Hayır,"

dedi K., "sorgulatmadım kendimi." – "Neden ki?" diye sordu hancı. "Kendimi neden sorgulatacağımı, bir şakaya ya da resmi bir kaprise neden boyun eğmem gerektiğini anlayamadım. Belki başka sefere aynı şekilde şaka ya da kapris olsun diye yapabilirim, ama bugün olmaz." – "Evet, öyle tabii," dedi hancı; bu inanarak değil, kibarlıktan verilmiş bir onaydı. "Hizmetçileri bara alınam gerek şimdi," dedi hancı sonra, "saatleri çoktan geldi. Ben sorguyu bölmek istememiştim yalnızca." – "Bu kadar önemsediniz sorguyu demek?" diye sordu K. "Evet, tabii," dedi hancı. "Yani geri çevirmemem gerekirdi," dedi K. "Hayır," dedi hancı, "bunu yapmamalıydınız." K. susunca, belki onu avutmak, belki de bir an önce oradan kurtulmak için şöyle devam etti hancı: "Tamam canım, kıyamet kopacak değil ya." – "Hayır," dedi K., "hava öyle görünmüyor." Gülüşerek birbirlerinden ayrıldılar.

Onuncu Bölüm

K. çevresinde rüzgârın çılgınca estiği geniş merdivenlere çıkıp, karanlığa baktı. Berbat, gerçekten berbat bir havaydı. Nedense bu bağlamda aklına gelmişti; hancının karısı tutanağa boyun eğmesi için nasıl çaba harcamış, ama o da buna nasıl direnmişti. Tabii açıkça bir çaba değildi bu; kadın aynı zamanda onu gizliden gizliye tutanaktan uzaklaştırmıştı; sonunda insan direndi mi, yoksa boyun mu eğdi, bilemiyordu. Entrikacı bir karakterdi işte, belli ki tıpkı rüzgâr gibi, içyüzlerine hiçbir zaman vâkıf olunamayan, uzaktan gelen yabancı emirlerle çalışıyordu.

Yolda henüz birkaç adım atmıştı ki, uzaktan titreyen iki ışık gördü; bu yaşam belirtisi sevindirdi onu ve ışıklara doğru hızla yürüdü, o sırada onlar da ona doğru süzülüyorlardı. Yardımcıları fark edince yaşadığı düş kırıklığının nedenini kendi de anlamadı. Ona doğru geliyorlardı işte, muhtemelen Frieda yollamıştı onları; çevresini gürültüyle sarmış olan, onu karanlıktan kurtaran fenerler onun malı olmalıydı, ama o yine de düş kırıklığına uğramıştı, yabancılarla karşılaşmayı beklemişti, ona yük olan eski tanışlarla değil. Ama gelenler yalnızca yardımcılar değildi, karanlıkta Barnabas sıyrıldı aralarından. "Barnabas," diye seslendi K. ve elini ona uzattı, "bana mı geliyordun?" Yeniden karşılaşmanın şaşkınlığı, Barnabas'ın K.'nın başına açtığı

bütün dertleri önce unutturmuştu. "Sana geliyordum," dedi Barnabas önceden olduğu gibi dostça, "Klamm'dan bir mektupla." – "Klamm'dan bir mektupla mı?" dedi K., başını hızla arkaya atıp, mektubu Barnabas'ın elinden çekip aldı. "Işık tutun!" dedi K. yardımcılara; onlar da sağına ve soluna iyice yanaşarak fenerlerini havaya kaldırdılar. K. kocaman mektup kâğıdını rüzgârdan koruyabilmek için katlayarak ufaltmak zorunda kaldı. Sonra okumaya başladı: "Brückenhof Hanı'ndaki Sayın Kadastrocu'ya! Şimdiye kadar gerçekleştirmiş olduğunuz kadastro işlerini takdirle karşılıyorum. Yardımcıların çalışmaları da övgüyü hak ediyor. Onları çalıştırmayı çok iyi biliyorsunuz. Bu gayreti elden bırakmayın! İşleri iyi bir şekilde sonuçlandırın. Olası bir yarıda bırakma beni çok kızdırır. Ayrıca tasalanmayın, ücret konusu en kısa zamanda karara bağlanacak. Gözüm üzerinizde." K., ondan çok daha yavaş okuyan yardımcılar iyi haberi kutlamak üzere "Yaşasın," diye bağırıp, fenerleri sallamaya başladıklarında başını mektuptan kaldırdı ancak. "Sakin olun," dedi K., sonra da Barnabas'a döndü: "Bu bir yanlış anlama." Barnabas onu anlamadı. "Bir yanlış anlama," diye tekrarladı K. ve öğle sonrasının yorgunluğu yine üzerine çöktü; okul yolu gözünde çok uzun göründü; Barnabas'ın arkasında bütün ailesi belirmişti, yardımcılar da hâlâ K.'yı sıkıştırdıkları için, o da onları dirseğiyle itti; Frieda bunları yanına nasıl gönderebilmişti? Oysa ona, yardımcıları yanında tutmasını emretmişti K. Evin yolunu tek başına da bulabilirdi, yanındakilerle olduğundan çok daha kolay bulurdu hem de. Üstelik adamlardan biri boynuna bir atkı dolamıştı, atkının uçları rüzgârda uçuşup, birkaç kez K.'nın yüzüne vurmuştu; ama öteki yardımcı uzun, sivri, sürekli oynayan parmaklarıyla atkıyı hemen K.'nın yüzünden uzaklaştırıyordu, ama bu da işe yaramıyordu. İki adam, rüzgârdan ve gecenin kasvetinden heyecanlandıkları gibi, bu gelgitten de hoşlanıyorlardı adeta. "Çekilin!" diye

bağırdı K., "beni karşılamaya geldiniz madem, bastonumu niye getirmediniz? Sizi eve doğru nasıl iteleyeceğim şimdi?" Yardımcılar Barnabas'ın arkasına gizlendiler, gelgelelim fenerlerini hamilerinin sağ ve sol omzuna dayamayacak kadar da korkmamışlardı, ama K. fenerleri itti tabii ki. "Barnabas," dedi K., Barnabas'ın onu belli ki anlamaması, sakin zamanlarda ceketinin pırıl pırıl parlaması, ama iş ciddiye bindiğinde yardım yerine, savaşamayacağı suskun bir dirençle karşılaşması –çünkü Barnabas bizzat savunmasızdı– yüreğini derinden sızlattı; yüzünde yalnızca bir gülümseme parıldadı, ancak bu da yukarıdaki yıldızların aşağıdaki fırtınaya fayda etmediği gibi yararsızdı. "Bak, beyefendi bana neler yazmış," dedi K. ve mektubu Barnabas'ın yüzüne doğru tuttu. "Beyefendi yanlış bilgilendirilmiş. Ben kadastroculuk yapmıyorum ki, hem yardımcıların değerini de kendi gözünle görüyorsun. Yapmadığım bir işi de yarıda bırakamam elbette; beyefendiyi kızdırmayı bile başaramıyorsam, onun takdirini nasıl kazanırım! Tasalanmamam asla mümkün değil." – "Bunu ileteceğim," dedi Barnabas; mektuba baştan beri bakıp durmuş, yüzüne tutulduğu için de okuyamamıştı. "Hı," dedi K., "iletirim diye söz veriyorsun, ama sana güvenebilir miyim gerçekten? Güvenilir bir ulağa şimdi her zamankinden daha çok ihtiyacım var." K. sabırsızca dudaklarını ısırdı. "Efendim," dedi Barnabas, boynunu hafifçe eğerek –K. az kalsın bu boyun bükmenin tekrar etkisinde kalıp, Barnabas'a inanacaktı– "elbette ileteceğim, bana geçen sefer iletmemi söylediklerini de ileteceğim." – "Nee!" diye bağırdı K., "onları daha iletmedin mi? Ertesi gün şatoya gitmemiş miydin sen?" – "Hayır," dedi Barnabas, "sevgili babam yaşlıdır, sen de gördün, yapacak çok iş vardı, ona yardım etmek zorunda kaldım, ama yakında gideceğim şatoya." – "Sen neler yapıyorsun böyle, anlaşılmaz adam," diye bağırdı K., elini alnına vurarak, "Klamm'ın işleri her şeyden önemli değil mi? Ulaklık gibi

yüce bir görevin var ve sen bunu böyle rezilce mi yerine getiriyorsun? Babanın işi kimin umurunda? Klamm haber bekliyor ve sen koşa koşa oraya gideceğin yerde, ahırdaki gübreleri boşaltmayı yeğliyorsun." – "Babam kunduracıdır," dedi Barnabas istifini bozmadan, "Brunswick'ten sipariş almıştı, ben de babamın kalfasıyım." – "Kunduracı – sipariş – Brunswick," diye bağırdı K. öfkeyle, sanki her sözcüğü ebediyen kullanılmaz duruma getirircesine. "Bu bomboş yollarda kimin çizmeye ihtiyacı olabilir ki? Hem bu kunduracılık işinden bana ne; sana bir mesaj teslim ettim, bunu kunduracı tezgâhında unutman, birbirine karıştırman için değil, hemen beyefendiye ulaştırman için yaptım." Klamm'ın bunca zaman belki şatoda değil de, Beyler Hanı'nda bulunabileceğini anımsayınca K. biraz sakinleşti; ancak Barnabas, K.'nın ilk mesajını unutmadığını kanıtlamak için ezbere söylemeye başlayınca K.'yı yeniden sinirlendirdi. "Yeter, duymak istemiyorum," dedi K. "Beyim, kızma bana," dedi Barnabas ve farkında olmadan K.'yı cezalandırmak istercesine bakışlarını ondan kaçırıp gözlerini yere indirdi, ancak bunu K.'nın bağırması üzerine kapıldığı şaşkınlıkla yapmıştı. "Sana kızmadım," dedi K., huzursuzluğunu şimdi kendine yöneltmişti. "Kızgınlığım sana değil, ancak önemli işlerim için böyle bir ulağa sahip olmak benim açımdan çok kötü."

"Bakın," dedi Barnabas, sanki ulak onurunu savunmak için izin verilenden fazlasını söylüyor gibiydi, "Klamm haber falan beklemez, hatta oraya gittiğimde bana kızar, 'Yine mi yeni haber,' der, yalnızca bir kez; çoğu zaman geldiğimi uzaktan görünce yerinden kalkar, yan odaya geçer ve beni kabul etmez. Ayrıca her mesajı hemen götürmem kararlaştırılmadı, kararlaştırılmış olsaydı elbette hemen giderdim, ancak böyle bir karar yok, hiç gitmesem bile bunun için uyarılmam. Ben haber götürüyorsam, bunu gönüllü yapıyorum."

"İyi," dedi K., Barnabas'ı inceleyerek ve yardımcıları kasten görmezden gelerek; yardımcılar, sanki battıkları yerden Barnabas'ın omuzlarının arkasında birbiri ardına ağır ağır yükseliyor, ama sonra rüzgârı taklit eden hafif bir ıslıkla, sanki K.'yı görmekten ürkmüş gibi hızla kayboluyorlardı; bu şekilde uzun süre eğlendiler. "Klamm'ın oradaki durumunu bilemem; ama senin orada olup bitenleri etraflıca bildiğinden kuşkuluyum, diyelim ki bunu yapabildin, biz bu şeyleri düzeltemeyiz. Ancak bir mesajı iletebilirsin ve senden bunu yapmanı rica ediyorum. Kısacık bir mesaj. Bunu hemen yarın götürebilir ve bana hemen yarın yanıtı verebilir misin, ya da nasıl karşılandığını bana bildirebilir misin? Bunu yapabilir misin ve yapmak ister misin? Bu benim için çok değerli. Belki sana bunun karşılığında teşekkür etme olanağı bulabilirim ya da şu an yerine getirebileceğim başka bir isteğin olabilir." – "Görevi kesinlikle yerine getireceğim," dedi Barnabas. "Peki, bu görevi olabildiğince iyi yerine getirmek için çaba harcar, mesajı doğrudan Klamm'a teslim eder, yanıtı doğrudan Klamın'dan alır, hemen, hepsini hemen yarın öğle öncesinde yapar mısın, ister misin bunu?"

"Elimden ne gelirse yaparım," dedi Barnabas, "ama ben hep böyle yaparım zaten." – "Artık bu konuyu tartışmayalım," dedi K., "mesaj şu: Kadastrocu Bey, Müdür Bey'le şahsen görüşmek için izin istiyor, böyle bir izne bağlı olabilecek her türlü koşulu önceden kabul ediyor. Bu ricada bulunmak zorunda kalmasının nedeni, bugüne kadar bütün aracıların tamamen başarısız kalmalarıdır; bunun kanıtı olarak, bugüne kadar en ufak bir ölçüm işi yapmadığını ve muhtarın açıklamalarına göre de asla yapamayacağını gösteriyor; bu nedenle Müdür Bey'in son mektubunu çaresiz bir utançla okudu, burada tek çare Müdür Bey'le doğrudan görüşmek olacaktır. Kadastrocu Bey, büyük bir ricada bulunduğunu biliyor, ancak doğacak rahatsızlığı Müdür Bey'e

olabildiğince hissettirmemeye çalışacaktır, her türlü zamansal sınırlamaya amade olacaktır, görüşme sırasında kullanacağı sözcük sayısının belirlenmesine de boyun eğmektedir, on sözcüğün bile yeterli olacağını düşünmektedir. Kararı derin saygı ve büyük bir sabırsızlıkla beklemektedir." K., sanki Klamm'ın kapısının önünde durmuş da kapıdaki nöbetçiye söylermiş gibi kendinden geçerek konuşmuştu. "Düşündüğümden daha uzun oldu," dedi K. sonra, "ama mesajımı sözlü olarak iletmen gerekiyor, mektup yazmak istemem, nasılsa uzayıp giden bürokrasi kanalına girecektir." K. sonra bunları yardımcılardan birinin sırtına yaslanarak Barnabas için küçük bir kâğıt parçasına çiziktirdi, o sırada öteki yardımcı ona ışık tutuyordu, ama K., Barnabas'ın her şeyi aklında tutup, bir öğrenci gibi yukarıdan aşağıya söylemesi sırasında zaten yazmış, yardımcıların aradaki yalan yanlış eklemelerini dikkate almamıştı. "Olağanüstü bir belleğin var," dedi K., Barnabas'a kâğıdı uzatarak, "ama başka konularda da olağanüstü davran lütfen. İsteğin var mı? Yok mu bir isteğin? Açıkça söyleyeyim, bir isteğin olursa mesajının kaderi açısından biraz rahat bir soluk alırım." Barnabas önce bir şey söylemedi, sonra, "Kız kardeşlerimin sana selamları var," dedi. "Kız kardeşlerin," dedi K., "evet, şu iri, güçlü kızlar." – "Sana ikisinin de selamı var, ama özellikle de Amalia'nın," dedi Barnabas, "sana şatodan gönderilen bu mektubu bugün getiren de odur." Özellikle bu bilgiye dayanarak, "Benim mesajımı da şatoya götüremez mi?" diye sordu K. "Ya da ikiniz birlikte gitseniz ve tek tek şansınızı deneseniz olmaz mı?" – "Amalia'nın bürolara girmesi yasak," dedi Barnabas, "yoksa seve seve yapardı." – "Sanırım yarın yanınıza geleceğim," dedi K., "ama önce sen yanıt getir. Seni okulda bekleyeceğim. Kız kardeşlerine de benden selam söyle." K.'nın verdiği söz Barnabas'ı çok sevindirmiş gibiydi; tokalaşıp vedalaşırken ayrıca K.'nın hafifçe omzuna dokundu.

K. bu dokunuşu, her şeyin sanki Barnabas'ın parıltısıyla bara girip köylüler arasına karıştığı eski günlerdeki gibi olduğu şeklinde algıladı; ancak bunu gülümseyerek, iltifat olarak karşıladı. Dönüş yolunda sakinleşmiş bir halde yardımcıların istediklerini yapmalarına göz yumdu.

On Birinci Bölüm

Soğuktan donmuş durumda eve ulaştı, her yer karanlıktı, fenerlerin mumları yanıp bitmişti, buraları tanıyan yardımcılar önderliğinde sınıfın içini el yordamıyla dolaştı K. "Övgüye değer ilk başarınız," dedi yardımcılara, Klamm'ın mektubunu anımsayarak; Frieda yarı uykulu bir halde bir köşeden seslendi: "Bırakın uyusun K.! Rahatsız etmeyin onu!" Uykuya yenilip, onu beklememiş olsa da aklı böylesine K. ile meşguldü işte. Şimdi ışık yandı, gelgelelim gaz azaldığı için lamba fazla açılamıyordu. Yeni işletmenin çeşitli eksikleri vardı henüz. Gerçi sobalar yakılmıştı, ancak spor salonu olarak da kullanılan büyük oda –spor aletleri etrafta duruyor ya da tavandan sarkıyordu– var olan bütün odunu tüketmişti; K.'ya anlatıldığı gibi oda iyice ısınmış, ne yazık ki yeniden soğumuştu. Gerçi bir sundurmada büyük bir odun stoku vardı, ama sundurma kilitliydi, anahtarı öğretmendeydi; öğretmen, buradan yalnızca ders saatlerinde ısıtma yapılması için odun çıkarılmasına izin veriyordu. İçine sığınabilecekleri yatakları olsa bu duruma katlanabilirlerdi. Gelgelelim bu bağlamda tek bir ot şilteden başka bir şey yoktu, şiltenin üstüne Frieda'nın övgüye değer temizlikteki yün şalı seriliydi, ancak üstünde kuştüyü yorgan değil, pek ısıtmayan, kaba dokunmuş iki tane sert battaniye vardı yalnızca. Yardımcılar bu acınası ot şilteye bile iç geçirerek

baktılar, ancak onun üzerinde yatma umutları hiçbir zaman yoktu elbette. Frieda, korkuyla K.'ya baktı: En berbat durumdaki bir odayı bile oturulur duruma getirmeyi bildiğini Zur Brücke Hanı'nda kanıtlamıştı, ancak burada elinde maddi, manevi hiçbir şey olmadığı için bunu yapamamıştı. "Odamızın tek süsü bu spor aletleri," dedi Frieda yaşlı gözlerle ve kendini gülümsemeye zorlayarak. Yetersiz yatak yorgan ve ısınma gibi en önemli eksiklerle ilgili olarak ertesi gün mutlaka bir çare bulacağına K.'ya söz verdi ve ondan o zamana kadar sabırlı olmasını istedi yalnızca. K. kendine itiraf etmek zorunda kaldığı gibi, kızı Beyler Hanı'ndan koparıp, Zur Brücke Hanı'na sürüklemiş olmasına karşın, Frieda'nın yüreğinde K.'ya karşı en ufak bir kırgınlık taşıdığına dair tek sözü, tek iması, tek yüz ifadesi olmamıştı. K. bu nedenle her şeyi katlanır bulmaya çaba harcıyordu, bunda zorlanmıyordu da, çünkü aklı Barnabas'taydı ve düşüncelerinde mesajını kelimesi kelimesine tekrarlıyordu; yok, Barnabas'a verdiği şekliyle değildi bu mesaj, Klamın'dan geleceğine inandığı şekliyleydi. Ama yanı sıra, Frieda'nın ona ispirto ocağında pişirmekte olduğu kahveye de çok seviniyordu ve soğumuş sobaya yaslanarak kızın becerikli ve kıvrak hareketlerini izliyor, vazgeçemediği beyaz örtüsünü kürsüye serişine, üzerine çiçekli bir kahve fincanı, yanına ekmek, pastırma, hatta bir sardalye konservesi koyuşuna bakıyordu. Her şey hazırdı şimdi, Frieda da yemeğini yememiş, K.'yı beklemişti. İki sandalye vardı, K. ve Frieda masa başındaki bu sandalyelere oturdular, yardımcılar ayaklarının dibine, sete çöktüler; ancak rahat durmuyorlar, yemek yerken bile huzursuzluk veriyorlardı. Kendilerine her şeyden bolca verilmiş olmasına ve önlerindekileri bitirmemiş olmalarına karşın, zaman zaman ayağa kalkıyor, masada çok şey kaldı mı, bunlardan onlara da düşer mi diye bakıyorlardı; K. onlarla ilgilenmiyordu, ancak Frieda'nın kahkahası üzerine dikkati onlara kaydı. Elini, kızın gönlünü alırcasına onun elinin üs-

tüne koydu ve bu adamlara neden hoşgörülü davrandığını, hatta terbiyesizliklerini güler yüzle karşıladığını alçak sesle sordu. Böyle yaparsa onlardan hiç kurtulamayacaklarını söyledi, oysa belli katılıkta, onların davranışlarına gerçekten uygun bir muameleyle bu adamlar ya yola getirilebilirdi ya da –daha muhtemel ve daha iyi olanı buydu– bu onları işten soğutur ve sonunda kaçıp giderlerdi. Öyle ya, bu okul binasında kalmak pek hoş olacağa benzemiyordu, ama uzun süreli olmazdı zaten, ancak yardımcılar gitse ve ikisi bu sessiz binada baş başa kalsalar eksikleri bu kadar hissetmezlerdi. Zaten yardımcıların günden güne daha da küstahlaştıklarını görmüyor muydu, Frieda'nın varlığı ve K.'nın Frieda'nın gözü önünde onlara normalde davranacağı kadar sert davranmayacağı umudu bu adamları umutlandırıyordu adeta. Ayrıca belki bu adamlardan derhal kolayca kurtulmanın basit yolları da vardı, Frieda buradaki koşulları yakından tanıyan biri olarak bu yolları bilmekteydi belki de. Hem yardımcıları kaçırarak muhtemelen onlara iyilik edilmiş olacaktı, çünkü burada yaşadıkları hayat, hayat değildi, şimdiye kadar tadını çıkardıkları tembellik bile burada hiç değilse kısmen sona erecekti, çünkü son günlerin telaşından sonra Frieda'nın kendini sakınması gerektiği için yardımcılar çalışmak zorunda kalacaklardı ve kendisi, K., içine düştükleri zor durumdan çıkış yolları aramakla meşgul olacaktı. Ancak yardımcılar çekip gidecek olurlarsa, K. kendini öylesine rahatlamış hissedecekti ki, okulun hizmetlerini diğer bütün işlerle birlikte zorlanmadan yapabilecekti.

K.'yı dikkatle dinlemiş olan Frieda, onun kolunu okşayarak, kendisinin de aynen böyle düşündüğünü, ancak K.'nın yardımcıların yaramazlıklarını belki biraz abarttığını söyledi; yardımcılar neşeli ve biraz saf genç çocuklardı, şatonun katı disiplininden ilk kez çıkarak bir yabancının hizmetine verilmişlerdi, bu nedenle her zaman biraz heyecanlı ve şaşkın davranabilirlerdi, böyle oldukları için bazen aptalca

şeyler yapıyorlardı, bunlara kızılması doğaldı elbette, ancak gülüp geçmek daha akıllıca olurdu. Bazen kendini tutamayarak gülüyordu Frieda. Ama yine de K.'yla tamamen aynı fikirdeydi, en iyisi onları göndermek ve burada baş başa kalmaktı. K.'ya biraz daha sokuldu ve başını onun omuzlarına gömdü. Oradan söyledikleri çok zor anlaşıldığı için K. ona doğru eğilmek zorunda kaldı; yardımcılarla başa çıkmanın bir yolunu bilmiyordu Frieda ve K.'nın önerilerinin başarısızlığa uğramasından endişe ediyordu. Bildiği kadarıyla K. yardımcıları kendi istemişti ve adamlar ona verilmişti ve de şimdi onları tutmalıydı. En iyisi onları basit insanlar olarak hafife almaktı, zaten öyleydiler; böyle davranılırsa onlara katlanması kolay olurdu.

K. bu yanıtı beğenmemişti, yarı şaka yarı ciddi, Frieda'nın onlarla ittifak içindeymiş ya da hiç değilse onlardan çok hoşlanıyormuş izlenimi uyandırdığını söyledi; tamam yakışıklı çocuklardı, ama insanın aklına koydu mu kurtulamayacağı kimse olamazdı, K. bunu yardımcılar üzerinden Frieda'ya kanıtlayacaktı.

Frieda, bunu başarırsa K.'ya minnettar olacağını söyledi. Genç kız ayrıca, bundan böyle yardımcıların yaptıklarına gülmeyeceğini ve onlarla gereksiz tek bir kelime etmeyeceğini de belirtti. Zaten artık onlarda gülünecek bir taraf bulamıyordu, hem iki adam tarafından sürekli gözetleniyor olmak az şey değildi, bu iki adama K.'nın gözleriyle bakmayı da öğrenmişti artık. Ve şimdi yardımcılar hem masada kalan yiyecekleri gözden geçirmek hem de arkası kesilmeyen fısıldaşmanın nedenini anlamak için doğrulduklarında, Frieda gerçekten de biraz irkildi.

K., Frieda'yı yardımcılardan soğutmak için bundan yararlanarak, genç kızı kendine doğru çekti ve birbirlerine sokulmuş olarak yemeklerini bitirdiler. Artık gidip yatmaları gerekiyordu, herkes çok yorgundu, yardımcılardan biri yemeğin üzerine kapanmış uyukluyordu, bu durum öteki yar-

dımcıyı çok eğlendirdi ve adam, beyin ve hanımın uyuyan yardımcının aptal suratına bakmalarını sağlamaya çalıştı, ancak bunu başaramadı, K. ve Frieda masada oturuyorlardı ve yüz vermediler. Dayanılmaz soğukta gidip yatmaktan çekindiler, K. sonunda içerisinin ısıtılması gerektiğini söyledi, aksi halde uyumak mümkün olamayacaktı. K. balta gibi bir şey aradı; yardımcılar baltanın yerini biliyorlardı, gidip getirdiler ve ardından odunluğa gidildi. Zayıf kapı çok geçmeden kırıldı; yardımcılar sanki daha önce hiç böyle güzel bir olay yaşamamışçasına hayran kalmışlardı, birbirlerini itip kovalayarak sınıfa odun taşımaya başladılar, derken sınıfta büyük bir yığın oluştu, içerisi ısıtıldı, hepsi sobanın çevresinde toplandılar, yardımcılara sarınmaları için bir battaniye verildi, bu battaniye onlara bol bol yetti, çünkü ikisinden birinin nöbet tutup, ateşin sönmemesini sağlaması kararlaştırılmıştı; çok geçmeden sobanın çevresi öylesine ısınınıştı ki, battaniyeye gerek kalmamıştı; lamba söndürüldü, sıcağın ve sessizliğin verdiği mutlulukla K. ve Frieda uyumak üzere uzandılar.

K. gece yarısı ne olduğu belirsiz bir gürültüyle uyanıp, uyku sersemliğinden kaynaklanan ilk hareketlerle Frieda'yı el yordamıyla aradığında, yanında Frieda yerine yardımcılardan birinin yattığını fark etti. Buna herhalde ansızın uyandırılmanın yarattığı gerginlik yol açmıştı ve bu köyde şimdiye kadar yaşadığı en büyük korkuydu. K. bağırarak yarı doğruldu ve farkında olmadan yardımcısına öyle bir yumruk attı ki, adam ağlamaya başladı. Ama ne olduğu hemen anlaşıldı. Frieda, herhangi büyük bir hayvanın, belki de bir kedinin göğsüne atlayıp, ardından da hemen kaçması üzerine –ya da genç kıza böyle gelmişti– uyanmıştı. Kalkıp, elinde bir mumla bütün odada hayvanı aramıştı. Yardımcılardan biri bu olayı kısa bir süreliğine ot şiltenin üstünde keyif çatmak için kullanmış, ama bedelini acı ödemişti. Gelgelelim Frieda bir şey bulamamıştı, herhalde yanılmıştı;

K.'nın yanına döndü, yolda –akşamki konuşmayı unutmuş gibiydi– büzülmüş inleyen yardımcının saçlarını avuturcasına okşadı. K. buna sesini çıkarmadı, yalnızca yardımcıdan ısıtma işine son vermesini istedi, çünkü toplanan bütün odunların yanmasıyla içerisi aşırı ısınmıştı.

On İkinci Bölüm

Ertesi sabah, ancak ilk öğrenciler gelip de, yattıkları yerin çevresini merakla sardıklarında uyanabildiler. Bu hoş olmayan bir durumdu, çünkü şimdi sabaha karşı yerini yine hissedilir bir soğuğa bırakan aşırı sıcaktan dolayı hepsi fanilalarına kadar soyunmuşlardı; giyinmeye başladıkları sırada, sarışın, uzun boylu, güzel, biraz soğuk bir kadın olan Öğretmen Gisa kapıda göründü. Yeni hademeden haberinin olduğu belliydi, anlaşılan öğretmenden nasıl davranılacağına dair talimatlar da almıştı, çünkü henüz kapı eşiğindeyken, "Buna katlanamam," dedi, "bu nedir böyle! Sizin yalnızca sınıfta uyumanıza izin var, ama benim sizin yatak odanızda ders yapmak gibi bir görevim yok. Öğle öncesi olmuş, hademe ailesi yataklarında gerinip duruyor. İğrenç!" Evet, aslında söylenecek çok şey var, özellikle de aile ve yataklar konusunda, diye düşündü K.; o sırada Frieda'yla birlikte –yardımcılar faydalı olamazdı burada– yerde uzanmışlar, şaşkınlıkla öğretmene ve çocuklara bakarlarken, K. hızla paralel barı ve atlama beygirini kendilerine doğru çekip üzerlerine battaniye atarak, hiç değilse çocukların bakışlarından uzak giyinebilecekleri küçük bir alan yarattı. Ancak bir saniye bile huzur yoktu, leğende temiz su kalmadığı için önce öğretmen söylendi; K. o sırada Frieda'yla ikisi için leğeni gidip getirmeyi düşünüyordu ki, öğretmeni daha çok si-

nirlendirmemek için bu düşüncesinden önce vazgeçti, ancak vazgeçmesinin bir yararı olmadı, çünkü arkasından büyük bir gürültü koptu, ne yazık ki kürsüdeki akşam yemeği artıkları toplanmamıştı, öğretmen bunları cetvelle atınca, her şey yere yuvarlanmıştı; sardalye yağının ve kalan kahvenin yere dökülmesi ve kahve çömleğinin paramparça olması öğretmenin umurunda değildi, hademe nasılsa her yeri toparlardı. K. ve Frieda, yarı giyinik bir halde paralel bara yaslanmışlar, sahip oldukları tek tük eşyalarının yok edilmelerini izliyorlardı. Giyinmeyi akıllarının ucundan bile geçirmiyormuş gibi duran yardımcılar, battaniyeler arasından olup biteni gözetliyor, bu halleriyle çocukları çok eğlendiriyorlardı. Frieda'nın canını elbette en çok kahve çömleğini yitirmek acıtmıştı; K. onu avutmak için, hemen muhtara gidip, yerine yenisini isteyeceği ve alacağı güvencesini verdiğinde Frieda ancak kendine gelebildi, üzerinde yalnızca fanila ve kombinezon olduğu halde, hiç değilse daha fazla kirlenmemesi için masa örtüsünü almak üzere paravanın arkasından koşarak çıktı. Öğretmen onu ürkütmek için cetvelle sinir bozucu bir şekilde sürekli masaya vursa da, Frieda bunu başardı. K. ve Frieda giyindikten sonra, olaylardan sersemlemiş olan yardımcıları emirler vererek ve itip kakarak giyinmeye zorlamakla kalmayıp, onları kısmen kendi elleriyle giydirdiler. Herkes hazır olduğunda K. bir sonraki işlerin dağılımını yaptı; yardımcılar odun getirip sobayı yakacaklardı, ancak öncelik diğer sınıfındı, oradan daha büyük tehlike tehdidi gelmekteydi, çünkü erkek öğretmen muhtemelen çoktan oraya girmişti. Frieda yerleri silecek, K. su getirecek ve ortalığı düzenleyecekti. Şimdilik kahvaltıyı düşünecek durumda değillerdi. Ama öğretmen hanımın genel olarak keyfinin nasıl olduğunu anlayabilmek için ilkönce K. dışarı çıkmak istedi, diğerleri o çağırdıktan sonra arkadan gelecekti; bu düzenlemeyi yapmasının nedeni bir yandan yardımcıların bir budalalık edip, işleri peşinen daha da kötüleştirmelerine

izin vermemek, öte yandan Frieda'yı olabildiğince sakınmak istemesiydi; çünkü Frieda hırslı biriydi, o öyle değildi; Frieda hassastı, o değildi; Frieda yalnızca mevcut küçük çirkinlikleri düşünüyordu, o ise Barnabas'ı ve geleceği. Frieda onun bütün talimatlarına harfiyen uyuyor, gözünü ondan ayırmıyordu. K. öne çıkar çıkmaz, öğretmen hanım çocukların hiç kesilmeyen gülüşmeleri arasında, "Uykunuzu alabildiniz mi?" diye seslendi; K. bunu soruya pek benzemediği için umursamayıp, leğene doğru yönelince, öğretmen hanım, "Benim kedime ne yaptınız?" diye sordu. Büyük, besili bir kedi lavaboya yayılmıştı ve öğretmen hanım onun biraz incinmiş gibi duran patisini inceliyordu. Frieda haklıydı demek, gerçi üzerine atlamamıştı bu kedi, çünkü anlaşılan atlayamıyordu artık, ancak kızın üzerinde yürümüştü; her zaman boş olan binadaki bu insanların varlığından ürkmüş, hızla saklanmış ve alışkın olmadığı bu telaş sırasında sakatlanmıştı. K. bunu öğretmen hanıma sakince anlatmaya çalıştıysa da, kadın yalnızca sonuçla ilgilenerek, "Evet, onu siz sakatladınız," diye bağırdı, "böyle başlamış oldunuz işte. Görüyorsunuz işte!" Sonra K.'yı kürsüye çağırarak, ona patiyi gösterdi, K. daha bakamadan kadın kedinin tırmıklarıyla K.'nın elinin üzerine bir tırmık attı; gerçi kedinin tırnakları körelmişti, ama öğretmen kadın bu kez kediyi dikkate almadan hayvanın patisini K.'nın eline öylesine bastırmıştı ki, kanlı çizikler oluştu. "Haydi şimdi işbaşına," dedi öğretmen kadın sabırsızca ve kedisinin üstüne eğildi. Olanları yardımcılarla birlikte paralel barın arkasından izleyen Frieda, kanı görünce bir çığlık attı. K. elini çocuklara gösterip, "Bakın, hain kalleş kedi bana ne yaptı!" dedi. Bunu elbette bağrışmaları ve kahkahaları kontrolden çıkmış olan çocuklara söylememişti, onların gürültüleri başka neden ve kışkırtma gerektirmediği gibi tek bir söz onlara ulaşamaz ve onları etkileyemezdi. Öğretmen bu kırıcı sözlere yalnızca bir an yan gözle bakarak karşılık verdiği, bunun dışında kediyle

ilgilenmeyi sürdürdüğü ve kanlı cezalandırmayla ilk öfkesini yenmiş gibi göründüğü için, K. Frieda'yla yardımcıları çağırdı ve çalışmaya başladılar.

K. pis su dolu kovayı dışarı götürüp, temiz su getirdikten sonra sınıfı süpürmeye başlamıştı ki, on iki yaşlarında bir erkek çocuğu sıralardan birinden kalkıp K.'nın eline dokundu ve yoğun gürültüde hiç anlaşılamayan bir şeyler söyledi. Derken gürültüler ansızın kesildi ve K. arkasına döndü. Sabahtan beri korkulan şey olmuştu. Kapıda öğretmen bey durmaktaydı, bu ufak tefek adam iki eliyle birer yardımcının yakasına yapışmıştı. Adamları herhalde odun alırken yakalamıştı, çünkü gür sesiyle bağırıyor, her sözcükte durup ara veriyordu: "Odunluğu soyma cesaretini kim gösterdi? Söyleyin o herif nerede, ayağımın altına alacağım onu!" Bunun üzerine, öğretmen hanımın ayaklarının dibinde temizlemeye çalıştığı yerden kalkan Frieda, güç almak istercesine K.'ya doğru baktı, bakışlarında ve duruşunda o eski üstünlük edasıyla, "Ben yaptım, Öğretmen Bey," dedi. "Başka çarem kalmamıştı. Sabah sınıfların ısıtılabilmesi için odunluğun açılması gerekiyordu, gece sizden anahtarı almaya cesaret edemedim, nişanlım Beyler Hanı'ndaydı, geceyi orada geçirme olasılığı vardı, bu nedenle tek başıma karar vermem gerekti. Bir hata yaptıysam, acemiliğime verip beni bağışlayın, olanları görünce nişanlım beni yeterince azarladı zaten. Evet, bana sobayı erkenden yakmamı bile yasakladı; çünkü odunluğu kilitlemekle, kendiniz gelmeden sobanın yakılmasını istemediğinizi gösterdiğinizi düşünüyor. Yani sobanın yakılmamış olması onun suçu, ama odunluğun kapısının kırılması ise benim." – "Kapıyı kim kırdı?" diye sordu öğretmen, boşuna elinden kurtulmaya çalışan yardımcılara. "Bey," dedi ikisi birden ve herhangi bir kuşku kalmaması için K.'yı gösterdiler. Frieda güldü ve bu gülüş yardımcıların sözlerinden daha inandırıcıydı; Frieda ardından, açıklamasıyla olay, yardımcıların ifadeleri sonrasında yapılmış bir şakay-

mış da artık kapanmış gibi yeri sildiği bezi, kovanın içinde sıkmaya koyuldu; ancak işini yapmak üzere yere çömeldikten sonra, "Yardımcılarımız çocuktur henüz ve yaşlarına bakılmaksızın olmaları gereken yer, okul sıralarıdır, " dedi. "Kapıyı akşama doğru baltayla ben açtım; çok kolay oldu, bunun için yardımcılara ihtiyaç duymadım, olsalardı sıkıntı verirlerdi. Ama gece nişanlım gelip, hasarı görmek, duruma göre onarmak için dışarı çıktığında, yardımcılar da peşine takıldılar, herhalde burada yalnız kalmaktan korkmuş olacaklardı; nişanlının kırık kapı önünde çalıştığını gördüler, onun için şimdi böyle konuşuyorlar – çocuk işte." Gerçi Frieda açıklama yaparken yardımcılar başlarını iki yana sallıyor, K.'yı göstermeyi sürdürüyor ve sessiz yüz göz hareketleriyle Frieda'yı görüşünden caydırmaya çalışıyorlardı; ama bunda başarılı olamayınca sonunda boyun eğdiler, Frieda'nın sözlerini emir sayıp, öğretmenin yeni sorularına artık yanıt vermediler. "Demek," dedi öğretmen, "yalan söylediniz, öyle mi? Ya da en azından hademeyi haylazca suçladınız?" Hâlâ ses çıkarmıyorlardı, ancak titremeleri ve korku dolu bakışları suçlarının bilincinde olduklarını gösterir gibiydi. "O halde size hemen bir dayak çekeceğim," dedi öğretmen ve çocuklardan birini değneğini getirmesi için öteki sınıfa gönderdi. Sonrasında öğretmen değneği havaya kaldırdığında Frieda, "Yardımcılar doğruyu söylediler," diye bağırıp, bezi çaresizce kovanın içine attı –o sırada sular havaya sıçradı– ve saklanmak üzere paralel barın arkasına koştu. "Yalancılar sizi," dedi öğretmen hanım; patiyi sarma işini henüz tamamlamış, kediyi –hayvan için geniş kalan– kucağına alıyordu.

"Geriye hademe kalıyor o zaman," dedi öğretmen; yardımcıları itip, hep süpürgeye yaslanarak konuşulanları dinlemiş olan K.'ya döndü: "Kendi rezilliklerinin başkalarının üstüne yıkılmasına göz yumduğunu korkaklıktan itiraf eden Hademe Bey!" – "Yani," dedi K., Frieda'nın araya

girmesiyle öğretmenin ilk dizginsiz öfkesinin hafiflediğini görerek, "yardımcılara biraz dayak atılsaydı, buna üzülmezdim; on vakada hak ettikleri halde onlara dokunulmadı, bir kez de hak etmeden cezalarını çekebilirlerdi. Ancak bunun dışında Öğretmen Bey, sizinle karşı karşıya gelmemiz önlenebilse memnun olurdum, belki siz de bunu yeğlerdiniz. Ancak şimdi Frieda beni yardımcılara kurban ettiğine göre..." K. burada sözlerine ara verdi, sessizliğin içinde Frieda'nın battaniyelerin altından hıçkırdığı duyuldu, "bu işin elbette halledilmesi gerekiyor." – "Çok terbiyesizce," dedi kadın öğretmen. "Aynen sizin gibi düşünüyorum, Froylayn Gisa," dedi öğretmen. "Siz hademe, görevinizi utanç verici biçimde kötüye kullandığınız için elbette derhal işinize son veriyorum. Ardından gelecek olan cezayı şimdilik açıklamıyorum, ama şimdi neyiniz varsa alıp buradan defolun. Bu bizim için büyük bir rahatlama olacak ve sonunda ders başlayabilecek. Hadi acele edin!" – "Buradan adımımı atmayacağım," dedi K., "siz benim amirim olsanız da, bana bu görevi veren kişi değilsiniz, görevi Muhtar Bey'den aldım, beni yalnızca onun işten çıkarmasını kabul edebilirim. Bana bu görevi, adamlarımla birlikte donarak ölmem için değil, sizin de söylediğiniz gibi, çaresizlik içinde yapabileceğim düşüncesizce hareketleri önlemek için verdi. Bir anda işten çıkarılınam bu nedenle onun amacına ters düşecektir; onun ağzından aksini duymadığım sürece buna inanmam. Beni düşüncesizce işten çıkarmanıza itaat etmemem sanırım sizin de yararınıza olacaktır." – "Yani itaat etmiyorsunuz, öyle mi?" diye sordu öğretmen. K. başını hayır anlamında salladı. "İyi düşünün," dedi öğretmen, "kararlarınız her zaman yerinde olmuyor, örneğin sorgulanmayı reddettiğiniz dün öğle sonrasını düşünün." – "Bundan söz etmenizin nedeni ne şimdi?" diye sordu K. "Canım istedi," dedi öğretmen, "şimdi son kez tekrarlıyorum: Dışarı!" Bunun da hiçbir etkisi olmayınca, öğretmen kürsüye giderek, kadın öğretmenle

alçak sesle müzakere etti; kadın, polisle ilgili bir şey söyledi, ancak erkek öğretmen bunu kabul etmedi, sonunda anlaştılar, erkek öğretmen çocuklardan kendi sınıfına geçmelerini istedi, orada diğer çocuklarla birlikte ders göreceklerdi. Bu değişiklik herkesi sevindirdi, çok geçmeden gülüşmeler ve bağrışmalar arasında oda boşalmıştı, iki öğretmen son çıkanlar oldular. Kadın öğretmenin elinde sınıf defteri vardı, defterin üstünde bütün azametiyle kayıtsızca kedi oturuyordu. Erkek öğretmene kalsa kedinin çıktıkları sınıfta kalmasını istiyordu, bu yönde yaptığı imayı, kadın öğretmen K.'nın acımasızlığına dikkat çekerek şiddetle geri çevirmişti; K. böylece verdiği onca sıkıntının yanında erkek öğretmenin başına bir de kedi derdi açmıştı. Bu durum, muhtemelen erkek öğretmenin kapıda K.'ya yönelttiği sözler üzerinde de etkili olmuştu: "Froylayn çocuklarla birlikte odayı zorunlu olarak terk ediyor, çünkü sizi işten çıkarınama dik kafalı bir şekilde direniyorsunuz, çünkü genç bir kızdan sizin berbat aile efradınızın içinde ders yapmasını kimse isteyemez. Yani burada yalnız kalıyorsunuz ve ahlaklı insanların nefretine maruz kalmadan rahatça istediğiniz gibi yayılın. Ama sizi temin ederim ki, bu uzun sürmeyecek." Ardından kapıyı çarptı.

On Üçüncü Bölüm

Herkes henüz gitmişti ki, K. yardımcılarına, "Çıkın dışarı!" dedi. Bu beklenmedik emre şaşıran yardımcılar denileni yaptılar, ancak K. arkalarından kapıyı kilitleyince geri dönmek istediler, dışarıda sızlanıp, kapıya vurdular. "Kovuldunuz!" diye bağırdı K., "sizi artık asla hizmetimde çalıştırmam." Tabii yardımcılar bunu kabullenmek istemiyorlardı, kapıyı yumruklayıp, tekmelemeye başladılar. "Sana dönelim, Bey!" diye seslendiler; K. kuru kalmış topraktı, onlar da sele kapılmak üzereydiler sanki. Ama K.'nın acıması yoktu, dayanılmaz gürültünün öğretmeni işe karışmaya zorlamasını sabırla bekledi. Çok geçmeden bu oldu. "Şu lanet olası yardımcılarınızı alın içeri!" diye bağırdı öğretmen. K. da, "Kovdum onları!" diye bağırarak karşılık verdi; bu hareketinin, birini yalnız işten kovmanın değil, bu kovmayı hayata geçirmenin de nasıl bir güç gerektirdiğini istemeden de olsa öğretmene göstermek gibi bir etkisi olmuştu. Öğretmen şimdi yardımcıları iyilikle yatıştırmaya çalışıp, K.'nın onları nasılsa içeri alacağını söylüyordu. Öğretmen sonra gitti. K. yardımcılara yeniden seslenmeye başlayıp, kesinlikle kovulduklarını, işe tekrar alınacaklarına dair en ufak bir umut beslememelerini söylemeseydi, belki sessizlik sürecekti. Yardımcılar bunun üzerine önceki gibi gürültü çıkarmaya başladılar. Öğretmen tekrar geldi, ama bu kez

yardımcılarla pazarlık yapmayıp, onları korktuklarını belli ettikleri değnekle binanın dışına kovaladı.

Yardımcılar çok geçmeden spor salonunun penceresi önünde belirdiler; camlara vurarak bağırıyorlardı, ancak söyledikleri anlaşılmıyordu artık. Zaten orada fazla kalmadılar, kalın karın içinde tantanalarının gerektirdiği gibi atlayıp zıplayamıyorlardı çünkü. Bu nedenle okul bahçesinin parmaklıklarına doğru koştular, taştan duvarın üstüne atladılar, oradan –uzaktan da olsa– odanın içini daha iyi görebiliyorlardı; parmaklıklara tutunarak duvarın üstünde bir aşağı, bir yukarı yürüdüler, ama sonra durdular, yalvarırcasına kavuşturdukları ellerini K.'ya doğru uzattılar. Çabalarının boşuna olduğuna aldırmadan bu maskaralığı uzun süre yaptılar; K. onları görmekten kurtulmak için perdeleri çektiğinde üzerlerine örtü örtülmüş gibi olsalar da, yaptıklarına devam ettiler.

K., şimdi loşlaşmış olan odada Frieda'ya bakmak üzere paralel barın yanına gitti. K. ona bakarken kız ayağa kalktı, saçlarını düzeltti, yüzünü kuruladı ve sessizce kahve pişirmeye koyuldu. Her şeyden haberi olsa da, K. yardımcıları işten çıkardığını ona usulen bildirdi. Frieda başını sallamakla yetindi. K., okul sıralarından birine oturmuş, kızın yorgun hareketlerini izliyordu yalnızca. Frieda'nın ölümlü bedenini güzelleştiren şeyler canlılık ve kararlılık olmuştu her zaman, ama şimdi bu güzellik yok olup gitmişti. K.'yla birkaç gün birlikte yaşamak bu noktaya gelinmesine yetmişti. Bardaki iş kolay olmasa da Frieda'ya daha uygundu herhalde. Yoksa çöküşünün asıl nedeni Klamm'dan uzaklaşması mıydı? Klamm'a yakınlığı kıza çılgınca bir çekicilik katmıştı, bu cazibeyle K.'yı kendine doğru çekmişti ve şimdi K.'nın kollarında solup gidiyordu.

Frieda," dedi K. Kız elindeki kahve değirmenini hemen bıraktı, K.'nın yanına gelip, sıraya oturdu. "Bana küstün mü?" diye sordu kız. "Hayır," dedi K., "sanırım elinden

başka türlüsü gelmiyor. Beyler Hanı'nda mutlu bir hayatın vardı. Seni orada bırakmalıydım." – "Evet," dedi Frieda, hüzünle önüne bakarak, "beni orada bırakmalıydın. Seninle yaşamayı hak etmiyorum. Benden kurtulsan belki istediğin her şeye kavuşacaksın. Beni düşündüğün için zalim öğretmene boyun eğiyorsun, bu berbat işi kabul ediyorsun, Klamm'la görüşebilmek için bütün gücünle uğraşıyorsun. Hepsi benim için, ama benim kalleşliğime bak." – "Hayır," dedi K. ve kolunu avuturcasına kıza doladı. "Bütün bunlar canımı acıtmayan küçük şeyler, ayrıca Klamm'la görüşmek istememin tek nedeni sen değilsin. Hem sen benim için neler yapmadın ki! Seni tanımadan önce burada gittiğim yol, yol değildi. Beni kimse yanına istemedi; kendimi kime zorla kabul ettirmeye kalksam, beni kısa zamanda silkeledi. Yanlarında huzur bulabileceğim birileri çıksa, bunlar da Barnabas'lar örneğindeki gibi, yanlarından hemen kaçtığım insanlar oldu." – "Kaçtın mı onlardan? Öyle mi? Sevgilim!" diye Frieda heyecanla araya girdi, ama K.'dan gelen duraksamalı bir "Evet" yanıtının ardından tekrar bitkinliğine gömüldü. Ama K.'da da, Frieda'yla ilişkisi sayesinde yaşamında nelerin iyiye döndüğünü anlatacak kararlılık yoktu artık. Kolunu ağır ağır kızdan çekti, kısa bir süre konuşmadan öylece oturdular, ta ki Frieda, K.'nın kolu ona sıcaklık vermiş de, şimdi bu sıcaklıktan vazgeçemeyecekmiş gibi şöyle konuşuncaya kadar: "Buradaki yaşama dayanamayacağım. Seninle kalmanı istiyorsan bir yerlere göç etmeliyiz, Güney Fransa'ya, İspanya'ya." – "Göç edemem," dedi K., "kalmak üzere geldim buraya. Burada kalacağım." Açıklama ihtiyacı bile duymadığı bir çelişki içinde, kendi kendine konuşurmuş gibi ekledi K.: "Burada kalma arzusu dışında beni bu ıssız memlekete başka ne çekebilirdi." Ardından şöyle dedi: "Ama sen burada kalmak istiyorsun, öyle ya, senin vatanın. Yalnızca Klamm'ın özlemini çekiyorsun, bu da seni çaresiz düşüncelere sürüklüyor." – "Klamm'ın mı

özlemini çekiyormuşum," dedi Frieda, "burada istemediğin kadar Klamın var, fazlasıyla Klamın var; ondan kurtulmak için gitmek istiyorum. Klamm'ın değil, senin özlemini çekiyorum. Senin için gitmek istiyorum; herkesin beni çekiştirdiği bu yerde sana doyamıyorum. Keşke güzellik maskemi bir söküp alsalar, keşke bedenim biçare kalsa da, seninle huzur içinde yaşayabilsem." K., bu sözlerden tek bir şey anlayabildi. "Klamm seninle hâlâ bağlantıda mı?" diye sordu hemen. "Çağırıyor mu seni?" – "Klamm'dan hiç haberim yok," dedi Frieda, "ben şimdi diğerlerini kastediyorum, örneğin yardımcıları." – "Ha, yardımcılar demek," dedi K. şaşkınlıkla, "seni mi izliyorlar?" – "Fark etmedin mi?" diye sordu Frieda. "Hayır," dedi K., boş yere ayrıntıları anımsamaya çalışarak, "sırnaşık, şehvet düşkünü çocuklar oldukları malum, ama sana yanaşmaya çalıştıklarını fark etmedim." – "Etmedin demek," dedi Frieda, "Zur Brücke Hanı'ndaki odamızdan çıkmak istememelerini, ilişkimizi kıskançlıkla izlemelerini, en son ikisinden birinin ot şiltenin üstündeki yatağıma uzanmasını, seni kovup yok etmek ve benimle yalnız kalabilmek için senin aleyhine ifade vermelerini; bütün bunları fark etmedin, öyle mi?" K., Frieda'ya yanıt vermeden baktı. Yardımcılar aleyhindeki bu suçlamalar doğruydu; ikisinin gülünç, çocuksu, beceriksiz, kendilerini frenleyemeyen mizaçları düşünülünce, bütün bu davranışlara daha masumane bir açıklama getirilebilirdi. Ayrıca her yere K. ile gidip, Frieda'yla kalmamak için çabalamaları suçlamaları çürütmüyor muydu? K. buna benzer şeyler söyledi. "İkiyüzlülük bu," dedi Frieda, "anlamadın mı sen? Peki bu nedenlerden değilse, onları niye kovdun?" Ardından pencereye gidip, perdeyi biraz araladı, dışarıya baktı ve K.'yı yanına çağırdı. Yardımcılar hâlâ parmaklıkların yanında durmaktaydılar; muhtemelen çok yorgun olmalarına karşın, bütün güçlerini toplayarak kollarını arada bir yalvarırcasına okula doğru uzatıyorlardı. Birisi, sürekli tu-

tunmak zorunda kalmamak için ceketini parmaklık demirlerinden birine geçirmişti.

"Zavallılar! Zavallılar!" dedi Frieda.

"Onları niye mi kovdum?" diye sordu K. "Doğrudan senin yüzünden." Gözlerini dışarıdan ayırmayan Frieda, "Benim yüzümden mi?" diye sordu. "Senin yardımcılara aşırı güler yüzlü davranman, terbiyesizliklerini bağışlaman, yaptıklarına gülmen, saçlarını okşaman, onlara sürekli acıman, işte yine 'Zavallılar, zavallılar,' demen ve son olayda da yardımcıları dayak yemekten kurtarmak uğruna beni harcamayı yüksek bir bedel olarak görmemen." – "Mesele bu işte," dedi Frieda, "ben de bunu söylüyorum, beni mutsuz eden, senden uzaklaştıran mesele bu; oysa benim için daima, kesintisiz, sonsuza kadar senin yanında olmaktan daha büyük mutluluk yok; düşündüğüm zaman bu dünyada, bu köyde ve başka hiçbir yerde aşkımız için sakin bir yer yok; ben bu yüzden bir mezar düşlüyorum, derin ve dar, orada kerpetenle sıkıştırılmış gibi birbirimize sarılıp öylece kalırız, yüzümü sana gömerim, sen de seninkini bana gömersin ve bizi bir daha kimse göremez. Buradaysa yardımcılar görüyorlar! Ellerini senin için değil, benim için kavuşturuyorlar." – "Ve onlara bakan," dedi K., "ben değilim, sensin." – "Elbette benim," dedi Frieda adeta kızarak, "sürekli bunu söylüyorum zaten; yoksa yardımcılar istedikleri kadar Klamm'ın elçisi olsunlar, peşime düşmeyi neden önemserlerdi ki!" – "Klamm'ın elçisi mi?" dedi K.; bu ifade ona doğal gibi gelse de çok şaşırtmıştı onu. "Klamm'ın elçisi elbette," dedi Frieda, "ama istedikleri kadar öyle olsunlar, dayakla eğitilmeleri gereken aptal çocuklar onlar. Evet, çirkin, kapkara çocuklar; yüzlerindeki bazen yetişkin, hatta neredeyse yüksekokul öğrencisine benzeyen ifadeyle, aptal çocuklar gibi davranmaları arasındaki çelişki ne kadar da iğrenç! Bunları görmediğimi mi sanıyorsun? Onlar adına utanıyorum ben. Ama mesele de bu işte, beni tiksindirmiyorlar, onlar adına utanıyorum.

Onlara bakmadan yapamıyorum. Onlara kızılması gereken yerde kendimi tutamayıp gülüyorum. Biri onları dövmek isteyince dayanamayıp saçlarını okşuyorum. Ayrıca geceleri senin yanında yattığımda uyuyamıyorum, senin üzerinden onlara bakıyorum; birinin battaniyeye dolanmış olarak uyumasını, ötekinin kapağı açık soba önünde diz çöküp içine odun atmasını görmek için neredeyse seni uyandıracak kadar öne doğru eğiliyorum. Sonra kedilerden falan korktuğum yok benim –kedilere alışığımdır ben, sonra bardaki sürekli kesintiye uğrayan tedirgin uykulara da alışığım–, kedi değil beni korkutan, korkuyu ben yaratıyorum. Kedi gibi bir canavara hiç gerek yok, ben en ufak bir gürültüyle sıçrayıp kalkarım. Bir yandan sen uyanacaksın ve her şey bitecek diye korkuyorum, ama sonra bir an önce uyanıp, beni koruman için yerimden fırlayıp mumu yakıyorum." – "Bunlardan hiç haberim yoktu," dedi K., "bunları yalnızca sezdiğim için kovdum onları; artık gittiler, belki her şey yoluna girer." – "Evet, gittiler sonunda," dedi Frieda, ancak yüzünde sevinç değil, acı vardı, "ama neyin nesi olduklarını bilmiyoruz. Onları içimden Klamm'ın elçileri diye niteliyorum, oyun gibi yani, ama belki gerçekten öyledirler. O anlamsız, ama yine de çakmak çakmak olan gözleri bana bir şekilde Klamm'ın gözlerini anımsatıyor; evet, mesele bu, kimi zaman onların gözlerinden çıkıp içime işleyen Klamm'ın bakışlarıdır. Bu nedenle, onlar adına utanıyorum, diyerek doğruyu söylemedim. Öyle olmasını istedim. Gerçi biliyorum, başka yerde ve başka insanlarda aynı davranışları görmek aptalca ve itici gelirdi, ama onlarda öyle olmuyor. Onların budalalıklarını saygı ve hayranlıkla izliyorum. Klamm'ın elçileriyseler eğer, bizi onlardan kim kurtaracak? Hem onlardan kurtulmak iyi bir şey midir? Acaba onları hemen içeri alman, eğer gelirlerse mutlu olman gerekmez mi?" – "Yani onları yine içeri almamı mı istiyorsun?" diye sordu K. "Hayır, hayır," dedi Frieda, "bu

en son istediğim şey. Yüzlerini görmeye, içeri saldırmalarına, bana kavuştukları için sevinmelerine, çocuk gibi hoplayıp zıplamalarına, adamlar gibi kollarını uzatmalarına, yok bütün bunlara sanırım katlanamam. Ama sonra düşünüyorum, onlara karşı katı davranmayı sürdürerek belki Klamm'a giden yolu kendine kapatacaksan, seni böyle bir sonuçtan bütün gücümle korumak isterim. O zaman onları içeri almanı istiyorum. Hem de bir an önce içeri girmeliler. Bana aldırma, benim ne önemim var. Başarabildiğim sürece kendimi savunurum, kaybedeceksem de kaybederim, ama bunun da senin için olduğunu bilirim o zaman." – "Yardımcılarla ilgili kararımı pekiştirmekten başka bir şey yapmıyorsun," dedi K. "Asla benim irademle içeri giremezler. Onları dışarı atmam, yeri geldiğinde onlara söz geçirilebildiğini, böylece de onların Klamın'la önemli bir bağlantılarının bulunmadığını kanıtlamış oldu. Klamın'dan daha dün akşam bir mektup aldım; Klamın'ın yardımcılar hakkında tamamen yanlış şeyler bildiği mektuptan anlaşılıyor, bundan da, yardımcıların Klamın'ın umurunda olmadıkları sonucuna varmak gerekir; öyle olmasaydı eğer, Klamın mutlaka haklarında daha doğru bilgiler edinirdi. Senin onlarda Klamm'ı görmen hiçbir şeyi kanıtlamaz, çünkü sen ne yazık ki hâlâ hancının karısının etkisi altındasın, her yerde Klamm'ı görüyorsun. Hâlâ Klamm'ın metresisin, benim karım olmaktan çok uzaksın. Bu beni bazen çok üzüyor, o zaman her şeyi kaybetmiş gibi oluyorum, köye henüz gelmişim, ama buraya geldiğim zamanki gibi mutlu değilmişim, beni yalnızca düş kırıklıkları bekliyormuş ve ben hepsini son damlasına kadar sırayla tadacakmışım hissine kapılıyorum. Ama yalnızca bazen." Frieda'nın bu sözler karşısında yığılıp kaldığını görünce gülümseyerek ekledi: "Bu aslında iyi bir şeyi, benim için ne kadar önemli olduğunu ortaya koyuyor. Şimdi beni sen ve yardımcılar arasında seçim yapmaya zorlarsan, yardımcılar kaybetti demektir. Sen ve yar-

dımcılar arasında seçim yapma fikri de neymiş böyle! Evet onlardan tamamen kurtulmak istiyorum, hem sözde hem düşüncede. Kim bilir, ikimizin de üzerine çöken şu halsizlik belki henüz kahvaltı etmediğimizdendir." – "Olabilir," dedi Frieda yorgun bir ifadeyle gülümseyerek, sonra işinin başına döndü. K. da süpürgeye sarıldı tekrar.

Kısa bir süre sonra hafifçe kapıya vuruldu. "Barnabas! diye bağırdı K., elindeki süpürgeyi savurup, bir iki hamlede kapıya ulaştı. Frieda, diğer her şeyden çok, duyduğu isimden korkmuş halde K.'ya baktı.

K., titreyen elleriyle eski kilidi hemen açamadı. Kapıya kimin vurduğunu sormak yerine, durmadan "Açıyorum hemen," diye tekrarladı. Ardına kadar açılmış kapıdan Barnabas'ın değil de, daha önce de K.'yla konuşmak istemiş olan oğlan çocuğunun girdiğini görünce bakakaldı. Ama K.'nın canı çocuğu hatırlamak istememişti. "Ne işin var burada?" diye sordu K. "Ders bitişikte yapılıyor." – "Oradan geliyorum zaten," dedi çocuk; iri kahverengi gözleriyle sakin sakin K.'ya bakıyor, kollarını sıkıca bedenine yapıştırmış, dimdik ayakta duruyordu. "Ne istiyorsun peki? Çabuk söyle!" dedi K. ve hafifçe aşağıya doğru eğildi, çünkü çocuk alçak sesle konuşuyordu. "Sana yardım edebilir miyim?" diye sordu çocuk. "Bize yardım etmek istiyor," dedi K. Frieda'ya, sonra çocuğa dönerek, "Adın ne senin?" diye sordu. "Hans Brunswick," dedi çocuk, "dördüncü sınıftayım, Madeleinegasse Sokağı'ndaki kunduracı Otto Brunswick'in oğluyum." – "Bak sen, adın Brunswick demek," dedi K. ve şimdi çocuğa karşı daha güler yüzlü davrandı. Sonra anlaşıldı ki, öğretmen kadının K.'nın eline attırdığı tırnığın kanlı izleri, çocuğu o kadar kızdırmıştı ki, K.'ya yardım etmeye daha o zaman karar vermişti. Ağır bir cezaya çarptırılmayı göze alıp, düşman saflarına geçen firari bir asker gibi bitişikteki sınıftan süzülüp çıkmıştı. Hans özellikle bu tür çocuksu hayallerin etkisi altında olmalıydı. Bütün davranışlarından belli olan ciddiyet

de bu hayaller doğrultusundaydı. Çocuk başlangıçta biraz çekingendi, ama çok geçmeden K.'ya ve Frieda'ya alıştı, mis gibi sıcacık kahve de ikram edilince canlandı ve açıldı; soruları heyecanlı ve ısrarlıydı, K. ve Frieda için kendi başına kararlar alabilmek için en önemli şeyleri öğrenmeye çabalar gibiydi. Mizacında buyurgan bir hava vardı, ancak bu çocuksu bir masumlukla öylesine yoğrulmuştu ki, insan yarı ciddi, yarı şaka, ona isteyerek boyun eğiyordu. Çocuk her durumda bütün dikkati üzerine çekmişti, işler durmuştu, kahvaltı da geciktikçe gecikiyordu. Çocuk sırada, K. yüksekteki kürsünün başında, Frieda onun yanındaki sandalyede oturmasına karşın sanki Hans öğretmendi de, yanıtları sınıyor ve değerlendiriyordu. Yumuşak ifadeli ağzının çevresindeki gülümseme, sanki olanların bir oyun olduğunu bildiğini ima eder gibiydi; ancak çocuk kendini genel anlamda bir o kadar ciddiyetle işe vermişti, dudakların çevresindeki kıpırtı belki de gülümseme değil, çocuksu bir mutluluktu. K.'yı Lasemann'lara geldiği günden beri tanıdığını dikkat çekecek ölçüde uzun bir aradan sonra itiraf etmişti. K. buna çok sevindi. "O gün kadının ayaklarının dibinde oynayan sen miydin?" diye sordu K. "Evet," dedi Hans, "o annemdi." Ve annesini anlatmaya koyuldu, ama bunu duraksayarak ve tekrar tekrar üstelenmesi üzerine yaptı; ama küçük bir çocuk olduğu anlaşılıyordu şimdi; gerçi arada bir bu çocuğun içinden, özellikle de soru sorarken, belki geleceğin bir önsezisiyle, belki de yalnızca huzursuz ve gergin dinleyicinin bir yanılsaması olarak, adeta enerjik, ileriyi gören bir adam çıkıp konuşuyormuş gibi oluyordu; ama çocuk hemen sonra, bazı soruları hiç anlamayan, bazılarını yanlış yorumlayan, bu kusuruna sık sık dikkat çekilmesine karşın çocuksu bir umursamazlıkla aşırı alçak sesle konuşan, nihayet sanki inadına yaparmış gibi bazı önemli soruları yanıtsız bırakan ve bunu bir yetişkinin başaramayacağı ölçüde mahcup olmadan yapabilen küçük bir öğrenciye –üstelik geçiş sürecin-

den geçmeden– dönüşüyordu. Sanki ona bakılırsa soru sorma izni yalnızca ona verilmişti, başkaları soru sorarsa herhangi bir kural çiğnenecek ve boşa zaman harcanacaktı. Böyle anlarda bedenini dikleştirip, başını önüne eğip, dudağını da öne doğru uzatarak uzun süre kıpırdamadan oturabiliyordu. Frieda onun bu halinden öyle hoşlandı ki, çocuğa sık sık onu susturacağını umduğu sorular sordu. Frieda bunu bazen başarsa da, bu yaptığı K.'yı sinirlendiriyordu. Sonuçta çok az şey öğrenildi. Çocuğun annesi biraz hastalıklıydı, ama rahatsızlığının ne olduğu anlaşılamadı; Bayan Brunswick'in kucağındaki çocuk Hans'ın kız kardeşiydi ve adı Frieda'ydı (onu sorguya çeken kadınla aradaki bu isim benzerliğinden Hans hoşlanmamıştı), hepsi köyde yaşıyordu, ama Lasemann'ın evinde değil, oraya yalnızca yıkanmak için konuk gitmişlerdi, çünkü Lasemann'ın büyük bir teknesi vardı, bu teknede yıkanmak ve içinde oynamak küçük çocukları –ki Hans onlardan biri değildi– çok eğlendiriyordu; Hans, babasından saygıyla ya da korkuyla söz ediyordu, ama aynı anda annesinden söz etmiyorsa babasını anıyordu, anlaşılan babasına verdiği değer annesine göre daha azdı, ayrıca ne kadar çabalanırsa çabalansın, aile yaşamıyla ilgili bütün sorular yanıtsız kalıyordu. Babasının mesleğiyle ilgili öğrenildiğine göre, adam çevrenin en ünlü kundura ustasıydı, Hans'ın bambaşka sorulara verdiği yanıtlarda da sürekli tekrarlandığı üzere, eşi benzeri olmayan bir ustaydı; dahası, babası başka kunduracılara, örneğin Barnabas'ın babasına da iş veriyordu; Brunswick'in son örnekteki davranışı herhalde özel bir lütuftu, bunun böyle olduğunu hiç değilse Hans'ın başını gururla kaldırması ima etmekteydi; çocuğun bu hareketi üzerine Frieda dayanamayıp aşağıya onun yanına atladı ve onu öptü. Hans, şimdiye kadar şatoda bulunup bulunmadığı sorusunu ancak defalarca tekrarlattıktan sonra "Hayır," diye yanıtladı. Aynı soru annesi için sorulunca hiç yanıt vermedi. K. sonunda yorgun düştü, bu soru sorma işi

ona da gereksiz görünüyordu, çocuğa hak verdi, masum bir çocuk üzerinden aile sırlarını öğrenmeye çalışmanın utanılası bir yanı vardı; öte yandan böyle yaparak hiçbir şey öğrenilememesi iki misli utanç vericiydi. K. son olarak çocuğa ona ne bakımdan yardım etmeyi düşündüğünü sordu; çocuğun, kadın ve erkek öğretmenin K.'yı artık azarlamaması için ona buradaki işlerinde yardım etmek istediğini duyunca da şaşırmadı artık. K., böyle bir yardıma ihtiyaç olmadığını Hans'a anlattı; azarlamak öğretmenlerin huyuydu herhalde, işini titizlikle yapsa bile muhtemelen bu azarlardan kurtulamayacaktı; işin kendisi zor değildi aslında, sadece hesapta olmayan bazı durumlar nedeniyle bugün biraz sarkmıştı; ayrıca bu azarlar K.'yı bir öğrenciyi etkilediği gibi etkilemiyordu, hiç üzerine alınmıyordu, umurunda bile değildi, öğretmenin elinden yakında tümüyle kurtulmayı umuyordu. Söz konusu yardım madem yalnızca öğretmene karşıydı, K., Hans'a bunun için çok teşekkür ettiğini, şimdi geldiği yere dönebileceğini ve cezalandırılmamasını dilediğini söyledi. K., yalnızca öğretmene karşı önerilen bir yardıma ihtiyaç duymadığını vurgulamamış, yalnızca belli belirsiz ima etmiş ve başka bir yardım konusunu geçiştirmiş olsa da, Hans bunu açıkça sezerek, K.'nın başka bir yardıma ihtiyacı olup olmadığını sordu; varsa ona seve seve yardım ederdi, eğer kendi elinden gelmezse annesine rica ederdi, o zaman mutlaka halledilirdi. Babası da sıkıntısı olduğunda annesinden yardım isterdi. Hem annesi de bir defasında K.'yı sormuştu, kadın evden pek çıkamıyordu, o gün Lasemann'ların evinde bulunuşu özel bir durumdu. Ama Hans, Lasemann'ın çocuklarıyla oynamak için sıklıkla oraya giderdi, bir defasında da annesi acaba kadastrocu oraya yine geldi mi diye sormuştu. Ama annesi çok güçsüz ve bitkin olduğundan gereksiz yere sorguya çekilmemeliydi, Hans bu yüzden kadastrocuyu orada görmediğini söyleyivermiş; sonra bu konu bir daha konuşulmamıştı; ama Hans K.'yı şimdi okulda bulunca, an-

nesine haber götürmek için onunla konuşmak istemişti. Çünkü annesi, doğrudan emir vermeden arzularının yerine getirilmesinden çok hoşlanırmış. Bunun üzerine K. bir an düşündükten sonra, yardıma ihtiyaç duymadığını, ihtiyacı olan her şeye sahip olduğunu, ama Hans'ın ona yardım etmek istemesinin çok cana yakın bir hareket olduğunu ve bu iyi niyetinden dolayı ona teşekkür ettiğini söyledi, belki daha sonra bir şeye ihtiyaç duyarsa ona başvuracaktı, nasılsa adresi onda vardı. Ama şimdi belki o, yani K. ona ufak bir yardımda bulunabilirdi, Hans'ın annesinin hastalığına ve belli ki derdini burada kimsenin anlamayışına üzülmüştü; böyle ihmal edilen vakalarda aslında hafif bir rahatsızlık çoğunlukla ağır sonuçlar doğurabiliyordu. Ama o, K. bazı tıbbi bilgilere sahipti ve daha da önemlisi hasta tedavisi konusunda deneyimliydi. Doktorların bile çaresiz kaldığı bazı şeyleri o başarmıştı. Memleketinde bu şifacılık becerisinden dolayı ona Acışiro derlerdi. Her ne olursa olsun, Hans'ın annesini görüp, onunla konuşmayı çok isterdi. Belki iyi bir tavsiyede bulunabilirdi, her şeyden önce Hans'ın hatırı için bunu seve seve yapardı. Bu öneri karşısında Hans'ın önce parlayan gözleri K.'yı ısrarcı olmaya yöneltti, ancak sonuç sevindirici değildi, çünkü Hans çeşitli sorular üzerine, annesinin titizlikle sakınılması gerektiğini –üstelik bunu pek üzüntü duymadan ifade etti– bu nedenle yanına yabancı ziyaretçi alınmadığını söyledi; o karşılaşmalarında K. onunla pek konuşmadığı halde annesi yine de günlerce yataktan çıkamamıştı, ama bu sıklıkla olan bir şeydi. Babası o gün K.'ya çok sinirlenmişti, K.'nın annesinin yanına girmesine kesinlikle izin vermezdi; evet, babası o sıralar K.'yı görmek, onu davranışından dolayı cezalandırmak istemişti, ancak annesi onu durdurmuştu. Ama zaten annesi genel olarak kimseyle konuşmak istemiyordu, K.'yı sormuş olması da sıra dışı bir durum değildi, hatta aksine, K.'nın adı zaman zaman geçtikçe onu görmek arzusunda olduğunu söyleyebi-

lirmiş, ama bunu yapmamış annesi, böylece de niyetini açıkça ortaya koymuştu. İsteği yalnızca K.'dan haber almaktı, ama onunla konuşmak istemiyordu. Hem onun çektiği tam olarak bir hastalık da değildi, durumunun nedenini o pekâlâ biliyordu ve bazen bunu ima da ediyordu, ona dokunan galiba buranın havasıydı, ama Hans'ın babası ve çocukların hatırı için yine de bu yerden ayrılmak istemiyordu, hem durumu şimdi eskisinden daha iyiydi. K.'nın öğrenebildikleri aşağı yukarı bu kadardı, Hans, annesini K.'dan –sözümona yardım etmek istediği K.'dan– korumak istediği için düşünce gücü açıkça artmıştı; evet, K.'yı annesinden hayırlı bir amaç uğruna –örneğin annesinin hastalığı gibi– uzak tutmak istiyordu, ama bazı noktalarda önceki söyledikleriyle çelişiyordu. Ama K. yine de Hans'ın ona karşı şimdi bile, hâlâ iyi niyetli olduğunu fark etti, ama annesi söz konusu olunca her şeyi unutuyordu; annesinin karşısına kim konursa konsun, hakkını kaybediyordu, bu kişi bu kez K. olmuştu, ama örneğin babası da olabilirdi. Bu sonuncusunu sınamak isteyen K., babasının annesini her türlü sıkıntıdan korumasının akıllıca bir davranış olduğunu söyledi; eğer o, K., vaktiyle benzer bir şeyi sezmiş bile olsaydı annesiyle kesinlikle konuşmaya cesaret edemezdi ve şimdi Hans'tan evdekilerden onun adına özür dilemesini istedi. Ama şunu tam olarak anlayamıyordu K.; annesinin rahatsızlığının nedenleri Hans'ın dediği gibi bu kadar açıkça biliniyorsa eğer, kadının başka bir havada iyileşmesine babası neden engel oluyordu? Bu, engel olmak demekti, çünkü kadın yalnızca çocuklarının ve kocasının hatırına oradan ayrılmıyordu, ama çocukları yanında götürebilirdi, gittiği yerde uzun süre kalması ve çok uzağa gitmesi gerekmezdi, şatonun bulunduğu yukarıdaki tepenin bile havası buradan tamamen farklıydı. Böyle bir yolculuğun masraflarından babasının çekinmesine gerek yoktu, öyle ya yörenin en ünlü kunduracısıydı, hem şatoda onun ya da annesinin onlara kapılarını açacak akrabaları ya da ah-

bapları vardı mutlaka. Babası annesinin gitmesine neden izin vermiyordu? Böyle bir rahatsızlığı küçümsememeliydi, K. çocuğun annesini göz ucuyla görmüştü yalnızca, ama göze batan solgunluğu ve halsizliği karşısında kadınla konuşmadan edememişti. Babasının bu hasta kadını herkesin kullandığı bu banyo ve çamaşır odasının sağlıksız havasında bırakmasına ve bağıra çağıra konuşmaktan da kaçınmamasına K. daha o zaman şaşırmıştı. Babası herhalde meseleyi anlayamamıştı; annesinin rahatsızlığı son dönemlerde belki düzelme göstermişti, ama böyle bir hastalığın sağı solu belli olmazdı; insan gücünü toplayıp böyle bir hastalıkla mücadele etmezse, onu hiçbir şey kurtaramazdı. K., anneyle konuşamıyorsa madem, babayla konuşması ve bütün bunlara dikkatini çekmesi herhalde iyi olurdu.

Hans dikkatle dinlemiş, çoğunu anlamış, anlaşılmaz önerinin tehdidini şiddetle hissetmişti. Ama yine de K.'nın babasıyla görüşemeyeceğini söyledi, babası ondan hoşlanmıyordu ve ona muhtemelen öğretmenin davrandığı gibi davranırdı. Hans bunu, K.'dan söz ederken gülümseyerek ve çekinerek, babasından söz ederken de sinirlenerek ve üzülerek söylemişti. Ama sözlerine sonra, K.'nın, babasının haberi olmadan belki yine de annesiyle görüşebileceğini ekledi. Hans sonra sabit bakışlarla biraz düşündü; yasak bir şey yapmak isteyen ve bunu cezalandırılmadan hayata geçirmenin yollarını arayan bir kadına benziyordu; bunun belki öbür gün mümkün olabileceğini söyledi, babası akşamları Beyler Hanı'na gidiyordu, orada görüşmeleri oluyordu; Hans o zaman akşama gelir, K.'yı annesine götürürdü, bunu tabii annesinin onay vermesi koşuluyla yapabilirdi ki, bu çok zayıf bir olasılıktı. Annesi babasının istemediği şeyleri kesinlikle yapmazdı, hiçbir konuda, hatta mantıksızlığını Hans'ın bile açıkça gördüğü konularda bile babasının sözünden çıkmazdı. Aslında Hans şimdi K.'dan babasına karşı destek arıyordu; K.'ya yardım etmek istediğine inanarak sanki kendi kendini

aldatmış gibiydi; oysa gerçekte, eski çevreden kimse onlara yardım edemediğinden, bu ansızın ortaya çıkan ve annesinin bile sözünü ettiği bu yabancının bunu yapacak durumda olup olmadığını bulup çıkarmak istemişti. Çocuk, farkında değildi, ama içine kapanık, neredeyse sinsiydi. Böyle olduğu o ana kadarki halinden ve sözlerinden pek çıkarılamamıştı; ancak açıkça sona bırakılan, rastgele ve kasti itiraflarından anlaşılmıştı. Hans şimdi K.'ya yaptığı uzun konuşmalar sırasında hangi güçlüklerin aşılabileceğini gözden geçiriyordu. Bunlar, Hans ne kadar iyi niyetli olursa olsun, neredeyse üstesinden gelinemeyecek güçlüklerdi; çocuk derin düşüncelere dalmıştı, ama yine de yardım aranarak huzursuzca kırpıştırdığı gözleriyle sürekli K.'ya bakıyordu. Babası evden gitmeden annesine bir şey söylememeliydi, aksi halde babası durumu öğrenirdi ve her şey boşa giderdi, yani bu konuyu daha sonra açacaktı; ama o zaman da annesini kollayarak yapacaktı bunu, ansızın ve hızlı değil, ağır ağır ve uygun ortamı bulduğunda; ancak o zaman annesine izin vermesi için yakaracak, ancak o zaman gidip K.'yı getirebilecekti; peki geç olmayacak mıydı o zaman, babasının dönme tehlikesiyle karşı karşıya kalınmayacak mıydı? Yok, olanaksızdı işte. K. ise, bunun olanaksız olmadığını kanıtladı. Zamanın yetmeyeceği korkusuna kapılmaya gerek yoktu, kısa bir konuşma, kısa bir buluşma yeterliydi, ayrıca Hans'ın K.'yı gidip getirmesi de gerekmiyordu. K. evin yakınlarında bir yere gizlenir, Hans'ın bir işareti üzerine hemen gelirdi. Hayır, dedi Hans, K. evin yakınlarında bekleyemezdi –yine annesiyle ilgili duyarlığı ele geçirmişti onu–, K. annesinden habersiz yola düşmemeliydi, Hans, annesinden gizli bir anlaşmaya giremezdi onunla; Hans K.'yı okuldan almalıydı, ama bu annesinin olayı öğrenip, onay vermesinden önce olamazdı. Peki, dedi K., o zaman iş gerçekten tehlikeliydi, bu durumda babası onu evde basabilirdi; böyle olmasa bile, annesi bunun olabileceğinden korkarak K.'yı çağırtmazdı ve her şey baba

yüzünden başarısızlığa uğrardı. Hans buna da karşı çıkınca tartışma uzayıp gitti.

K., Hans'ın çoktan sıradan kalkıp kürsüye, yanına gelmesini istemiş, onu dizlerinin arasına çekmiş, şimdi arada sırada gönlünü almak istercesine okşuyordu. Hans yer yer dirense de, bu yakınlık bir uzlaşma sağlanmasını destekliyordu. Sonunda şunda anlaştılar: Hans annesine gerçeği olduğu gibi söyleyecekti, ancak onun rızasını kolayca alabilmek için K.'nın Brunswick'le de konuşmak istediğini, ama bunu anneden dolayı değil, kendi meseleleriyle ilgili olarak yapacağını ekleyecekti. Hem böylesi doğruydu, konuşma sırasında K. anımsamıştı, Brunswick her ne kadar tehlikeli ve kötü bir insan olsa da, artık onun rakibi olamazdı; en azından muhtarın anlattıklarına göre, siyasi nedenlerle bile olsa bir kadastrocu atanmasını isteyenlere önderlik eden kişi olmuştu. Yani K.'nın köye gelişinden Brunswick'in memnunluk duyması gerekiyordu. Gelgelelim ilk günkü can sıkıcı karşılaşma ve Hans'ın anlattığı o hoşlanınama anlaşılır gibi değildi; ama Brunswick belki de K. önce ona gidip yardım istemediği için alınmıştı; belki de başka bir yanlış anlaşılına söz konusuydu ve birkaç sözle açığa kavuşturulabilirdi. Bu da sağlandı mı, Brunswick K.'yı öğretmene, hatta muhtara karşı desteklerdi; muhtarın ve öğretmenin K.'nın şatonun resmi makamlarına yanaşmasını engelleyen ve hademeliğe zorlayan bütün resmi dolapları –böyle değil de neydi?– ortaya çıkarılırdı; Brunswick'le muhtar arasında K.'dan dolayı bir çatışma çıkacak olursa, Brunswick'in K.'yı kendi saflarına çekmesi gerekecek, K. da Brunswick'in evinde konuk olacak ve Brunswick'in tüm olanakları muhtara inat K.'nın emrine sunulacaktı; K. böylece kim bilir nelere ulaşacaktı, ama her koşulda kadının sık sık yakınında olabilecekti – K. düşleriyle, düşleri de onunla böyle oynarken, aklı yalnızca annesinde olan Hans, K.'nın suskunluğunu – tıpkı ağır bir vakaya çözüm bulabilmek için düşüncelere dalmış bir he-

kimin karşısında yapıldığı gibi – kaygıyla izliyordu. Hans, K.'nın bu önerisini, yani Brunswick'le kadastroculuğa atanma konusunu görüşmek istemesini kabul etmişti, ama bunun tek nedeni bu yolla annesini babasından korumak ve ayrıca yaşanmasını umut etmediği acil bir durumun söz konusu olmasıydı. Hans yalnızca, geç saatte yapılacak ziyareti babasına nasıl açıklayacağını sordu; K.'nın katlanılamaz hademelik işi ve öğretmenin onur kırıcı davranışları yüzünden ani bir çaresizliğe kapılıp, her türlü saygıyı unuttuğunu söylemeyi düşünmesini, yüzü biraz kasvetli bir ifade alsa da sonunda kabul etmek zorunda kaldı Hans.

Bu şekilde, öngörülebildiği kadarıyla her şey düşünülüp, başarı hiç değilse olanaksız olmaktan çıkınca, düşünmenin yükünden arınan Hans biraz neşelendi, önce K. sonra da uzun süre aklı başka yerdeymiş gibi öylece oturmuş olan, ancak şimdi sohbete katılmaya başlayan Frieda'yla çocuksu sohbete girişti. Frieda Hans'a başka şeylerin yanı sıra ne olmak istediğini sordu; Hans fazla düşünmeden K. gibi bir adam olmak istediğini söyledi. Bunun nedeni sorulduğunda da elbette verecek yanıtı yoktu; hademe mi olmak istediği sorusuna ise kararlılıkla "Hayır" yanıtını verdi. Bu karara hangi yollardan geçerek vardığı, sorular devam edince anlaşıldı. K.'nın şu anki durumu hiç de imrenilecek gibi değildi, aksine üzücü ve küçük düşürücüydü; Hans bunu açıkça görüyordu ve bunu anlaması için başkalarını gözlemlemesi gerekmiyordu; elinde olsa annesini K.'nın bakışlarından ve sözlerinden esirgemek isteyen de kendisiydi. Buna karşın K.'ya gelmiş, ondan yardım istemişti ve K. da kabul edince bundan mutluluk duymuştu; başka insanlarda da aynı şeyi fark ettiğini düşünüyordu, hem her şeyden önce K.'dan söz eden annesi olmuştu. Bu çelişkiden vardığı kanıya göre, K. henüz düşük ve ürkütücü bir konumdaydı, ama zamanı henüz kestirilemeyen bir gelecekte herkesten üstün olacaktı. Hans'ı çeken işte bu çılgınca uzaklık ve buraya götüre-

cek olan o gurur verici gelişimdi; bu uğurda mevcut K.'ya bile katlanmaya hazırdı. Bu arzunun çocuksu çokbilmişliği, Hans'ın K.'ya geleceği kendi geleceğinden daha ilerilere uzanan kendinden yaşça küçük birine, küçük bir oğlan çocuğunun geleceğine tepeden bakar gibi bakmasından ibaretti. Ve Hans, Frieda'nın sorularıyla sürekli zorlanarak, bu konulardan kederli bir ciddiyetle söz ediyordu. Onun neden kendisine imrendiğini bildiğini söyleyerek Hans'ı ancak K. neşelendirebildi: Hans'ı imrendiren masanın üzerinde duran ve çocuğun konuşurken dalgın dalgın oynadığı K.'nın bastonuydu! K. böyle bastonlar yapmayı iyi bilirdi, planları başarıya ulaşırsa Hans'a daha da güzelini yapardı. Hans'ın gerçekten yalnızca bastonu mu kastettiği pek anlaşılamadı; çocuk K.'nın vaadine öylesine sevinmişti ki, K. ile sıkıca tokalaşmayı ihmal etmeden, neşeyle, "Öbür gün görüşürüz," diyerek vedalaştı.

Hans tam zamanında gitmişti, çünkü çok geçmeden öğretmen sınıfın kapısını hışımla açtı, K. ile Frieda'nın masada sakin sakin oturduklarını görünce, "Kusura bakmayın, rahatsız ettim!" diye bağırdı. "Bana buranın ne zaman toplanacağını söyler misin peki? Öbür tarafta üst üste oturuyoruz, ders yapılamıyor. Ama siz kocaman spor salonunda yan gelip yatıyorsunuz, bir de yeriniz daha da genişlesin diye yardımcıları yolladınız. Bir zahmet ayağa kalkın ve biraz kımıldayın artık!" Sonra yalnızca K.'ya dönerek, "Sen de Zur Brücke Hanı'ndan kahvaltımı getir!"

Bütün bunlar öfkeyle haykırılmıştı, ancak sözcükler, hatta o kaba "Sen" deyiş bile nispeten yumuşaktı. K., denileni yapmaya hazırdı, ancak öğretmenin ağzını aramak için, "Ama benim işime son verilmişti," dedi. "Verilsin, verilmesin, sen kahvaltımı getir." – "Verildi mi verilmedi mi, ben bunu bilmek istiyorum," dedi K. "Ne zırvalıyorsun sen?" dedi öğretmen. "İşine son verilmesini kabul etmedin ki!" – "Kabul etmemek kovulmayı etkisiz kılmaya yetiyor

mu?" diye sordu K. "Benim için yetmez," dedi öğretmen, "bundan hiç kuşkun olmasın, anlaması zor ama muhtara yetiyor işte. Hadi koş şimdi, yoksa kendini gerçekten kapıda bulacaksın." K. memnundu, demek öğretmen bu arada muhtarla konuşmuştu, ya da konuşmamış, yalnızca muhtarın olası fikrini kafasında tasarlamıştı ve fikir K.'nın lehineydi. K. şimdi hemen koşup kahvaltıyı getirmek istiyordu, ama henüz koridordayken öğretmen onu geri çağırdı. Bu davranışının nedeni belki bu özel emirle K.'nın görev aşkını ölçmek ve kendini buna göre ayarlamak istemesiydi; belki de yeniden emretme hevesine kapılması ve K.'yı aceleyle koşturtup, sonra da verdiği emirle onu garson gibi aynı aceleyle gerisingeriye döndürmekten zevk almasıydı. K.'ya gelince, öğretmene fazla boyun eğerse onun kölesi ve şamar oğlanı olurdu, ne var ki öğretmenin kaprislerine belli bir sınıra kadar sabırla katlanacaktı, çünkü öğretmenin yasal açıdan işine son verme yetkisi bulunmadığı ortaya çıkmış olsa da, görevi çekilemeyecek kadar eziyetli bir duruma sokabileceği kesindi. K. tam da bu görevi eskiye göre çok daha fazla önemsiyordu. Hans'la yaptıkları konuşma onu yeni, açıkça söylemek gerekirse gerçeküstü, bütünüyle temelsiz, ancak artık unutulamaz umutlara sürüklemişti ve bu umutlar Barnabas'ı bile neredeyse görünmez kılıyordu. K. bu umutların peşinden giderse –ki başka türlüsü elinden gelmiyordu– bütün gücünü toplayıp, başka hiçbir şeyle, yemekle, evle, köy makamlarıyla, evet Frieda'yla bile ilgilenmemesi gerekiyordu, ama aslına bakılırsa söz konusu olan yalnızca Frieda'ydı, çünkü Frieda dışındaki her şey eğer kızla ilgiliyse K.'yı ilgilendiriyordu. Bu nedenle, Frieda'ya kendini az çok güvende hissettiren bu görevi elinde tutmaya bakmalıydı ve bu amaç uğruna öğretmene normal koşullarda katlanabileceğinden daha fazla katlanmalıydı. Bütün bunlar canını pek acıtmıyordu, yaşamın sürekli olarak meydana gelen bir dizi önemsiz kahrı arasında yer alıyor-

du, K.'nın ulaşmaya çalıştığı şeye kıyasla bir hiçti, hem K. buraya şan ve huzur içinde bir yaşam sürmeye gelmemişti.

Bu durumda, hemen hana koşmaya hazır olmasına karşın, emrin değişmesiyle birlikte, kadın öğretmenin sınıfıyla oraya geçebilmesi için bu kez de hemen sınıfı toplamaya hazırdı. Ama derleme toplama işinin çabuk bitmesi gerekiyordu, çünkü K. ardından gidip kahvaltıyı getirecekti, öğretmen çok acıkmış ve susamıştı. K., her şeyin istenildiği gibi yapılacağının güvencesini verdi; öğretmen, K.'nın koşuşturmasını, yatakları toplamasını, spor araç gereçlerini yerlerine itmesini, hızlı hızlı ortalığı süpürmesini, Frieda'nın da kürsüyü yıkayıp, ovmasını kısa bir süre seyretti. Bu gayretten memnun olmuşa benzeyen öğretmen, kapının önünde yakılmaya hazır bir odun yığını olduğunu hatırlattı –anlaşılan K.'yı odunluğa sokmak istemiyordu artık–, birazdan yeniden gelip duruma bakacağı tehdidini savurup çocukların yanına gitti.

Frieda, bir süre sessizce çalıştıktan sonra K.'ya, şimdi neden böyle öğretmenin her dediğine boyun eğdiğini sordu. Bu belli ki acıma ve kaygı dolu bir soruydu; ancak o sırada Frieda'nın onu öğretmenin emirlerinden ve zorbalıklarından koruyacağına dair başta verdiği sözü yerine getirmekte yetersiz kaldığını düşünmekte olan K., artık hademe olduğuna göre bu görevi yerine getirmesi gerektiğini söyledi kısaca. Sonra tekrar sessizlik oldu, ta ki kısa konuşma nedeniyle Frieda'nın özellikle de Hans'la konuştuğu sırada uzun süredir kaygılı düşüncelere dalıp gittiğini anımsayan K.'nın, bir yandan içeriye odun taşırken, zihninin neye takıldığını Frieda'ya açıkça sormasına kadar sürdü. Kız, başını yavaşça K.'ya doğru kaldırarak, belli bir şeyi değil, yalnızca hancının karısını ve kimi sözlerinin doğruluğunu düşündüğünü söyledi. Ancak K. üsteleyince, birkaç kez direndikten sonra daha ayrıntılı yanıt verdiyse de, bunu elindeki işini bırakmadan yaptı; çalışkanlığından değil –çünkü iş bir türlü ilerlemiyordu–, K.'nın yüzüne bakmak zorunda kalmamak için böyle

davranıyordu. Sonra anlatmaya başladı; K.'nın Hans'la yaptığı konuşmayı önce sessizce dinlemişti, ama sonra K.'nın bazı sözlerinden irkilmiş, sözcüklerin anlamının keskinliğini kavramaya başlamış ve o andan başlayarak K.'nın sözlerinde hancının karısına borçlu olduğu, ancak doğruluğuna asla inanmak istemediği bir uyarının doğrulandığını duyar gibi olmaktan kendini alamamıştı. Frieda'nın genellemeler yapmasına sinirlenen, kızın ağlamaklı, yakınan sesine duygulanmaktan çok kızan K. –özellikle de hancının karısı, şimdiye kadar şahsen başarılı olamamasına karşın anılarla bile olsa yaşamına karıştığı için– kucağında taşıdığı odunları yere atıp, üzerlerine oturdu ve ciddi bir ifadeyle Frieda'dan her şeyi açığa kavuşturmasını istedi. "Sıklıkla," dedi Frieda, "en başından beri hancının karısı sana güvenmemem için çok çabaladı; senin yalan söylediğini savunmadı, aksine çocuklar gibi açıksözlü olduğunu söyledi, ama mizacın bizimkilerden öylesine farklıymış ki, sen içtenlikle konuşsan bile sana inanmakta zorlanırmışız, bir kadın arkadaşın gelip bizi kurtarınazsa ancak acı deneyimlerle buna inanmak ve alışmak zorunda kalırmışız. İnsan sarrafı olan kendisi bile aynı şeyleri yaşamış. Ancak Zur Brücke Hanı'nda seninle yaptığı son konuşmada –ben yalnızca onun kötü sözlerini tekrarlıyorum– senin foyanı ortaya çıkarmış, niyetini gizlemeye çalışsan bile onu artık aldatamazmışsın. Ama senin bir şey sakladığın yokmuş, hancının karısı bunu tekrar tekrar söyledi, ayrıca şunu da dedi: Herhangi bir konuda anlattıklarını gerçekten dinlemeye çalış, yüzeysel olarak değil, hayır, gerçekten kulak ver. O da bundan farklı bir şey yapmamış zaten ve senin söylediklerinden benimle ilgili şunları duyup çıkarmış: Bana yanaşmışsın –bu alçakça sözcüğü kullandı– çünkü tesadüfen yoluna çıkmışım ve çok hoşuna gitmişim ve de barda çalışan bir kızı ona her elini uzatan müşterinin alnına yazılmış bir kurban olarak görüyormuşsun. Ayrıca hancının karısının Beyler Hanı'ndan öğrendiğine göre, sen

o sırada herhangi bir nedenle Beyler Hanı'nda gecelemek istiyormuşsun ve bunu benim aracılığım dışında gerçekleştiremezmişsin. Bütün bunlar o gece seni sevgilim yapmama yetmiş, ancak bununla bitmemesi için daha fazlası gerekiyormuş. Bu daha fazlası da Klamm imiş. Hancının karısı, senin Klamm'dan ne istediğini bildiğini savunmadı; savunduğu şuydu yalnızca: Sen beni tanımadan önce de aynı ısrarla Klamm'a ulaşmaya çalışıyormuşsun. Fark, eskiden umutsuzluk içindeyken, şimdi gerçekten ve kısa zamanda, hatta üstünlükle Klamm'a sokulabilmen için benim güvenilir bir aracı olduğuma inanmanmış. Bugün sen bana 'Seni tanımadan önce gittiğim yol, yol değildi,' dediğinde –şöyle bir, derinliği olmayan bir nedenle– bilsen nasıl korktum. Bunlar hancının karısının kullandığı sözlerin aynısı belki, ama hancının karısı, senin beni tanıdıktan sonra amacını bilen biri olduğunu söylüyor. Bunun nedeni, benim şahsımda Klamm'ın metresini ele geçirdiğine ve böylece olabilecek en yüksek fiyata geri verilebilecek bir rehineyi elinde tuttuğuna inanmanmış. Senin tek gayretin Klamm'la bu fiyatın pazarlığını yapmakmış. Derdin ben değil, o fiyat olduğu için, söz konusu ben olduğumda her açıdan kolaylık göstermeye hazırmışsın, ancak fiyat konusunda dediğim dedikmişsin. Bu nedenle Beyler Hanı'ndaki işimi kaybetmem, ayrıca Zur Brücke Hanı'nı terk etmek ve yorucu hademelik işini yapmak zorunda kalmam umurunda değil senin. Şefkatli değilsin, evet, bana ayıracak vaktin bile yok, beni yardımcıların eline bırakıyorsun, kıskançlık nedir bilmiyorsun; senin için taşıdığım tek değer, Klamm'ın metresi olmuş olmam; vakit geldiğinde pek direnmeyeyim diye, cahilliğinle bana Klamm'ı unutturmamak için çabalayıp duruyorsun; beni senden koparacak tek kişi olarak gördüğün hancının karısına karşı mücadeleyi yine de elden bırakmıyorsun, Zur Brücke Hanı'nı benimle birlikte terk edebilmek için kadınla arandaki gerginliği en uç noktasına tırmandırıyorsun; karar yalnızca

bana kaldığı sürece her koşulda senin malın olduğumdan hiç kuşku duymuyorsun. Klamm'la görüşmeyi 'bu senin, bu da benim' diye, bir alışveriş olarak düşünüyorsun; kafandaki bedele ulaşman koşuluyla her şeyi yapmaya hazırsın; Klamm beni mi istedi, beni ona vereceksin; benimle kalmanı mı istedi, kalacaksın; beni atmanı mı istedi, atacaksın; ama sen rol yapmaya da hazırsın, işine geliyorsa, beni seviyor gibi yaparsın; Klamm'ın umursamazlığıyla, kendi değersizliğini öne çıkararak ve onun yerini aldığın gerçeğiyle onu utandırmaya çalışarak mücadele etmeyi denersin, ya da Klamm'la ilgili gerçekten yapmış olduğum aşk itiraflarını ona iletir ve tabii söz konusu ücreti ödemesi koşuluyla beni yeniden yanına alması için ricada bulunursun; hiçbir şey fayda etmezse, o zaman K. çifti adına düpedüz yalvarıp yakarırsın. Ama sonra –hancının karısı sözlerini böyle bitirmişti– her şeyde, varsayımlarında, umutlarında, Klamm'la ilgili düşüncelerinde ve onun benimle ilişkisinde yanıldığını anladığında, işte o zaman benim cehennemim başlayacak, çünkü asıl o zaman ona mecbur kalacağın tek malın olacağım; ama aynı zamanda bu malın değersiz olduğu ortaya çıkacak ve sen bu mala buna uygun olarak davranacaksın, çünkü bana karşı bir sahip duygularından başka duygu beslemiyorsun."

K., heyecanla, dudaklarını büzerek dinlemişti, üstünde oturduğu odunlar yuvarlanır gibi olunca az kalsın yere düşecekti; ama K. buna aldırmadı, nihayet ayağa kalkıp, kürsünün üzerine oturdu, Frieda'nın biraz çeker gibi yaptığı elini tutup, "Anlattıklarından hangisi senin, hangisi hancının karısının görüşü pek ayırt edemedim," dedi. "Hancının karısının görüşleriydi yalnızca," dedi Frieda, "hancının karısına saygı duyduğumdan ne anlatsa dinledim, ama görüşlerine bütünüyle itiraz etmem yaşamım boyunca ilk kez oluyor. Söylediği her şey bana çok acınası geldi, bizim ilişkimizin boyutunu anlamaktan çok uzaktı. Söylediklerinin tam tersi asıl doğrularmış gibi geldi bana. Senin şimdi her şeyin bitti-

ğini anlatan bakışlarla önümde diz çöktüğün ilk gecemizin kasvetli sabahını düşündüm. Gerçekten de her şey öyle gelişti ki, sana yardım etmek için ne kadar çabalarsam çabalayayım, sana hep ayak bağı oldum. Hancının karısı benim yüzümden senin düşmanın oldu, hem de senin hâlâ küçümsediğin güçlü bir düşman; beni koruyup kollamak zorunda olduğundan, işyerin için savaşman gerekti, muhtar karşısında güçsüz duruma düştün, öğretmene boyun eğdin, yardımcıların eline kaldın; en kötüsü de, benim yüzümden belki Klamm'a karşı suç işledin. Sürekli olarak Klamm'a ulaşmaya çalışman, onunla bir şekilde barışmanın şuursuz çabasıydı aslında. Ben de kendi kendime, hancının karısı kuşkusuz her şeyi benden çok daha iyi bildiği ve beni kendimi kötü bir şekilde suçlamaktan korumak için kulağıma bir şeyler fısıldıyor dedim. İyi niyetli, ama gereksiz bir çaba. Benim sana duyduğum sevgi her şeyi aşmama yardım ederdi, hatta seni de bu köyde olmasa bile başka bir yerde ilerilere taşırdı; sevgim, seni Barnabas ailesinden kurtararak gücünü kanıtlamıştı zaten." – "O sırada senin karşıt düşüncen buydu demek," dedi K., "o zamandan beri değişen ne oldu peki?" – "Bilmiyorum," dedi Frieda, K.'nın onun elini tutan eline bakarak, "belki de hiçbir şey değişmemiştir; sen bu kadar yakınımda olup, böylece sakin sakin sorunca hiçbir şeyin değişmediğine inanıyorum. Ama gerçekte..." –kız elini K.'dan çekti, karşısında dimdik oturdu ve yüzünü kapamadan ağlamaya başladı; gözyaşlarıyla ıslanan yüzünü K.'dan saklamayarak, kendine ağlamadığını, yani gizleyecek bir şeyi olmadığını; aksine K.'nın ihanetine ağladığını, K.'nın da onun bu görüntüsüne katlanma eziyetini hak ettiğini göstermek istiyordu sanki– "ama gerçekte senin çocukla konuşmanı duyduğumdan beri her şey değişti. Ne kadar da masum başlamıştın, handaki durumları, şunu ya da bunu sormuştun; bara gelmiş, uysal, açık yürekli ve çocuksu bir gayretle, benimle göz göze gelmeye çalıştığını sanmıştım. Eskisiyle hiçbir fark yoktu, hancının

karısı orada olsa da, seni dinlese ve görüşünde ısrar etmeyi hâlâ denese diye içimden geçirdim. Ama sonra ansızın –nasıl olduğunu bilmiyorum– çocukla ne niyetle konuştuğunu fark ettim. Anlayışlı sözcüklerle çocuğun kolay elde edilemeyen güvenini kazanıp, giderek daha iyi anladığım hedefine doğru rahatsız edilmeden yönelecektin. Bu hedef kadındı. Kadının iyiliği için yaptığın sözümona kaygı dolu konuşmalarından aslında yalnızca kendi işlerini düşündüğün açıkça anlaşılıyordu. Kadını henüz kazanmadan aldatıyordun. Sen konuşurken yalnızca geçmişimi değil, geleceğimi de duyar gibi oldum; sanki hancının karısı yanıma oturmuş da, bana her şeyi açıklıyormuş gibi oldum; ben de kadını var gücümle yanımdan uzaklaştırmaya çalışıyor, ama çabamın umutsuzluğunu açıkça görüyordum, artık aldatılan ben değil, –aldatılmıyordum bile artık– yabancı kadındı. Kendimi toparlayıp Hans'a ne olmak istediğini sorduğumda, senin gibi olmak istediğini duyup, yani artık tümüyle sana ait olduğunu anlayınca, istismar edilen bu iyi çocukla o sırada barda duran ben arasında büyük bir fark mı kalmıştı sanki?"

"Her şey," dedi K., suçlamalara alışıp kendini toparlayarak, "söylediğin her şey bir bakıma doğru, yalan değil, ama düşmanca. Sen kendi düşüncelerin olduklarını sansan da bunlar –avuntum da bu zaten– hancının karısının, düşmanının düşünceleri. Ama yine de ders çıkarılabilecek sözler, insan hancının karısından pek çok şey öğrenebilir. Bana lafını hiç sakınmamış olsa da bunları yüzüme söylemedi; anlaşılan benim için zor ve can alıcı bir anda kullanman umuduyla silahı sana emanet etti. Ben seni kullanıyorsam, o zaman o da seni benzer şekilde kullanıyor. Ama düşünsene Frieda: Her şey tıpkı hancının karısının söylediği gibi olsaydı eğer, yalnızca bir konuda, senin beni sevmemen durumunda çok ağır olurdu. O zaman, ancak o zaman seni hesap, kitap ve hileyle kazanmış, elde ettiğim bu varlıkla çıkar sağlamış olurdum. Vaktiyle Olga'yla kol kola senin karşına çıkmam

da bana acımanı sağlamak için planların dahilindeydi belki, ama hancının karısı bunun da benim borç haneme yazıldığını söylemeyi unutmuş yalnızca. Ama böyle bir berbat durum söz konusu değilse ve o sırada yırtıcı kurnaz bir hayvan seni zorla koparıp almamışsa, aksine benim sana yaklaştığım gibi sen de bana yaklaşmışsan, ikimiz de kendimizden geçerek birbirimizi bulmuşsak, söyle o zaman Frieda, nedir bu? İşimi senin işin gibi yapıyorum, demek bir fark yok, o zaman olsa olsa düşman bir kadın var. Bu her konuda, hatta Hans'la ilgili olarak da geçerli. Hans'la konuşmamı değerlendirirken duyarlılıkta çok ileriye gidiyorsun, çünkü Hans'la niyetlerimiz tam olarak örtüşmüyorsa bile, aramızda bir karşıtlık oluşturacak kadar ileri gitmiyor bu; kaldı ki uyuşmazlığımız Hans'ın gözünden kaçmadı, eğer kaçtığını sanıyorsan, bu uyanık küçük adamı çok küçümsüyorsun demektir; çocuğun gözünden her şey kaçmış olsa bile, umarım bunun kimseye zararı dokunmaz."

"Doğruyu bulmak öyle zor ki, K.," dedi Frieda iç geçirerek. "Sana karşı asla güvensizlik beslemedim, eğer hancının karısından bana böyle bir duygu geçmişse, bunu seve seve üzerimden atar, önünde diz çöküp senden özür dilerim, zaten kötü sözler sarf etsem de, baştan beri bunu yapıyorum. Ama benden çok şeyi gizliyor olman gerçeği değişmeyecek; gelip gidiyorsun, ama nereden nereye, bilmiyorum. Hans kapıyı çaldığında, sen Barnabas diye seslendin hatta. Bu nefret edilesi adı akıl erdiremediğim içtenlikle kullandığın gibi bir kere de benim adımı ansaydın keşke. Bana güvenmiyorsan, nasıl olur da ben de sana güvensizlik duymam? O zaman tamamen hancının karısının ellerine kalırım, sen de davranışınla onu haklı çıkarır gibisin. Her konuda değil, her konuda onu haklı çıkardığını savunmak istemiyorum, öyle ya, yardımcıları benim yüzümden kovmadın mı? Bana acı verseler de, her yaptığın ve her konuştuğun şeyde iyi bir öz bulabilmek için nasıl uğraştığımı bilemezsin." – "Her şeyden

önce Frieda," dedi K., "senden en ufak bir şey gizlediğim yok. Hancının karısı benden böylesine nefret edip, seni elimden çekip almak için böylesine uğraşırken, sen de ona nasıl boyun eğiyorsun Frieda, nasıl boyun eğiyorsun! Söylesene, senden gizlediğim neymiş? Klamm'a ulaşmak istediğimi biliyorsun, bana bu konuda yardımcı olamayacağını ve bu nedenle kendi başıma bunu gerçekleştirmek zorunda olduğumu da biliyorsun, ayrıca bunu şimdiye kadar başaramadığını da görüyorsun. Beni gerçek hayatta yeterince küçük düşüren boş girişimleri anlatarak, iki misli mi küçük düşeyim? Klamm'ın kızağının kapısında koca bir öğle sonrasını donarak geçirdiğimle mi övüneyim? Bunları artık düşünmek zorunda olmadığım sevinciyle sana koşuyorum, ama sen bunları tehditkâr bir şekilde önüme atıyorsun. Barnabas mı? Elbette bekliyorum onu. O Klamm'ın ulağı, bu göreve de onu ben getirmedim." – "Yine Barnabas," dedi Frieda sesini yükselterek, "onun iyi bir ulak olduğuna inanmıyorum." – "Haklı olabilirsin," dedi K., "ama bana gönderilen tek ulak o." – "Bu daha da kötü," dedi Frieda, "ondan daha fazla sakınman gerekir." – "Ne yazık ki şu ana kadar bunu gerektirecek bir şey yapmadı," dedi K. gülümseyerek. "Seyrek gelir, getirdikleri de önemsiz şeylerdir; ama Klamm'dan gelmesi getirdiklerinin değerini artırıyor." – "Bak işte," dedi Frieda, "artık hedefin Klamm bile değil, sanırım beni en çok huzursuz kılan da bu, benim üzerimden Klamm'a sokulmaya çalışman kötü bir şeydi, ama şimdi Klamm'dan vazgeçmiş gibi olman daha kötü, bu hancının karısının bile öngöremediği bir şey. Hancının karısına bakarsan, benim mutluluğum, benim kuşkulu ama yine de çok gerçek mutluluğum, senin Klamm'la ilgili umudunun boş olduğunu fark ettiğin gün sona ermiş. Ama sen o günü bile beklemiyorsun, ansızın küçük bir çocuk çıkageliyor ve sen soluyacağın hava için savaşırcasına, çocukla birlikte onun annesi için mücadeleye başlıyorsun." – "Hans'la yaptığım konuşmayı doğ-

ru değerlendirmişsin," dedi K., "gerçekten böyleydi. Peki ama bütün geçmiş yaşamın derinliklere öylesine gömüldü de (hancının karısı hariç tabii, o kendini aşağılara attırmaz), ilerlemek için –hele insan çok aşağılardan geliyorsa– nasıl savaşılması ve bir şekilde umut vaat eden her şeyden yararlanılması gerektiği aklından mı çıktı? Ve bu kadın şatodan biri; ilk gün yolu şaşırıp, Lasemann'lara gittiğimde söyledi bunu bana. Kadından tavsiye ya da yardım istemekten daha mantıklı ne var? Otelcinin karısı, insanı Klamm'dan uzak tutan her türlü engeli biliyorsa, o kadın da kendisi oradan inip geldiğine göre Klamm'a götüren yolu biliyordu muhtemelen." – "Klamm'a götüren yol mu?" diye sordu Frieda. "Klamm'a elbette, başka nereye olacak?" diye sordu K. sonra yerinden fırlayarak, "Gidip kahvaltıyı getirme vakti geldi de geçti bile," dedi. Frieda, K.'dan, ortamın gerektirdiğinden daha büyük bir ısrarla kalmasını istedi; sanki K.'nın kalmasıyla ona söylediği tüm yatıştırıcı şeyler onaylanmış olacaktı. K. ise öğretmeni anımsattı, her an kıyamet koparılarak açılabilecek olan kapıyı gösterdi, ama hemen geleceğine söz verdi, Frieda'nın sobayı yakmasına bile gerek yoktu, o gelip yapacaktı. Frieda sonunda sessizce kabullendi. K. dışarıda karda bata çıka yürürken –aslında yolun çoktan kürenip, açılması gerekiyor ama işler tuhaf bir şekilde ağır ilerliyordu– yardımcılardan birinin ölesiye yorulmuş bir halde parmaklıklara tutunduğunu gördü. Yalnızca biri buradaydı, diğeri neredeydi? K. hiç değilse adamlardan birinin dayanma gücünü kırabilmiş miydi? Geride kalan yardımcı işine elbette daha bir çaba gösteriyordu, bu, adamın K.'yı görünce canlanmasından, çılgınca kollarını uzatmaya ve sabırsızlıkla gözlerini devirmeye başlamasından anlaşılıyordu. "Adamın inatçılığının eşi benzeri yok," dedi K. kendi kendine, ama şunu da eklemeden edemedi: "Bu inatla parmaklıklarda donup kalacak." Ama K. yardımcıya görünürde yalnızca yumruğuyla gözdağı vererek adamın her türlü yaklaşımını

olanaksız kıldı, evet, hatta yardımcı biraz daha geri çekildi. O sırada Frieda, K. ile kararlaştırdıkları gibi, sobayı yakmadan odayı havalandırmak için camlardan birini açtı. Yardımcı hemen K.'yı bırakıp, karşı koyamadığı bir cazibeye kapılarak usulca pencereye doğru süzüldü. Frieda, yüzünde yardımcıya karşı bir dostluk, K.'ya karşı da yakaran bir çaresizlik ifadesiyle pencereden hafifçe el salladı; bu, selamlama niyetiyle mi, yoksa geri çevirme niyetiyle mi yapılmıştı, pek belli olmadı, ama yardımcıyı yaklaşmaktan alıkoymadı. Bunun üzerine Frieda pencerenin dış kanadını kapadı, ama eli pencere kolunda, başı yana eğik, gözleri iri iri açılmış bir halde ve yüzünde donuk bir gülümsemeyle pencerenin arkasında bekledi. Bu davranışıyla yardımcıyı ürkütmediğinin, aksine kendine doğru çektiğinin farkında mıydı? K. ise dönüp arkasına bakmadı artık; olabildiğince acele edip, bir an önce dönüp gelmek istiyordu.

On Dördüncü Bölüm

K. nihayet –akşamüzeri olmuş hava kararmıştı artık– bahçe yolunu açmış, karı yolun iki yanına yığmış, üstüne vura vura sertleştirmiş ve o günkü işini tamamlamıştı. Bahçe kapısında duruyordu, etraftaki genişlikte ondan başka kimseler yoktu. Yardımcıyı saatler önce başından savmış, uzunca bir yol boyunca da peşinden kovalamıştı; sonra yardımcı küçük bahçeler ve kulübeler arasında bir yere gizlenmiş, hiçbir şekilde bulunamamıştı ve o zamandan beri de ortada yoktu. Frieda evdeydi, ya çamaşır ya da hâlâ Gisa'nın kedisini yıkıyordu; Gisa'nın bu işi Frieda'ya vermesi, ona büyük bir güven beslediğinin işaretiydi, ancak iş tiksindirici ve uygunsuzdu; görevlerinde meydana gelen çeşitli savsaklıklar yüzünden Gisa'yı kazanabilmek adına her fırsatı değerlendirmeleri onlar için çok gerekli olmasa, K. bu işin üstlenilmesini kabullenmezdi kuşkusuz. K.'nın çocuk küvetini tavan arasından alıp getirmesini, suyun ısıtılmasını ve kedinin özenle kaldırılıp, küvete konmasını Gisa keyifle izlemişti. Sonrasında kediyi tamamen Frieda'ya bırakmıştı, çünkü K.'nın ilk akşamdan tanıştığı Schwarzer gelmiş, K.'yı temelinin o gece atıldığı çekingenlik ve bir hademeye layık görülen aşırı bir küçümsemeyle karışık selamlamış, ardından Gisa'yla birlikte diğer sınıfa geçmişlerdi. İkisi şimdi hâlâ oradaydılar. Zur Brücke Hanı'nda anlatıldığına göre, bir

kâhya oğlu olan Schwarzer, Gisa'ya olan sevgisinden dolayı uzun zamandır köyde yaşıyordu, ilişkileri sayesinde köy idaresi tarafından yardımcı öğretmenliğe atanmayı başarmıştı, ancak bu görevi genelde Gisa'nın neredeyse hiçbir dersini kaçırmayıp, ya çocukların arasında okul sıralarında ya da –ki bunu daha çok tercih ediyordu– kürsüde Gisa'nın ayaklarının dibinde oturarak yerine getiriyordu. Bundan kimse rahatsız değildi artık, çocuklar buna çoktan alışmışlardı; Schwarzer'in çocuklara ne yakınlık ne de anlayış göstermesi, onlarla pek konuşmaması bu alışma sürecini kolaylaştırmıştı; Schwarzer yalnızca Gisa'nın spor dersini üstlenmişti, ayrıca Gisa'nın yakınında olmak, onun soluduğu havayı solumak, Gisa'nın sıcaklığında yaşamak onu memnun ediyordu. Schwarzer'in en büyük keyfi, Gisa'nın yanında oturup, öğrenci defterlerindeki hataları düzeltmekti. Bugün bu işi yapıyorlardı; Schwarzer yanında bir kucak defter getirmişti, öğretmen onlara kendininkileri de veriyordu, hava aydınlık olduğu sürece K. onları pencerenin önündeki küçük masada baş başa vermiş, kımıldamadan çalışırlarken görmüştü; orada şimdi yalnızca iki mumun titrek ışığı görülebiliyordu. Bu ikiliyi bağlayan şey ciddi, sessiz bir sevgiydi; Gisa gerçi mızmız mizacıyla arada sırada çıldırıp, bütün sınırları aşsa da, dizginler yine de onun elindeydi ve başka bir zamanda başkaları benzeri şeyleri yapacak olsa buna asla katlanamazdı; böylece hareketli biri olan Schwarzer de onun yavaş yürüme, yavaş konuşma, bolca susma isteklerine boyun eğiyordu; ancak bütün bunların karşılığında –bu açıkça görülebiliyordu– Gisa'nın sade ve sakin varlığıyla fazlasıyla ödüllendiriliyordu. Oysa Gisa onu sevmiyordu bile; en azından yuvarlak, gri, hiçbir şekilde yanıp sönmeyen, daha çok gözbebekleri içinde döner gibi gözüken gözlerinde bu tür sorulara yanıt bulunamazdı; ama Schwarzer'e itirazsız katlandığı açıkça görülüyordu, ancak bir kâhya oğlu tarafından seviliyor olmanın şerefinin değerini hiç bilmediği

belliydi; Schwarzer onu bakışlarıyla izlesin ya da izlemesin, tombul ve hantal bedeniyle sükûnetini bozmadan salınıp duruyordu. Buna karşı Schwarzer köyde kalarak Gisa için sürekli özveride bulunuyordu. Babasının onu aldırmak için sık sık gönderdiği ulakları, sanki adamlar kısa bir an için onda çağrıştırdıkları şato ve evlatlık anılarıyla mutluluğuna ağır ve onulmaz bir darbe indirmişler gibi, büyük bir öfkeyle başından savıyordu Schwarzer. Aslında yine de bolca boş zamanı vardı, çünkü Gisa genelde kendini ona ders saatlerinde ve defterleri kontrol ederken gösteriyordu yalnızca, ama kız bunu çıkarcılığından değil, rahatını ve buna bağlı olarak da yalnızlığı her şeyden çok sevdiği için yapıyordu ve evde – hareket edemediği için ona rahatsızlık veremeyen– kedisini yanına alıp özgürce kanepeye uzandığı zamanlar herhalde en mutlu anlarıydı. Schwarzer böylece günün büyük bir bölümünü işsiz güçsüz aylak aylak geçiriyordu; ama bundan da memnundu, çünkü böylece Gisa'nın oturduğu Löwengasse Sokağı'na gitme fırsatı buluyor –bu fırsatı da çoğu zaman değerlendiriyordu–, kızın çatı katındaki küçük odasına çıkıyor, sürekli kilitli olan kapısına kulak veriyor, istisnasız her zaman odadaki mutlak ve akıl ermez sessizliği saptadıktan sonra aceleyle tekrar aşağıya iniyordu. Ne olursa olsun, bu yaşam biçiminin sonuçları –ama Gisa'nın yanındayken asla–, elbette şimdiki görevine hiçbir şekilde uygun olmayan, anlık uyanan, gülünç resmi büyüklenme nöbetlerinde kendini gösteriyordu bazen; K.'nın da tanık olduğu gibi, bu nöbetler çoğunlukla pek iyi sonuçlanmıyordu.

Tek şaşırtıcı olan, en azından Zur Brücke Hanı'nda, konuşulanlar her ne kadar saygı içermekten çok gülünç şeyler olsa da, Schwarzer'den belli bir saygıyla söz edilmesiydi ve bu saygıya Gisa da dahil ediliyordu. Ancak yine de, Schwarzer'in yardımcı öğretmen olarak kendini K.'dan alabildiğine üstün sanması doğru değildi, böyle bir üstünlük de yoktu. Öğretmenler için, hele Schwarzer türünden bir öğretmen için

bir hademe önemli kişiydi, onu aşağılamak cezasız kalamazdı ve bu aşağılama konum çıkarları gereği kaçınılmazsa, hiç değilse uygun bir karşılıkla çekilir kılınmalıydı. K. bunu ilk fırsatta düşünecekti, hem Schwarzer daha ilk akşamdan beri onun karşısında borçluydu, izleyen günlerin Schwarzer'in kabul edilmiş olmasını haklı çıkarması bu borcu azaltmamıştı. Çünkü unutulmamalıydı ki, K.'nın karşılanma şekli, ondan sonra olanlara yön vermişti. K. köyün tamamen yabancısıyken, tanıdığı kimsesi, kaçacak bir yeri yokken, uzun yoldan bitkin düşmüş, çaresiz bir şekilde oradaki saman şilteye uzanmışken ve makamların her türlü girişimine açık durumdayken, Schwarzer yüzünden makamların bütün dikkati tuhaf bir şekilde ona yönelmişti. Yalnızca bir gece sonra olsa, her şey bambaşka, sakin ve gizli kapaklı seyredebilirdi; hiç değilse ondan kimsenin haberi olmaz, kimse kuşkulanmaz, en azından ona gezgin gözüyle bakıp, bir gün evlerinde konuk etmekten kimse kaçınmazdı; ne kadar yararlı ve güvenilir biri olduğunu görürler, bu durum komşular arasında ağızdan ağza yayılırdı, muhtemelen kısa zamanda bir yere uşak olarak yerleşebilirdi. Bu elbette resmi makamların gözünden kaçmazdı. Ama gecenin bir yarısı onun yüzünden merkez kalemdeki memurun ya da telefona her kim çıktıysa onun, uykusundan sarsılarak uyandırılması, göstermelik bir alçakgönüllülükle, ama aslında saygısız bir dayatmayla hemen bir karara varılmasının istenmesi, üstelik bunun şatoda muhtemelen hiç sevilmeyen Schwarzer aracılığıyla yapılması yerine, evet bütün bunların yerine K.'nın ertesi gün çalışma saatleri içinde olması gerektiği gibi muhtarın kapısını çalıp da, yabancı bir gezgin olduğunu ve köy sakinlerinden birinin yanında yatacak yerinin bulunduğunu ve muhtemelen ertesi gün yoluna devam edeceğini söylemesi, ama beklenmedik bir durum olup da burada iş bulursa –kesinlikle yalnızca birkaç günlüğüne– burada kalmak istediğini söylemesi çok daha başka olurdu. Böyle ya da benzeri bir

şekilde gelişseydi, işler Schwarzer olmadan halledilirdi. O zaman resmi makamlar bu konuyla ilgilenmeyi sürdürürdü; ama bu sakince, resmi yollardan, resmi makamlarca nefret edilen muhatap tarafın sabırsızlığı işin içine girmeden gerçekleşirdi. Şimdi K.'nın bütün bunlarda suçu yoktu, suçlu olan Schwarzer'di; ancak Schwarzer bir kâhyanın oğluydu ve dışarıdan bakıldığında kusursuz davranmıştı, demek ki tek hesap sorulabilecek kişi K.'ydı. Bütün bunların o gülünç nedeni neydi peki? Belki de Gisa'nın, Schwarzer'in uykusunu kaçırtıp, gece boyunca dolanmasına yol açan o günkü sevimsiz bir kaprisiydi ve Schwarzer sıkıntısının acısını K.'dan çıkarmıştı? Ama diğer açıdan bakıldığında, Schwarzer'in bu davranışına K.'nın çok şey borçlu olduğu da söylenebilirdi. K.'nın tek başına asla erişemeyeceği, erişme cesareti gösteremeyeceği, ayrıca makamların da kendi açılarından asla itiraf etmeyecekleri şey bu sayede gerçek olmuştu; K. baştan beri gizlenip saklanmadan –tabii onlar izin verdiği kadarıyla– açık açık resmi makamların önüne çıkmıştı. Ama bu kötü bir armağandı; gerçi K.'yı birçok yalan ve gizli saklıya başvurmaktan korumuştu, ama onu neredeyse savunmasız kılmış, özellikle de giriştiği savaşta zarara uğratmıştı; K. resmi makamlarla arasındaki farkın korkunç boyutta olduğunu, yatkın olduğu bütün yalan ve entrikaların bu farkı lehinde azaltamayacağını kendi kendine söylemek zorunda kalmasaydı, çaresizliğe kapılabilirdi. Ne var ki bu K.'nın kendini avuttuğu bir düşünceydi yalnızca; Schwarzer yine de ona karşı suçlu durumdaydı, vaktiyle K.'ya zarar vermişti, ama bundan sonra yardım edebilirdi. K.'nın bundan sonra da en küçük konularda, en baştaki önkoşullarda bile yardıma ihtiyacı olabilirdi; örneğin Barnabas ondan yardımını esirgeyeceğe benziyordu.

K., Barnabas'ın evine gidip, haber gelip gelmediğini sormaktan Frieda'dan dolayı bütün bir gün çekinmişti; Barnabas'ı Frieda'nın önünde karşılamak zorunda kalmamak

için dışarıda çalışmış, işini bitirdikten sonra da Barnabas'ı beklemek için orada kalmıştı, ancak Barnabas gelmemişti. Bu durumda kız kardeşlerine gitmekten başka seçeneği kalmamıştı; çok kısa bir an gidip, kapı eşiğinden soracak ve hemen dönecekti. K. küreği kara saplayıp, koşmaya başladı. Soluk soluğa Barnabas'ın evine vardı, kapıyı kısaca tıklattıktan sonra sertçe açtı, odada kim var kim yok aldırmadan, "Barnabas gelmedi mi hâlâ?" diye sordu. Olga'nın içeride olmadığını, iki ihtiyarın yine en dipteki masada uyuklayarak oturduklarını, kapı önünde neler olduğunu pek anlayamayıp, yüzlerini o yöne doğru henüz ağır ağır çevirdiklerini ancak o zaman fark edebildi K. Son olarak da sobanın yanındaki bankta battaniyelerin altına uzanmış, onun gelişiyle birlikte korkuya kapılıp yerinden sıçrayan ve kendine gelebilmek için elini alnına götüren Amalia'yı fark etti. Olga orada olsaydı hemen yanıt verir, K. da hemen çekip gidebilirdi; bu durumda Amalia'ya doğru hiç değilse birkaç adım ilerlemek, kızın sessizce sıktığı elini ona uzatmak, ürkmüş olan annesiyle babasının bir yere gitmemelerini söylemesi için kıza ricada bulunmak zorunda kaldı; kız da bunu birkaç sözcükle yaptı. K., Olga'nın avluda odun kestiğini öğrendi; Amalia yorulmuştu –nedenini açıklamamıştı–, az önce uzanmak zorunda kalmıştı; Barnabas henüz gelmemişti, ama mutlaka birazdan gelirdi, çünkü asla şatoda gecelemezdi. K. bu bilgi için teşekkür etti, artık gidebilirdi, ancak Amalia, Olga'yı neden beklemediğini sordu. Ama K.'nın ne yazık ki vakti yoktu. Amalia sonra K.'ya bugün Olga'yla konuşup konuşmadığını sordu. K. şaşkınlıkla konuşmadıklarını söyleyip, Olga'nın ona özel bir haber mi vereceğini sordu. Amalia biraz kızarak dudaklarını büktü, K.'ya bakıp, sessizce başını salladı, bu açıkça bir uğurlamaydı ve yeniden yerine uzandı. Kız yattığı yerden, K.'ya hâlâ orada olduğuna şaşar gibi bakıyordu. Bakışları her zamanki gibi soğuk, duru ve sabitti, izlediği nesneye çevrilmemişti; aksine –ki bu rahatsız

ediciydi– kuşkusuz, belli belirsiz o nesneden kaymıştı; buna yol açan şey zayıflık, sıkılganlık, riyakârlık değil, aksine arkası kesilmeyen, her türlü duygunun ötesine geçen yalnız kalma ihtiyacıydı; belki kendi de bunun bu şekilde bilincine varıyordu. K., bu bakışların henüz ilk akşamdan aklını meşgul etmiş olduğunu anımsar gibi oldu; evet, bu ailenin onda ilk görüşte uyandırdığı çirkin izlenim muhtemelen bu bakışa dayanıyordu; bakışın kendisi belki çirkin değildi, aksine kibirli ve kendi içedönüklüğü içinde samimiydi. "Hep böyle hüzünlüsün Amalia," dedi K., "canını sıkan bir şey mi var? Söyleyemez misin? Senin gibi bir taşralı kız hiç görmedim. Bugün, henüz şimdi dikkatimi çekti aslında bu. Bu köyden misin? Burada mı doğdun?" Amalia, K. sanki yalnızca son soruyu sormuş gibi yanıt vererek, "Evet," dedi ve devam etti: "Yani Olga'yı bekleyeceksin, öyle mi?" – "Neden sürekli bunu sorduğunu anlamadım," dedi K., "daha fazla kalamam, çünkü evde nişanlım bekliyor."

Amalia dirseklerine yaslandı, nişanlıdan haberi yoktu. K. nişanlısının adını söyledi. Amalia böyle birini tanımıyordu. Olga'nın nişandan haberi olup olmadığını sordu kız. K., olduğunu düşünüyordu, Olga onu Frieda'yla görmüştü çünkü, hem köyde böylesi haberler çabuk yayılırdı. Ancak Amalia, Olga'nın bunu bilmediğinde ısrar etti ve duyunca çok mutsuz olacaktı, çünkü K.'yı galiba seviyordu. Olga bundan açıkça söz etmemişti, çünkü çok çekingendi, ama malum aşk istemeden de olsa kendini ele verirdi. K., Amalia'nın yanıldığından emindi. Amalia gülümsedi ve bu gülümseme hüzünlü olsa da, kederle gerilen yüzü aydınlattı, suskunluğu çözdü, yabancılığı aşina kıldı; bu gülümseme bir sırrın açığa vurulmasıydı, artık bütünüyle olmasa da kısmen geri alınabilecek, o zamana kadar özenle korunmuş bir tasarrufun açığa vurulmasıydı. Amalia kesinlikle yanılmadığını söyledi, üstelik daha fazlasını biliyordu, K.'nın da Olga'ya ilgisi olduğunu biliyordu ve K.'nın Barnabas'a getirdiği kimi

haberleri bahane ettiğini, asıl geliş nedeninin Olga olduğunu da bildiğini söyledi. Ama şimdi Amalia bunları bildiğine göre, K. kendini sıkmadan sık sık gelebilirdi artık. Ona yalnızca bunu söylemek istemişti. K. başını iki yana sallayarak, nişanlı olduğunu anımsattı. Bu nişan işi Amalia'nın kafasını pek yormuyordu anlaşılan; kız için önemli olan, tek başına karşısında duran K.'nın doğrudan edineceği izlenim belirleyiciydi; hani K. köye geleli henüz birkaç gün olmuştu, o kızla ne zaman tanıştıklarını sordu yalnızca. K., Beyler Hanı'ndaki geceyi anlattı, bunun üzerine Amalia, onu Beyler Hanı'na götürmelerine o zaman çok karşı çıktığını söyledi kısaca. Bunun tanığı olarak, o sırada kucağında odunlarla içeri girmekte olan Olga'yı gösterdi; Olga soğuk havadan zindeleşmiş, yüzüne renk gelmişti, canlanıp güçlenmişti, odada her zamanki kasvetli duruşunun aksine, çalışmak başkalaştırmıştı onu. Odunları yere attı, rahat bir edayla K.'yı selamladı ve hemen Frieda'yı sordu. K., Amalia'ya bakış atarak onunla iletişime geçti, ancak kız yanıldığını kabul etmiyor gibiydi. K. bundan biraz etkilenerek, diğer zamanlara göre Frieda'dan daha ayrıntılı söz etti, onun hangi ağır koşullarda okulda bir tür ev çekip çevirme işi yaptığını anlattı ve aceleyle konuşurken –çünkü hemen eve dönmek istiyordu– kendini öyle kaptırdı ki, bir veda havası içinde kız kardeşleri evine davet etti, ziyaretine gelmelerini söyledi. Amalia'nın ona bir söz daha söyletmeden bu daveti hemen kabul etmesiyle K. irkilip durakladı; şimdi Olga da kardeşine katılmalıydı ve yaptı da. K. ise, sürekli acilen vedalaşıp gitmesi gerektiği düşüncesinin baskısı altında ve Amalia'nın bakışlarından huzursuz, daveti tamamen düşüncesizce ve kişisel duygularına kapılarak yaptığını, gelgelelim Frieda ve Barnabas ailesi arasında onun şahsen akıl erdiremediği büyük bir düşmanlık bulunması nedeniyle bu davetin geçerliliğini ne yazık ki koruyamayacağını sözlerini süslemeden itiraf etmekten çekinmedi. "Düşmanlık değil bu," dedi

Amalia banktan doğrulup, battaniyeyi arkasına atarak, "o kadar büyük bir şey değil, yalnızca genel kanının tekrarlanıp durması bu. O halde git, nişanlının yanına git, nasıl acele ettiğini görüyorum. Geliriz diye de korkma, ben yalnızca şaka olsun, seni kızdırayım diye geliriz dedim. Ama sen bize sık sık gelebilirsin, sanırım buna bir engel yok, Barnabas'lardan alacağın haberleri bahane edebilirsin. Barnabas'ın, şatodan sana haber getirse bile, bunu sana ulaştırmak için bir daha okula kadar gitmeyeceğini söyleyerek işini kolaylaştırayım. Zavallı çocuk bu kadar koşturup duramaz, görevini yaparken kendini tüketiyor zaten, haberi almak için kendin gelmen gerekiyor." K., Amalia'nın bunca sözü bir arada söylediğini hiç duymamıştı, hem söyledikleri kulağa diğer zamanlardan farklı geliyordu, sözlerinde bir tür yücelik vardı, bunu yalnızca K. değil, kız kardeşine alışkın olan Olga da duyumsamıştı besbelli. Olga biraz uzakta duruyordu, elleri kucağında, yine her zamanki gibi bacaklarını aralayıp, bedenini hafifçe eğmiş ve gözlerini Amalia'ya dikmişti; Amalia'nın K.'dan başka yere baktığı yoktu. "Bir yanılgı bu," dedi K., "Barnabas'ı ciddi olarak beklediğime inanmıyorsan, çok yanılıyorsun; resmi makamlarla aramdaki işleri bir an önce düzene sokmak en büyük, hatta tek arzumdur. Barnabas da bana bu yolda yardım edecek, ona büyük umutlar bağladım. Gerçi beni bir keresinde büyük bir düş kırıklığına uğrattı, ama bu ondan çok benim suçumdu, ilk saatlerin telaşında olmuştu; ben o sırada kısa bir akşam gezintisiyle her şeye ulaşabileceğimi sanıyordum, ama sonrasında imkânsızın imkânsız olduğu ortaya çıkınca ona kinlendim. Aileniz ve sizlerle ilgili yargımda bile bunun etkisinde kaldım. Bu geçti artık, sizi şimdi daha iyi anladığıma inanıyorum, hatta siz," –K. doğru sözcüğü arıyordu, bunu hemen bulamayınca rastgele bir tanesiyle yetindi– "sizler şimdiye kadar tanıdığım kadarıyla buradaki köylülerin hepsinden daha iyi huylu insanlarsınız sanırım. Ama Amalia, şimdi sen ağabeyinin

görevini değil belki ama onun benim için taşıdığı önemi küçülterek beni şaşırtıyorsun. Belki Barnabas'ın işleri konusunda bilgi sahibi değilsin, o zaman sorun yok, o zaman bu işi kurcalamadan bırakırım, ama bilgi sahibiysen –ki bana öyle geliyor– o zaman kötü, çünkü bu ağabeyinin beni aldattığı anlamına gelir." – "Sakin ol," dedi Amalia, "bilgi sahibi değilim, ayrıca hiçbir şey beni bu konuda bilgi edinmeye razı edemez; hiçbir şey, sana saygım bile –ki bu uğurda çok şey yaparım– beni buna razı edemez, çünkü bizler söylediğin gibi iyi huylu insanlarız. Ama ağabeyimin işleri onu ilgilendirir, onun işleriyle ilgili tesadüfen iradem dışı orada burada duyduklarımdan başka bir şey bilmem. Buna karşın Olga sana her türlü bilgiyi verebilir, çünkü ağabeyimin sırdaşıdır." Ve Amalia uzaklaştı; önce anne babasının yanına gidip onlarla fısıldaştı, sonra mutfağa geçti; K.'yla vedalaşmadan oradan ayrılmıştı, sanki K.'nın orada daha uzun süre kalacağını, vedalaşmaya gerek olmadığını bilir gibiydi.

On Beşinci Bölüm

K. hafif şaşkın bir ifadeyle kalakalmıştı; Olga bu haline gülüp onu sobanın yanındaki banka doğru çekti, K. ile burada baş başa oturabildiği için mutlu olmuşa benziyordu; ancak huzurlu, kıskançlıkla kesinlikle gölgelenmemiş bir mutluluktu bu. Özellikle de bu kıskançlıktan ve bundan dolayı her türlü katılıktan uzak olmak K.'ya iyi gelmişti; bu mavi, kışkırtmayan, hükmetmeyen, aksine ürkekçe dinlenen, ürkekçe direnen gözlere bakmaktan zevk duyuyordu. Frieda'nın ve hancının karısının uyarıları onu burada olup biten her şeye karşı daha duyarlı değil, ama daha dikkatli ve uyanık duruma getirmişti sanki. Neden özellikle Amalia'yı iyi huylu bulduğuna şaşıran Olga'yla birlikte güldü K.; Amalia'nın pek çok özelliği varmış, ama iyi huylu değilmiş aslında. K. bunun üzerine övgüyle Olga'yı hedeflediğini söyledi, ama Amalia öylesine baskıcıydı ki, yanında konuşulan her şeyi sahiplenmekle kalmıyordu, her şeyin gönüllü olarak kendisiyle paylaşılmasını istiyordu. "Bu doğru," dedi Olga, daha bir ciddileşerek, "hem sandığından da doğru. Amalia benden, hatta Barnabas'tan da küçük, ama aile içinde iyi olsun, kötü olsun kararları o verir, ama hem iyi hem kötü konularda yükü kuşkusuz hepimizden çok o taşır." K. bunu abartılı buldu, örneğin ağabeyinin işlerine karışmadığını, Olga'nın ise bu

konuda her şeyi bildiğini Amalia az önce söylememiş miydi? "Bilmem ki nasıl anlatsam," dedi Olga, "Amalia ne Barnabas'la ne de benimle ilgilenir, aslında annemizle babamızdan başka kimseyle ilgilenmez, onlara gece gündüz bakar, az önce yine ne istediklerini sordu ve onlara yemek pişirmek üzere mutfağa girdi, onların hatırı için zorla kalktı, çünkü öğlenden beri hastaydı ve burada bankta yatıyordu. Bizimle ilgilenmese bile, sanki en büyüğümüzmüş gibi biz ona bağımlıyız, bize kendi işlerimizle ilgili akıl verse, dediğini mutlaka yapardık, ama o vermez, biz yabancısıyız sanki. Sen insanlar konusunda çok deneyimlisindir, yabancı yerlerden geliyorsun, Amalia sence de çok akıllı biri değil mi?" – "Bence çok mutsuz biri," dedi K., "örneğin Barnabas'ın Amalia'nın hoş görmediği, hatta belki de küçümsediği ulaklık işinde çalışması, sizin Amalia'ya duyduğunuz saygıyla nasıl bağdaşıyor ki?" – "Barnabas yapabileceği başka bir iş bilseydi, onu hiç tatmin etmeyen ulaklığı hemen bırakırdı." – "Kunduracılıktan yetişmemiş miydi o?" diye sordu K. "Elbette," dedi Olga, "zaten yanı sıra Brunswick için çalışıyor, istese hem gece gündüz işi hem de bolca kazancı olurdu." – "İyi ya işte," dedi K., "ulaklık yerine koyabileceği başka bir işi de var." – "Ulaklık yerine mi?" diye şaşkınlıkla sordu Olga. "Bu işi para kazanmak için mi kabul etti sanıyorsun?" – "Olabilir," dedi K., "ama işin onu tatmin etmediğini sen söylemiştin." – "Evet, tatmin etmiyor, ancak başka nedenlerden," dedi Olga, "ama şato hizmeti işte, ne de olsa bir tür şato hizmeti, en azından böyle olduğuna inanmak gerek." – "Nasıl yani," diye sordu K., "bundan bile mi kuşkulusunuz?" – "Şey," dedi Olga, "aslında hayır; Barnabas kalemlere gidiyor, odacılarla kendi düzeyinde kişilermiş gibi görüşüyor, uzaktan bazı memurları görüyor, nispeten önemli mektuplar, hatta sözlü haberler de kendisine güvenilip veriliyor, bunlar az buz değil, genç yaşta başardıklarıyla hepimiz gururlanabi-

liriz." K. başını salladı, şimdi eve dönmeyi düşünmüyordu. "Kendine ait hizmetli üniforması da var mı?" diye sordu. "Ceketi mi kastediyorsun?" dedi Olga. "Hayır, ona o ceketi Amalia dikmişti, o zamanlar henüz ulak değildi. Ama sen kanayan yaraya yaklaşmaya başladın. Şatoda bulunmayan bir üniforma değil de, Barnabas'a çoktan daire tarafından bir takım elbise verilmeliydi, verileceği vaat de edilmişti, ama şatoda işler bu konuda çok yavaş ilerler ve kötü olan, bu yavaşlığın ne anlama geldiği asla bilinmez; meselenin resmi açıdan yola girdiği anlamına da gelebilir; ama bu yola girmeye henüz hiç başlamadığı, yani Barnabas'ı örneğin önce sınamak istedikleri anlamına da gelebilir; son olarak da resmi yolun tamamlandığı, yapılan vaadin herhangi bir nedenden geri çekildiği ve Barnabas'ın o elbiseyi hiçbir zaman alamayacağı anlamına da gelebilir. Bu konuda daha etraflı bilgi alınamaz, alınsa da bu çok zaman sonra olur. Burada bir söz vardır, belki duymuşsundur: Resmi kararlar genç kızlar gibi ürkek olurlar." – "Bu iyi bir gözlem," dedi K., konuyu Olga'dan daha ciddiye alarak, "iyi bir gözlem, kararların kızlarla başka ortak özellikleri de vardır herhalde." – "Belki," dedi Olga. "Ama senin bunu ne amaçla söylediğini elbette bilmiyorum. Belki bunu övgü anlamında söylüyorsun. Ama resmi kıyafet meselesi Barnabas'ın sıkıntılarından biri işte ve biz sıkıntılarımızı paylaştığımıza göre, benim de sıkıntım. Ona neden resmi kıyafet verilmediğini kendimize boş yere sorup duruyoruz. Ama bu işler o kadar kolay değil. Örneğin memurların kesinlikle resmi kıyafetleri yok sanırım; bildiğimiz ve Barnabas'ın anlattığı kadarıyla memurlar gündelik, ama şık kıyafetlerle dolaşıyorlar. Ayrıca Klamm'ı da gördün. Eh, Barnabas memur, en alt kademeden memur bile değil elbette ve olmak istiyormuş gibi bir havaya girdiği de yok. Ama Barnabas'ın anlattığına göre, burada köyde tabii ki kesinlikle göremediğimiz daha yüksek dere-

celi hizmetlilerin de resmi kıyafetleri yokmuş; insan bunun belli bir teselli olabileceğini düşünebilir önce, ama yanıltıcıdır bu, çünkü Barnabas yüksek dereceli bir hizmetli mi? Hayır, öyle gibi görünse de değil, böyle olduğu söylenemez, Barnabas yüksek dereceli hizmetli değil, zaten köye gelmesi, dahası burada oturuyor olması tersini kanıtlıyor; yüksek dereceli hizmetliler memurlara göre daha çekingendirler, belki de haklıdırlar, onlar belki de kimi memurdan daha yüksek bir konumdadırlar, bazı işaretler bunu gösteriyor; daha az çalışırlar ve Barnabas'ın dediğine göre, bu seçkin, iriyarı, güçlü adamların koridorda yürüdüklerini görmek muhteşem bir manzaraymış; Barnabas onlara sokulup durur hep. Kısacası, Barnabas'ın yüksek dereceli hizmetli olması söz konusu bile değil. Dolayısıyla hademelerin alt kademelisi olabilir, ama onların da resmi kıyafetleri var, hiç değilse köye indiklerinde böyledir, ama tam anlamıyla üniforma değildir bu, çoğunlukla farklı farklıdırlar, ama yine de şato hizmetlileri kıyafetlerinden tanınırlar, sen de bu insanları zaten Beyler Hanı'nda gördün. Bu kıyafetlerin en belirgin özelliği, vücuda sımsıkı oturmalarıdır; bir köylü ya da bir zanaatkârın böyle kıyafetler işlerine yaramaz. Yani Barnabas'ın böyle bir kıyafeti yok, bu yalnızca utanç verici ya da alçaltıcı değildir, buna katlanılabilir ama özellikle kasvetli anlarda –ki bazen, hiç de seyrektir diyemeyeceğim, Barnabas'la ikimizin böyle zamanlarımız olur–, her şeyden kuşkulanmamıza yol açar. Barnabas'ın yaptığı şey gerçekten şato hizmeti midir, diye kendimize sorarız o zaman; tabii, kalemlere girip çıkmaktadır Barnabas, ama kalemler asıl şato mu? Öyle olsa bile, kalemler şatoya aitse, bunlar Barnabas'ın girip çıkmasına izin verilen kalemler mi? Barnabas kalemlere giriyor, ancak buralar diğer bütün kalemlerin bir bölümüdür yalnızca, sonra bariyerler gelir, onların ardında başka kalemler vardır. Barnabas'a ilerlemesi doğrudan yasaklanmaz, ama

amirlerini bulmuşsa, onlar da işini yapıp onu geri göndermişlerse, nasıl ilerleyebilir Barnabas? Ayrıca insan orada sürekli gözetleniyormuş, hiç değilse böyle olduğuna inanılıyor. Barnabas ilerleyecek olsa bile, orada resmi bir işi bulunmadığına ve ona davetsiz misafir gözüyle bakılacağına göre, bunun ne yararı olabilir? Bu bariyerleri belirli bir sınır olarak gözünün önüne getirmemelisin, bu konuda Barnabas da beni sürekli uyarır. Barnabas'ın girip çıktığı kalemlerde de bariyerler vardır, yani onun geçtiği bariyerler de vardır ve bu bariyerler henüz aşılmadıklarından farklı görünmezler; bu nedenle son bariyerlerin ardında Barnabas'ın daha önce girmiş olduğu kalemlerden başkalarının da bulunduğu önceden kestirilemez. İşte yalnızca o kasvetli saatlerde böyle olduğuna inanır insan. Sonra kuşkular devam eder, savunmasız kalınır. Barnabas memurlarla konuşur, Barnabas'a ulaştıracağı haberler verilir. Ama bunlar ne memurları, ne haberleridir? Barnabas'ın söylediğine göre şimdi Klamın'ın hizmetine verilmiş ve talimatları bizzat ondan alıyormuş. Evet, bu çok şey aslında, yüksek dereceli hizmetliler bile bu kadarına erişemezler, hatta neredeyse çok fazla ve ürkütücü olan da bu zaten. Doğrudan Klamın'ın hizmetine verilmiş olmayı ve onunla yüz yüze konuşmayı düşünsene! Ama böyle değil mi? Evet, bu böyle, o halde orada Klamın olarak tanımlanan memurun gerçekten Klamın olduğundan Barnabas neden kuşku duyuyor?" – "Olga," dedi K., "şaka yapıyorsun herhalde, Klamın'ın dış görünüşü üzerine nasıl kuşkuya kapılabilir ki insan? Ben bile gördüm onu." – "Elbette şaka değil," dedi Olga, "söylediklerim şaka değil, en ciddi kaygılarım. Ama sana bunları kendi yüreğimi ferahlatmak, seninkini de daraltmak için anlatmıyorum; aksine Barnabas'ı sorduğun, Amalia da beni bunları anlatmakla görevlendirdiği için ve de ayrıntıları öğrenmenin senin işine yarayacağına inandığımdan yapıyorum. Hem Barnabas'tan dolayı da

yapıyorum ki ona büyük umutlar bağlayıp, onun yüzünden düş kırıklığına uğrama ve Barnabas seni düş kırıklığına uğrattığı için acı çekmesin. O çok duyarlıdır, örneğin sen dün akşam ondan memnun kalmadın diye bu gece hiç uyumadı. Sen, Barnabas gibi bir ulağının olmasının senin açından çok kötü olduğunu söylemişsin. Bu sözler onu uykusuz bıraktı. Sen sanırım onun heyecanını pek fark etmemişsindir, çünkü şato ulakları kendilerine çok hâkim olmak zorundadırlar. Ama Barnabas'ın işi kolay değil, seninle bile kolay değil; sen kendi düşüncene göre ondan mutlaka çok şey istemiyorsundur, ulaklık hizmetiyle ilgili belirli görüşlerle geldin buraya ve isteklerini bunlarla ölçüyorsun. Ama şatoda ulaklık hizmetiyle ilgili farklı görüşler geçerlidir; Barnabas kendini bütünüyle senin hizmetine adasa bile –ne yazık ki bazen buna hazırmış gibi görünüyor– yine de onun verdiği hizmet senin beklentinle örtüşemez. Yaptığının gerçekten ulaklık olup olmadığı sorusu belirmese, insan boyun da eğer, buna karşı da çıkmaz. Bu kuşkuyu tabii ki senin yüzüne söyleyemez, bunu yapması kendi varoluşuna zarar vermesi, hâlâ uymakla yükümlü olduğunu sandığı yasaları kabaca çiğnemesi demektir; benimle de açık açık konuşmaz, ben de gönlünü okşayarak ve onu öperek kuşkularından arındırmak zorunda kalırım; o zaman bile kuşkuların kuşku olduğunu itiraf etmekte direnir. Onun kanında Amalia'dan bir şeyler var. Tek sırdaşı olsam da, bana her şeyi anlatmaz elbette. Ara sıra Klamm'dan söz ederiz; ben Klamm'ı henüz görmedim, bilirsin Frieda beni pek sevmez, bana Klamm'ı görme hakkını hiçbir zaman tanımadı, ama Klamm'ın nasıl göründüğü köyde bilinir; birkaçı onu görmüş, ama herkes onun hakkında bir şeyler duymuştur; görünenlerden, söylentilerden ve kimi yanıltıcı art niyetlerden yola çıkılarak Klamm'la ilgili ana hatlarıyla doğru olan bir fotoğraf oluşmuştur. Ama yalnızca ana hatlarıyla. Yoksa fotoğraf de-

ğişkendir, belki de Klamın'ın gerçek görüntüsü kadar bile değişken değildir. Söylediğine göre, Klamın köye geldiğinde başka görünürmüş, terk ettiğinde başka; bira içmeden önce başka, içtikten sonra başkaymış; uyanıkken başka, uyurken başkaymış; yalnızken başka, konuşurken başkaymış ve bundan anlaşılacağı üzere yukarıda şatoda bambaşka biriymiş. Köyde anlatılanlar arasında bile boyu bosu, duruşu, vücut yapısı, sakalıyla ilgili büyük farklılıklar var, neyse ki kıyafetiyle ilgili anlatılanlarda söz birliği var yalnızca; Klamın sürekli aynı kıyafeti giyermiş; bu, siyah, uzun ceketli bir takımmış. Tabii bütün bu farklılıklar sihirbazlığa dayanmıyor, hepsi son derece akla yakın şeyler; Klamm'ı yalnızca anlık görmesine izin verilen izleyicinin o an içinde bulunduğu o anki ruhsal durumundan, heyecanın derecesinden, umut ya da çaresizliğinin sayısız kademelerinden kaynaklanır. Sana bütün bunları Barnabas'ın bana sıklıkla anlattığı şekliyle aktarıyorum; insan doğrudan o işin içinde değilse bunlarla genelde rahatlayabiliyor. Ama biz rahatlayamıyoruz, çünkü Klamın'la gerçekten konuşup konuşmaması Barnabas için ölüm kalım meselesidir." – "Benim için de ondan aşağı değil," dedi K. ve oturdukları bankta birbirlerine biraz daha sokuldular.

Olga'nın verdiği bunca olumsuz haber K.'yı etkilemişti gerçi; ama burada hiç değilse dışarıdan bakıldığında kendisiyle hayli benzer durumda olan, onlara katılabileceği ve Frieda'yla olduğu gibi yalnızca bazı konularda değil, birçok konuda anlaşabileceği insanlar bulduğu için büyük ölçüde bir denge sağlayabileceğini görmüştü. Gerçi Barnabas'tan gelecek iyi haberle ilgili umudunu giderek yitiriyordu, ama Barnabas'ın yukarıdaki durumu kötüleştikçe, K. ona aşağıda o ölçüde yakınlaşıyordu; köyün içinden Barnabas'la kız kardeşininki gibi böylesine umutsuz bir çaba doğabileceğine K. hayatta inanmazdı. Durumun yeterince açıklandığı kesinlikle söylenemezdi, her şey tersine

dönebilirdi; hemen Olga'nın masum mizacına kapılıp, Barnabas'ın doğruluğuna inanmak olmazdı. "Klamm'ın dış görünüşüyle ilgili haberleri Barnabas çok iyi bilir," dedi Olga, "çoğunu bir araya getirip kıyasladı, belki de gerektiğinden fazlasını topladı; bir defasında Klamm'ı köyde bir arabanın camının arkasından gördü ya da gördüğünü sandı, yani onu tanıyabilecek kadar iyi hazırlanmıştı ama yine de –sen bunu nasıl açıklarsın şimdi?– şatodaki kalemlerden birine girdiğinde, birçok memurun arasından ona birini gösterip, bu Klamm, dediklerinde onu tanımamış ve sonrasında da o kişinin Klamın olduğuna uzun bir zaman daha alışamamış. Ama şimdi Barnabas'a sorsan, Klamm'ın, genelde hayal edilen Klamın'la arasındaki fark nedir desen, yanıt veremez; verdiği yanıtla daha çok şatodaki memuru tanımlar, ama bu tanım, Klamın'la ilgili bildiğimiz tanımla birebir örtüşür. 'O halde, Barnabas,' derim, 'neden kuşkuya kapılıp, kendini üzüyorsun?' O da bunun üzerine gözden kaçmayan bir sıkıntıya kapılarak, şatodaki memurun özelliklerini saymaya başlar, ama bunları aktarmaktan çok uyduruyor gibidir; ayrıca bunlar öylesine ufak tefek şeylerdir ki –örneğin başın özel bir şekilde sallanması ya da yeleğin iliklenmesi gibi–, insanın bunları ciddiye alması olanaksızdır. Bence Klamın'ın Barnabas'la iletişim şekli çok daha önemlidir. Barnabas bunu bana pek çok kez anlattı, hatta çizdi bile. Barnabas'ı genelde büyük bir kalem odasına alırlar, Klamın'ın bürosu değildir burası, tek kişiye ait bir büro da değildir. Oda, bir duvardan diğerine boydan boya uzanan bir bankoyla ikiye bölünmüştür; bölümlerden biri iki kişinin zar zor yan yana geçebileceği kadar dardır ve burası memurların odasıdır; geniş kısım dilekçe sahiplerine, izleyicilere, hizmetlilere ve ulaklara aittir. Bankonun üzerinde açılmış büyük kitaplar durur, yan yana dizilmiştir hepsi, çoğunun başında memurlar durup, onları okur-

lar. Ama aynı kitabın başında durmazlar, ancak kitapları değil, kendi yerlerini değiştirirler; Barnabas'ı en çok şaşırtan, bu yer değişimleri sırasında odanın darlığından memurların birbirlerini sıkıştırarak geçmeleridir. Bankonun hemen önünde alçak sehpalar vardır, burada kâtipler otururlar ve memurlar istediklerinde onların dikte ettiklerini yazarlar. Bunun nasıl olduğuna Barnabas hep şaşırıp durur. Memurlardan belli bir emir gelmez, yüksek sesle de dikte edilmez, dikte edildiğinin pek farkına bile varılmaz, daha çok memur önceki gibi okuyordur sanki, tek fark memurun yanı sıra fısıldaması, kâtibin de bunu duymasıdır. Çoğu zaman memur öyle alçak sesle dikte eder ki, kâtip bunu oturduğu yerden duyamaz, o zaman yerinden fırlayarak dikte edileni havada yakalamak zorunda kalır, hemen yerine oturup bunu yazar, sonra yine yerinden fırlar vs. Ne tuhaf şey! İnsan anlamakta zorlanıyor. Barnabas'ın bütün bunları gözlemlemeye yeterince zamanı var kuşkusuz, çünkü bulunduğu izleyiciler odasında saatlerce, hatta günlerce dikilip durur, ta ki Klamın'ın gözü ona ilişene kadar. Hem Klamın onu görmüş ve Barnabas hazırola geçmiş olsa bile kesinleşmiş bir şey yoktur, çünkü Klamın başını Barnabas'tan çevirip, tekrar kitabına dalabilir ve onu unutabilir; sıklıkla böyle olur. Böylesine önemsizse, nasıl bir ulaklık hizmetidir bu peki? Barnabas sabahları şatoya gittiğini söylediğinde hüzünlenirim. Bu muhtemelen işe yaramayacak bir yol, muhtemelen kayıp bir gün, muhtemelen tamamen boşa umuttur. Ne demeye bütün bunlar? Buradaysa Brunswick'in tamamlanması için bastırdığı, kimsenin yapamadığı kundura işleri yığılmış bekliyor." – "Evet," dedi K., "Barnabas yeni bir görev için çok beklemek zorunda. Bu anlaşılır bir durum, gördüğüm kadarıyla haddinden fazla çalışan var, her birine her gün görev verilemez, bundan yakınmamalısınız, sanırım hepsi bundan mustarip. Sonuçta Barnabas'a da görev ve-

riliyor, bana iki mektup getirdi örneğin." – "Belki," dedi Olga, "yakınmakla haksızlık ediyoruzdur; özellikle de her şeyi yalnızca kulaktan dolma bilen biri ve kız olarak Barnabas kadar –ki o bazı şeyleri kendine saklar– işlerden anlamayan ben yapıyor olabilirim bunu. Ama bir de mektupların –örneğin sana yazılmış olanların– durumunu dinle. Barnabas'a bu mektupları doğrudan Klamın değil, kâtip verir. Herhangi bir gün, herhangi bir saatte –bu nedenle çok kolaymış gibi görünen işi çok yorucudur, çünkü Barnabas sürekli dikkatli olmak zorundadır– kâtip onu anımsar ve ona el eder. Klamın bunu sanki kendi yaptırmıyormuş gibi sakin sakin kitabını okur, bazen tam Barnabas gelirken –ama bunu da sıklıkla yapar– kelebek gözlüğünü temizlemektedir ve gözlüksüzken görmesi koşuluyla o sırada Barnabas'a bakar; Barnabas onun görebildiğinden kuşku duyuyor, çünkü Klamın gözlerini neredeyse kapar, sanki uyuyor da gözlüğünü düşünde temizliyor gibidir. O sırada kâtip, masasının altında duran dosyaların ve yazışmaların arasından senin için bir mektup çekip çıkarır; yani bu, o anda yazdığı bir mektup değildir, zarfın görüntüsüne göre uzunca zamandır orada duran çok eski bir mektuptur. Madem eski bir mektuptur, Barnabas neden onca zaman bekletilmiştir? Bir de sen? Nihayet mektubun kendisi de neden bekletilmiştir, çünkü muhtemelen eskiyip gitmiştir? Ve bu yüzden Barnabas'ın adı kötü ve ağırkanlı ulağa çıkar. Kâtipse kolaya kaçar, Barnabas'a mektubu verir, "Klamm'dan K.'ya," der ve Barnabas'ı savar. Derken Barnabas soluk soluğa eve gelir, sonunda kaptığı mektup gömleğinin altında, çıplak tenindedir; biz de şimdi olduğu gibi şu banka otururuz, Barnabas anlatır, birlikte her şeyi tek tek inceleyip, onun neler elde ettiğini değerlendiririz ve sonunda çok az olduğunu –hem bu az olan kuşkuludur da– anlarız; Barnabas mektubu elinden bırakır, canı iletmeyi istemez, ama uyumak da istemez, kundura işlerine girişir

ve geceyi iskemlede geçirir. Böyle işte K., bunlar benim sırlarım, şimdi Amalia'nın bunlardan gönüllü vazgeçmesine sanırım şaşırmıyorsundur." – "Peki mektup?" – "Mektup mu?" dedi Olga, "şöyle, ben Barnabas'a yeterince baskı yaptıktan bir süre sonra, günler ya da haftalar geçmiş olabilir bu arada, mektubu yine de alıp sahibine ulaştırmak üzere götürür. Böylesi ufak konularda ne dersem yapar. Anlattıklarının etkisinden biraz kurtulur kurtulmaz ben kendimi toparlayabiliyorum, ancak Barnabas sanırım daha çok şey bildiği için bunu yapamaz. O zaman ben ona her zaman şunu söylerim: 'İstediğin nedir, Barnabas? Hayalinde nasıl bir kariyer, hangi hedefler var? Yoksa bizi, beni tamamen terk edecek kadar yükselmek mi istiyorsun? Yoksa hedefin bu mu? Değilse, elde ettiklerinden bu kadar mutsuz olmanı başka nasıl açıklayabilirim? Çevrene baksana, komşularımız arasından senin kadar yükselmiş olan biri var mı? Onların durumu bizden farklı elbette, bulundukları koşulları aşmak için bir nedenleri yok, ama kıyaslama yapmadan da çok iyi durumda olduğunu görebilmelisin. Evet engeller, kuşkular, düş kırıklıkları var; ama bu önceden de bildiğimiz gibi sana hiçbir şeyin bağışlanmayacağı, en ufak şeyi bile savaşarak elde edeceğin anlamına geliyor yalnızca; bu, moralsiz olman değil, gururlanman için bir neden daha aslında. Hem sen bizim için de savaşmıyor musun? Bunun sana ifade ettiği hiçbir şey yok mu? Yeni güçler kazandırmıyor mu sana? Böyle bir kardeşim olduğu için mutlu olmam, hatta böbürlenmem sana hiç mi güven vermiyor? Doğrusu şatoda elde ettiklerinle değil, ama benim sendeki yerimle düş kırıklığına uğratıyorsun beni. Şatoya girebiliyorsun, kalemlerin daimi girip çıkanısın, günlerini Klamm'la aynı salonda geçiriyorsun, resmen kabul edilmiş bir ulaksın, resmi elbise isteme hakkın var, iletmen üzere sana önemli haberler teslim ediliyor; bütün bunlar sensin, bütün bunları yapınana izin var, ama sen

aşağı iniyorsun ve biz mutluluktan ağlayarak kucaklaşacağımız yerde, sanki beni gördüğünde bütün cesaretini yitiriyorsun; her şeyden kuşkulusun, seni tek cezp eden şu kundura tezgâhı, geleceğimizin teminatı olan mektubuysa bir kenara bırakıyorsun.' Ona bunları söylerim, günlerce aynı şeyleri tekrarladıktan sonra Barnabas bir gün iç geçirerek mektubu alır ve gider. Ama sanırım sözlerimin etkisine kapılarak değil, şatoya gitmek içinden gelir, zaten verilen görevi yerine getirmeden şatoya gitmeye cesaret edemez." – "Ona söylediğin her şeyde haklısın da," dedi K. "Her şeyi çok doğru özetledin, hayran kalmamak elde değil. Ne kadar açık ve net düşünüyorsun, insan şaşırıyor!" – "Hayır," dedi Olga, "düşüncelerim seni yanıltıyor, belki Barnabas'ı da böyle yanıltıyorum. Ne elde etti ki o? Bir kaleme girmesine izin var, ama orası sanki kalem bile değil, kalemlerin kabul odası, hatta o bile değil belki; gerçek kalemlere girmemeleri gereken kişilerin alıkonuldukları bir odadır. Barnabas Klamın'la konuşur, ama o Klamın mıdır? Klamm'a biraz benzeyen biri değil midir aslında? Biraz abartırsak, Klamm'a biraz benzeyen, ona daha çok benzemek için uğraşan ve Klamın'ın uykulu, düşlere dalmış halini takınarak büyüklük taslayan bir yazıcı diyebiliriz. En kolayı Klamın'ın mizacının bu yanını taklit etmektir, bunu bazıları dener, ama akıllıca davranıp Klamın'ın diğer kişilik özelliklerine ilişmezler. Klamın gibi yürekten istenen, ama ender ulaşılan bir adam insanların hayal gücünde kolaylıkla farklı kimliklere bürünebiliyor. Klamın'ın örneğin Momus adında bir köy sekreteri var. Öyle mi? Tanıyor musun onu? O da pek ortaya çıkmaz, ama ben yine de birkaç kez gördüm onu. Genç, yapılı bir bey, değil mi? Sanırım Klamm'a benzediği de yok. Ama köyde yine de Momus'un Klamın olduğuna yeminler eden kişilerle karşılaşırsın. İnsanlar kendi akıllarını böyle karıştırırlar işte. Şatoda durum farklı mı olacak? Birisi Barnabas'a, o me-

murun Klamm olduğunu söylemiş; gerçekten de ikisi arasında bir benzerlik vardır, ama Barnabas bu benzerliğe sürekli kuşkuyla yaklaşır. Ve her şey onun bu kuşkusunu doğrular niteliktedir. Yani Klamın herkese açık bir salonda, diğer memurlar arasına karışmış, kurşunkalemi kulağının arkasına tutturmuş, kendine yer açmaya mı çalışacak? Bu hiç akıl alacak şey değil. Barnabas bazen çocuklaşarak –ki bu iyimser bir ruh halidir– şöyle der: 'O memur Klamm'a çok benziyor, eğer kendi bürosunda, kendi masasında otursaydı ve kapıda adı yazılı olsaydı hiç kuşku duymazdım.' Bunlar çocuksu, ama yine de akılcı sözlerdir. Gelgelelim Barnabas yukarı çıktığında durumun içyüzünü oradaki birçok kişiye sorsaydı daha akılcı olurdu; Barnabas'ın söylediğine göre o odada dikilip duran yeterince insan varmış. Bu kişilerin söyledikleri, ona sorulmadan Klamm'ı gösteren kişininkinden daha güvenilir olmazsa eğer, bu bilgilerin çeşitliliğinden bazı ipuçları ve kıyaslama noktaları çıkarılabilir hiç değilse. Bu benim değil, Barnabas'ın fikri, ama uygulamaya koymaya korkuyor; bilinmeyen kuralları istemeden çiğneyerek işini kaybetmekten korkuyor ve kimseyle konuşmaya cesaret edemiyor; böyle bir güvensizlik içinde yani; bu acınası güvensizlik bana onun konumunu bütün anlattıklarından daha açık bir şekilde gösteriyor. Ona orada her şey kim bilir ne kadar kuşkulu ve tehdit dolu görünüyor ki, masum bir soruya bile ağzını açıp yanıt vermeye cesaret edemiyor. Bunları düşününce, ödlek değil, aksine cesur biri olan Barnabas'ı korkudan titretecek şeylerin olduğu, o neler döndüğünün bilinmediği odalarda onu tek başına bıraktığım için kendimi suçluyorum."

"Sanırım şimdi can alıcı konuya geldin," dedi K. "Mesele bu. Bütün anlattıklarından sonra her şeyi açıkça gördüğümü düşünüyorum. Barnabas bu görev için çok genç. Anlattıklarından hiçbiri hemen ciddiye alına-

cak gibi değil. Yukarıda korkudan kendinden geçtiği için gözlem yapması olanaksız; ama yine de burada anlatması için sıkıştırdın mı, karmakarışık hikâyeler uyduruyor. Buna şaşırmıyorum. Resmi makamlara karşı huşu burada hepinizde doğuştan var; yaşamınız boyunca da dört bir yandan ve çeşitli şekillerde içinize işletilmeye devam ediyor ve sizler buna elinizden geldiğince destek veriyorsunuz. Özünde buna diyeceğim bir şey yok; resmi bir makam iyiyse, neden ona karşı huşu duyulmasın ki? Ne var ki Barnabas gibi köy çevresinden dışarı adımını atmamış cahil bir genci ansızın şatoya yollamanız ve ondan gerçeği yansıtan haberler beklemeniz, ağzından çıkan her sözcüğü vahiy gibi incelemeden geçirmeniz ve çıkan yoruma kendi mutluluğunuzu bağlamanız doğru değil. Bundan daha yanlış bir şey olamaz. Ben de senin gibi Barnabas yüzünden yanıldım, ona umutlar bağlayıp düş kırıklıkları yaşadım, her iki duruma da onun aslında temelsiz olan sözleri yol açtı." Olga susuyordu. "Kardeşine duyduğun güveni sarsmam kolay olmayacak," dedi K., "çünkü onu ne kadar sevdiğini ve ondan neler beklediğini görüyorum. Ama bu olmalı; üstelik yalnızca umutların ve beklentilerin için gerekli değil bu. Çünkü bak, Barnabas'ın kendi başına ulaşmadığı, ona sunulmuş olan bir şeyi anlamanı engelleyen –ne olduğunu bilmiyorum ama– bir şey var. Barnabas kalemlere –ya da sen bunlara istersen kabul salonları de– girebiliyor, girdiği yer kabul salonu o zaman, ama başka yerlere açılan kapıları var ve kişi yetenekliyse aşılabilen bariyerleri var. Bu kabul salonu örneğin bana, en azından şimdilik yasak. Barnabas'ın orada kiminle konuştuğunu bilmiyorum, o kâtip belki de en alt kademeden bir hizmetlidir; ama en alt kademeden olsa bile, sizi bir üst dereceye götürebilir; götüremese bile, hiç değilse o kişinin adını verebilir; adını veremiyorsa bile, onun adını verebilecek bir kişiye yönlendirebilir. Sözde Klamın'ın ger-

çek Klamın'la zerre kadar ortak yönü yoktur, benzerlik Barnabas'ın heyecandan körelen gözünün ürettiği bir şeydir; adam en alt dereceli memur olabilir, belki memur bile değildir, ama o bankoda bir görevi vardır yine de; önündeki büyük kitaptan bir şeyler okuyordur, kâtibe bir şeyler fısıldıyordur; uzun bir zaman sonra gözü Barnabas'a kaydığında bir şeyler düşünüyordur; hem bütün bunlar gerçek değilse ve yaptıkları hiçbir anlam taşımıyorsa bile, onu bankonun başına birisi koymuş ve bunu bir amaçla yapmıştır. Bütün bunlarla demek istiyorum ki, ortada bir şey vardır ve bu Barnabas'a sunulmuştur, hiç değilse bir şeydir bu ve bununla kuşku, korku ve umutsuzluktan başka bir şey üretemiyorsa, bu yalnızca Barnabas'ın suçudur. Ben en olumsuz, hatta epeyce imkânsız bir seçenekten yola çıktım. Öyle ya elimizde mektuplar var, ben onlara pek güvenmesem de Barnabas'ın sözlerinden daha çok önemserim onları. Bunlar isterse değersiz bir mektup yığınından rastgele çekip alınmış mektuplar olsun, hani panayırlarda herhangi birinin yazgısını gagasıyla çekip çıkaran kanaryadan daha fazla akıl kullanılmaksızın; öyle olsa bile bu mektupların benim işimle bir ilgisi vardır; muhtemelen yararlanabilmem için olmasa da, belli ki benim için yazılmışlardır; muhtarla karısının doğruladıkları gibi bizzat Klamın'ın elinden çıkmışlardır ve yine muhtarın söylediği gibi yalnızca kişisel ve belirsiz olsa da büyük önem taşırlar." – "Muhtar mı söyledi bunları?" diye sordu Olga. "Evet, o söyledi," dedi K. "Barnabas'a anlatacağım," dedi Olga hemen, "onu çok yüreklendirecektir." – "Onun ihtiyacı yüreklenmek değil," dedi K., "onu yüreklendirmek, ona haklı olduğunu, aynı yolda devam etmesini söylemek demektir; ama Barnabas bu yoldan giderse hiçbir yere gelemez. Gözleri bağlı birini bezin arasından bakması için istediğin kadar yüreklendir, hiçbir şey göremeyecektir. Ne zaman bağı alırsın, görmeye başlar. Barnabas'ın burada

ihtiyacı olan şey yüreklendirme değil, yardım. Düşünsene, yukarıda akıl almaz yüceliğiyle resmi makam var –buraya gelmeden önce onu yaklaşık olarak gözümde canlandırdığıma inanırdım, meğer ne çocukçaymış–, evet orada resmi makam var ve Barnabas onun karşısına çıkıyor, başka biri değil, yalnızca o, acınacak kadar yalnız, yine de kalemlerin karanlık köşelerinde ömür boyu büzülüp gözden kaybolmazsa, onun için fazlaca onur bu." – "Barnabas'ın üstlendiği işi küçümsediğimizi düşünme sakın K.," dedi Olga. "Resmi makamlara karşı derin huşu beslemeyi ihmal ettiğimiz yok, bunu kendin söyledin." – "Ama bu yolunu şaşırmış bir huşu," dedi K. "Yersiz bir huşu, yöneldiği nesneyi değersizleştirir. Barnabas, girme lütfunu elde ettiği odalarda günlerini boş oturarak geçirip, kötüye kullanırsa ya da aşağıya inip, az önce önlerinde korkudan titrediği kişileri suçlayıp küçük düşürürse, ya da çaresizlik veya yorgunluktan mektupları ve ona emanet edilen haberleri hemen sahiplerine iletmezse, buna huşu denebilir mi? Buna huşu denemez artık. Suçlamalarım bitmedi, seni de kapsıyor Olga, seni esirgemeyeceğim. Resmi makamlara huşu beslediğine inanınana karşın, Barnabas'ı gençliğine, güçsüzlüğüne aldırmadan şatoya göndermişsin ya da hiç değilse onu durdurmamışsın."

"Bana yönelttiğin suçlamaları ben de kendime yöneltiyorum," dedi Olga, "hem de nicedir. Ne var ki benim suçum Barnabas'ı şatoya yollamak değil, ben yollamadım onu, kendi gitti; ama zorla, hileyle ya da iknayla olsun ne yapıp edip onu engellemeliydim. Onu durdurmalıydım, ama bugün yine o gün, o karar günü olsaydı, Barnabas'ın ve ailemizin içine düştüğü zorluğu o günkü ve bugünkü gibi hissetseydim, Barnabas da yine bütün sorumluluğun ve tehlikenin bilincine varmış olarak, gülümseyerek ve uysalca gitmek üzere yanımdan kalksa, geçen zamanda edindiğimiz deneyimlere karşın onu bugün de durdur-

mazdım; yerimde olsan sanırım sen de farklı davranamazdın. Bizim içine düştüğümüz durumdan haberin yok senin, bu yüzden bize, özellikle de Barnabas'a haksızlık ediyorsun. O zamanlar bugünkünden daha umutluyduk, umudumuz o zaman da büyük değildi, büyük olan sıkıntımızdı ve öyle de kaldı. Frieda sana bundan söz etmedi mi?" – "İma etti yalnızca," dedi K., "belli bir şey söylemedi, ama adınız bile onu kızdırmaya yetiyor." – "Hancının karısı da mı bir şey anlatmadı?" – "Hayır, hiçbir şey." – "Ya bir başkası?" – "Hiç kimse." – "Öyle ya, nasıl anlatsınlar ki? Herkesin hakkımızda bildiği bir şey vardır; ele geçirebildikleri kadarıyla bu ya gerçektir ya da birilerinden duydukları veya çoğunlukla kendilerinin uydurdukları bir dedikodudur; herkes bizi gereğinden çok düşünür, ama açıktan açığa anlatmaya gelince kimse bu konuları ağzına almaya cesaret edemez. Bunda haklıdırlar da. Bunu dile getirmek güç, hatta sana karşı bile K.; bunları duyduktan sonra –ki duyduklarının seninle pek ilgisi olmasa da– çekip gider ve adımızı duymak istemezsin belki de. O zaman seni yitirmiş oluruz; sen ki şu an, itiraf edeyim Barnabas'ın bugüne kadar yaptığı şato hizmetlerinden daha önemli sayılırsın benim için. Ama yine de –ki bu çelişki bütün akşamdır bana ıstırap veriyor– bunu öğrenmelisin, aksi halde bizim durumumuzu kavrayamazsın ve –bu benim canımı çok fazla acıtır– Barnabas'a haksızlık etmeyi sürdürürsün. Böylece gerekli olan mutlak uyumun eksikliğini çekeriz ve sen ne bize yardım edebilirsin ne de bizim olağanüstü yardımımızı kabul edebilirsin. Ancak bir soru daha kalıyor: Bunu gerçekten öğrenmek istiyor musun?" – "Bunu neden soruyorsun?" dedi K. "Gerekliyse bilmek isterim, ama neden böyle soruyorsun?" – "Batıl inancımdan," dedi Olga. "Suçsuz yere bizim meselelerimize bulaşmış olacaksın, Barnabas'tan daha suçlu değilken üstelik." – "Çabuk anlat," dedi K., "korkmuyorum.

Kadınsı korkaklığa kapılarak işi olduğundan daha çok kötüleştiriyorsun."

Amalia'nın Sırrı

"Kararını kendin ver," dedi Olga. "Ayrıca kulağa çok basit geliyor, bunun nasıl olup da büyük bir önem taşıdığını insan hemen anlayamıyor. Şatoda büyük bir memur vardır, adı Sortini." – "Kendisinden bahsedildiğini duymuştum," dedi K., "atanmamda rol oynamış olan kişilerden." – "Öyle olduğunu sanmıyorum," dedi Olga, "Sortini pek ortalıkta görünmez. Sen adı "d" ile yazılan Sordini'yi kastedip, yanılıyor olmayasın?" – "Haklısın," dedi K., "evet, Sordini'ydi." – "Evet," dedi Olga, "Sordini pek tanınmıştır, adı sürekli geçen en tanınmış memurlardan biridir; oysa Sortini geri planda durur ve çoğunluk tanımaz onu. Onu üç yılı aşkın bir süre önce ilk ve son kez gördüm. İtfaiye derneğinin düzenlediği 3 Temmuz'daki bir eğlencedeydi, şato da katılmış ve yeni bir yangın tulumbası bağışlamıştı. Kısmen itfaiye işleriyle de ilgilendiği söylenen Sortini –belki yalnızca vekâleten oradaydı, çünkü memurlar genelde birbirlerine vekâlet ederler ve bu nedenle hangi memurun ne işe baktığını anlamak güçtür–, tulumbanın teslim törenine katılmıştı. Tabii şatodan başkaları da, memurlar ve hizmetliler de gelmişlerdi ve Sortini karakterine uygun davranarak en arkada durmuştu. Ufak tefek, zayıf, dalgın bir beydir kendisi; oradaki varlığını fark eden kişilerin dikkatini çeken, Sortini'nin alnını buruşturma şekli olmuştu; bütün kırışıklar –ki adam kırktan fazla olmamasına karşın bunlar bir hayli fazlaydı–, alnından yelpaze gibi burun köküne uzanıyordu; hayatımda böylesini görmedim. O tören buydu işte. Biz, Amalia ve ben, haftalar öncesinden bunun sevincini yaşamış, yabanlıklarımızın bazı yerlerini elden geçirmiştik; özellikle Ama-

lia'nın giysisi çok güzeldi, beyaz bluzunun önü üst üste binmiş, sıra sıra dantellerle kabarınıştı ve annem bütün dantellerini bu bluz için kullanmıştı. Ben de kıskanmış, şenlikten önceki gece hep ağlamıştım. Ancak sabahleyin Zur Brücke Hanı'nın sahibesi kadın bizi görmeye gelince..." – "Zur Brücke Hanı'ndan hancının karısı mı?" diye sordu K. "Evet," dedi Olga, "bizimle çok yakın dosttu, evet kadın geldi ve Amalia'nın daha üstün durumda olduğunu itiraf ederek, beni yatıştırmak için Bohemya grenasından yapılmış kendi gerdanlığını ödünç verdi. Sokağa çıkmaya hazır duruma geldiğimizde, Amalia karşımda durmuş, herkes ona hayranlıkla bakarken babam, 'Demedi demeyin, bugün Amalia evleneceği adamı bulacak,' dedi; ben de, nedendir bilmiyorum, gururum olan gerdanlığı boynumdan çıkarıp Amalia'ya taktım; kıskançlığım yok olmuştu artık. Herkesin onun karşısında eğilmesi gerektiğine inanarak, Amalia'nın karşısında eğildim; onun her zamankinden farklı görünmesi bizi hazırlıksız yakalamıştı belki, çünkü güzel bir kız sayılmazdı, ama o günden sonra benimsediği o mahzun bakışı bizi aşmıştı ve insan gerçekten ve elinde olmadan önünde eğiliyordu. Bu durumu herkes, bizi almaya gelen Lasemann ve karısı da fark etti." – "Lasemann mı?" diye sordu K. "Evet, Lasemann," dedi Olga. "Biz çok itibarlıydık, örneğin şenlik biz olmadan kolay kolay başlayamazdı, çünkü babam itfaiyede üçüncü eğitim şefiydi." – "Babanızın gücü kuvveti hâlâ o kadar yerindeydi yani?" dedi K. "Babam mı?" diye sordu Olga, pek anlamamışçasına. "Babam üç sene öncesine kadar delikanlıdan farksızdı, örneğin Beyler Hanı'ndaki bir yangında bir memuru, o ağır Galater'i sırtlamış, koşar adım çıkarmıştı. Ben de oradaydım; gerçi yangının yayılma tehlikesi yoktu, sobanın yanındaki kuru odunlar tütmeye başlamıştı yalnızca; ama Galater korkmuş, pencereden yardım çağırmıştı; itfaiye geldi, yangın söndürülmüş

olmasına karşın Galater'i dışarı taşımak zorunda kaldı. Eh, Galater hantal adamın biri, böyle durumlarda dikkatli davranmak zorunda. Bunu babamdan dolayı anlatıyorum; üzerinden üç yıldan fazla geçmedi, ama bak, ne halde oturuyor orada." Amalia'nın yeniden odaya girdiğini K. ancak şimdi fark edebilmişti; ama kız çok uzakta, annesiyle babasının oturduğu masadaydı; romatizmalı kollarını oynatamayan annesini doyuruyor, bir yandan da babasına yemek için sabretmesini, yemeğini yedirmek için birazdan yanına geleceğini söylüyordu. Gelgelelim Amalia'nın uyarısı bir sonuç vermemişti, çünkü babası çorbasına bir an önce ulaşmak için büyük bir açgözlülükle bedensel güçsüzlüğünü yenerek, çorbasını bazen kaşıkla, bazen de doğrudan tabaktan içmeye başladı; ikisini de başaramayınca öfkeyle homurdandı; kaşık daha ağzına gelmeden çoktan boşalıyor, çorbanın içine ağzı değil de aşağıya doğru sarkmış bıyıkları dalıyor ve çorba ağzına girmek yerine her yere dökülüp, saçılıyordu. "Üç yıl onu bu hale mi getirdi?" diye sordu K. Ama hâlâ ne o iki yaşlı ne de aileye ait masanın durduğu o köşe içini sızlatıyordu, aksine tiksinti veriyordu. "Üç yıl," dedi Olga usulca, "ya da şenliğin birkaç saati. Şenlik, köyün girişinde akan derenin kenarındaki çayırda yapılmıştı; biz vardığımızda büyük bir kalabalık toplanmıştı, komşu köylerden de çok gelen olmuştu, gürültüden ne yapacağını bilemiyordu insan. Tabii babam bizi önce tulumbanın yanına götürdü, tulumbayı görünce sevinçten gülmeye başladı, yeni bir tulumba onu mutlu etmişti; tulumbaya dokunmaya ve bize açıklamalar yapmaya başladı, itiraza ve birinin ilgisizliğine tahammülü yoktu; tulumbanın alt kısmında görülecek bir şey mi var, hepimiz eğilmek, neredeyse sürünüp tulumbanın altına girmek zorunda kalıyorduk; Barnabas o gün karşı koyduğu için dayak yemişti. Tulumbayla yalnızca Amalia ilgilenmemişti; şık elbisesiyle öylece orada dikilip durmuş ve

kimse ona bir şey söylemeye cesaret edememişti; ben arada sırada yanına koşup, koluna giriyordum, ama o susuyordu. Nasıl olup da tulumbanın yanında o kadar uzun süre kaldığımızı bugün bile açıklayamıyorum; ancak babam tulumbanın yanından ayrılabildikten sonra Sortini'yi fark edebilmiştik; adam besbelli bütün zaman tulumbanın kollarından birine yaslanıp durmuştu. Tabii diğer şenliklerden farklı, korkunç bir de gürültü vardı o gün, çünkü itfaiyeye şatodan birkaç da borazan armağan edilmişti; bir çocuğun bile gösterebileceği en ufak bir çabayla en çılgın sesleri çıkarabilen özel çalgılardı bunlar; insan bunları duyunca Türkler geldiler sanabilirdi; hem buna alışmak da olanaksızdı, her üflemede insan yeniden irkiliyordu. Borazanlar yeni olduğundan, herkes bir kez denemek istiyordu, sonuçta halk şenliği diye izin veriliyordu. Bu borazancılardan birkaçı –belki de Amalia çekmişti onları– tam da bizim çevremizi sarmıştı; insanın bu durumda aklını toparlaması güçtü; bir de babamızın emri doğrultusunda dikkatimizi tulumbaya vermiştik ve bu yapabileceğimizin en fazlasıydı zaten; böylece öncesinde zaten tanımadığımız Sortini hayli uzun bir süre gözümüzden kaçmıştı. Sonunda Lasemann, "Sortini orada," diye babama fısıldarken ben de yanlarındaydım. Babam yerlere kadar eğilerek selam verdi, bize de eğilmemiz için heyecanla işaret etti. Onu o güne kadar tanımadığı halde, babam Sortini'nin itfaiyecilik konusundaki uzmanlığına saygı duyar, kendisinden evde sıklıkla söz ederdi; bu nedenle Sortini'yi şimdi gerçek haliyle görmek bizim için de şaşırtıcı ve anlamlı olmuştu. Sortini'nin ise bizimle ilgilendiği yoktu; bu, salt Sortini'ye özgü bir davranış değildi, memurların çoğu halkın içinde böyle kayıtsız görünürler, hem yorgundu da, onu burada, aşağıda tutan şey resmi göreviydi. Özellikle benzeri temsil görevlerini çok sıkıcı bulanlar en kötü memurlar sayılmazlar; diğer memurlar ve hizmetliler de –mademki gelmişler-

di artık– halkın arasına karıştılar; ama Sortini tulumbanın yanında kaldı ve herhangi bir rica ya da iltifatla yanına yaklaşmaya çalışanları suskunluğuyla başından attı. Bu yüzden onu fark etmemizden daha sonra gördü bizi. Biz önünde derin saygıyla eğilip, babam da bizim adımıza mazeret göstermeye çalışınca bize doğru ancak baktı, bakışlarını yorgun bir edayla birimizden ötekine çevirdi; sanki birimizin yanında sürekli bir ikincimiz daha var diye iç geçirir gibi oldu, derken Amalia'ya gelince durup, başını ona doğru kaldırmak zorunda kaldı, çünkü Amalia'nın boyu onunkinden çok daha uzundu. Bunun üzerine duraksadı, Amalia'ya daha yakın olabilmek için arabanın oku üzerinden atladı; biz bunu önce yanlış yorumladık ve babamızı önümüze katıp, Sortini'ye yaklaşmak istedik, ama o elini kaldırarak bizi durdurdu ve ardından eliyle gitmemizi işaret etti. Hepsi buydu. Sonrasında kendine gerçekten bir eş bulduğunu söyleyerek Amalia'ya çok takıldık; bütün öğle sonrası akılsızlığımızdan pek bir neşelendik; ama Amalia hiç olmadığı kadar suskundu. Her zaman biraz kaba ve Amalia'nın mizacındaki insanları anlamaktan yoksun olan Brunswick, "Sortini'ye sırılsıklam âşık olmuş," dedi; ama bu defa söyledikleri bize neredeyse doğru gelmişti; o gün büsbütün coşmuştuk, gece yarısı eve geldiğimizde Amalia dışında hepimiz tatlı şato şarabıyla sersemlemiş gibiydik. "Ya Sortini?" diye sordu K. "Evet, Sortini," dedi Olga. "Sortini'yi şenlik boyunca geçerken pek çok kez gördüm; kollarını göğsü üzerinde kavuşturmuş, arabanın oku üzerinde oturuyordu ve onu almaya gelen şato arabası gelene kadar da öylece kaldı. İtfaiyecilerin gösterilerine bile kalkıp gitmedi; oysa babam yaşıtlarını nasıl geride bıraktığını Sortini'nin seyredeceğini umuyordu o zaman." – "Ondan bir daha haber almadınız mı?" diye sordu K. "Sortini'ye karşı pek bir huşu besler gibisin de." – "Evet, huşu," dedi Olga, "evet, ondan haber

de aldık. Ertesi sabah şarabın etkisiyle daldığımız derin uykumuzdan Amalia'nın çığlığıyla uyandırıldık; diğerleri kendilerini yeniden yataklarına bıraktılar, ama benim uykum bütünüyle açılmıştı, Amalia'ya koştum. Pencerenin önünde durmuş, az önce bir adamın pencereden uzattığı bir mektubu elinde tutuyordu; adamsa yanıt almak için bekliyordu. Amalia mektubu –kısaydı mektup– okumuş, güçsüzce sarkan elinde tutuyordu; onun o yorgun halini hep sevmişimdir. Yanında diz çökerek mektubu okudum. Tam bitirmiştim ki, Amalia bana kısa bir bakış atıp, mektubu tekrar eline aldı ve okumayı yüreği kaldırmadığı için, yırttı, parçalarını da dışarıda bekleyen adamın suratına fırlatıp, pencereyi kapadı. O kritik sabahta olmuştu bunlar. Kritik diyorum ama önceki öğle sonrasının da her anı aynı şekilde kritikti." – "Mektupta ne yazıyordu peki?" diye sordu K. "Evet, bunu anlatmadım henüz," dedi Olga. "Mektup Sortini'den geliyordu, grena taşından gerdanlıklı kıza gönderilmişti. İçindekileri olduğu gibi aktaramayacağım. Yanına, Beyler Hanı'na gidilmesi için bir çağrıydı, Amalia'nın derhal gelmesini istiyordu, çünkü Sortini yarım saat sonra oradan ayrılmak zorundaydı. Mektup, daha önce hiç duymadığım, ancak bağlamından şöyle böyle tahmin edebildiğim en bayağı ifadelerle doluydu. Amalia'yı tanımayıp, yalnızca bu mektubu okuyan biri, hiç el değmemiş olsa bile, kendisine böyle sözler yazılmasına cüret edilen bir kızın ırzına tecavüz edildiğini düşünürdü mutlaka. Mektup aşk mektubu değildi, gönül okşayıcı sözler de içermiyordu, Sortini belli ki Amalia'yı görünce ondan etkilenmiş ve işlerinden alıkonulmuş olmaktan dolayı sinirlenmişti daha çok. Biz bunu sonra şöyle yorumladık: Sortini herhalde o akşam şatoya gitmek istemiş, ama sırf Amalia yüzünden köyde kalmıştı; Amalia'yı unutmayı gece boyunca da başaramadığı için sabah öfkeden deliye dönüp bu mektubu yazmıştı. En soğukkan-

lı kadın bile bu mektubu okuduğunda önce öfkelenirdi; Amalia'dan başkası olsa, mektuptaki kötü ve tehdit dolu vurgudan dolayı korku duygusu ağır basardı, ama Amalia hiddetlenmekle yetindi, çünkü korku nedir bilmez, ne kendi ne de başkaları adına korkar o. Ben o sırada yeniden yatağıma girmiş, yarım kalmış olan, 'Ya hemen gelirsin, ya da!' cümlesini kendime tekrarlarken, Amalia pencere pervazına oturmuş, sanki birincisine davrandığı gibi davranmaya hazırlandığı yeni bir ulağı bekliyormuş gibi dışarıya bakıyordu." – "Bunlar memur demek," dedi K. duraksayarak, "içlerinden böyleleri de çıkıyor. Baban ne yaptı? Umarım ilgili makama Sortini'yi ağır şekilde şikâyet etmiştir, ama Beyler Hanı'na giden kısa ve emin yolu yeğlememişse tabii. Hikâyenin en çirkin yanı Amalia'ya yapılan hakaret değil, bunun kolayca telafisi mümkün, ama senin bunu neden böyle aşırı önemsediğini anlayamıyorum; Sortini böyle bir mektupla neden Amalia'yı sonsuza kadar rezil etmiş olsun ki? Senin anlattıklarına göre insan inanabilir buna, ama aslında tam da olamaz; Amalia'nın gönlü kolayca alınabilir ve olay bir iki gün içinde unutulup giderdi; ama Sortini Amalia'yı değil kendini rezil etmiş. Sortini'den, gücün böylesine kötüye kullanılmasından korkarım ben. Açık seçik söylendiği, çok bariz olduğu ve de Amalia gibi üstün bir muhalife çattığı için böyle bir şey bu olayda başarısızlığa uğramış; ama koşullar biraz olumsuz olsun, binlerce başka vakada bütünüyle başarıya ulaşır ve kötülüğe uğrayan kişi dahil herkesin gözünden kaçabilir."

"Sus," dedi Olga, "Amalia buraya bakıyor." Amalia annesiyle babasının yemeklerini yedirmiş, şimdi annesinin giysilerini soymaktaydı; annesinin etekliğinin belini çözdü, kadının kollarını kendi boynuna doladı, onu bu şekilde hafifçe kaldırıp, etekliğini sıyırdı, sonra yine usulca yerine oturttu. Önce annenin hizmet almasından her zaman mutsuz olan baba –bunun tek nedeni belli ki annesinin

ona göre daha muhtaç durumda olmasıydı–, muhtemelen kızını sözde ağırkanlılığı nedeniyle cezalandırmak niyetiyle kendi başına soyunmaya çalışıyordu; ama işe en gereksiz ve en kolay yerinden, ayaklarının içinde dönüp durduğu bol terliklerinden başlasa da, ne yaptıysa terlikleri çıkarmayı başaramadı; çok geçmeden kısık sesli hırıltılar çıkararak bundan vazgeçmek zorunda kaldı ve kaskatı bir şekilde sandalyesine yaslandı.

"En önemli hususu göremiyorsun," dedi Olga, "söylediğin her şeyde haklı olabilirsin, ama en önemli husus, Amalia'nın Beyler Hanı'na gitmemesiydi; ulağa davranma şekline göz yumulabilirdi, bunun üzeri örtülebilirdi; ama hana gitmemesiyle ailemiz lanetlenmiş oldu ve böylece ulağa yapılan muamele de bağışlanır olmaktan çıktı, evet hatta köyde herkesin diline düştü." – "Nasıl yani!" diye bağırdı K., ama Olga yalvarırcasına ellerini havaya kaldırınca sesini hemen alçalttı. "Sen şimdi bir abla olarak Amalia'nın Sortini'nin peşinden Beyler Hanı'na koşması gerektiğini söylemiyorsun, değil mi? – "Hayır," dedi Olga, "Tanrı beni böyle bir zandan korusun, buna nasıl inanabilirsin? Ne yaparsa yapsın, Amalia kadar haklı olabilecek başka birini tanımıyorum. Beyler Hanı'na gitmiş olsaydı, onu elbette aynı şekilde haklı bulurdum; ancak gitmemesi kahramancaydı. Bana gelince, sana açıkça itiraf ediyorum, eğer böyle bir mektup almış olsaydım, ben giderdim. İleride yaşayacaklarının korkusuna dayanamazdım, gitmemeyi ancak Amalia yapabildi. Bazı kaçış yolları vardı elbette; başka biri olsa örneğin güzelce süslenip püslenirdi, bu arada zaman da ilerlemiş olurdu, sonra Beyler Hanı'na gider, Sortini'nin oradan ayrıldığını, belki de ulağı yollar yollamaz gittiğini öğrenirdi; bu büyük ihtimalle böyle olurdu, çünkü beylerin ruh halleri değişkendir. Ama Amalia bunu ve benzeri şeyler yapmadı, çok alınmıştı ve ileriye yönelik çekince taşımadan yanıt verdi. Göstermelik de

olsa denileni yapsaydı, Beyler Hanı'nın eşiğini anlık atlamış olsaydı, felaket üzerimizden savuşturulabilirdi; bizim burada çok zeki avukatlarımız vardır, bir hiçten bile istenilen sonucu elde etmeyi bilirler; ama bu olayda en uygun hiç bile mevcut değildi, aksine Sortini'nin mektubundaki aşağılanma ve ulağa hakaret söz konusuydu." – "Ama bu ne felaketi, ne avukatı şimdi?" dedi K. "Sortini'nin alçakça davranışı yüzünden Amalia suçlanamaz, hele hele cezalandırılamaz, değil mi?" – "Olmaz mı," dedi Olga, "bu mümkün; bu tabii tam bir dava açılarak ya da Amalia'yı doğrudan cezalandırarak yapılmadı, ama o ve bütün ailemiz başka bir yöntemle cezalandırıldı ve bu cezanın ağırlığını sanırım anlamaya başladın. Sana haksız ve müthiş gibi görünüyor, ama köyde böyle düşünen kişi az, bize çok uygun bir görüş ve bizi avutması da gerekirdi, ama açıkça bazı yanılgılara dayanıyor olmasaydı tabii. Sana bunu kolayca kanıtlayabilirim, ama bunu yaparken Frieda'dan söz edersem kusura bakma; ama Frieda ile Klamın arasında – sonunda ne olduğunu bir yana bırakırsak–, Amalia ile Sortini arasında geçenlerin benzeri yaşandı ve sen başlarda ürkmüş olsan da, bunu şimdi doğru buluyorsun. Bu alışmak değil, söz konusu sıradan bir yargı olduğunda insan alışkanlıkla böylesine körelemez; bu, yanılgıları yadsımaktır yalnızca." – "Hayır, Olga," dedi K., "Frieda'yı bu işin içine neden karıştırdığını anlamadım, o vaka tamamen farklıydı, temelden farklı şeyleri birbirine karıştırma da anlat." – "Lütfen," dedi Olga, "kıyaslama yapmakta ısrarcı olursam bana kızına; Frieda'yı kıyaslamalara karşı koruman gerektiğine inanıyorsan, bu, Frieda'yla ilgili yanılgıların var demektir. Frieda'yı savunmak değil, övmek gerekir. Vakaları karşılaştırdığımda aynı olduklarını söylemiyorum ki; akla kara gibilerdir birbirlerine ve ak olan Frieda'dır. En kötü durumda yapılacak şey, benim barda utanmadan yaptığım gibi Frieda'ya gülmektir –ki sonra-

sında çok pişman oldum–, buna gülebilen kötü niyetli ve kıskançtır, ama gülünebilir işte. Amalia'yı ise –eğer onunla kan bağı yoksa– ancak hor görür insan. Bunlar bu nedenle senin de söylediğin gibi temelden farklı şeyler, ama yine de aralarında bir benzerlik var." – "Hayır, benzerlik de yok," dedi K. kızgınlıkla başını iki yana sallayarak, "Frieda'yı bir yana bırak, Sortini'den öyle rezil bir mektup almadı o, hem Klamm'ı gerçekten sevdi Frieda, bundan kuşku duyan kendisine sorabilir, bugün hâlâ da seviyor." – "Bunlar büyük farklılıklar mı?" diye sordu Olga. "Klamm da Frieda'ya aynı tarzda bir mektup yazamaz mıydı sanıyorsun? Beyefendiler çalışma masalarından kalktıklarında böyledirler; dünyaya ayak uyduramazlar, dalgınlıktan en kaba lafları ederler, hepsi değil, ama çoğu. Amalia'ya gelen mektup yalnızca düşüncelerde, gerçekte yazılana hiç dikkat edilmeksizin kâğıda dökülmüş olabilir. Beylerin ne düşündüğünü biliyor muyuz ki? Klamın'ın Frieda'yla hangi tonda iletişim kurduğunu kendin duyınadın mı, ya da anlatılanlar kulağına gelmedi mi? Klamın'ın çok kaba olduğu bilinir, anlatıldığına göre saatlerce konuşmaz, sonra öylesine kaba bir söz söylermiş ki, insanın tüyleri diken diken olurmuş. Sortini'yle ilgili böyle bir bilgi yok, zaten kendi de pek bilinmez. Aslında onunla ilgili bilinen tek şey, adının Sordini'ninkine benzediğidir. İsim benzerliği olmasa, belki de kimse tanımayacak onu. Belki itfaiye uzmanı olarak da Sordini'yle karıştırılıyordur; asıl itfaiye uzmanı Sordini'dir ve özellikle temsil görevlerini Sortini'nin üzerine yıkıp, rahatça işini yapabilmek için bu isim benzerliğini kullanır. Şimdi Sortini gibi dünyadan bihaber biri ansızın bir köylü kızının aşkına tutulunca, bu, bitişikteki marangozun âşık olmasından farklı bir durumdur elbette. Ayrıca şu da düşünülmeli, bir memurla bir kunduracı kızı arasında büyük bir mesafe vardır ve aşılması gerekmektedir; Sortini bunu bu yolla denedi, başkası

başka türlü yapabilir. Gerçi hepimizin şatodan olduğu, bir mesafe bulunmadığı, aşılacak bir şey olmadığı söylenir, belki normalde doğrudur bu, ama iş ciddiye bindiğinde hiç de böyle olmadığını görmek için ne yazık ki olanak bulamamıştık. Herhalde bütün bunlardan sonra Sortini'nin davranışı senin gözünde daha anlaşılabilir olmuş, çirkinliğinden biraz yitirmiştir; hem Sortini'nin davranışı Klamm'ınkiyle kıyaslandığında gerçekten çok daha anlaşılabilirdir ve insan bunun içinde yakinen yer almışsa bile çok daha katlanılabilirdir. Klamın duygulu bir mektup yazsa dahi, Sortini'nin en kaba mektubundan bile daha nahoş olur bu. Beni yanlış anlama, Klamm'ı yargılamaya kalkışmıyorum, kıyaslamaya karşı çıktığın için bir kıyaslama yapıyorum. Klamm, kadınların başında bir komutan gibidir, kâh birinin kâh diğerinin yanına gelmesini emreder; yanında fazla kalmalarına tahammülü yoktur, yanına gelmelerini buyurduğu gibi, gitmelerini de buyurur. Klamın mektup yazma zahmetine girmez ki, nerde! Şimdi bununla karşılaştırılırsa, insanlardan tamamen uzak yaşayan, kadınlarla ilişkileri hiç değilse duyulmamış olan Sortini'nin bir gün oturup o güzelim memur yazısıyla iğrenç bir mektup yazmasını hâlâ mı çirkin buluyorsun? Ve burada Klamın lehine bir fark doğmuyorsa, hatta tersi oluyorsa, bu farkı Frieda'nın sevgisinin mi yaratması bekleniyor? Kadınların memurlarla olan ilişkileri üzerinde yargıya varmak, inan bana çok zordur ya da genelde çok kolaydır. Burada aşk hiç eksik olmaz. Mutsuz memur aşkı olmaz. Bir kızın –burada kesinlikle Frieda'dan söz etmiyorum– bir memura sırf aşkından teslim olduğu konuşuluyorsa, bu bir övgü sayılmaz. Kız onu sevmiştir ve ona teslim olmuştur, olan budur, ama burada övülecek bir şey yoktur. Ama Amalia Sortini'yi sevmedi, diye karşı çıkıyorsun. Yani evet, sevmedi onu, ama belki de sevdi, buna kim karar verebilir? Amalia'nın kendisi bile yapamaz bunu. Sor-

tini'yi, belki de daha önce hiçbir memura yapılmadığı kadar sert bir şekilde reddettiğine göre, onu sevmediğine nasıl inanabilir? Barnabas, Amalia'nın üç yıl önce pencereyi çarptığı zaman duyduğu heyecandan şimdi bile arada bir titrediğini anlatıyor. Bu doğru üstelik, bu nedenle Amalia'ya soru sorulamıyor; Sortini defterini kapattı ve tek bildiği bu; ama Sortini'yi sever mi, sevmez mi bilmiyorum. Ama biz biliyoruz ki, kadınlar memurları sevmeden duramazlar, yeter ki memurlar onlara baksınlar; evet, kadınlar istedikleri kadar inkâr etsinler, memurları sevilmeden de severler; hem Sortini Amalia'ya bakınakla kalmadı, onu gördüğünde arabanın oku üzerinden atladı, hem de masa başında çalışırken kaskatı kesilmiş bacaklarıyla atladı arabanın oku üzerinden. Ama Amalia bir istisna diyeceksin. Evet, öyledir, Sortini'ye gitmeye direnmekle bunu kanıtladı, bu istisna olduğunu göstermek için yeter zaten; bunun yanında bir de Sortini'yi sevmemişse, bu artık istisnayı da aşar, akıl almaz bir durum olurdu. O günün öğle sonrasında sanki kör olmuştuk, ama bütün bu sis perdesinin ardından Amalia'nın âşık olduğunu fark eder gibi olmamız, şuurumuzun az da olsa yerinde olduğuna işaretti sanırım. Bütün bunları bir araya toplayınca, Frieda ile Amalia arasında ne fark kalıyor? Tek fark, Amalia'nın reddettiği şeyi Frieda'nın yapmış olmasıdır." – "Olabilir," dedi K., "ancak benim gözümdeki başlıca fark, Frieda'nın nişanlım olması, Amalia'nın ise beni yalnızca şato ulağı Barnabas'ın kız kardeşi kimliğiyle ve de kader ağının Barnabas'ın göreviyle birlikte örülmüş olabileceğiyle ilgilendirmesidir. Eğer ona bir memur başlangıçta senin anlattıklarından algıladığım gibi aşikâr bir haksızlık yapmış olsaydı, bu, Amalia'nın özel bir sıkıntısı değil de, daha çok genel bir mesele olarak aklımı çok yorardı. Ne var ki senin anlattıklarından bu fotoğraf aslında tam olarak anlayamadığım, ama anlatan sen olduğun için yeterince inanılır

bulduğum bir yönde değişiyor ve ben bu nedenle bu meseleyi tamamen göz ardı etmek istiyorum; ben itfaiyeci değilim, bana ne Sortini'den! Ama Frieda beni pekâlâ ilgilendirir; tamamen güvendiğim, her zaman da seve seve güvenmek istediğim Frieda'ya Amalia üzerinden sürekli saldırmaya ve gözümde kuşkulu duruma sokmaya çalışman çok tuhaf. Bunu kasten ya da kötü niyetle yaptığını varsaymıyorum, aksi halde çoktan gitmem gerekirdi. Kasten yapmıyorsun bunu, koşullar seni buna itiyor, Amalia'ya olan sevginden onu yüceltip bütün kadınların üstüne çıkarmak istiyorsun, gelgelelim bu amaçla baktığında bile Amalia'da pek övülmeye değer yan bulamayınca, başka kadınları küçülterek kendini kurtarıyorsun. Amalia'nın yaptığı şey tuhaf, ama sen bu olayı anlatmayı sürdürdükçe, yapılan şeyin büyük mü küçük mü, akıllıca mı yoksa aptalca mı, kahramanca mı yoksa korkakça mı olduğuna karar vermek o ölçüde güçleşiyor; Amalia onu bu karara iten nedenleri içinde saklıyor, kimse bunları söküp alamaz. Buna karşın Frieda hiç de tuhaf bir şey yapmadı, yalnızca yüreğinin sesini dinledi; bu konuya iyi niyetle yaklaşan herkes bunu açıkça görür, nasıl olduğunu herkes araştırabilir, burada dedikoduya yer yok. Ancak benim niyetim ne Amalia'yı alçaltmak ne de Frieda'yı savunmak; yalnızca Frieda'ya bakış açını ve Frieda'ya yapılan her saldırının benim varoluşuma yapılmış saldırı olacağını sana açıkça göstermek istiyorum. Buraya kendi irademle geldim ve kendi irademle buraya takılıp kaldım; ama o zamandan beri olanların hepsini, özellikle geleceğe ilişkin umutlarımı –ne kadar belirsiz olurlarsa olsunlar, yine de varlar–, bütün bunları Frieda'ya borçluyum, kim ne derse desin, bu böyle. Buraya kadastrocu olarak atandım, ama bu göstermelikti yalnızca, benimle oynadılar, girdiğim her evden kovdular, bugün bile hâlâ oynuyorlar benimle, ama bir ölçüde daha zor, biraz çevre edindim, bu önemli sayılır; az

gibi görünse de bir evim, bir görevim ve gerçek bir işim var; ben başka işlerle uğraşırken, yerime bakan bir nişanlım var, onunla evlenip, köy cemaatinin bir üyesi olacağım; Klamm'la resmi ilişkimden başka, bugüne kadar yararlanılmayan kişisel bir ilişkim daha var. Bunlar az şey değil herhalde? Size geldiğimde kimi karşılıyorsunuz siz? Ailenin hikâyesini kime güvenip de anlatıyorsun? Çok küçük de olsa, olanaksız gibi de görünse kimden yardım alabileceğini umuyorsun? Bunu, örneğin henüz bir hafta önce Lasemann ile Brunswick'in zor kullanarak evden attıkları benden, kadastrocudan değil herhalde, elinde iktidar gücü olan bir adamdan beklersin. Bu gücü işte Frieda'ya borçluyum; Frieda öyle alçakgönüllüdür ki, ona böyle bir şey sormayı deneyecek olsan, bu konuya kesinlikle kulağını tıkayacaktır. Ama bütün bunlardan sonra görünen o ki, Frieda masumiyeti içinde, kendini beğenmişlik içindeki Amalia'dan çok daha fazlasını başarmış; çünkü sen Amalia için yardım arıyormuşsun gibi bir izlenimim var. Peki kimden istiyorsun bu yardımı? Aslında Frieda'dan başkasından değil sanki?" – "Frieda hakkında gerçekten çok mu çirkin konuştum?" diye sordu Olga. "Bunu elbette yapmak istemedim ve yaptığıma da inanmıyorum, ama olur mu olur, öyle bir durumdayız ki, herkesle aramız açıldı, bir de yakınmaya başladık mı, nereye vardığını bilmeden kaptırıp gidiyoruz. Haklısın, Frieda'yla aramızda büyük fark var ve bunu bir kez vurgulamakta yarar var. Üç yıl önce bizler seçkin aile kızlarıydık, öksüz Frieda da Zur Brücke Hanı'nda hizmetçiydi, yanından geçerken ona şöyle bir bakmazdık bile, elbette çok kibirliydik, ama böyle yetiştirilmiştik. Beyler Hanı'ndaki o akşam, şimdiki durumu anlamış olabilirsin: Frieda eli kırbaçlıydı, bense uşak sürüsü arasındaydım. Ama durum daha da kötü. Frieda bizi hor görüyor olabilir, konumu gereği bu, gerçek koşullar bunu zorunlu kılıyor. Zaten bizi kimler hor görmüyor

ki! Bizi horlamaya karar verenler hemen en yüksek toplulukta yerlerini alırlar. Frieda'nın yerine geleni tanıyor musun? Adı Pepi. Henüz önceki akşam tanıştım onunla, öncesinde oda hizmetçisiydi. Beni küçümsemede Frieda'yı geride bırakır kuşkusuz. Bira almaya gitmiştim, dönüşte beni pencereden gördü, koşup kapıyı kilitledi, açması için çok yalvardım ve saçıma taktığım kurdeleyi ona vereceğimi vaat etmek zorunda kaldım. Kurdelemi ona verdiğimde tutup bir köşeye fırlattı. Tamam, beni hor görüyor olabilir, kısmen de olsa onun iyi niyetine muhtacım, hem o Beyler Hanı'nın barında garson; elbette geçici olarak orada, bu işi kalıcı olarak yapabilmesi için gerekli özelliklere kesinlikle sahip değil. Hancının Pepi'yle nasıl konuştuğunu dinlesen, bir de zamanında Frieda'yla nasıl konuştuğuyla kıyaslasan. Ama bu durum Pepi'nin Amalia'yı da hor görmesini engellemiyor; oysa Amalia'nın tek bir bakışı, ufak tefek Pepi'yi saç örgüleri ve çevirdiği bütün dolaplarla olduğu gibi odadan öyle bir atardı ki, Pepi bunu kalın bacaklarıyla asla beceremezdi. Dün Pepi'nin yine Amalia hakkında atıp tuttuğu sinir bozucu gevezeliği dinlemek zorunda kaldım, ta ki sonunda müşteriler –senin de bir kere gördüğün tarzda elbette– bana sahip çıkana kadar." – "Ne kadar korkmuşsun," dedi K., "ben Frieda'yı hak ettiği yere koydum yalnızca, senin şimdi algıladığın gibi de sizi alçaltmayı amaçlamadım. Hem sizin ailenizin benim için özel bir yeri var, bunu saklamadım; bu özel yer nasıl olur da hor görmeye yol açar, bunu anlamıyorum." – "Ah, K.," dedi Olga, "korkarım sen de anlayacaksın bunu; Amalia'nın Sortini'ye olan davranışının bu hor görülmenin ilk nedeni olduğunu hiç mi anlamıyorsun?" – "Bu tuhaf olurdu," dedi K., "bunu yaptığı için insan Amalia'ya hayranlık duyabilir ya da yargılayabilir onu, ama hor görmek? Benim anlayamadığım bir duygudan dolayı Amalia hor görülüyorsa eğer, bu hor görmeyi

neden size, masum aileye kadar yayıyorlar? Örneğin Pepi'nin seni hor görmesi ağır bir şey, Beyler Hanı'na tekrar gittiğimde bunun hesabını sorarım ona." – "Ama K.," dedi Olga, "eğer bizi hor görenlerin hepsinin düşüncelerini değiştirmekse niyetin, bu çok ağır bir iş olur, çünkü her şeyin arkasında şato var. O sabahı izleyen kuşluk vaktini çok iyi anımsıyorum. O zamanlar kalfamız olan Brunswick, her günkü gibi gelmiş, babam da ona iş vermiş ve onu eve yollamıştı; bizler sonra kahvaltıya oturduk, Amalia ve ben hariç herkes çok neşeliydi, babam durmadan şenlikten anlatıyordu, itfaiyeyle ilgili çeşitli planları vardı; çünkü şatonun kendi itfaiyesi vardır ve şenliğe bazı konuların görüşüldüğü bir heyet yollamıştı; şatodan gelip şenliğe katılan beyler itfaiyemizin becerilerini görmüş ve onlarla ilgili çok olumlu konuşmuşlar, şato itfaiyesinin becerilerini onlarınkiyle karşılaştırmışlardı ve sonuç olumsuz olmuştu; şato itfaiyesinin yeniden örgütlenmesinin gerekliliği görüşülmüştü, bunun için köyden bazı eğitmenlere ihtiyaç olacaktı, bunun için adı geçen birkaç kişi vardı, ama babam seçimin ondan yana yapılacağından umutluydu yine de. Bunu anlatırken sofrada en sevdiği oturma biçimini alarak iyice yayılmış, kollarıyla masanın yarısını kavramıştı; açık pencereden gökyüzüne bakarken yüzü öylesine genç ve umut doluydu ki, onu bir daha hiç böyle görmedim. Bunun üzerine Amalia, ondan alışkın olmadığımız bir üstünlük edasıyla, beylerin bu tür sözlerine pek güvenmemek gerektiğini, beylerin bu tür fırsatlar bulunca hoşa giden şeyler sarf ettiklerini, ama bunların pek ya da hiç anlam taşımadığını, bu sözlerin ağızdan çıkar çıkmaz ebediyen unutulduğunu, ama bir sonraki fırsatta yine onlara sarıldıklarını söyledi. Böyle konuştuğu için annem Amalia'yı uyardı, babamsa onun çokbilmişliğine ve üstün deneyimine güldü, ama sonra durakladı –eksikliğini ancak kavrayabildiği bir şeyi arar gibiydi, ama eksik olan bir şey yoktu aslında– ve

Brunswick'in bir ulaktan ve yırtılmış bir mektuptan söz ettiğini söyledi, bundan haberimiz olup olmadığını, hangimizi ilgilendirdiğini ve ne olduğunu sordu. Biz sustuk; Barnabas o zamanlar bir kuzucuk kadar toydu, pek aptalca ya da küstahça bir şey geveledi, sonra başka şeylerden konuşuldu ve konu unutulup gitti."

Amalia'nın cezası

"Ancak çok geçmeden, mektupla ilgili dört bir taraftan soru yağmuruna tutulduk; dost, düşman, tanıdık, tanımadık herkes geldi. Ama pek uzun kalmıyorlardı, en hızlı gidenler en yakın dostlarımızdı. Başka zaman ağır ve vakur olan Lasemann içeri girdi, odanın ölçüsünü alıyormuş gibi bakışlarını çepeçevre gezdirdi ve işi bitti; Lasemann'ın kaçıp gitmesi, babamın kendini diğer insanlardan kurtarıp Lasemann'ın peşi sıra koşması, evin eşiğine geldikten sonra pes etmesi korkunç bir çocuk oyunu gibiydi; Brunswick gelip babama istifasını bildirdi; dürüstçe kendine bir iş kuracağını söyledi; fırsattan yararlanmayı bilen açıkgöz bir adamdı; müşteriler gelip, babamın deposunda tamir edilmek üzere duran çizmelerini bulup çıkardılar; babam önce müşterileri caydırmaya çalıştı –biz de hepimiz onu var gücümüzle destekledik–, daha sonra babam vazgeçerek, sesini çıkarmadan müşterilere aramada yardım etti, sipariş defteri satır satır çizildi, müşterilerin bize bıraktığı deri stokları kendilerine teslim edildi, borçlar kapatıldı; bütün bunlar en ufak bir tartışma çıkmadan yürüyüp gitti; bizimle bağlarını olabildiğince hızlı ve tamamen koparanlar memnundu, bu sırada bazı kayıplara uğrasalar da buna aldırmıyorlardı. Ve nihayet, önceden tahmin edilebileceği gibi, itfaiye müdürü Seemann göründü; o sahne hâlâ gözümün önündedir: İriyarı, ancak biraz kambur, ciğerlerinden rahatsız, her zaman ciddi, gülmeyi bilmeyen Seemann;

hayranlık duyduğu, samimi oldukları saatlerde müdür yardımcılığı pozisyonu sözü verdiği babamın karşısına dikilmiş, ona şimdi derneğin onunla yollarını ayırdığını ve diplomasını iade etmesini istediğini söylüyordu. O sırada evimizde bulunan insanlar işlerini öylece bırakıp, iki adamın çevresinde bir daire oluşturdular. Seemann bir şey söyleyemiyor, durmadan babamın omzuna vuruyordu, sanki söylemesi gereken, ancak bulamadığı sözcükleri vura vura babamdan çıkarmaya uğraşır gibiydi. Bir yandan da hep gülüyor, bu yolla kendini ve oradaki herkesi biraz yatıştırmak istiyordu adeta; ancak gülmeyi bilmediği ve kimse onun güldüğünü duymadığı için, bunun gülme olduğuna inanmak kimsenin aklına gelmiyordu. Babamsa o gün olanlardan kimseye yardım edemeyecek kadar yorulmuş ve çaresizliğe düşmüştü, hatta neler olduğunu düşünemeyecek kadar yorgun görünüyordu. Aslında hepimiz aynı çaresizlik içindeydik, ama genç olduğumuzdan tamamen yıkılıp gittiğimize inanamıyorduk; dizi dizi konuklar arasından sonunda birinin çıkıp bir emir vereceğini ve her şeyin yeniden tersine dönmesi için baskı yapacağını düşünüyorduk sürekli. O budalalığımızla Seemann'ın bu iş için çok uygun olduğunu düşünüyorduk. Bu sonu gelmeyen gülmenin ardından nihayet açık sözlerin çıkmasını heyecanla bekliyorduk. Bize yapılan aptalca haksızlık dışında burada gülünecek ne vardı ki? Müdür Bey, Müdür Bey, söyleyin artık insanlara, diye düşünerek Seemann'a doğru sokulduk, ama bu onun tuhaf şekilde dönme hareketleri yapmasından başka işe yaramamıştı. Seemann sonunda –gerçi bizim gizli arzularımızı yerine getirmek değil, kalabalığın heveslendiren ya da öfkeli seslenmelerine karşılık vermek için– konuşmaya başlamıştı. Biz hâlâ umutluyduk. Seemann, babama övgüler yağdırarak söze başladı. Ondan derneğin ziyneti, genç kuşak için erişilemeyecek bir örnek olarak söz etti, ayrılması derneği yı-

kılma noktasına getirebilirdi. Burada noktalansaydı eğer, bunların hepsi güzel sözlerdi. Ancak Seemann konuşmayı sürdürdü. Dernek bütün bunlara karşı babamı yine de –ancak geçici bir süre için– ayrılmaya davet ediyorsa, derneği buna zorlayan nedenlerin ciddi olduğu bundan anlaşılabilirdi. Babamızın dünkü şenlik sırasındaki parlak başarıları olmasaymış, iş belki bu noktaya gelmezmiş, işte bu başarılar resmi makamların özellikle dikkatini çekmiş; şimdi bütün gözler derneğin üzerine çevrildiği için, adının temizlenmesi üzerinde eskisinden çok durulması şartmış. Bir ulağa hakaret edilmiş olması söz konusuymuş, dernek bu durumda başka çıkar yol bulamamış ve kendisi, Seemann da bunu bildirmek gibi zor bir görevi üstlenmiş. Babamız bu görevi daha da güçleştirmezse iyi olurmuş. Bunu açıklayabildiği için Seemann öyle neşelenmişti ki, bunun verdiği güvenle karşısındakine aşırı saygı göstermeyi bir anda elden bırakarak, duvarda asılı diplomayı işaret edip parmağını salladı. Babam başını sallayıp, diplomayı almaya gitti, ancak elleri titrediği için kancadan indiremedi; ben de bir koltuğun üzerine çıkıp ona yardım ettim. Ve o andan itibaren her şey bitti; babam diplomayı çerçevesinden bile çıkarmadan Seemann'a olduğu gibi teslim etti. Sonra bir köşeye oturdu, ne kımıldadı ne de kimseyle konuştu; biz son kalan müşterilerle becerebildiğimiz kadar pazarlık yapmak zorunda kalmıştık." – "Sence bu işte şatonun etkisi nedir?" diye sordu K. "Şato o sırada müdahale etmemiş gibi sanki. Şimdiye kadar anlattıkların, insanların düşüncesizce telaşları, başkasının zararına sevinme, güvenilmez arkadaşlıklardı yalnızca, yani her yerde karşılaşılan şeyler; ancak baban açısından da –hiç değilse bana öyle geldi– bir anlamda küçük bir şey, çünkü nedir ki o diploma? Yeteneklerinin onayıdır ve onda kaldılar sonuçta; bu yetenekler onu vazgeçilmez kılıyorsa daha iyi; gerçekten de diplomayı ikinci söyleyişinde müdürünün ayak-

larının önüne atsaydı, adamın işini daha da güçleştirmiş olurdu. Ama bana pek anlamlı gelen noktaysa, Amalia'dan hiç söz etmemen; her şeyin suçlusu olan Amalia, muhtemelen sakin sakin arka planda durup, ortalığın toz duman oluşunu izlemiştir." – "Hayır," dedi Olga, "kimse suçlanamaz, kimse başka türlü davranamazdı, her şey şatonun etkisiyle yapıldı." – "Şatonun etkisi," diye tekrarladı, kimseye fark ettirmeden avludan içeri giren Amalia; annesiyle babası çoktan yataklarına yatmışlardı. "Şato hikâyeleri mi anlatılıyor? İkiniz hâlâ mı baş başa oturuyorsunuz? Hani sen hemen gidecektin K., ama saat ona geliyor. İlgilendiriyor mu bu hikâyeler seni gerçekten? Bu hikâyelerden beslenen insanlar var burada, sizin burada oturduğunuz gibi bir araya gelirler ve birbirlerine karşılıklı eziyet ederler. Ama sen bu insanlara benzemiyorsun bence." – "Olur mu," dedi K., "tam da onlara benziyorum; buna karşın bu hikâyelerle ilgilenmeyen ve yalnızca başkalarının ilgilenmesini bekleyen insanlar beni pek etkilemez." – "Evet ama," dedi Amalia, "insanların ilgi alanları pek çeşitlidir; bir defasında genç bir adamdan söz edildiğini duymuştum, aklını gece gündüz şatoya vermişti, başka ne varsa boşlamıştı, aklı fikri hep yukarıda, şatoda olduğu için, aklını yitirmesinden endişe ediliyordu. Ama sonra ortaya çıktı ki, delikanlının derdi şato değil, kalemlerde bulaşıkçılık yapan kadının kızıydı yalnızca; kızı ona verdiler ve her şey düzeldi." – "Bu adamdan hoşlanırdım, sanırım," dedi K. "Adamdan hoşlanacağından kuşkuluyum," dedi Amalia, "ama belki karısından. Neyse, sizi rahatsız etmeyeyim, ama ışığı söndürmem gerekecek, annem babam için. Gerçi hemen derin bir uykuya dalarlar, bir saat geçmeden asıl uykuları bitmiştir, o zaman en ufak ışıktan bile rahatsız olurlar. İyi geceler." Gerçekten de ortalık hemen kararda; Amalia herhalde yerde bir köşede, annesiyle babasının yatağının yakınlarında yatacak yerini hazırlı-

yordu. "Amalia'nın sözünü ettiği o genç kim?" diye sordu K. "Bilmiyorum," dedi Olga, "ona pek uymasa da Brunswick'tir belki, ama başka biri de olabilir. Amalia'yı doğru dürüst anlamak pek kolay değildir, çünkü alaylı mı, ciddi mi konuştuğu çoğunlukla anlaşılmaz. Genelde söyledikleri ciddidir, ama alaylı gibi gelir kulağa." – "Bırak şu yorumları!" dedi K. "Ona nasıl bu kadar bağımlı oldun? O büyük felaketten önce de mi böyleydi? Yoksa sonrasında mı oldu? Peki ona bağımlılıktan kurtulmayı istemedin mi hiç? Bu bağımlılığın mantıklı bir nedeni var mı peki? Amalia en küçüğünüz olduğuna göre söz dinlemek ona düşer. Suçlu ya da suçsuz, ailenin başına bu felaketi o sarmış. Her yeni günde sizden bunun için özür dileyeceği yerde, hepinize tepeden bakıyor, lütfedip anne babanızla ilgilenmenin dışında hiçbir şeye karışmıyor, kendi ifade ettiği gibi hiçbir sırrı öğrenmek istemiyor, sonunda sizinle konuşursa bunu çoğunlukla ciddi bir ifadeyle yapıyor, ama söyledikleri kulağa alaylı geliyor. Yoksa bazen sözünü ettiğin güzelliğine güvenerek mi size hükmediyor? Aslında üçünüz birbirinize çok benziyorsunuz, ama Amalia'yı ikinizden ayıran bu özelliği var ki, ona kesinlikle zarar veriyor; soğuk ve sevgisiz bakışından onu henüz ilk gördüğümde ürkmüştüm. Hem Amalia en küçüğünüz, ne var ki dış görünüşünden bu hiç anlaşılmıyor. Yaşını göstermeyen ve yaşlanmayan kadınlardan o, ama aynı zamanda da hiçbir zaman genç olmamışlardan. Sen onu her gün gördüğünden yüzündeki sertliği fark etmiyorsun. Bu yüzden, Sortini'nin eğilimini şöyle bir düşününce pek ciddiye alamıyorum; Amalia'yı belki de o mektupla çağırmak değil, cezalandırmak istedi yalnızca." – "Sortini'yi konuşmak istemiyorum," dedi Olga. "Şatodaki beylerin yapamayacakları şey yoktur, meselenin en güzel ya da en çirkin kız olması fark etmez. Bunun dışında Amalia konusunda tamamen yanılıyorsun. Bak, sana Amalia'yı beğendirmem

için bir neden yok ortada, ama yine de bunu yapmaya kalkıyorsam, bu senin içindir. Amalia bir şekilde felaketimize yol açtı, bu kesin, ama babam bile, bu felaketten en ağır zararı gören, özellikle evde sözünü esirgemeyen babam bile o en zor zamanlarda Amalia'ya suçlayıcı tek söz söylemedi. Ve bunu Amalia'nın davranışını onayladığı için yapmadı; Sortini'nin hayranı olarak bu nasıl onaylayabilirdi ki? Amalia'nın davranışını anlamaktan çok uzaktı; kendini ve varını yoğunu Sortini uğruna seve seve feda edebilirdi babam; ama gerçekte muhtemelen öfkelenen Sortini'ye yapamadı bunu. Muhtemelen öfkelenen diyorum, çünkü Sortini'den bir daha haber alamadık; o zamana kadar insanlardan uzaktı, o günden sonra da sanki hiç yoktu. O sıralar Amalia'yı görecektin! Kesin bir cezanın çıkmayacağını hepimiz biliyorduk. İnsanlar bizden uzaklaştılar yalnızca. Hem buradakiler hem şatodakiler. Halkın geri çekildiği fark edilirken, şatonun uzaklaşması belli olmuyordu. Eskiden de şatodan ilgi görmezdik, şimdi değişimi nasıl anlayabilirdik ki? En kötüsü bu sessizlikti. İnsanların uzaklaşmasının kötü tarafı yoktu, çünkü herhangi bir inançtan böyle davranmıyorlardı, hem bize karşı muhtemelen ciddi bir düşmanlıkları da yoktu, bizi bugünkü gibi hor görmüyorlardı henüz, yalnızca korkudan böyle davranmışlar ve işin nereye varacağını bekliyorlardı. Sıkıntıya düşeceğimizden de kaygılanmamız gerekmiyordu henüz, borçlular bize borçlarını ödemişlerdi, hesapları kârla kapatmıştık; yiyecek içecek eksiğimizi akrabalarımız gizlice karşılıyordu, kolay oluyordu, çünkü hasat zamanıydı; gelgelelim tarlalarımız yoktu ve bize hiçbir yerde iş vermiyorlardı, hayatta ilk kez aylaklığa mahkûm edilmiştik. Şimdi temmuz ve ağustos sıcağında pencereler kapalı, hep birlikte oturuyorduk. Hiçbir şey olmuyordu. Ne bir çağrı ne bir haber ne de bir konuk, hiçbir şey." – "Hiçbir şey olmuyordu," dedi K., "kesin bir ceza da beklenmiyor-

du madem, neden korktunuz o zaman? Nasıl insanlarsınız siz böyle!" – "Sana nasıl anlatsam acaba?" dedi Olga. "Olacaklardan korkmuyorduk, zaten mevcut durumdan yıpranıyorduk, cezanın tam ortasındaydık. Köydekiler yanlarına gitmemizi, babamın atölyesini yeniden açmasını, güzel elbiseler dikmeyi beceren, ancak yalnızca en seçkin kişiler için yapan Amalia'nın yine sipariş almaya gitmesini bekliyorlardı; bize yaptıklarına herkes pişmandı; köyde saygın bir ailenin ansızın tamamen dışlanmasından bir şekilde herkes zarar görür; onlar bizimle ilişkilerini keserek görevlerini yerine getirdiklerine inanmışlardı, onların yerinde olsak biz de farklı davranmazdık. Meselenin ne olduğunu tam olarak bilmiyorlardı aslında; ulak bir avuç kâğıt parçasıyla Beyler Hanı'na dönmüştü yalnızca. Frieda onun gittiğini ve döndüğünü görmüş, onunla bir iki laf etmiş, sonra da öğrendiklerini hemen çevreye yaymıştı. Ama bunu bize düşmanlığından değil, görev icabı yapmıştı; aynı durumda kim olsa bunu görev bilirdi. Dediğim gibi, bütün bu işlerin olumlu bir çözüme ulaşması herkesi çok memnun edecekti. Eğer biz ansızın gidip, her şeyin yoluna girdiği, örneğin bir yanlış anlaşılına olduğu ama artık tamamen açığa kavuşturulduğu, ya da bir suçun söz konusu olduğu ama –ki insanlara bu bile yeterdi– şatoyla olan iyi ilişkilerimiz sayesinde olayı bastırmayı başardığımız haberiyle gelebilseydik, o zaman insanlar bizi kuşkusuz kollarını açarak karşılar, öper, kucaklardı ve kutlamalar yapılırdı; benzeri şeylerin yaşandığına başkalarında birkaç kez tanık oldum. Aslında böyle bir haber bile gerekmeyebilirdi; eğer kendimizi kurtarıp sunabilseydik ve mektuptan tek bir söz bile etmeden eski ilişkilerimize kaldıkları yerden devam etseydik, bu yeterdi; konunun tartışılmasından herkes seve seve vazgeçerdi; öyle ya, insanların bizden uzaklaşmasının nedeni korkunun yanı sıra olayın nahoşluğuydu; olay hakkında ne bir şey duymak ne

bir şey konuşmak ne bunu düşünmek ne de buna bulaşmak istemişlerdi. Frieda olayı çevreye duyurmuşsa, bunu bundan zevk almak için değil, kendini ve diğerlerini bu olaydan korumak, burada herkesin kendini özenle koruması gereken bir şeyin meydana gelmiş olduğuna köy halkının dikkatini çekmek için yapmıştı. Burada söz konusu olan aile olarak biz değil, yalnızca olaydı ve de bu olaya karıştığımız için yalnızca bizdik. Yine ortaya çıksaydık, geçmişi olduğu gibi bıraksaydık, bir yolunu bulup konunun üstesinden geldiğimizi davranışlarımızla gösterebilseydik ve halk da –nasıl bir olay olursa olsun– bu konunun bir daha açılmayacağına güvenebilseydi, her şey yoluna girerdi; eski yardımseverliği yine herkesten görürdük ve kendimiz olayı tamamen unutamasak bile insanlar bunu anlayışla karşılar ve tamamen unutmamıza yardım ederlerdi. Ne var ki biz böyle yapacakken evde oturduk. Neyi beklediğimizi bilmiyorum, Amalia'nın kararını olsa gerek; Amalia o sabah ailenin yönetimini zorla ele geçirmiş, avcunda sımsıkı tutuyordu. Bunu ne özel davranışlar ne komutlar ne de ricalarla, neredeyse yalnızca susarak yapıyordu. Biz ötekilerin birbirimizle konuşacak çok şeyimiz vardı elbette; fısıldaşmalar sabahtan akşama kadar durmadan sürüyordu; bazen babam büyük bir korkuya kapılarak beni yanına çağırıyordu ve ben yarı geceyi yatağının kenarında geçiriyordum. Ya da bazen Barnabas'la ben baş başa oturuyorduk; ama o olayı pek anlayamıyor ve sürekli hararetli açıklamalar bekliyordu; bunlar sürekli aynı şeylerdi; Barnabas, yaşıtlarını bekleyen tasasız yılların onun için artık söz konusu olamayacağını biliyordu herhalde; böylece oturuyorduk onunla –K., aynen şimdi ikimizin yaptığı gibi– ve gece olmuş, sabah olmuş fark etmiyorduk. İçimizde en güçsüz olan annemdi, çünkü yalnızca ortak acımızı değil, teker teker her birimizin acısını da paylaşıyordu; böylelikle ailemizin başına geleceğini sez-

diğimiz değişimleri annemde fark edince dehşete kapılıyorduk. Annemin en sevdiği yer bir kanepenin köşesiydi –ama o kanepe çoktandır bizde değil artık, Brunswick'in salonunda duruyor–, orada oturur, ya uyuklar ya da dudaklarının oynamasına bakılırsa uzun uzun kendiyle konuşurdu, ama tam olarak ne yaptığını kimse anlayamazdı. Bizim sürekli, karman çorman, kesin olan bütün ayrıntıları, kesin olmayan bütün olasılıklarıyla mektup olayını konuşmamız ve iyi bir çözüm bulabilmek için çareler geliştirmekte birbirimizle yarışmamız çok doğaldı; bu doğal ve kaçınılmazdı, ama iyi değildi, çünkü böylece aslında kaçmak istediğimiz şeyin durmadan daha çok içine batıyorduk. Ama bu fikirler istedikleri kadar parlak olsunlar, hiçbir işe yaramıyordu, Amalia olmadan hiçbiri uygulanamazdı, hepsi hazırlık sürecindeki bilgi alışverişiydi, sonuçları Amalia'ya kadar ulaşmadığı için de anlamsızdılar, hem ulaşmış olsalar bile suskunluktan başka bir karşılık görmeyeceklerdi. Ama neyse ki Amalia'yı bugün o zamanlara göre daha iyi anlayabiliyorum. O hepimizden çok çekti; bunlara katlanıp da bugün nasıl hâlâ aramızda yaşayabildiğine akıl erdiremiyorum. Belki annem hepimizin derdini omuzlamıştır, üzerine çöktükleri için bunlara katlanmıştır, ama uzun da katlanmadı; bunları bugün hâlâ bir şekilde çektiği söylenemez, annemin daha o zamanlar zihni bulanmıştı. Gelgelelim Amalia acı çekmekle kalmadı, çektiklerinin içyüzünü kavrayacak akla da sahipti; bizler yalnızca sonuçları gördük, o ise nedenini; bizler küçük umutlar peşindeydik, o ise her şeyin karara bağlandığını biliyordu; bizim işimiz fısıldamak, onunkiyse yalnızca susmaktı; gerçekle yüzleşiyor, bu yaşamı bugünkü gibi o gün de yaşıyor, ona katlanıyordu. Çektiğimiz onca zahmete karşın bizim durumumuz Amalia'ya göre ne kadar daha iyiydi ki? Evimizi terk etmek zorundaydık elbette; Brunswick taşındı oraya, bize de bu kulübeyi verdiler; varımızı yoğumuzu el araba-

sıyla birkaç sefer yaparak taşıdık buraya; arabayı Barnabas'la ikimiz çektik, babamla Amalia arkadan iterek yardım ettiler; önceden buraya getirdiğimiz annemiz karşıladı bizi; bir sandığın üstüne oturmuş, durmadan hafiften sızlanıyordu. Ama anımsıyorum, bu zahmetli araba yolculuğu sırasında bile –bizim için ayrıca çok utandırıcıydı, yolda hasattan dönen arabalara rastlıyorduk sıklıkla, arabadakiler bizi görünce seslerini kesiyor, başlarını çeviriyorlardı– Barnabas ve ben bu yolculuklar sırasında bile sıkıntılarımızdan ve planlarımızdan konuşmaktan vazgeçmiyor, konuşurken arada bir duruyorduk; ancak babamızın 'Hey!' diye seslenmesi bize sorumluluklarımızı hatırlatıyordu. Ne var ki bütün bu konuşmalar taşındıktan sonra da, bize yavaş yavaş yoksulluğumuzu duyumsatmanın dışında yaşamımızda hiçbir şeyi değiştirmemişti. Akrabalardan gelen yardımlar kesilmiş, elimizde avucumuzda ne varsa hemen hemen tükenmişti; senin de bildiğin bize yönelik küçümsemeler o dönemde hissedilmeye başladı. Mektup olayından sıyrılacak gücümüzün bulunmadığının farkındaydılar, bize bu yüzden çok kızdılar; tam olarak bilmeseler de, yazgımızın ağırlığını küçümsemediler; böyle bir sınavın muhtemelen bizden daha iyi üstesinden gelemeyeceklerini biliyorlar, ama bizden bütünüyle kopmayı bir o kadar gerekli görüyorlardı; olayın altından kalkabilseydik, bizi göklere çıkaracaklardı, ama bunu başaramadığımız için, o güne kadar yalnızca geçici olarak takındıkları tavırları sürekli bir hal aldı, bütün çevrelerden soyutlandık. Bizden söz ederken insan olduğumuzu unutuyor, soyadımızı ağızlarına almıyorlardı; bizden söz etmek zorunda kalırlarsa, içimizden en masumumuz Barnabas'ın adıyla anılıyorduk; kulübemizin adı bile kötüye çıkmıştı; eğer kendini gözden geçirirsen, sen de evimize ilk girdiğinde bu küçümsemeyi haklı görür gibi olmuştun; sonraları insanlar ara sıra da olsa yeniden evimize girip

çıkmaya başladıklarında, sıradan şeylere, örneğin küçük gaz lambasının masanın üstünde asılı olmasına burun kıvırdılar. Masanın üstüne değil de nereye asacaktık? Ama onlar için dayanılmaz bir görüntüydü bu. Ama lambayı başka yere assak da, nefretleri değişmiyordu. Biz de, sahip olduklarımız da aynı nefrete maruz kalıyordu."

Yalvarıp yakarma

"Bu sırada biz ne mi yaptık? Yapabileceğimizin en kötüsünü; küçümsenmeyi, bize yapılandan fazlasını hak ettiğimiz bir şey yaptık; Amalia'ya ihanet ettik, onun suskun emirlerinden kendimizi çekip kurtardık; böyle yaşamaya devam edemezdik, büsbütün umutsuz yaşayamazdık; böylece hepimiz kendimize özgü yollardan bizi bağışlaması için şatoya yalvarıp hücum etmeye başladık. Gerçi hatayı düzeltebilecek durumda olmadığımızı biliyorduk; ayrıca şatoyla aramızdaki umut vaat eden tek bağlantı olan ve babamıza yakın duran bir memur olan Sortini ve ailesinin olaylar nedeniyle bizim için artık erişilmez duruma geldiklerini de biliyorduk, ancak yine de işe giriştik. İlk adım babamdandı; muhtara, sekreterlere, avukatlara, yazıcılara anlamsız yakarmalar başladı; babamı çoğunlukla huzura kabul etmediler; hileyle ya da rastlantı sonucu kabul edilse de –böyle bir haber geldiğinde nasıl sevinç çığlıkları atar, ellerimizi ovuştururduk–, hızlı bir şekilde geri çevriliyor ve bir daha asla kabul edilmiyordu. Hem babama yanıt vermek de kolaydı, şatonun işi hep kolaydır zaten. Ne istiyordu ki? Başına ne gelmişti? Neden bağışlanmak istiyordu? Ne zaman ve kim zerre kadar da olsa ona zarar vermişti? Elbette, yoksullaşmış, müşterilerini yitirmişti vesaire, ama bunlar gündelik hayat, esnaflık ve piyasa ilişkileriyle ortaya çıkan şeylerdi, şato her şeyle mi ilgilenmeliydi yani? Gerçekte her şeyle ilgileniyordu zaten, ama başka bir ne-

denle değil, sırf tek bir adama hizmet edebilmek için bu gelişmelere müdahale edemezdi. Yani babamın müşterilerinin peşinden koşup, onları zor kullanarak geri getirmeleri için memurlarını mı yollasaydı? Ama, diye babam itiraz ediyordu o zaman –bütün bunları evde, öncesinde ve sonrasında bir köşeye büzüşüp etraflıca konuşuyorduk, sanki Amalia'dan gizlenircesine yapıyorduk bunu, ama o her şeyi fark etse de hiçbir şey olmuyordu–, ama diye itiraz ediyordu babam; onun yakınması yoksullaşmaktan yana değildi, burada yitirdiği ne varsa kolayca yerine koyabilirdi, bunlar önemsiz şeylerdi, ah bir bağışlanabilseydi! Yanıt olarak, bağışlanacak neyinin olduğunu soruyorlardı babama, öyle ya şimdiye kadar hiçbir ihbarda bulunulmamıştı, hiç değilse tutanaklarda, avukatlara açık tutanaklarda böyle bir kayıt yoktu; dolayısıyla saptanabildiği kadarıyla aleyhinde ne bir işlem yapılmıştı ne de yapılacağa benziyordu. Hakkında alınmış tek resmi kararı söyleyebilir miydi acaba? Yapamazdı bunu babam. O halde hiçbir şeyden haberi olmadıysa, hiçbir şey de olmadıysa neydi ki istediği? Neyi bağışlanacaktı? Olsa olsa boş yere resmi makamları meşgul ediyordu, ama özellikle de bunun affı yoktu. Babam işin peşini bırakmadı, o sıralar gücü hâlâ çok yerindeydi ve zorunlu aylaklık ona bolca zaman tanıyordu. Babam günde birkaç kez Barnabas'a, "Amalia'nın şerefini geri kazanacağım, çok sürmez," diyordu, ama sesini çok alçaltıyordu, çünkü Amalia'nın bunu duymaması gerekiyordu; babam bunu yine de Amalia için söylüyordu yalnızca, çünkü gerçekte şerefin kurtarılması değil, bağışlanmaktı düşündüğü. Ne var ki bağışlanabilmek için önce suçun saptanması gerekiyordu, ancak suçun varlığı resmi makamlarca kabul edilmiyordu. Babam, suçun ondan gizlendiği düşüncesine kapılmıştı ve bu da onun akli melekelerinin zayıfladığını gösteriyordu; fazla ödeme yapmadığı için böyle olduğunu düşünüyordu, çünkü o zamana kadar sabit ücretleri ödü-

yordu yalnızca, oysa bu ücretler bile bizim koşullarımıza göre oldukça yüksekti. Ama babam şimdi daha çok ödeme yapması gerektiğine inanıyordu ki, bu kesinlikle yanlıştı, çünkü bizim resmi dairelerimizde işler kolay yürüsün, yersiz konuşmalar yapılmasın diye rüşvet alınır, ama bu yolla hiçbir yere varılmaz. Ama babam böyle bir umuda kapıldığından umudunu sarsmak istemedik. Babamın araştırmalarına kaynak sağlayabilmek üzere elimizde ne kalmışsa –bunların hemen hepsi yaşamsal şeylerdi– sattık ve uzunca bir süre her sabah babam yola koyulurken, cebinde hiç değilse şıngırdatabileceği birkaç kuruşunun bulunduğunu düşünüp mutlu olduk. Biz tabii ki gün boyu açlık çekiyorduk; para temin ederek sağlayabildiğimiz tek şey, babamızın kısmen de olsa umudunu ve neşesini koruyabilmesiydi. Ama bunun pek bir yararı yoktu. Babam gidip gelmelerden çok zahmet çekiyordu, parasızlıktan doğal olarak son bulması gereken bu yolculuklar uzadıkça uzadı. Ödenen bir sürü paraya karşılık gerçekte sıra dışı bir şey yapılamadığından, arada sırada bir kâtip hiç değilse bir şey yapıyormuş gibi görünüyor, araştırmalarda bulunacağına söz veriyor, bazı ipuçları bulduğunu ima ediyordu; bunların izlerini görevi gereği değil, babamın hatırı için süreceğini söylüyordu; babamsa daha çok kuşkulanacağı yerde daha çok inanır olmuştu. Saçmalığı açıkça ortada olan vaatlerle eve dönüyor, sanki bereketi ve bolluğu geri getirmiş gibi davranıyordu; Amalia'nın arkasına geçip zoraki bir gülümsemeyle ve gözlerini iri iri açıp Amalia'yı göstererek, çabaları sonucunda Amalia'nın kurtuluşunun çok yakında gerçekleşeceğini –ki buna Amalia'dan başka şaşıran olmayacaktı–, bunun şimdilik hepimizin dikkatle saklaması gereken bir sır olduğunu ima ederken babamı izlemek acı vericiydi. Babama para bulmak bizim için tamamen olanaksız duruma gelmeseydi, daha çok uzun bir zaman böyle sürüp gidecekti mutlaka. Gerçi bu arada Brunswick uzun yalvarmalardan sonra Barnabas'ı kalfa

olarak almıştı; ancak Barnabas'ın görevi akşamları karanlıkta siparişleri almak, yine karanlıkta işleri teslim etmek şeklindeydi. İtiraf etmeliyim, Brunswick bizim yüzümüzden bir ölçüde işlerini tehlikeye atıyordu, ama karşılığında Barnabas'a çok düşük bir ücret ödüyordu; Barnabas'ın çıkardığı iş kusursuzdu, ne var ki aldığı ücret, açlıktan ölmeyecek kadar doymamıza yetiyordu ancak. Artık parasal destekte bulunamayacağımızı babamızı sakınarak ve uzunca bir hazırlıktan sonra kendisine söyleyebildik; babam bunu büyük bir sükûnetle karşıladı. Müdahalelerinin umutsuzluğunu kavrayabilecek kadar aklı başında değildi, ama arkası kesilmeyen düş kırıklıklarından yorgun düşmüştü yine de.

Gerçi dediğine göre –eskisi kadar açık konuşmuyordu artık, o zamanlar neredeyse fazla açık konuşurdu– çok az paraya ihtiyacı olacaktı, bugün ya da yarın her şeyi öğrenmiş olacaktı, ama para yüzünden her şey boşa gitmişti vesaire; ama söyleme şeklinden bunlara kendisinin de inanmadığı anlaşılıyordu. Ayrıca anında yeni yeni planlar yapmıştı bile. Suçun varlığını kanıtlamayı başaramadığı ve bu nedenle bundan sonra da resmi kanallardan bir şey elde edemediği için, doğrudan yalvarıp yakarmalara yönelmesi ve memurlarla şahsen temasa geçmesi gerekmişti. Memurlar arasında iyi yürekli, vicdanlı olanlar da vardı; gerçi makamlarında yüreklerinin sesini dinleyemiyorlardı, ama uygun bir zamanda karşılarına çıkıldı mı, oluyordu."

O ana kadar Olga'nın anlattıklarına dalıp, onu dinlemiş olan K., kızın anlattıklarını şöyle bir soruyla kesti: "Sen bunu doğru bulmuyor musun peki?" Gerçi hikâyenin devamı sorusunun yanıtını verecekti ama, K. hemen öğrenmek istemişti.

"Hayır," dedi Olga, "merhamet ya da benzeri şeyler söz konusu olamaz. Ne kadar toy ve deneyimsiz olsak da, bunu biliyorduk, elbette babam da biliyordu, ama unutmuştu, pek çok şeyi olduğu gibi bunu da unutmuştu.

Kendine bir plan hazırlamıştı, memurların arabalarının gelip geçtiği şato yakınındaki yolda duracak, bir yolunu bulup, bağışlanmayı rica edecekti. Doğrusunu söylemek gerekirse, imkânsız olan gerçekleşse ve ricası bir memurun kulağına gitse bile, bu bütünüyle mantıksız bir plandı. Tek bir memur bağışlayabilir mi? Bu olsa olsa bütün resmi makamların işidir, hatta onlar bile bağışlayamaz, yalnızca yargılar. Hem memurun biri arabasından inip, konuyla ilgilenmek isteseydi bile, babamızın, o zavallı, yorgun, yaşlı adamın mırıldanarak söylediklerinden olay hakkında bir fikir sahibi olabilir miydi? Memurlar çok kültürlü kişilerdir, ama kültürleri tek yönlüdür yalnızca; bir memur kendi alanıyla ilgili bir konuda tek sözcük duysun, karşısındakinin bütün düşünce silsilesini çözüverir, ama ona başka bölüme ait konuları saatlerce anlat, muhtemelen kibarca başını sallar, ama tek kelime anlamaz. Bütün bunlar olağandır, insan yalnızca kendisini ilgilendiren, küçük resmi işleri, bir memurun omuz silkerek üstesinden geldiği küçücük işleri bile enine boyuna anlamaya kalkışsa, yaşam boyu uğraşır yine de bitiremezdi. Ama babam yetkili bir memura düşseydi bile, bu memur mevcut dosyalar olmadan –hele ki sokak ortasında– hiçbir işi sonlandıramazdı, yani hiçbir suçu bağışlayamazdı, ancak resmi yollardan iş görebilirdi ve bunun için de resmi yolları gösterirdi; ama babam bu yoldan en ufak bir başarı bile elde edememişti. Bu planla bir yere varmayı istediğine göre, babam demek ne duruma gelmişti! Böyle bir yöntemle en ufak bir umut söz konusu olsaydı, yolun ricacı kaynaması gerekirdi; ama burada imkânsızlık söz konusu olduğu temel eğitimde bile kafalara kazındığı için, yol bomboştur. Belki böyle oluşu, babamın her yönden beslediği umudunu körüklemişti. Burada çok gerekliydi bu; aklı başında birinin uzun uzadıya kafa yormasına lüzum yoktu, bunun imkânsızlığını en sıradan özelliklerden açıkça görürdü. Memurların arabalar-

la köye inmeleri ya da şatoya dönmeleri eğlence olsun diye yapılan yolculuklar değildir, köyde ve şatoda işler onları bekler; memurlar bu yüzden son sürat giderler. Dışarıda duran dilekçe sahiplerini bulmak için arabanın penceresinden bakmak akıllarına bile gelmez, aksine arabalar tıka basa dosyalarla doludur, memurlar bunları incelerler."

"Ama ben," dedi K., "bir memur kızağının içini görmüştüm, hiç dosya yoktu." Olga'nın anlattıklarından K.'nın önüne öylesine kocaman, inanılması güç bir dünya serilmişti ki, K., hem bu dünyadan hem de kendi varlığından açıkça emin olabilmek için kendi küçük deneyimleriyle ona dokunmadan edemedi.

"Olabilir," dedi Olga, "ama o zaman daha kötü; bu durumda memurun önemli işleri var demektir, dosyalar yanına alamayacağı kadar değerli ve kapsamlı olabilir; bu memurlar arabalarını dörtnala sürdürür. Şu kesindir ki, babama ayıracak zamanları yoktur. Hem şatoya giden birkaç yol vardır. Bir gün biri rağbettedir, çoğu memur oradan gider; bir bakmışsın bir başka yol revaçtadır, herkes oraya üşüşür. Bu değişimlerin hangi kurala göre gerçekleştiğini henüz bulan olmamıştır. Bir gün bakarsın sabahın sekizinde herkes bir yolu kullanmaktadır, ama on dakika sonra hepsi başka bir yoldadır, on dakika daha geçince üçüncü yoldan işlerler, yarım saat sonra belki yeniden birinci yola döner ve gün boyu orada karar kılarlar, ama değiştirme olasılıkları her an mevcuttur. Gerçi köy yakınlarında bütün yollar birleşir, ama orada bütün arabalar çok süratlidir, oysa şato yakınlarında hız biraz düşürülür. Gelgelelim yollar bakımından çıkışlar nasıl düzensiz ve anlaşılmazsa, arabaların sayısı açısından da böyledir. Tek bir arabanın bile görülmediği günler olur sıklıkla, sonra bakarsın sürüyle araba yollardadır yine. Sen şimdi bu koşullarda babamızı gözünün önüne getir. En iyi takım elbisesini giyip –yakında bundan başka elbisesi kalmayacak–, bizim ha-

yır dualarımız eşliğinde evden çıkar. Aslında hak etmeden elinde tuttuğu küçük bir itfaiye rozetini, köyden çıktıktan sonra yakasına takmak üzere yanına alır; rozet iki adımlık mesafeden seçilemeyecek kadar küçük olmasına karşın, köyde göstermeye çekinir onu; babamıza sorarsan, yoldan geçen memurların dikkatini çekmesini sağlıyormuş. Şato girişine yakın bir yerde bir bostan vardır, Bertuch adında birine aittir, şatoya sebze verir; bahçe parmaklığının dar taş kaidesi üzerinde babam kendine bir yer seçmişti. Bertuch buna göz yumuyordu, çünkü eskiden babamla dosttu ve onun en sadık müşterilerinden biriydi, bir ayağı biraz sakattı, ayağına uygun bir çizmeyi babamdan başkasının yapamayacağına inanırdı. Babam orada her gün oturuyordu artık; kapalı, yağmurlu bir sonbahardı, ama hava babamın hiç umurunda değildi; sabahları belli saatte kapı kolunu kavrar, bize el sallayarak vedalaşır, akşamları da –sanki beli her gün biraz daha bükülüyor gibiydi– sırılsıklam bir halde eve döner ve kendini bir köşeye atardı. Başından geçen ufak tefek olayları anlatırdı önceleri; Bertuch'un ona acıdığı için ve eski dostluklarına dayanarak parmaklık üzerinden ona bir örtü atması, ya da yoldan geçen bir arabanın içinde babamın şu ya da bu memuru tanır gibi olması, ya da yolda bir arabacının babamı tanıyıp, ona kırbacın kayışıyla şakadan dokunuvermesiydi bu hikâyeler. Babam sonraları bunları anlatmayı bıraktı, anlaşılan bir şey elde etme umudunu artık kaybetmişti, oraya gidip, gününü orada geçirmeye görevi, sıkıcı da olsa işiymiş gibi bakıyordu artık. Romatizma ağrıları o sıralarda başladı; kış yaklaşıyordu, kar erken yağmıştı, bizim buralarda kış çok erken bastırır; işte babam bazen yağmurdan ıslanmış taşların, bazen de karın üstünde oturuyordu. Geceleri ağrıdan inlerdi, sabah olunca da gidip gitmemek konusunda kararsız olurdu, ama sonra üstesinden gelip giderdi yine de. Annem babamı göndermemek için ona sıkıca sarılırdı;

babam bacaklarına söz geçiremediğinden ürkmüş olacak, annemin ona eşlik etmesine izin verirdi; dolayısıyla annem de ağrıların pençesine düştü. Biz sık sık yanlarına uğrardık, yemeklerini götürür ya da yoklardık onları, ya da eve dönmeleri için ikna etmeye çalışırdık; onları orada çoğu zaman oturdukları daracık yerde büzülmüş, birbirlerine yaslanmış, üstlerini pek örtmeyen incecik bir örtüye sarılmış halde bulurduk; çevrelerinde puslu hava, kar ve sis, göz alabildiğine ve günlerce ne bir insan ne bir araba, nasıl bir manzara K., bilsen nasıl bir manzara! Ta ki babam bir sabah kaskatı kesilmiş bacaklarını yataktan çıkaramayana kadar böyle devam etti; çok umutsuz bir durumdu; geçirdiği hafif bir ateş nöbeti sırasında yukarıda, Bertuch'un oralarda bir arabanın durduğunu, içinden bir memurun inip, parmaklıkta kendisini aradığını, sonra başını kızgınlıkla iki yana sallayıp yine arabasına bindiğini gördüğünü sanmıştı babam. O sırada öyle çığlıklar atıyordu ki, sanki yattığı yerden yukarıdaki memura kendini göstermeye ve orada bulunmayışından sorumlu olmadığını anlatmaya çalışıyordu. Bu orada bulunamama durumu uzun süreli oldu, oraya bir daha hiç dönemedi, yataktan haftalarca çıkamadı. Amalia onun hizmetini, bakımını, tedavisini, yani her şeyi üstlendi ve kısa molalar dışında aslında bugüne kadar da sürdürdü. Amalia şifalı otları iyi tanır, hangilerinin ağrıları dindirdiğini bilir, uyku ve sabırsızlık nedir bilmez, asla ürkmez, hiçbir şeyden korkmaz, annemizle babamızın bütün hizmetini görür; bizler yardım bile edemeden telaşla ortalıkta dolaşırken, o her konuda serinkanlılığını ve sükûnetini korumuştur. Ama en sıkıntılı günler atlatılıp, babam sağından ve solundan dikkatle destek alarak yataktan kalkabilecek duruma geldiğinde Amalia kendini geri çekti ve babamı bize bıraktı."

Olga'nın planları

"Şimdi sıra, babama yapabileceği bir uğraş bulmaya gelmişti; öyle bir uğraş ki, hiç değilse ailenin suçu üzerinden atmasına yarayacak bir şey olduğuna babamı inandırmalıydı. Böyle bir şey bulmak zor değildi; aslında hangi uğraş olsa, Bertuch'un bahçesinde oturmak kadar işe yarardı, ama ben beni bile biraz umutlandırabilecek bir şey bulmuştum. Resmi dairelerde, kâtiplerin kendi aralarında ya da herhangi bir yerde bizim suçumuz üzerine ne zaman konuşulsa, her defasında yalnızca Sortini'nin ulağının hakarete uğramasından söz ediliyordu, derinlere inmeye kimse cesaret gösteremiyordu. Peki, dedim kendi kendime, demek görünürde de olsa herkes ulağın hakarete uğradığını biliyor yalnızca, o halde ulakla uzlaşılabilse –yine görünürde de olsa– her şey yoluna girecekti. Açıklandığına göre henüz bir suç duyurusunda bulunulmamıştı, yani konuya bakan resmi bir daire yoktu henüz, buna göre ulağın kendi adına bağışlaması –fazlası söz konusu değildi– onun elindeydi. Bunların büyük bir önemi olamazdı, göstermelikti yalnızca, bundan öte bir şeye yol açamazdı, ama babamı yine de sevindirebilir ve de bilgi için başvurduğunda kendisine azap çektirmiş olan kişileri biraz köşeye sıkıştırarak babamı mutlu ederdi. Tabii öncesinde ulak bulunmalıydı. Planımı babama anlattığımda önce çok kızdı, çünkü aşırı derecede inatçı olmuştu, kısmen de olsa inandığına göre –bu, hastalık sürecinde ortaya çıkmıştı– nihai başarıyı elde etmesini biz engellemiştik; bunu önce para yardımını keserek, şimdi de onu yatağa bağlayarak yaptığımıza inanıyordu; artık kısmen de olsa başka düşünceleri tümüyle kavrayabilecek durumda değildi. Ben sonuna kadar anlatamadan planım geri çevrilmişti; babam, Bertuch'un bahçesinde beklemeyi sürdürmesi gerektiğini düşünüyordu; tabii her gün yukarı tırmanacak durumda

olamayacağından, onu biz el arabasında götürecektik. Ama ben işin peşini bırakmadım, babamın da yavaş yavaş bu fikre kafası yattı, ama tek rahat olduğu nokta, bu işte tamamen bana bağımlı olmasıydı; çünkü vaktiyle ulağı yalnız ben görmüştüm, babam tanımıyordu onu. Elbette, bütün hizmetliler birbirlerine benziyordu, hem o ulağı tanıyabileceğimden de pek emin değildim. Böylece Beyler Hanı'na doğru yola çıktık ve orada hizmetliler arasında araştırmaya başladık. Sortini'nin bir hizmetlisiydi ulak ve Sortini köye gelmiyordu artık; ancak beyler sık sık hizmetlilerini değiştirirdi, aranan kişi pekâlâ başka bir beyin ekibinde bulunabilirdi, bulunamasa bile, başka hizmetlilerden hakkında bilgi alınabilirdi. Gelgelelim bunun için her akşam Beyler Hanı'nda olmak gerekirdi, oysa hiçbir yerde istenmiyorduk, böyle bir yerde nasıl olacaktı bu? Hem paralı müşteriler olarak da gösteremezdik kendimizi. Ama orada işe yarayabileceğimiz çıktı ortaya; Frieda'nın hizmetlilerden ne çektiğini çok iyi biliyorsun, bunlar aslında sakin insanlardır, hafif işlerle şımarmış ve hantallaşmıştır; memurlar birbirlerine hayır duası ederken, 'Dilerim uşak gibi yaşarsın,' derler; gerçekten de rahat yaşama bakımından hizmetlilerin şatonun asıl beyleri oldukları söylenir; onlar da bunun kıymetini bilirler ve kurallarına uygun hareket ettikleri şato içinde sessiz ve vakur davranırlar –bunun böyle olduğu bana defalarca doğrulandı–, burada da uşaklar arasında bunların kalıntıları vardır –ama yalnızca kalıntıları–, yoksa şato yasaları onları köyde tümüyle bağlamadığından adeta başkalaşırlar, yasalar yerine azgın, doyumsuz güdülerince yönetilen bir kalabalık olup çıkarlar. Arsızlıkları sınır tanımaz; Beyler Hanı'nı yalnızca emir üzerine terk edebilmeleri köyün şansınadır, ama Beyler Hanı'nda bile onlarla anlaşmak zordur; Frieda da bu konuda çok zorlanıyordu, bu yüzden uşakları sakinleştirmede beni kullanabilmek çok işine gelmişti; iki yıllı aşkın bir

süredir, en az haftada iki kez geceyi ahırda uşaklarla geçiririm. Önceleri, babam bizimle Beyler Hanı'na gelebildiği zamanlarda, içki salonunun bir yerinde uyur, benim sabahleyin getireceğim haberleri beklerdi. Az olurdu bu haberler. Aradığımız ulağı bugüne kadar bulamadık henüz, duyduğumuza göre hâlâ ona çok değer veren Sortini'nin hizmetindeymiş ve Sortini uzaklardaki kalemlere çekilince peşi sıra gitmiş. Hizmetlilerin çoğu, ulağı bizim gibi uzun süredir görmemişler, bu arada içlerinden biri onu gördüğünü düşünüyorsa bile, muhtemelen yanılıyordur. Böylece benim plan tutmamış sayılır aslında, ama tamamen değil yine de; gerçi ulağı bulamadık ve Beyler Hanı'nın yolları, orada gecelemeler, dahası belki de bana karşı duyduğu acıma –tabii bunu hâlâ yapabiliyorsa– ne yazık ki babama son darbeyi indirdi, kendisi neredeyse iki yıldır senin gördüğün gibi; oysa durumu sonunu her an beklediğimiz, Amalia'nın olağanüstü çabaları sayesinde ölümü geciken annemden daha iyi belki de. Beyler Hanı'nda yine de başardığım şey, şatoyla belli bir bağlantı kurmak oldu; yaptığımdan pişman olmadığımı söylersem beni hor görme. Şatoyla ne büyük bir bağlantıymış bu böyle, diye düşünebilirsin belki. Haklısın da, büyük bir bağlantı değil çünkü. Gerçi bu arada bir sürü hizmetli de tanıdım, geçen yıl köye gelen neredeyse bütün beylerin hizmetlileri bunlar, günün birinde şatoya gidecek olursam, yabancılık çekmem. Elbette, köydeki hizmetliler bunlar, şatoda bambaşka insanlar oluverir ve köyde görüştükleri kişileri muhtemelen tanımazlar artık, özellikle de şatoda benimle yeniden görüşmekten çok memnun olacaklarına ahırda yüz kez yemin etmişlerse. Bu sözlerin ne kadar az değer taşıdığını hem ben bizzat yaşayarak öğrendim. Ama işin en önemli yanı bu değil. Şatoyla bağlantımı doğrudan hizmetliler üzerinden kurmadım, aksine belki ve umut ederim ki yaptıklarımı yukarıdan izleyen biri –kalabalık bir ekipten olu-

şan hizmetlilerin yönetimi resmi makamların işlerinin çok önemli ve zahmetli bir bölümüdür elbette–, evet beni öylece izleyen bu kişi belki acınası bir yöntemle olsa da ailemiz için de savaştığını ve babamın çabalarını devam ettirdiğimi fark ederek hakkımda diğerlerinden daha ılımlı bir yargıya varır. Böyle bakıldığında, hizmetlilerden para alıp, bunu ailem için kullanmam bağışlanacaktır belki de. Sonra elde ettiğim bir şey daha var, ne var ki bundan dolayı sen bile beni suçlayacaksın. Yıllarca süren zahmetli resmi kabul işlemleri olmaksızın şatonun hizmetine dolaylı yollardan nasıl girildiğine dair hizmetlilerden bazı şeyler öğrendim; böyle bir durumda resmi memur değil, gizlice ve yarı buçuk işe alınmış biri oluyorsun, ne hakların ne de görevlerin oluyor, görevinin olmaması daha kötü; ama bir avantajın oluyor, her şeyin yakınında bulunuyorsun; insan o zaman uygun fırsatları fark edip değerlendirebiliyor; gerçi memur olmuyor, ama bir rastlantı sonucu bir iş çıkabiliyor; memurlardan biri o sırada el altında değilse, biri sesleniyor, koşup gidiyorsun ve bir saniye önce olmadığın kişi, yani memur oluveriyorsun. Gelgelelim böyle bir fırsat ne zaman doğar? Bazen hemen; henüz gelmişsindir, daha doğru dürüst çevrene bile bakınmadan fırsat karşına çıkıverir; kendini toparlayıp, ani karar verme gücünü her yeni gelen gösteremez, ama yeni bir fırsatın doğması resmi kabul işlemlerinden daha uzun yıllar alır, işe yarı kabul edilmiş biri tam anlamıyla resmen işe alınamaz. Yani bunun pek çok sakıncası var, ama resmi işe alımda kılı kırk yardıklarını ve adı çıkmış bir aileye mensup birinin baştan kaybettiğini kişiden başta gizlerler; örneğin bu koşullara sahip biri bu yönteme tabi olur ve sonucu beklerken yıllarca tir tir titrer, ilk günden beri dört bir yandan herkes böylesine umutsuz bir şeye nasıl kalkıştığını merakla sorar; ama o umutludur, yoksa nasıl yaşayabilir ki? Ancak uzun yıllar sonra, belki de artık ihtiyar olduğunda kabul edil-

mediğini, her şeyin yitirildiğini, yaşamının boşa gittiğini anlar. Burada da istisnalar vardır tabii, insan işte bu yüzden kolayca ayartılabilir. Bazen öyle olur ki, özellikle adı çıkmış kişiler işe alınır; kimi memurlar vardır, kendi iradelerine karşı bu avların kokusundan hoşlanırlar; giriş sınavlarında havayı koklarlar, ağızlarını çarpıtıp gözlerini devirirler; böyle bir adam iştahlarını son derece kabartır ve bu iştaha karşı koyabilmek için yasa kitaplarına sımsıkı uymak zorunda kalırlar. Ne var ki bu bazen kişinin işe alınmasına yaramaz, aksine işe kabul sürecinin sonsuz uzayıp gitmesine yol açar ve bu süreç hiç sonuca bağlanmaz ve o kişinin ölümünden sonra kesilir. Yani hem yasal işe kabul hem de diğeri açık ve gizli güçlüklerle doludur; böyle bir işe girişmeden önce her şeyi iyice tartmakta yarar vardır. Biz, Barnabas ve ben bunu hiç eksik etmedik. Ben Beyler Hanı'ndan döner dönmez oturup baş başa verirdik, ben duyduğum yeni haberleri anlatırdım, bunları günlerce konuşup tartıştık; bu arada Barnabas'ın elindeki işler gerektiğinden fazla bekliyordu. Bu noktada senin düşündüğün anlamda suçlu olabilirim. Öyle ya, uşakların anlattıklarına pek güvenilmeyeceğini biliyordum. Şatodan konuşmaktan hiç hoşlanmadıklarını, başka konulara kaydıklarını, her bir söz için kendilerine yalvarttıklarını biliyordum; ama bir de havaya girdiler mi bırakmıyor, saçmalıyor, büyüklük taslıyor, abartı ve uydurmada birbirleriyle yarışıyorlardı; karanlık ahırda biri susarken diğerinin başlattığı sonsuz çığlıklarda olsa olsa gerçeğe dair zayıf birkaç ima vardı yalnızca. Bense her şeyi aklımda kaldığı gibi Barnabas'a aktarıyordum; doğru ve yalanı birbirinden ayırma yeteneğine henüz sahip olmayan ve ailemizin durumundan dolayı bu gibi şeyleri işitmeye kanamayan Barnabas, her anlattığımı kana kana içiyor ve yenilerini duymak için yanıp tutuşuyordu. Gerçekten de yeni planım Barnabas'a dayanmaktaydı. Uşaklar üzerinden elde edilecek bir şey kalmamıştı. Sortini'nin ulağı bulunamıyordu ve

asla da bulunamayacaktı; Sortini ve ona bağlı olarak ulak geri plana çekiliyorlardı adeta, simaları ve isimleri unutulmaya yüz tutmuştu; nasıl insanlar olduklarını sık sık anlatmak zorunda kalıyordum, ama onları güçlükle hatırlar gibi olmalarından ve haklarında bir şey söylememelerinden başka bir sonuç elde edemiyordum. Uşaklarla birlikte geçen yaşamıma gelince, nasıl değerlendirildiği konusunda bir etkim olamıyordu kuşkusuz; tek yapabildiğim, olduğu gibi algılanmasını ve karşılığında ailemizin üzerindeki suçtan birazının silinmesini umut etmekti, ama buna dair bir belirti göremiyordum. Yine de vazgeçmedim, çünkü şatoda ailemiz lehine bir şey yapabilmek için başka bir yol göremiyordum. Ancak Barnabas için böyle bir yol vardı. Uşakların anlattıklarından –eğer canım isterse ki bu istek bende boldu– şunu anlıyordum: Şato hizmetine alınan kişi, ailesi için çok şeyler elde edebilirdi. Elbette, uşakların anlattığından ne kadarı doğruydu? Bunu saptamak olanaksızdı, ama pek az bir şey olduğu açıktı. Çünkü örneğin bir daha asla görmeyeceğim, ya da görsem bile asla tanımayacağım bir uşak kardeşimin şatoda işe girmesi için yardımcı olacağına ya da hiç değilse olur da Barnabas şatoya gelirse dinlenmesini sağlamak gibi ona destek olacağına vakurca söz verseydi keşke –çünkü uşakların anlattıklarına bakılırsa, işe alınmak için sırada bekleyen adaylar, sonu gelmeyen bekleme sürecinde baygınlık geçirir ya da şaşkına dönerler ve arkadaşları onlarla ilgilenmezse ziyan olup giderler–; bana anlatılan bu ve birçok şey muhtemelen haklı uyarılardı, ancak bunlarla ilgili vaatlerin içi tamamen boştu. Ancak Barnabas için değil; gerçi onlara inanmaması için onu uyarıyordum, zaten bunları Barnabas'a anlatmam bile, onun planlarımı benimsemesi için yeterliydi. Benim bu konuda söylediklerim onu pek etkilemiyordu, en çok uşakların anlattıklarının etkisi altında kalıyordu. Böylece kendimle baş başa kalmıştım; anne ve babamla Amalia'dan başkası anlaşamıyordu; baba-

mızın eski planlarını kendi tarzıma göre sürdürmeye ne kadar uğraşırsam, Amalia o ölçüde benden uzaklaşıyordu; senin ya da başkalarının yanında benimle konuşur, ama yalnızken asla; Beyler Hanı'ndaki uşakların elinde hırsla kırmaya çalıştıkları bir oyuncaktım ben; iki yıl boyunca hiçbiriyle samimi tek bir kelime konuşmadım; konuşulanlar riya dolu, uydurulmuş ve çılgınca şeylerdi; bu durumda Barnabas'tan başka kimsem kalmamıştı, ama o da çok toydu. Ben haberleri aktarırken, Barnabas'ın gözünde o zamandan beri kaybolmayan bir parıltı fark edince korkmuştum, ama yine de vazgeçmemiştim, çünkü ucunda büyük bir şey varmış gibi hissediyordum. Babamın o büyük, ama boş planları yoktu bende elbette, erkeklerin o azmine sahip değildim, ulağın uğradığı hakaretten dolayı gönlünü alma peşindeydim, bir de bu alçakgönüllülüğümün bana yarar sağlamasını istiyordum. Gelgelelim tek başına başaramadığım şeye, şimdi Barnabas sayesinde başka yoldan ve kesin ulaşmak istiyordum. Bir haberciye hakaret etmiş, onu ön kalemlerden korkutup kaçırmıştık; şimdi Barnabas'ın şahsında yeni bir ulak sunmaktan, gücenmiş olan ulağın işini Barnabas'a yaptırmaktan ve hakarete uğramış kişiye yapılan hakareti unutuncaya kadar, istediği sürece rahatça uzakta kalma şansını vermekten daha akla yakın ne olabilirdi? Bütün alçakgönüllülüğüne karşın bu planda haksız bir isteğin bulunduğunun pekâlâ bilincindeydim; sanki personel işlerinin nasıl düzenleneceğini resmi makamlara biz dikte etmek istiyormuşuz, ya da resmi makamların kendiliğinden en iyi şekilde düzenleme yapacağından, ya da biz daha bunu akıl etmeden çoktan düzenlemesini yaptığından kuşku duyuyormuşuz izlenimi uyandırıyordu. Ama sonra resmi makamın beni böylesine yanlış anlamasının, ya da böyle olsa bile bunu kasten yapmasının olanaksız olduğuna, yani en başından, ayrıntılı araştırmadan yaptığım her şeyin reddedileceğine inanıyordum. Böylece işin peşini bı-

rakmıyordum; Barnabas'ın hırsının da benimkinden geri kalır yanı yoktu. Hazırlıkla geçen bu süreçte Barnabas'ın burnu öyle büyüdü ki, geleceğin kalem memuru olarak kunduracılığı kendine yakışmayan pis bir iş olarak gördü; hatta Amalia ona çok ender de olsa bir şey söylese ona her defasında itiraz etti. Bu kısa mutluluğu ona çok görmüyordum, çünkü şatoya gittiği ilk günden başlayarak –önceden kolayca tahmin edileceği üzere– mutluluğu da burnunun büyüklüğü de kalmamıştı. Sana sözünü ettiğim o göstermelik görev başlamıştı artık. Barnabas'ın şatoya, daha doğrusu çalışma alanı olan kaleme ilk kez ayak bastığında zorlanmaması şaşırtıcıydı. Bu başarı o zamanlar aklımı başımdan almıştı diyebilirim; Barnabas akşam eve dönüşte bana bunu fısıldar fısıldamaz Amalia'nın yanına koştum, onu bir köşeye sıkıştırıp, acıdan ve korkudan ağlatana kadar ısırarak öptüm. Heyecandan bir şey söyleyemiyordum, zaten uzun zamandır konuşmamıştık, açıklamayı sonraki günlere bıraktım. Sonraki günlerde anlatacak bir şey kalmamıştı tabii. Hızla elde edilen başarının devamı gelmemişti. Barnabas iki yıl boyunca bu tekdüze, yürek daraltan hayatı yaşadı. Uşakların hiçbir faydaları olmamıştı; Barnabas'ın yanına bir mektup verdim; mektupta uşaklardan Barnabas'la ilgilenmelerini rica edip, aynı zamanda bana verdikleri sözleri anımsattım onlara; Barnabas nerede bir uşak görse mektubu cebinden çıkarıp gösteriyordu; tabii arada bir beni tanımayan uşaklara rastlıyordu, beni tanıyanlara ise mektubu kendi tarzında sessizce göstermesi –çünkü Barnabas yukarıda konuşmaya hiç cesaret edemez– sinir bozucu oluyordu, ama ona kimselerin yardım etmemesi utanç vericiydi; muhtemelen birkaç kez zorla eline tutuşturulmak istenen mektubu bir uşağın alıp buruşturması ve çöp sepetine atması –ki biz bunu çoktan kendimiz yapabilirdik elbette– kurtuluş olmuştu. İçimden, çöpe atarken neredeyse şunu söyleyebilirdi diye düşünmüştüm: 'Siz de mektuplara ben-

zeri şekilde davranıyorsunuz.' Bu süreç ne kadar başarısız geçse de, Barnabas üzerinde olumlu etki bıraktı –buna olumlu denebilirse tabii– ve vaktinden önce yaşlanmasını, vaktinden önce adam olmasını, erkeklikten öte bazı konularda ciddi ve anlayışlı olmasını sağladı. Barnabas'a bakıp, onu iki yıl önceki delikanlı haliyle karşılaştırdığımda çoğu zaman çok hüzünleniyorum. Üstelik onun bir erkek olarak aslında bana verebileceği teselli ve destekten yoksunum. Ben olmasam şatoya giremezdi, gelgelelim oraya gireli beri benden uzaklaştı. Onun tek sırdaşıyım, ama canını sıkan şeylerin bana yalnızca küçük bir bölümünü açtığından eminim. Bana şatoyla ilgili çok şey anlatır; ama anlattıklarından, benimle paylaştığı küçük olaylardan bunların onu nasıl olup da bu kadar değiştirdiğini anlamak olanaksızdır. Özellikle de, delikanlılığında bizleri çaresizliğe sürükleyecek kadar cesareti olan birinin, şimdi yetişkin bir erkek olarak yukarıda, şatoda bunu bütünüyle kaybetmiş olması anlaşılır gibi değildir. Doğrudur, her gün yeni baştan boşuna, hiçbir değişiklik umudu olmadan dikilip durmak ve beklemek insanı yıpratıp çaresizliğe sürükler ve sonunda insan bu çaresiz dikilip durmayı bile beceremez duruma gelir. Ama niye daha öncesinde buna direnmedi ki Barnabas? Hele kısa zaman sonra benim haklı olduğumu, oradan hırsına hitap edecek bir şey koparamayacağını, ama ailemizin durumunu düzeltebilecek bir sonuç alabileceğini fark ettiğinde yapabilirdi bunu. Çünkü şatoda –uşakların kaprisleri dışında– her şey alçakgönüllülük içinde olup biter; hırslar çalışarak tatmin edilmeye çalışılır ve bu esnada konunun kendisi ağırlık kazandığı için hırslar bütünüyle kaybolup gider; çocuksu arzulara şatoda yer yoktur. Ancak Barnabas bana anlattığı kadarıyla, odalarına girip çıkmasına izin verilen o ne oldukları pek bir belirsiz memurların güç ve bilgi açısından hayli yetkin olduklarını açıkça gördüğüne inanmıştı. Hızlı hızlı, yarı kısık gözlerle, kısa el hareketleriyle, hiçbir söz etmeden

yalnızca işaretparmaklarıyla asık suratlı, böyle anlarda güçlükle soluyup, mutlu mutlu gülümseyen uşakları nasıl da başlarından savarlar, ya da kitaplarındaki önemli yerleri bulup nasıl da yumruklarını var güçleriyle üzerlerine indirirler ve de ötekiler –dar alanda mümkün olabilirse eğer– nasıl da koşarak gelip, başlarını oraya uzatırlar! Bunlar ve benzeri şeyler yüzünden Barnabas bu adamları gözünde çok büyüttü; onların dikkatini çekecek ve onlarla birkaç kelime etme iznini koparacak duruma gelirse –yok yabancı biri olarak değil, en alt kademeden de olsa bir yazıhane arkadaşı olarak– ailemiz için tahmin bile edilemeyecek yararlar sağlanabileceği izlenimine varmıştı. Ne var ki işler henüz o aşamaya gelmedi; ama onu bu aşamaya yaklaştıracak şeye de Barnabas'ın cesareti yok; oysa genç olmasına karşın başımıza gelen talihsiz olaylar nedeniyle ailemiz içinde sorumluluğu ağır bir aile reisi konumuna yükseldiğini çok iyi biliyor. Son olarak itiraf edilmesi gereken bir şey daha var: Bir hafta önce sen geldin. Beyler Hanı'nda birinin bundan söz ettiğini duydum, ama hiç ilgilenmedim; bir kadastrocu gelmişti, bunun ne olduğunu bile bilmiyordum. Ama ertesi akşam Barnabas her zamankinden daha erken eve geldi – yoksa ben belirli bir saatte yolun bir kısmını yürür, onu karşılarım–, Amalia'nın odada olduğunu gördü, beni bu yüzden çekip dışarı çıkardı, yüzünü omzuma bastırıp dakikalarca ağladı. Yeniden o eski küçük çocuk oluvermişti. Barnabas'ın başına boyundan büyük işler geldi. Sanki önünde ansızın yepyeni bir dünya açıldı ve Barnabas bütün bu yeniliklerin getirdiği mutluluk ve sıkıntıyla baş edemiyor. Oysa başına gelen tek şey, sana iletilmek üzere kendisine bir mektup verilmiş olmasıydı. Ama bu, ona verilen ilk mektup, ilk işti elbette."

Olga sözlerine ara verdi. Annesiyle babasının zaman zaman ağır ve hırıltılı solumaları dışında ortalık sessizdi. K., Olga'nın anlattıklarını tamamlarcasına üzerinde dü-

şünmeden, "Benden gerçek yüzünüzü sakladınız," dedi. "Barnabas mektubu eski ve işi başından aşmış bir ulak gibi getirdi; bu kez demek sizinle hemfikir olan Amalia da, sen de ulaklık hizmeti ve mektuplar önemsizmiş gibi davrandınız." – "Bizi karıştırmamalısın," dedi Olga. "Barnabas yaptığı işe karşı ne kadar kuşku duysa da, o iki mektup sayesinde yeniden mutlu bir çocuk oldu. Bu kuşkuları yalnızca kendine ve bana karşı taşıyor, oysa senin karşına gerçek bir ulak gibi, onun hayalindeki gerçek ulaklar gibi çıkmaktan onur duyuyor. Örneğin pantolonunu –resmi bir elbiseye kavuşma umudu her ne kadar artmış olsa da– resmi elbiselerin bacağı saran pantolonlarına hiç değilse benzesin diye ve seni bu konuda yanıltmak daha kolay olduğu için iki saat içinde daraltmak zorunda kaldım. Barnabas böyle biri işte. Ama Amalia ulaklık hizmetini gerçekten küçümser ve şimdi Barnabas ve benim baş başa verip fısıldaşmalarımızdan kolayca anladığı gibi, Barnabas'ın küçük bir başarı sağlamış gibi görünmesi üzerine onu eskisinden de çok küçümser oldu. Yani Amalia doğruları söylüyor, bunlardan kuşkulanarak yanılgıya düşme. Oysa ben, K., ulaklık hizmetini zaman zaman aşağıladıysam, bunu seni yanıltmak amacıyla kasıtlı olarak değil, korktuğum için yaptım. Barnabas'ın elinden geçen bu iki mektup, üç yıldan beri ailemizin ilk kez gördüğü, gelgelelim epeyce kuşkulu olan bir bağışlanma işaretidir. Bu değişim, bir yanıltma değil de değişimse eğer –yanıltmalar değişimlerden daha sık olur– senin gelişinle bağlantılı; yazgımız bir bakıma senin elinde; belki bu iki mektup bir başlangıçtır yalnızca ve Barnabas'ın görev alanı seninle ilgili ulaklık hizmeti dışına da yayılacaktır –izin verildiği sürece böyle olmasını umut edelim–, ancak şimdilik her şeyin odağı sensin. Orada yukarıda bize tahsis edilenle yetinmek zorundayız, ama burada aşağıda belki kendimiz de bir şeyler yapabiliriz, bu da şudur: Senin lütfunu güvence altına almamız, ya da hiç

değilse senin nefretini kazanmaktan kaçınmamız, ya da –ki en önemlisi budur– şatoyla bağlantımızı kaybetmemek için –ki bununla hayatımızı sürdürebiliriz– var gücümüzle ve deneyimlerimizle seni korumamız gerekir. Bütün bunlara en iyi nasıl başlamalıyız? Sana yaklaştığımızda sen bizden kuşkulanmamalısın, çünkü buranın yabancısısın ve dört bir tarafa karşı tamamen haklı kuşkularla dolusun. Hem biz burada horlanan insanlarız; sense genel görüşün etkisinde kalıyorsun, özellikle de nişanlın etkiliyor seni; bu durumda örneğin hiç istemediğimiz halde nişanlına karşı cephe alıp, seni kırmadan sana nasıl ulaşabiliriz ki? Sonra, senin eline geçmeden benim etraflıca okuduğum haberler –Barnabas okumadı onları, ulak olarak kendine yasakladı bunu– ilk bakışta bana pek önemli gibi gelmedi, bayattı, seni muhtara yönlendirerek kendi kendilerini önemsiz kılmışlardı. Sana karşı bu açıdan nasıl davranmalıydık şimdi? Önemlerini vurgularsak, açıkça önemsiz olan şeylere aşırı değer yüklemiş ve bu haberleri getirenler olarak sana övmüş, senin değil kendi çıkarlarımızı gözetmiş olacak ve haberleri kuşkulu duruma sokacaktık, evet böyle yaparak haberleri senin gözünde ucuzlatmış, hiç istemeden seni yanıltmış olacaktık. Ama mektubu pek önemsemesek, yine kuşkuları üzerimize çekecektik; öyle ya, neden bu önemsiz mektupları yerine ulaştırmak için uğraşıyorduk, neden davranışlarımızla sözlerimiz birbiriyle çelişiyordu, neden böyle yaparak yalnızca seni, yani mektubun sahibini değil, bu işi bize vereni de yanıltıyorduk? Mektuplar bize, açıklamalarımızla sahibinin gözünde onların değerini düşürmemiz için verilmemişti herhalde! Ölçüsüzlüklerin ortasını bulabilmek, yani mektupları doğru değerlendirebilmek olanaksızdır aslında; hatta değerleri sürekli değişir, yol açtıkları düşünceler sonsuzdur, insanın hangi düşüncede duracağını rastlantı belirler, yani varılan görüş de rastlantısaldır. Araya bir de seninle ilgili korku girdi mi, her şey birbirine girer, benim sözlerimi de-

ğerlendirirken pek katı davranmamalısın. Örneğin bir defasında olduğu gibi Barnabas haberiyle gelir, sen de onun ulaklık hizmetinden memnun kalmazsan ve Barnabas ilk korkuyla, tabii ne yazık ki işe ulaklık duyarlılığını da katarak bu görevden çekilebileceğini sana söylerse, işte o zaman ben bu hatayı düzeltebilmek için yanıltmaktan, yalan söylemekten, aldatmaktan, yarar sağlayabilecek hiçbir kötülükten kaçınmam. Ama böyle yapmam hiç değilse benim inancıma göre, hem senin hem de bizim içindir."

Kapıya vuruldu. Olga koşup kapıyı açtı. Bir el fenerinden odanın karanlığına bir ışık demeti süzüldü.

Gece vakti gelen konuk, fısıltıyla sorular sordu ve fısıltıyla yanıtlar aldı, ama bununla yetinmeyip zorla içeri girmek istedi. Olga onu belli ki engelleyemedi ve bu yüzden Amalia'ya seslendi; Amalia'nın, annesiyle babası uyanmasınlar diye konuğu uzaklaştırmak için elinden geleni yapacağını umuyordu herhalde. Gerçekten de Amalia koşarak geldi, Olga'yı kenarı itip yola çıktı ve kapıyı arkasından kapadı. Geri dönmesi yalnızca bir an sürdü; Olga için olanaksız olanı kısa zamanda becermişti.

K. daha sonra, konuğun kendisi için geldiğini öğrendi Olga'dan. Yardımcılardan biri, Frieda'nın talimatıyla onu arıyordu. Olga, K.'yı yardımcıdan korumak istemişti; K. ziyaretini daha sonra Frieda'ya itiraf etmek isterse, edebilirdi, ama burada olduğunu yardımcı ortaya çıkarmamalıydı; K. bu görüşe katıldı. Ne var ki Olga'nın, geceyi burada geçirip, Barnabas'ı bekleme önerisini K. geri çevirdi; aslında kabul edebilirdi belki, çünkü gece epeyce ilerlemişti ve istese de istemese de, bu aileyle arasında bir bağlantı kurulmuş gibi geliyordu ona, burada gecelemesi bazı nedenlerden uygunsuz olabilirdi belki, ama bu bağlantı dikkate alınarak konaklaması tüm köyde çok olağan karşılanabilirdi; K. yine de öneriyi geri çevirdi, yardımcının gelişi onu ürkütmüştü; aklı almıyordu, K.'nın niyetini bilen Frieda ile K.'dan korkmala-

rı gerektiğini öğrenen yardımcılar nasıl olup da, Frieda'nın bir yardımcıyı peşinden yollamaktan çekinmeyeceği ölçüde yine bir araya gelmişlerdi; bu arada Frieda yardımcılardan birini yollamış, diğerini de yanında tutmuştu. Olga'ya bir kırbacı olup olmadığını sordu K.; Olga'nın kırbacı yoktu, ama söğüt ağacından iyi bir sopası vardı; K. bunu alıp, evin ikinci bir kapısının bulunup bulunmadığını sordu; avluya açılan böyle bir çıkış vardı, ancak yola çıkabilmek için komşunun çitinden atlaması ve bahçesinden geçmesi gerekiyordu. K. buna hazırdı. Olga onu avludan geçirip, çitin yanına götürürken, K. kızı kaygılarıyla ilgili hızla yatıştırmaya çalıştı; anlatırken başvurduğu ufak tefek ustalıklı manevralardan dolayı ona kızmadığını, aksine onu anladığını söyledi; kıza, ona duyduğu ve anlattıklarıyla kanıtladığı güven için teşekkür edip, Barnabas eve döner dönmez, isterse gece yarısı olsun onu okula yollamasını tembihledi. Gerçi Barnabas'ın getireceği haberlerin tek umudu olmadığını –aksi halde yanmıştı–, ama yine de onlardan vazgeçmek istemediğini, bu haberlere uyacağını, ama Olga'yı unutmayacağını, Olga'nın kendini, yürekliliğini, ihtiyatlı oluşunu, zekâsını ve kendini ailesine adamasını neredeyse gelecek haberlerden daha çok önemsediğini söyledi. Olga ile Amalia arasında seçim yapması gerekse, uzun boylu düşünmesi gerekmeyecekti. Sonra komşu bahçenin çitlerinin üzerinden atlarken Olga'nın içtenlikle elini sıktı.

On Altıncı Bölüm

K. sokağa çıktığında, karanlık gecede seçebildiği kadarıyla Barnabas'ın evinin ilerisinde yardımcının hâlâ bir aşağı bir yukarı gidip geldiğini gördü; adam arada bir duruyor, elindeki feneri perdeleri örtülü pencereye tutup, odayı aydınlatmaya çalışıyordu. K. ona seslendi; adam hiç korkmuş gibi davranmadan evin içini gözetlemeyi bırakıp, K.'ya doğru yürüdü. "Kimi arıyorsun?" diye sordu K., söğüt sopasının esnekliğini kendi bacağında deneyerek. "Seni," dedi yardımcı yaklaşırken. "Sen kimsin?" dedi K. ansızın, çünkü gelen yardımcıya benzemiyordu. Daha yaşlı, daha yorgun, daha buruşuk görünüyordu, ama yüzü daha dolgundu; yürüyüşü, yardımcıların o kıvrak, eklemleri elektriğe tutulmuşa benzeyen yürüyüşünden farklıydı; ağır, biraz topallayan, kibar ve hastalıklı bir yürüyüştü. "Tanımadın mı?" diye sordu adam, "Jeremias, eski yardımcın." – "Ya!" dedi K. ve arkasına sakladığı söğüt sopasını yeniden biraz ortaya çıkardı. "Ama çok değişmişsin." – "Yalnızım, ondan," dedi Jeremias. "Yalnız kaldım mı, neşeli gençlik uçup gidiyor." – "Artur nerede peki?" diye sordu K. "Artur mu?" dedi Jeremias, "o sevimli ufaklık mı? Görevi bıraktı o. Ama sen de bize karşı biraz kaba ve serttin, onun ince ruhu bunlara katlanamadı. Şatoya döndü, senden şikâyetçi olacak." – "Ya sen?" diye sordu K. "Benim kalmamda

sakınca yoktu," dedi Jeremias, "Artur benim adıma da şikâyette bulunacak." – "Ne konuda şikâyetçi oluyorsunuz?" diye sordu K. "Senin şakadan anlamaman konusunda. Biz sana ne yaptık? Biraz şakalaştık, biraz güldük, biraz nişanlına takıldık. Hem hepsini bize verilen görev doğrultusunda yaptık. Galater bizi sana yollarken..." – "Galater mi?" diye sordu K. "Evet, Galater," dedi Jeremias. "O sırada Klamm'ın yerine bakıyordu. Bizi sana yollarken –aklımda iyice tuttum, çünkü şikâyetimiz buna dayanıyor– şöyle dedi: 'Kadastrocunun yardımcıları olarak gidiyorsunuz.' Biz de, 'Biz bu işten anlamayız,' dedik. Bunun üzerine Galater, 'Mesele bu değil, gerekirse o öğretir size,' dedi. 'En önemlisi, onu biraz neşelendirmeniz. Söylenenlere bakılırsa, her şeyi gözünde büyütüyormuş. Şimdi köye geldi ve buna büyük bir olaymış gibi bakıyor, oysa gerçekte hiçbir şey değil bu. Bunu ona öğretmeniz gerekiyor.' " – "Yani," dedi K., "Galater haklı mıymış? Siz de görevinizi yerine mi getirdiniz?" – "Bilmiyorum," dedi Jeremias. "Kısa sürede pek mümkün değildi sanırım. Tek bildiğim, senin çok kaba olduğun, bu yüzden senden şikâyetçiyiz. Senin gibi sonuçta bir çalışan olan, hatta şato çalışanı bile olmayan birinin, böyle bir görevin ağır bir iş olduğunu, işçilerin işlerini senin yaptığın gibi bile bile, neredeyse çocukça bir tavırla zorlaştırmasının haksızlık olduğunu kavramamanı anlayamıyorum. Bizi parmaklıkta donmaya terk etmen ya da kötü bir sözden günlerce canı yanan Artur'u yatağın üzerinde öldüresiye yumruklaman, ya da beni ikindi vakti, sonrasında bir saat kendime gelemeyecek kadar karda sağa sola kovalaman ne saygısızlıktı öyle! Ben artık genç biri değilim!" – "Sevgili Jeremias," dedi K., "bütün söylediklerinde haklısın, ne var ki bunları Galater'e anlatmalısın. Sizi kendi iradesiyle yolladı, ben sizinle ilgili bir ricada bulunmadım. Sizi talep etmediğim için, sizi geri gönderme hakkım vardı ve bunu anlaşarak yapmak isterdim, güç kullanarak değil, ama anlaşılan siz böylesini

istediniz. Hem neden hemen, bana gelir gelmez böyle açık konuşmadın?" – "Çünkü görev başındaydım," dedi Jeremias, "bunda anlamayacak ne var!" – "Şimdi görev başında değil misin?" diye sordu K. "Artık değilim," dedi Jeremias. "Artur görevi bıraktığını şatoya bildirdi, ya da en azından bizi senden tamamen kurtaracak dava açıldı." – "Ama beni ararken görevinin başındaymışsın gibi davranıyorsun," dedi K. "Hayır," dedi Jeremias, "seni, Frieda'yı yatıştırmak için arıyorum yalnızca. Onu Barnabas'ların kızları uğruna terk ettiğinde çok mutsuz olmuştu, en çok kaybettiği şey değil, senin ihanetindi onu mutsuz eden; ne var ki bunun olacağını epeydir biliyordu ve bu yüzden çok acı çekti. Biraz aklın başına geldi mi diye bakmak için yine okul penceresi önüne gelmiştim o sırada. Ama sen yoktun, Frieda tek başına bir sıraya oturmuş, ağlıyordu. Bunun üzerine yanına gittim ve bir anlaşmaya vardık. Aldığımız kararların hepsi uygulandı zaten. Hiç değilse meselem şatoda çözüme ulaşıncaya kadar Beyler Hanı'nda oda garsonuyum, Frieda da yeniden bara geçti. Frieda için böylesi daha iyi. Senin karın olmanın Frieda açısından mantıklı bir yanı yoktu. Hem senin için yapmaya hazır olduğu fedakârlığın değerini bilmedin sen. Ama iyi yürekli kız bazen hâlâ sana haksızlık mı edildi, bakalım gerçekten Barnabas'lara gittin mi diye kuşkuya kapılıyor. Senin nerede bulunduğuna kuşku olmadığı halde, buna kesinlik kazandırmak için oraya gittim yine de; çünkü onca telaştan sonra Frieda rahat bir uykuyu hak etti artık, ayrıca ben de. Böylece yola çıktım ve yalnızca seni bulmakla kalmadım, kızların peşinden ayrılmadıklarını da gördüm. Özellikle esmer kız tam bir yabankedisi, hep seni kayırdı. Eh, herkesin zevki kendine. Ama yolu uzatıp komşu bahçeden geçmene gerek yoktu, o yolu bilirim ben."

Öngörülebilen, ancak engellenemeyen şey sonunda olmuştu işte. Frieda onu terk etmişti. Kesinlik taşımayabilirdi bu karar, durum öyle kötü değildi, Frieda geri kazanılabi-

len bir kızdı, yabancıların kolayca etkisinde kalıyordu, hele onun konumunu kendilerininkiyle eş tutan yardımcılardan çok etkileniyordu; adamlar istifa etmişler, Frieda'yı da buna sürüklemişlerdi; K. şimdi Frieda'nın karşısına çıkacak, lehine olan noktaları kıza anımsatacaktı ve o zaman Frieda pişmanlık duyup yine onun olacaktı, yeter ki K. kızlara yaptığı ziyareti onlara borçlu olduğu bir başarıyla haklı gösterebilsindi. Ama Frieda'yla ilgili kendini yatıştırmaya çalıştığı düşüncelere karşın yatışmıyordu K. Henüz kısa bir süre önce Olga'ya karşı Frieda'yı övmüş ve onun tek dayanağı olduğunu söylemişti; şimdi bu dayanak pek sağlam değildi; hem K.'nın elinden Frieda'yı almak için güçlü birinin müdahalesi gerekmemişti; bu mide bulandırıcı yardımcı, zaman zaman canlı olmadığı izlenimi uyandıran bu et yığını bu iş için yetmişti.

Jeremias uzaklaşmaya başlamıştı bile. K. geri çağırdı onu. "Jeremias," dedi, "seninle çok açık konuşmak istiyorum, bir soruma dürüstçe yanıt ver. Artık aramızda efendi uşak ilişkisi kalmadı, böyle olduğuna senin kadar ben de seviniyorum, yani birbirimizi kandırmamız için bir nedenimiz yok. Senin için hazırladığım bu sopayı gözünün önünde kırıyorum; avludan geçen yolu senden korktuğum için değil, seni hazırlıksız yakalayıp, sopayı birkaç defa üzerine indirmek için seçmiştim. Bana şimdi kızına, hepsi geçti; resmi makamların bana dayattığı bir hizmetli değil de, yalnızca bir tanıdığım olsaydın –dış görüntün beni bazen biraz rahatsız etse de– kuşkusuz çok iyi anlaşırdık. Bu açıdan yaşadığımız kayıpları telafi edebiliriz aslında." – "Buna inanıyor musun?" dedi yardımcı, yorgun gözlerini yumup, esnerken. "Sana konuyu daha ayrıntılı anlatabilirdim, ancak zamanım yok, Frieda'ya gitmeliyim, yavrucak beni bekliyor, henüz işe başlamadı, sanırım unutmak için kendini hemen işe vermek istiyordu, ama hancı benim ısrarım üzerine kendine gelmesi için kıza biraz zaman verdi, hiç değilse bu süreyi birlikte

geçirmek istiyoruz. Senin önerine gelince, sana yalan söylemem için bir nedenim yok elbette, ama sana bir sır vermem için de yok. Çünkü benim durumum senden farklı. Hizmetinde bulunduğum süre içinde benim için elbette çok önemli biriydin; bazı özelliklerinden dolayı değil, görevim gereği; istediğin her şeyi senin için yapabilirdim, ancak şimdi umurumda değilsin. Sopayı kırman da bir şey ifade etmiyor benim için, bana yalnızca nasıl kaba bir efendim olduğunu anımsatıyor; sana yakınlık duymama bunlar engel oluyor." – "Benimle öyle konuşuyorsun ki," dedi K., "sanki benden bir daha korkman gerekmeyeceğine dair elinde garantin var. Ama durum böyle değil aslında. Sanırım benden henüz kurtulmadın, burada işlemler öyle hızlı çözümlenmiyor." – "Bazen daha hızlı bile olur," diye atıldı Jeremias. "Bazen," dedi K., "bu kez gerçekleştiğine dair hiçbir işaret yok ortada; en azından ne senin ne de benim elimde resmi bir yazı var. Demek ki işlemler henüz başlatıldı, ben de ilişkilerim aracılığıyla devreye girmedim henüz, ama gireceğim. Aleyhinde bir sonuç çıkarsa, efendinin senden yana olması için pek bir hazırlık yapmış sayılmayacaksın, bu durumda söğüt sopasını belki de boşuna kırmış olacağım. Frieda'yı kaçırdın gerçi, bununla epeyce bir şişinip duruyorsun, ama şahsına duyduğum bütün saygıma karşın –sen bana duymasan da– Frieda'ya söyleyeceğim birkaç söz biliyorum ki onu ağına düşürmek için söylediğin yalanlarını paramparça etmeye yetecektir. Frieda'nın bana sırtını dönmesi ancak yalanlarla sağlanabilirdi." – "Bu tehditler gözümü korkutmaz," dedi Jeremias. "Sen beni yardımcı olarak istemiyorsun ki, yardımcın olarak benden korkuyorsun, yardımcılardan genelde korkuyorsun, iyi huylu Artur'u korktuğun için dövdün." – "Olabilir," dedi K. "Böyle diye daha mı az canı acıdı? Sana karşı duyduğum korkuyu belki bu yolla daha çok gösterebilirim. Senin yardımcılıktan pek hoşlanmadığını gördüğümde, seni buna zorlamak bütün korkularıma karşın

bana en büyük zevki tattırıyor. Hem bu defa seni Artur'suz yakalamaya bakacağım, o zaman sana daha çok ilgi gösterebilirim." – "Bütün bunlardan," dedi Jeremias, "zerre kadar korktuğumu mu sanıyorsun?" – "Sanmaz mıyım," dedi K., "biraz korkuyorsundur mutlaka, ama aklın varsa çok korkarsın. Yoksa ne diye Frieda'ya gitmedin? Söylesene, seviyor musun onu?" – "Sevmek mi?" dedi Jeremias. "İyi ve zeki bir kız o, Klamm'ın eski metresi, yani kesinlikle saygıdeğer biri. Onu senden kurtarmam için sürekli yalvarıyorsa, ne diye bu iyiliği yapmayayım ona, böyle davranarak özellikle de seni üzmüyorsam hele; sen ki lanetli Barnabas'larla gönlünü avutmuşsun!" – "Evet, korktuğunu görüyorum," dedi K., "pek bir acınası korku, beni yalanlarınla ağına düşürmeye çalışıyorsun. Frieda'nın tek bir ricası vardı, onu azgın, köpekler gibi şehvet düşkünü yardımcılardan kurtarmamı istiyordu; ne yazık ki ricasını tam olarak yerine getirecek zamanı bulamadım, ihmalimin sonuçları bunlar işte."

"Kadastrocu Bey, Kadastrocu Bey!" diye sokaktan seslendi biri. Barnabas'tı bu. Soluk soluğa çıkageldi, ama K.'nın önünde eğilerek selam vermeyi unutmadı. "Başardım," dedi. "Neyi başardın?" diye sordu K. "Yoksa ricamı Klamm'a mı ilettin?" – "Bu olamadı," dedi Barnabas, "çok uğraştım, ama olanaksızdı, herkesi itip öne geçtim, çağrılmadığım halde gün boyu kürsünün dibinde dikildim, öyle ki kendisine gölge ettiğim bir kâtip beni itti; Klamm başını kaldırıp bakınca elimi kaldırarak –ki bu yasaktır– söz istedim, kalemde herkesten daha uzun kaldım, orada hizmetlilerle yalnızdım artık; Klamm'ın geri döndüğünü görünce bir kez daha sevindim, ama benim için gelmemişti, bir kitapta hızla bir şeye bakıp geldiği gibi gitti hemen; hâlâ yerimden kımıldamadığım için sonunda bir hizmetli süpürgesiyle adeta dışarı süpürdü beni. Hizmetlerimi yine yetersiz bulma diye itiraf ediyorum bütün bunları." – "Senin başarı getirmeyen azminin bana ne yararı var, Barnabas," dedi K. "Ama ben

başarılı oldum," dedi Barnabas. "Benim kalemden çıktığım sırada –benim kalem diyorum ben– koridorun en ucundan bir beyefendinin ağır ağır geldiğini gördüm, ondan başka kimseler kalmamıştı, saat epeyce ilerlemişti sonuçta. Adamı beklemeye karar verdim. Orada biraz daha kalabilmek için iyi bir fırsattı bu; elimde olsa, sana kötü haberi getirmemek için hep kalırdım orada. Ama beyefendiyi beklemem iyi de oldu, gelen Erlanger'di. Tanımıyor musun onu? Klamm'ın önde gelen sekreterlerinden biridir. Çelimsiz, ufak tefek bir beyefendidir, hafifçe topallar. Beni hemen tanıdı; belleği ve insan sarraflığıyla ünlüdür; yalnızca kaşlarını çatması herkesi tanımasına yeterlidir; çoğu zaman hiç görmediği, haklarında bir şeyler duyup okuduğu kişileri de tanır, örneğin beni hiç görmüş olamaz. Ancak herkesi hemen tanısa da, yine de emin değilmiş gibi sorar önce. 'Sen Barnabas değil misin,' dedi bana da. Sonra şöyle sordu: 'Kadastrocuyu tanıyorsun, değil mi?' Sonra şöyle dedi: 'Bu iyi denk geldi; şimdi Beyler Hanı'na gidiyorum. Kadastrocu beni orada bulsun. On beş numaralı odada kalıyorum. Ama hemen gelmesi gerekir. Orada bir iki görüşmem var yalnızca, sabah beşte geri döneceğim. Söyle ona, onunla konuşmam benim için çok önemli.'"

Jeremias ansızın koşmaya başladı. Heyecanından o ana kadar onunla ilgilenmemiş olan Barnabas sordu: "Jeremias ne istiyor?" – "Erlanger'e benden önce gitmek," dedi K., Jeremias'ın peşi sıra koştu, onu yakalayıp koluna girdi ve şöyle dedi: "Yoksa ansızın Frieda'nın hasreti mi sardı seni? Ben de onu senden az özlemedim, o halde uygun adım gidelim."

On Yedinci Bölüm

Karanlıklara gömülmüş Beyler Hanı'nın önünde erkeklerden oluşan küçük bir grup toplanmıştı, iki ya da üçünün elinde fener bulunduğu için bazı yüzler seçilebiliyordu. İçlerinde K.'nın tanıdığı yalnızca bir kişi vardı, o da arabacı Gerstäcker'di. Gerstäcker K.'yı, "Sen hâlâ mı köydesin?" diye karşıladı. "Evet," dedi K., "temelli geldim." – "Bana ne zaten," dedi Gerstäcker, sert sert öksürdü ve ötekilere döndü.

Anlaşıldı ki, herkes Erlanger'i beklemekteydi. Erlanger gelmişti, ancak dilekçe sahiplerini içeri almadan önce Momus'la görüşüyordu. Konuşmaların genel içeriği, içeride beklemeye izin verilmediği, karda dikilmek zorunda kalındığı üzerineydi. Hava çok soğuk değildi gerçi, ama tarafları gece vakti belki de saatlerce hanın önünde bekletmek saygısızlıktı. Bu, Erlanger'in suçu değildi elbette, aksine kolaylık gösteren biriydi o, belli ki bu durumdan haberi yoktu, kendisine haber verilmiş olsa buna mutlaka çok kızardı. Suçlu olan Beyler Hanı'nın sahibinin karısıydı; kadın, hastalıklı kibarlık tutkusu yüzünden, çok sayıda şikâyet sahibinin aynı anda Beyler Hanı'na girmesine dayanamıyordu. "İlle de olacaksa ve gelmeleri gerekiyorsa," derdi kadın her zaman, "o halde Tanrı aşkına sırayla girsinler." Tarafları önce bir koridorda, sonra merdivende, ardından holde, son olarak da barda bekletmeyi, en nihayetinde sokağa atmayı başarmıştı hancının

karısı. Üstelik bu bile yetmemişti ona. Kendi hanında, kendi ifadesiyle sürekli "kuşatılmış olmaya" katlanamıyordu. Dilekçe sahiplerinin bu geliş gidişlerine de anlam veremiyordu. Bir defasında bir memur kadının bu sorusuna muhtemelen kızgınlıkla, "Ön taraftaki merdivenleri kirletmek için," demişti; buna aklı yatan kadın, bu sözü kullanmayı alışkanlık haline getirmişti. Beyler Hanı'nın karşısına tarafların içinde bekleyebileceği bir binanın yapılması için çabalıyordu ve çabası tarafların istekleriyle de örtüşmekteydi. Kadının asıl istediği, dilekçe sahipleriyle görüşmelerin ve sorguların Beyler Hanı'nın dışında yapılmasıydı, ancak memurlar buna karşı çıkıyordu; memurlar ciddi bir şekilde karşı çıkmışsa eğer, o kadar önemli olmayan konularda yorulmak nedir bilmeyen, kadınsı ve ince hamaratlığıyla bir tür küçük çaplı zorbalık yönetimi kurmuş olan hancının karısı bu direnişi yine de aşamıyordu. Görüşmelerin ve sorguların bundan böyle de Beyler Hanı'nda yapılmasına hancının karısı muhtemelen katlanmak zorunda kalacaktı, çünkü şatodaki beyler, köyün resmi işleri yüzünden Beyler Hanı'ndan çıkmakta direniyorlardı. İşleri hep aceleydi, köye pek isteksiz iniyorlardı ve burada gerekli olduğundan daha uzun süre kalmayı zerre kadar istemiyorlardı; bu nedenle sırf Beyler Hanı'nın huzuru için geçici olarak bütün evrağını yanlarına alıp, yolun karşısındaki başka bir hana yerleşmeleri ve böylelikle zaman kaybetmeleri onlardan istenemezdi. Memurların en hoşlandıkları şey, resmi işlerini barda ya da odalarında, mümkünse yemek yerken, ya da uykuya dalmak üzereyken yattıkları yerden, ya da sabahları yorgunluktan kalkamayıp, yataklarında biraz gerinmek istedikleri sırada halletmekti. Buna karşın bir bekleme binasının yapılması uygun bir çözüme kavuşuyor gibiydi, ama özellikle de bu bekleme binası konusunun bir sürü görüşmeyi gerektirmesi ve hanın koridorlarının bir türlü boşalmaması –ki insanlar buna biraz gülmeden edemiyordu– hancının karısını sarsan bir cezaydı.

Bekleyenler bütün bunları alçak sesle tartışıp duruyorlardı; K.'nın dikkatini çekmişti, Erlanger'in dilekçe sahiplerini gecenin bir yarısı çağırmış olmasından insanlar yeterince rahatsızdı, ama kimse çıkıp itiraz etmiyordu. K. bunun nedenini sordu ve bu hareketinden dolayı Erlanger'e minnet duyulması gerektiği yanıtını aldı. Erlanger'in kalkıp köye gelmesi bile tamamen onun iyi niyeti ve görevine karşı beslediği üstün zihniyetin sonucuymuş; öyle ya, istese –ki böylesi yönetmeliklere daha uygun olurmuş– alt dereceden herhangi bir sekreteri köye yollayıp, tutanakları ona tuttururmuş. Ama o böyle davranmaya genelde karşı çıkarmış, her şeyi kendi görüp duymak istermiş; ama bu uğurda gecelerini feda edermiş, çünkü resmi çalışma planında köye inilmesi için zaman öngörülmemiş. K., Klamm'ın da gündüzleri köye geldiğini, hatta burada günlerce kaldığını söyleyerek itiraz etti buna; hepi topu bir sekreter olan Erlanger, yukarıda Klamm'a göre daha mı vazgeçilmez biriydi? Birkaç kişi iyi niyetle güldü, diğerleri süklüm püklüm sustu, susanlar ağırlıktaydı ve K.'ya pek yanıt veren çıkmadı. Yalnızca içlerinden biri çekinerek, Klamm'ın hem şato da hem de köyde elbette ki vazgeçilmez olduğunu belirtti.

O sırada hanın kapısı açıldı, ellerinde fenerlerle iki uşağın arasında Momus göründü. "Sekreter Bey'in kabul edeceği ilk kişiler," dedi, "Gerstäcker ve K. İkisi de burada mı?" Gerstäcker ve K. orada olduklarını söylediler, ama onlardan önce, "Ben buranın oda garsonuyum," diyerek Jeremias hana daldı, Momus da onu omzuna vurup, gülümseyerek karşıladı. Jeremias'a daha çok dikkat etmem gerekecek, dedi K. içinden, ama onun yine de muhtemelen Artur kadar tehlikeli olmadığını unutmadı, çünkü Artur şatoda K. aleyhine işler çeviriyordu. Onları başıboş bırakıp, özel bir yatkınlıkları bulunduğunu gördüğü entrikalarını özgürce çevirmelerine izin vermek yerine, yardımcıları olarak eziyetlerine katlanmak belki de daha zekiceydi.

K., Momus'un önünden geçtiği sırada, Momus onun kadastrocu olduğunu henüz fark etmiş gibi davrandı. "Aa, Kadastrocu Bey mi?" dedi Momus. "Sorgulanmaktan hoşlanmayan biri olarak şimdi sorgulanmak için önlere geçmeye çalışıyorsunuz. Ama vaktiyle benim tarafımdan sorgulansaydınız, sizin için daha kolaydı. Ama tabii, doğru sorguyu seçmek kolay değildir." K. bu sözler üzerine durmak isteyince Momus, "Gidin, gidin!" dedi. "O zaman olsaydı yanıtlarınıza ihtiyacım vardı, şimdi yok." Momus'un davranışına sinirlenen K. yine de, "Yalnızca kendinizi düşünüyorsunuz," dedi. "Sırf resmi daireler istedi diye yanıt vermem ben, ne o zaman ne şimdi." – "Başka kimi düşünecekmişiz ki? Başka kim var burada! Gidin!" Koridorda onları bir hizmetli karşıladı, K.'nın önceden bildiği yol olan avludan geçirdi, sonra büyük kapıdan geçip tavanı alçak ve aşağıya doğru meyilli koridora ulaştılar. Anlaşılan üst katlarda yalnızca yüksek dereceli memurlar kalıyor, sekreter odaları da bu koridorda bulunuyordu; en yüksek dereceli sekreterlerden biri olmasına karşın Erlanger de burada kalıyordu. Hizmetli fenerini söndürdü, çünkü burası elektrikli lambayla aydınlatılmıştı. Buradaki her şey küçük ama zarifti. Yerden olabildiğince yararlanılmıştı. Koridor, ancak dik yürünüp geçilebilecek kadardı. İki yandaki kapılar neredeyse birbirine bitişikti. Yan duvarlar tavana kadar uzanmıyordu, havalandırmayı gözeterek böyle yapılmıştı herhalde, çünkü bu derin, dehlizi andıran koridordaki odaların belli ki pencereleri yoktu. Tavanla tam birleşemeyen bu duvarların sakıncası, koridora ve kaçınılmaz olarak odalara gürültü yaymasıydı. Odaların çoğu dolu gibiydi, içeridekilerin çoğu henüz yatmamıştı; konuşmalar, çekiç sesleri, kadeh şangırtıları duyuluyordu. Odalardan büyük bir neşe yansımıyordu sanki. Sesler boğuktu, arada bir, bir sözcük anlaşılabiliyordu, sanki sohbet edilmiyor gibiydi, herhalde biri bir şey yazdırıyor ya da bir şey okuyordu yalnızca; özellikle de kadeh ve tabak sesleri-

nin geldiği odalarda tek sözcük duyulmuyordu; çekiç sesleri K.'ya bir yerlerde duyduğu bir şeyi anımsatmıştı; buna göre kimi memurlar ardı arkası kesilmeyen zihinsel yorgunluğu üzerlerinden atabilmek için, zaman zaman marangozluk, hassas aletler yapımı ve benzeri işlerle uğraşırlardı. Koridor boştu; yalnızca bir odanın önünde, solgun yüzlü, zayıf, uzun boylu, kürk giymiş bir bey oturmakta, kürkünün altından geceliği görünmekteydi. Odanın havası adama boğucu gelmiş olmalıydı; bu yüzden kapı önüne oturmuş, gazete okuyordu, ama dikkatle yapmıyordu bunu, sık sık esneyerek okumayı bırakıyor, öne doğru eğilip, boydan boya koridora bakıyordu; belki çağırdığı, ama gelmekte gecikmiş olan dilekçe sahiplerinden birini bekliyordu. Adamın önünden geçip gittikten sonra hizmetli adamla ilgili olarak Gerstäcker'e, "Pinzgauer!" dedi. Gerstäcker başını sallayarak, "Uzun zamandır köye inmedi," dedi. "Hem de çok uzun zamandır," diye doğruladı hizmetli.

Derken diğerlerinden farkı olmayan, ama hizmetlinin dediğine göre ardında Erlanger'in kaldığı bir kapının önüne geldiler. Hizmetli, K.'dan onu omzuna almasını istedi ve üstteki açık aralıktan odanın içini gözetlemeye başladı. "Yatıyor," dedi hizmetli, K.'nın omzundan inerken, "yatağa uzanmış, ne var ki giysileri üzerinde, ama sanırım yine de uyukluyor. Köydeki yaşam koşulları yüzünden bazen üzerine bir yorgunluktur çöker. Beklememiz gerekecek. Uyanınca zili çalar. Ama olmadı değil, bazen köydeki bütün zamanını uyuyarak geçirir, uyanınca da hemen şatonun yolunu tutmak zorunda kalır. Burada yaptığı gönüllü iş sonuçta." – "Keşke sonuna kadar uyusaydı," dedi Gerstäcker, "çünkü uyandıktan sonra çalışmak için biraz zamanı kalırsa, uyuduğu için canı çok sıkkın oluyor ve her şeyi aceleyle halletmeye çalışıyor, o zaman insanın derdini anlatmaya pek fırsatı olmuyor." – "İnşaatın nakliyat işlerini almaya mı geldiniz?" diye sordu hizmetli. Gerstäcker başını evet anlamında salla-

dı, hizmetliyi kenara çekip, ona alçak sesle bir şeyler söyledi; ama hizmetli söylenenleri dinlemeyip, en az bir kafa boyu uzun olduğu Gerstäcker'in üzerinden ileriye baktı ve ciddi bir ifadeyle elini ağır ağır saçlarında gezdirdi.

On Sekizinci Bölüm

K., boş boş çevresine baktığı sırada koridorun ilerideki bir dönemecinde Frieda'yı gördü; Frieda, K.'yı tanımamış gibi yaparak donuk gözlerle baktı ona yalnızca; elinde içleri boş fincanlar taşıyordu. K. onunla pek ilgilenmeyen hizmetliye –zaten kendisiyle konuşuldukça dalgınlığı daha bir artar gibiydi hizmetlinin– hemen döneceğini söyleyerek Frieda'nın yanına koştu. Kızın yanına gelir gelmez sanki onu yeniden sahiplenircesine omuzlarından tuttu, sınarcasına gözlerinin içine bakarak birkaç önemsiz soru sordu. Ama Frieda katı tavrından vazgeçmedi, dalgın bir ifadeyle tepsideki tabak çanağın yerini değiştirirken, "Benden ne istiyorsun?" dedi. "Şu şeylere –isimlerini öğrendin artık– gitsene! Onların yanından geldiğini yüzünden okuyorum." K. hemen kızın dikkatini dağıttı; tartışma böyle ansızın başlamamalıydı, hele en kötü, kendisi için en olumsuz konudan girilmemeliydi. "Barda olduğunu sanmıştım," dedi K. Frieda ona şaşkınlıkla baktıktan sonra, boş olan eliyle K.'nın hafifçe alnını ve yanağını okşadı. Sanki K.'nın yüzünü unutmuş da böyle yaparak yeniden belleğine anımsatmak ister gibiydi; kızın gözlerinde de bir şeyleri güçlükle anımsıyormuş gibi buğulu bir ifade vardı. "Yeniden barda işe alındım," dedi sonra ağır ağır, söyledikleri sanki önemsizmiş de, söylediklerinin ardında K. ile başka ve daha önemli bir görüşme yaparcasına. "Bu iş bana

göre değil, herhangi başka biri de yapabilir; yatakları düzeltmeyi ve güler yüz takınmasını bilen, müşteriler tarafından rahatsız edilmekten çekinmeyen, hatta bunlara çanak tutan herkes, ama herkes oda hizmetçiliği yapabilir. Ama barda durum biraz farklı. Zamanında işi pek şanlı şerefli bırakmış olmasam da, beni bar işine hemen geri aldılar, tabii bu kez himaye edildiğim için hancı memnun oldu, beni işe geri alması böylece kolaylaşmıştı. Öyle ki, işi kabul etmem için bana ısrar etmeleri bile gerekti; barın bana neleri anımsattığını düşünürsen, bunu anlarsın. Sonunda işi kabul ettim. Burada yalnızca yardımcı elemanım. Pepi barı hemen terk etmek zorunda bırakılıp, rezil olmamak için yalvardı; yetenekleri izin verdiği ölçüde azimle çalıştığı ve her işi görmeye çabaladığı için biz de ona yirmi dört saat süre verdik." – "Her şey çok iyi ayarlanmış," dedi K., "ne var ki bardan bir kez benim için ayrıldın, şimdi evlenmemizin arifesinde tekrar dönüyor musun oraya?" – "Evlenme falan olmayacak," dedi Frieda. "Seni aldattım diye mi?" diye sordu K. Frieda evet anlamında başını salladı. "Bak Frieda," dedi K., "bu sözde aldatma konusunu seninle defalarca konuştuk ve bunun haksız bir kuşku olduğunu sen sonunda hep kabul etmek zorunda kaldın. O zamandan beri benden yana değişen bir şey olmadı, her şey nasıl masumsa öyle kaldı, başka türlü de olamaz. Demek ki senden yana bir şeyler değişti, ellerin telkinleri ya da başka bir şekilde. Bana haksızlık ettiğin kesin, çünkü bak, bu iki kızın durumları nedir? Biri, yani esmer olan –kendimi tek tek savunmak zorunda kalmaktan utanıyorum neredeyse, ama sen beni buna zorluyorsun– esmer olan beni en az seni üzdüğü kadar üzüyor; ondan elimden geldiğince uzak duruyorum, o da bunu kolaylaştırıyor aslında, hiç kimse ondan daha çekingen olamaz." – "Evet," diye bağırdı Frieda, sözler ağzından iradesi dışında çıkıyormuş gibiydi; K. onun dikkatinin böylesine dağıldığını görmekten memnundu; Frieda olmak istediğinden farklı biri olmuştu

şimdi, "Sen onu çekingen olarak görebilirsin, insanların en utanmazına sen çekingen diyebiliyorsun ve –inanılır gibi değil ama– samimisin bunda, rol yapmıyorsun, biliyorum. Zur Brücke Hanı'nın sahibesi seninle ilgili şöyle diyor: 'Ondan hoşlanmıyorum, ama terk de edemem onu; yürümeyi doğru dürüst beceremeden uzaklara doğru korkmadan ilerleyen küçük bir çocuğu görünce insan kendini tutamaz, karışır ona.' " – "Bu kez kadının öğütlerine kulak verebilirsin," dedi K. gülümseyerek, "ama ister çekingen, ister utanmaz olsun o kızı bir yana bırakalım, beni hiç ilgilendirmiyor." – "Ama ona neden çekingen diyorsun?" diye sordu Frieda inatla. K. bu yaklaşımı kendisi için olumlu bir işaret gibi görmüştü. "Bunu deneyerek mi öğrendin, yoksa başkalarını küçük düşürmek için mi söylüyorsun?" – "Ne o ne de öteki," dedi K., "kıza minnet duyduğum için onu böyle tanımlıyorum, çünkü kendisini görmezden gelmemi kolaylaştırdı, çünkü kız sık sık benimle konuşmaya kalkışsa, oraya bir daha gitmeye kendimi ikna edemezdim, bu da benim için büyük bir kayıp olurdu, çünkü senin de bildiğin gibi ikimizin geleceği için oraya gitmek zorundayım. İşte aynı nedenden öteki kızla da konuşmam gerekiyor; o kızın çalışkanlığını, sağgörüsünü ve özverisini takdir ediyorum, ama onun baştan çıkarıcı olduğunu kimse savunamaz." – "Uşaklar böyle düşünmüyor," dedi Frieda. "Hem bu hem de daha birçok başka konuda öyle zaten," dedi K. "Uşakların şehvetlerine dayanarak benim ihanet ettiğimi mi çıkarıyorsun?" Frieda sustu ve K.'nın tepsiyi elinden alıp yere bırakmasına, koluna girip onunla koridorda bir aşağı bir yukarı dolaşmasına göz yumdu. "Sen sadakat nedir bilmiyorsun," dedi Frieda, K.'nın yakınlaşmasına biraz direnerek, "kızlara karşı her ne şekilde davrandıysan bu çok önemli değil; o ailenin yanına gitmen ve giysilerine onların evinin kokusu sinmiş olarak geri dönmen benim için dayanılmaz bir yüzkarasıdır zaten. Hem hiçbir şey söylemeden okuldan çekip gidiyorsun. Ve

gece yarısına kadar onların yanında kalıyorsun. Seni sorduklarında da kızlara orada olmadığını söyletiyorsun, hem de coşkuyla söylüyorlar bunu, özellikle de o benzersiz çekingenlikte olan. Gizli bir yoldan evi sessizce terk ediyorsun, bunu belki de kızların adı kötüye çıkmasın diye yapıyorsun, o kızların adı hem de! Yok, bundan konuşmayalım artık!" – "Bundan olmasın," dedi K., "ama başka bir şeyden konuşalım Frieda. Bu konuda zaten söyleyecek bir şey yok. Oraya neden gitmek zorunda olduğumu biliyorsun. Kolay olmayacak, ama kendimi zorlayacağım. Durumu olduğundan daha fazla zorlaştırmamalısın benim için. Bugün bir an için gidip, önemli bir haberi çoktan getirmiş olması gereken Barnabas'ın gelip gelmediğini sormayı düşündüm. Gelmemişti, ama kızın bana kesin bir ifadeyle söylediğine göre gelmek üzereydi ve bu inandırıcı gibiydi. Varlığıyla seni rahatsız etmesin diye, Barnabas'ın arkamdan okula yollanmasını istemiyordum. Saatler geçti ama ne yazık ki gelmedi. Ama nefret ettiğim biri geldi. Arkamdan casusluk yapmasını hiç canım istemediği için komşu bahçeden çıktım, ama bu adamdan gizlenmeye de niyetim yoktu, aksine sokağa çıkıp, doğrudan ona doğru yürüdüm, itiraf edeyim pek bir esnek söğüt sopası vardı elimde. Hepsi bu kadar işte, söylenecek başka bir şey yok bu konuda, ama başka bir konuda var. Senin adlarını anmaya tiksindiğin aile kadar, benim de onları anmaktan tiksindiğim yardımcıların durumu nedir? Senin yardımcılarla olan ilişkini, benim o aileyle olan ilişkimle bir karşılaştır. Aileye karşı duyduğun nefreti anlıyor ve paylaşıyorum. Onların yanına yalnızca kendi sorunumla ilgili olarak gidiyorum, bazen onlara haksızlık ediyormuşum, onları kullanıyormuşum gibi geliyor bana neredeyse. Ya sen ve yardımcılar? Seni izlediklerini inkâr etmedin, onlara karşı yakınlık duyduğunu da itiraf ettin. Sana bunun için kızmadım, işin içinde senin baş edemeyeceğin güçlerin olduğunu idrak ettim, hiç değilse direniyorsun diye aslında mutlu oldum,

kendini korumana destek verdim; ama senin sadakatine ve evin yardımcılara kesinlikle kapalı kalacağına, onların kesin olarak kovulduklarına güvenerek bu desteğimi sırf birkaç saat aksattım diye –yardımcıları korkarım hâlâ küçümsüyorum ben–, evet sırf desteğimi birkaç saat aksattım diye ve aslına bakarsan sağlığı pek yerinde olmayan o yaşlı oğlan Jeremias pencereye çıkma küstahlığını gösterdi diye, evet sırf bunun için seni kaybedeceğim ve beni 'Evlilik falan yok,' sözleriyle karşıladın Frieda, öyle mi? Oysa sitem etmesi gereken biri varsa, o da benim, ama etmiyorum, hâlâ etmiyorum." K.'ya yine, Frieda'nın dikkatini dağıtmak iyi gelecek gibi göründü ve kızdan ona biraz yiyecek getirmesini rica etti, öğlenden beri bir şey yememişti. Bu ricayla ferahladığı anlaşılan Frieda, evet anlamında başını salladı ve gitti, ama koridorda ileriye doğu yürümeyerek –K. mutfağın orada olduğunu sanıyordu– yan taraftaki birkaç basamağı indi. Çok geçmeden üzerinde salam dilimleri olan bir tabak ve bir şişe şarapla döndü, bunlar herhalde bir yemeğin artıklarıydı, anlaşılmasın diye dilimler çabucak tabağa yayılmıştı yeniden, hatta tabakta salam kabukları unutulmuş, şişenin dörtte üçü boşalmıştı. Ama K. sesini çıkarmayarak iştahla yemeye koyuldu. "Mutfakta mıydın?" diye sordu. "Hayır, odama gittim," dedi Frieda, "burada aşağıda bir odam var." – "Beni de götürseydin," dedi K., "yemeğimi biraz otururak yemek için ben de aşağıya ineceğim." – "Sana bir sandalye getireyim," dedi Frieda ve hemen yürüdü. "Teşekkür ederim," dedi K., kızı durdurarak, "ne aşağıya ineceğim ne de artık bir sandalyeye ihtiyacım var." Frieda K.'nın onu kolundan kavrayışına somurtarak katlandı, başını eğdi, dudaklarını ısırdı. "İyi tamam, o aşağıda," dedi. "Farklı bir şey mi beklemiştin? Yatağıma uzandı, dışarıda çok üşümüş, tir tir titriyor, pek bir şey yemedi. Aslına bakarsan hepsi senin suçun, yardımcıları kovalamasaydın, o kızların peşlerine düşmeseydin şimdi huzur içinde okulda oturuyor olurduk. Sen mutlu-

luğumuzu yıktın. Jeremias görevi başındayken beni kaçırmaya cesaret eder miydi sanıyorsun? Öyle düşünürsen buradaki düzenden bihabersin demektir. Jeremias benimle olmak istiyordu, acı çekiyor, durmadan beni gözetliyordu, ama bu bir oyundu yalnızca, tıpkı aç bir köpeğin oynadığı, ama masanın üzerine atlamaya cesaret edemediği bir oyun. Ben de onun gibiydim, ona karşı bir çekim hissettim, o benim çocukluğumda oyun arkadaşımdı, şatonun bulunduğu tepenin eteklerinde oynardık, güzel günlerdi, ama sen bana geçmişimi hiç sormadın. Ama Jeremias görevi nedeniyle engellendiği sürece bütün bunlar belirleyici olmadı, çünkü senin müstakbel karın olarak ben sorumluluğumun bilincindeydim. Ama sonra sen yardımcıları kovaladın ve bunu benim için yapmış gibi övündün, ama bir bakıma doğru bu. Artur'da geçici de olsa amacına ulaştın; Artur kırılgandır, Jeremias'ın hiçbir zorluktan yılmayan tutkuları yoktur onda; ayrıca onu gece vakti yumruklayarak –attığın her yumruk bizim mutluluğumuza da inmişti– onu adeta mahvettin, şikâyetçi olmak için şatoya kaçtı, yakında dönse bile şimdi yok. Ama Jeremias kaldı. Görev sırasında efendisi gözünü kırpsa bile Jeremias korkar, ama görev dışında çekindiği hiçbir şey yoktur. Geldi ve beni aldı; senin tarafından terk edilmiş, onun, eski dostumun hükmü altına girmiş biri olarak direnemezdim. Okulun kapısını açmadım ona. Camı kırdı ve beni pencereden çekip aldı. Buraya kaçtı; hancı onu sayıyor, müşteriler de böyle bir oda garsonuna sahip oldukları için hayatlarından çok memnunlar, böylece alındık buraya; benim yanımda kalmıyor, odamız müşterek." – "Ne olursa olsun," dedi K., "yardımcıları işten kovmuş olmaktan pişmanlık duymuyorum. Durum anlattığın gibiyse, yani sadakatin yardımcıların görev icabı zorunlu olarak bağlı bulunmalarına dayanıyorsa, her şeyin bittiği iyi olmuş. Yalnızca kamçının altında büzülen iki yırtıcı hayvanın arasında sürecek bir evlilik pek mutluluk da getirmezdi. Bu durumda ay-

rılmamıza bilmeden katkı sağlamış olan aileye de minnettarım." Sustular ve birlikte yeniden yan yana bir aşağı bir yukarı yürüdüler, buna kimin başladığı fark etmiyordu şimdi. K.'nın hemen yanında yürüyen Frieda, K.'nın eskisi gibi onun koluna girmemiş olmasına kızmış gibiydi. "Böylece her şey yoluna girmiş demektir," diye K. konuşmayı sürdürdü, "biz de vedalaşabiliriz, sen okul bahçesinde kaptığı soğuktan hâlâ üşüyen ve bu yüzden çok uzun süre yalnız bıraktığın Jeremias Bey'inin yanına gidersin, ben de tek başıma okula ya da orada sensiz bir işim kalmadığına göre beni kabul edecekleri herhangi bir yere giderim. Yine de duraksıyorsam, bana anlattıklarından haklı olarak biraz kuşkulandığım içindir. Benim Jeremias'la ilgili edindiğim izlenim bunun tam tersi. Görevinin başında olduğu sürece senin peşinden koştu ve günün birinde ciddi olarak üzerine atılmaktan uzun vadede çekinmezdi diye düşünüyorum. Ama şimdi görevinin son bulduğunu düşündüğü için durum farklı. Bunu kendime şu şekilde açıkladığım için kusura bakma: Efendisinin nişanlısı olmaktan çıktığından beri onun gözünde eskisi kadar cazip değilsin artık. Onun çocukluk arkadaşı olabilirsin, ama o –kendisini yalnızca bu gece yaptığımız kısa konuşmadan tanıyorum aslında– bence böyle duygu işlerine pek önem vermiyor. Senin gözüne neden tutkulu mizaca sahipmiş gibi görünüyor, bilmiyorum. Düşünce biçimi bana çok soğuk geldi. Galater'den, benimle ilgili, benim açımdan çok uygun olmayan bir görev almış, bunu yerine getirmek için çabalıyor; itiraf etmeliyim, bunu da belli bir görev tutkusuyla –burada seyrek görülen bir şey değil bu– yapıyor; görevin içinde bizim ilişkimizi bozmak da var; Jeremias bunu belki çeşitli yollardan denemiştir, bunlardan biri seni şehvet açlığıyla baştan çıkarmaya çalışmasıydı; bir başka denemesi de –ki bu konuda hancının karısı destekledi onu– sana benim sadakatsiz olduğum masalını uydurmaktı; saldırısında başarılı oldu; Klamm'a dair onu saran herhangi bir anı ona des-

tek olmuş olabilir; işini yitirdi gerçi, ama bu tam da bu işe ihtiyacı olmadığı bir sırada gerçekleşti belki de; şimdi çabalarının meyvelerini topluyor ve seni okul penceresinden çekip çıkarıyor, ama böylece işi sona erip görev tutkusu da onu terk edince yoruldu; hiç yakınmayan, aksine övgü toplayıp, yeni görevler alan Artur'un yerinde olmayı yeğlerdi, ne var ki birinin geride kalıp, olayların bundan sonraki gelişimini takip etmesi gerekiyordu. Ona biraz külfetli gelen bir görev de sana bakmak. Sana zerre kadar sevgi duyduğu yok, bana açıkça itiraf etti, ama Klamm'ın metresi olarak onun gözünde saygın birisin elbette, ayrıca senin odana yerleşip, kendini küçük bir Klamm gibi duyumsaması da ona çok iyi geliyordur mutlaka, ama hepsi bu, şimdi senin onun gözünde hiçbir değerin yok, seni buraya yerleştirmiş olması, asıl görevinin tamamlanmasıydı onun açısından; sen telaşa düşmeyesin diye kendi de kaldı, ama yalnızca geçici, şatodan yeni haberler gelip, soğuk algınlığını sen tedavi edene kadar." – "Nasıl da iftira atıyorsun ona!" dedi Frieda, küçük yumruklarını birbirine vurarak. "İftira mı?" dedi K. "Hayır, iftira atmak niyetinde değilim. Ama ona belki haksızlık ediyorum, bu elbette mümkün. Onun hakkında söylediklerim ortada açıkça görünmüyor tabii, başka türlü de yorumlanabilir. Ama iftira etmek mi? İftiranın tek maksadı, ona duyduğun sevgiye karşı savaşmak olabilir. Bu gerekliyse ve iftira uygun bir yolsa, ona iftira atmaktan çekinmezdim. Bunun için beni kimse yargılayamazdı; kendisine görev verenler nedeniyle Jeremias bana karşı öyle avantajlı durumda ki, ben tek başına kalmış biri olarak iftiraya az da olsa hak kazanırdım. Bu nispeten masum ve aciz bir savunma silahı olurdu. Yani rahat bırak yumruklarını!" K. sonra Frieda'nın elini tuttu; Frieda elini çekmek istediyse de, bunu gülümseyerek ve fazla çaba harcamadan yaptı. "Ama benim iftira atmam gerekmiyor," dedi K., "çünkü sen onu sevmiyorsun, sadece öyle sanıyorsun; seni yanılgıdan kurtarırsam bana minnettar kalacaksın.

Bak, biri seni benim elimden almak isterse, şiddete başvurmadan, ama inceden inceye hesaplayarak, o zaman bunu o iki yardımcı aracılığıyla yapabilir. Sözümona iyi, çocuksu, neşeli, sorumsuz, yukarıdan şatodan musallat edilmiş çocuklar ikisi de, işin içinde çocukluk anıları da var, her şey aman ne de sevimli; ama ben bütün bunların karşıtıysam, durmaksızın senin anlam veremediğin, sinirlendiğin işlerin peşinde koşuyorsam, bu işler yüzünden senin nefret ettiğin insanlarla bir araya geliyorsam ve bütün masumiyetime karşın bu nefret biraz da bana bulaşıyorsa... Bütün bunlar ilişkimizdeki noksanlardan hainee, ama çok zekice yararlanılmasından başka bir şey değil. Her ilişkide noksanlar vardır, kaldı ki biz apayrı dünyalardan gelerek birleştik; birbirimizi tanıdığımızdan beri ikimizin de yaşamı yepyeni bir yola girdi, kendimizi henüz güvende hissetmiyoruz, çünkü her şey çok yeni. Kendimden söz etmiyorum, çok önemli değil bu, sen bana gözlerini ilk kez çevirdiğinden beri ben sürekli armağanlara boğuldum ve insanın armağan almaya alışması hiç de zor olmuyor. Sen ise, başka şeyleri bir yana bırakırsak, Klamın'dan koparıldın; bunun ne demek olduğunu ben tahmin edemem, ama yavaş yavaş sezmeye başladım yine de; insan sendeliyor, kendini toparlayamıyor; seni her zaman kabul etmeye hazır olduysam da, sürekli yanında olamadım, yanında olduğum zamanlarda ya düşlerin ya da hancının karısı gibi daha canlı olan bir şey seni alıkoydu; kısacası öyle zamanlar oldu ki, gözlerini benden kaçırır, bir yerlerdeki yarı belirsiz şeylerin özlemini çekerdin; zavallı çocuk, işte böyle arada kaldığın zamanlarda senin bakışlarının yöneldiği yere uygun insanlar dikmek gerekiyordu; sen kendini onlara kaptırdın, aldatmalara yenildin; anlık olan şeyleri, hayaletleri, eski anıları, özünde geçmiş ve gittikçe de geride kalan eski yaşamını gerçek ve şimdiki yaşamın sandın. Bir yanılgı bu Frieda; doğru bakıldığında, bizim nihai birleşmemizin önünde duran son ve aşağılık bir güçlükten başka bir şey değil.

Kendine gel, topla kendini; yardımcıları Klamm'ın gönderdiğini düşündüysen –bu doğru değil, Galater yolladı onları ve sanki birinin bir pislik yığını içinde bir zamanlar kaybettiği değerli taşı, gerçekte orada olsa bile asla bulamayacağı halde, gördüğüne inanması gibi–, bu yanıltmacayla pisliklerinin ve ahlaksızlıklarının içinde Klamm'dan izler bulduğunu sanacak kadar büyülendiysen, ahırdaki uşaklar benzeri oğlanlar bunlar oysa; tek farkları sağlıklı olmamaları, biraz temiz havanın onları hasta edip yatağa düşürmesidir; ama onlar uşak kurnazlığıyla seçecekleri yatağı bilirler." Frieda başını K.'nın omzuna yaslamıştı, kollarını da birbirlerine dolamışlardı, konuşmadan bir aşağı bir yukarı gidip geldiler. "Keşke," dedi Frieda sonra ağır ağır, usulca, sanki K.'nın omzundaki huzura kısa süreli izin verilmiş de bunun sonuna kadar tadını çıkarmak istercesine bir rahatlıkla, "keşke o gece göçüp gitseydik, bir yerlerde güvende ve birlikte olurduk hep; elin her zaman tutabileceğim kadar yakınımda dururdu; bilsen yakınlığına nasıl muhtacım, seni tanıdığımdan beri sensiz nasıl terk edilmiş hissediyorum kendimi; inan bana, sana yakın olmak kurduğum tek hayalim, başka hayalim yok." Derken yandaki koridordan biri seslendi, Jeremias'tı bu; en alt basamakta duruyordu, üzerinde yalnızca gecelik vardı, ama omzuna Frieda'nın bir şalını dolamıştı. Darmadağın saçları, yağmurdan ıslanmışa benzeyen ince bıyığı, güçlükle yakaran ve sitemle iri iri açılmış gözleri, hayli sarkık etten ibaret esmer ve kızarmış yanakları, şalın uzun püsküllerini de titretecek kadar soğuktan titreyen çıplak bacaklarıyla orada öyle bir duruyordu ki, hastaneden kaçmış hastayı andırıyordu, insan onun karşısında onu alıp yatağına yatırmaktan başka bir şey düşünemezdi. Frieda da durumu böyle değerlendirdi, K.'dan uzaklaşıp hemen aşağıya Jeremias'ın yanına gitti. Kızın yakınlığı, şalı ona daha bir sıkı dolarken gösterdiği ilgi, onu hemen odaya götürmek için acele edişi, Jeremias'ı sanki biraz güçlendirmiş gibiydi ve

adam sanki K.'yı şimdi fark etmişe benziyordu. "Oo, Kadastrocu Bey," dedi, artık konuşmasına izin vermek niyetinde olmayan Frieda onu yatıştırmak için yanağını okşarken, "rahatsız ettiysem kusura bakmayın. Hiç iyi değilim, bu da bağışlanınama yeter. Sanırım ateşim var, çay içip terlemeliyim. Okul bahçesindeki o kahrolası parmaklıkları galiba kolay kolay unutamayacağım, soğuğu kaptıktan sonra gece yarısına kadar dolanıp durdum. Sağlığını aslında değmeyen şeyler için feda ettiğini insan başta anlamayabiliyor. Ama Kadastrocu Bey, siz benden dolayı rahatsız olmayın, bizim odamıza gelin, hasta ziyaretinde bulunun ve söyleyecek neyiniz kaldıysa Frieda'ya söyleyin. Birbirlerine alışmış insanlar ayrılırlarken son anlarında birbirlerine söyleyecek çok şeyleri vardır elbette, öyle ki üçüncü bir kişi, hele yatakta yatıp, vaat edilen çayı bekliyorsa bunu asla anlayamaz. Ama girin lütfen, hiç sesimi çıkarmayacağım." – "Yeter, yeter," dedi Frieda, Jeremias'ı kolundan çekiştirerek. "Ateşi var, ne dediğini bilmiyor. Ama sen K., lütfen bizimle gelme. Orası benim ve Jeremias'ın odası, daha doğrusu yalnızca benim odam, içeri girmeni yasaklıyorum. Peşimden geliyorsun, ah K. neden peşimden geliyorsun? Asla, asla sana dönmeyeceğim, bunu düşünmek bile tüylerimi diken diken ediyor. Kızlarının yanına gitsene; bana anlatılanlara göre, sırtlarında yalnızca birer gömlekle sobanın önündeki bankta iki yanına kuruluyorlarmış, seni almaya geleni de azarlıyorlarmış. Pek içinden gelmese de evin herhalde artık orası. Seni oradan hep uzak tuttum, ama pek başarılı olamadım, ama yine de uzak tuttum, bitti artık, özgürsün. Güzel bir yaşam seni bekliyor; kızlardan biri için uşaklarla biraz savaşman gerekecek, ama ikinci kıza gelince, ne gökte ne de yerde onu sana çok gören çıkmaz. Bu beraberlik daha baştan kutsanmıştır. Sakın karşı çıkma, elbette, her şeyi çürütebilirsin, ama sonunda hiçbir şey çürütülmüş olmaz. Düşünsene Jeremias, her şeyi inkâr etti!" Frieda ile Jeremias başlarını sallayıp, gülümseyerek an-

laştılar. "Ama," diye Frieda sözlerini sürdürdü, "diyelim ki her şeyi inkâr etti, neye yarar, bana ne bundan? Kızların evinde olup bitenler onların ve K.'nın meselesi, benim değil. Benim görevim, sağlığına kavuşana kadar sana bakmak, seni K.'nın benim yüzümden sana işkence etmeden önceki durumuna getirmek." – "Şimdi gerçekten gelmiyor musunuz, Kadastrocu Bey?" diye sordu Jeremias; ama o sırada, K.'ya artık dönüp bakmayan Frieda onu çekip götürdü. Aşağıda küçük bir kapı görülüyordu, koridordaki kapılardan da alçaktı –girerken yalnızca Jeremias değil, Frieda da eğilmek zorunda kaldı–, içerisi aydınlık ve sıcak gibiydi; bir süre daha fısıltılar duyuldu, muhtemelen Jeremias'ı yatmaya ikna için söylenmiş sevgi dolu sözlerdi bunlar; sonra kapı kapandı.

Koridorun sessizliğe büründüğünü K. ancak o an fark etmişti; koridorun yalnızca Frieda'yla durduğu ve idari amaçla kullanılan odaların bulunduğu bölümü değil, eskiden hareketin bol olduğu, odaların dizildiği uzun koridor da sessizleşmişti. Demek ki beyler sonunda uyumuşlardı. K. da çok yorgundu, belki yorgunluktan Jeremias'a olması gerektiği gibi karşı çıkamamıştı. Üşütmesini açıkça abartan Jeremias gibi yaparak –biçareliğinin üşütmeyle ilgisi yoktu, doğuştandı ve hiçbir şifalı çayla da giderilemezdi–, evet aynen Jeremias gibi yapıp, gerçekten üzerine çökmüş olan aşırı yorgunluğu gözler önüne sermek, şu koridora yığılıvermek –biraz kestirmek ve belki de biraz bakılmak mutlaka çok iyi gelirdi– belki de daha akıllıca olurdu. Ne var ki alacağı sonuç Jeremias'ınki kadar olumlu olmazdı, çünkü Jeremias hem bu acındırma yarışında hem de anlaşılan bütün öteki yarışlarda haklı olarak kazanırdı. K. öyle yorgundu ki, kimilerinin mutlaka boş olduğu şu odalardan birine girip, güzel bir yatakta uyku çekmeyi geçirdi içinden. Böylece birçok şeyin acısının çıkacağını düşündü. Yatmadan önceki içkisi de hazırdı. Frieda'nın yerde bırakıp gittiği tabak çanak tepsisin-

de küçük bir şişe rom olacaktı. K., geri dönmeye üşenmedi ve küçük şişeyi içip boşalttı.

Şimdi kendini hiç değilse Erlanger'in karşısına çıkacak kadar güçlenmiş hissediyordu. Erlanger'in odasının kapısını aradı, ancak ne uşak ne de Gerstäcker ortalıkta göründüğünden ve de bütün kapılar birbirine benzediğinden bulamadı kapıyı. Ama kapının koridorun neresinde olduğunu anımsadığına inanarak, aradığı kapı olabileceğini düşündüğü bir kapıyı açmaya karar verdi. Eğer bu Erlanger'in odasıysa, deneme pek tehlikeli olmaz, Erlanger onu kabul ederdi herhalde; ama başka birinin odasıysa, özür dileyip gitmek mümkün olurdu nasılsa; müşteri uyuyorsa –ki büyük olasılıkla böyle olacaktı– K.'nın geldiği hiç anlaşılmazdı; ancak oda boşsa durum fena olabilirdi; çünkü K. o zaman şeytana uyar, yatağa uzanıp, derin bir uyku çekmeye karşı koyamazdı. Ona bilgi verebilecek ve bu tehlikeli girişimde bulunmasını gereksiz kılacak birinin gelip gelmediğini anlamak için koridorun bir kez daha boydan boya sağına ve soluna baktı, ama koridor sessiz ve boştu. Kapıya kulak kabarttı, burada da kalan müşteri yoktu. Kapıyı öylesine hafifçe çaldı ki, içeride uyuyan biri varsa bundan uyanmazdı, yine bir hareket olmayınca çok dikkatli bir şekilde kapıyı açtı. Ama hafif bir çığlıkla karşılaştı.

Geniş bir yatağın yarısından fazlasını kapladığı küçük bir odaydı burası, komodinin üzerinde elektrikli bir lamba yanmakta, lambanın yanında da bir seyahat çantası durmaktaydı. Yatakta, ama yorganın altına iyice gizlenmiş olan biri huzursuzca kımıldayarak, yorganla çarşaf arasındaki bir aralıktan, "Kim o?" diye fısıldadı. K. şimdi kolayca çekip gidemezdi; geniş, ancak ne yazık ki boş olmayan yatağa sıkıntıyla baktı, sonra soruyu anımsayarak adını söyledi. Bu anlaşılan iyi bir etki yaratmıştı; yataktaki adam yorganı yüzünden biraz çekti, ama dışarıda yolunda gitmeyen bir şey varsa, yüzünü tekrar tümüyle örtmeye hazır, ürkek bir ifa-

deyle yaptı bunu. Derken yorganı çekinmeden üzerinden attı ve doğrularak oturdu. Kuşkusuz, Erlanger değildi bu. Ufak tefek, yakışıklı bir beydi; yanaklarının çocuksu tombulluğu, gözlerindeki çocuksu neşesi, ancak geniş alnı, sivri burnu, kapanmayı beceremeyen dudaklarıyla dar ağzı, hiç çocuksu olmayan, aksine üstün bir düşünme gücünü ele veren yok denecek kadar küçük çenesiyle belirli çelişkiler taşıyan bir yüze sahipti. Ondaki sağlıklı bir çocukluğun sağlam kalıntılarını koruyan şeyler; hoşnutluk ve kendisiyle barışıklık olmalıydı. "Friedrich'i tanır mısınız?" diye sordu adam. K., tanımadığını söyledi. "Ama o sizi tanıyor," dedi adam gülümseyerek. K. doğrulama anlamında başını salladı; onu tanıyanların eksikliğini hiç hissetmiyordu zaten, hatta bu durum onun yolundaki başlıca engellerden biriydi. "Ben onun sekreteriyim," dedi adam, "adım Bürgel." – "Özür dilerim," dedi K., kapı koluna uzanarak, "ne yazık ki kapınızı bir başkasıyla karıştırmışım. Beni sekreter Erlanger çağırdı da." – "Çok yazık," dedi Bürgel. "Yok, başka yere çağrıldığınız değil, kapıları karıştırdığınız için yazık. Çünkü ben bir uyandırıldım mı, bir daha kesinlikle uyuyamam. Ama buna üzülmeniz gerekmez, bu benim kişisel derdim. Burada kapılar neden kilitlenemiyor? Bunun bir nedeni elbette var. Çünkü eski bir söze göre sekreterlerin kapıları hep açık olmalıdır. Ama bunun olduğu gibi uygulanması da gerekmez hani." Bürgel soran gözlerle ve neşeyle K.'ya baktı, yakınmasının aksine iyice dinlenmiş gibi görünüyordu; Bürgel, K.'nın şu an çektiği yorgunluğu herhalde hiç yaşamamıştı. "Şimdi nereye gitmeyi düşünüyorsunuz peki?" diye sordu Bürgel. "Saat dört. Bu saatte kime giderseniz gidin, uyandıracaksınız onu; rahatsız edilmeye herkes benim kadar alışkın değildir; herkes sabırla karşılamaz bunu, sekreter milleti sinirlidir. Yani biraz kalın burada. Burada saat beşe doğru yataktan kalkmaya başlarlar, o zaman aldığınız davete en iyi şekilde icabet etmiş olursunuz. Lütfen şu kapı kolunu artık bırakıp,

bir yere oturun; burası dar elbette, siz en iyisi şuraya, yatağın kenarına ilişin. Odamda ne bir sandalye ne de masanın olmayışına şaşırdınız mı? Şöyle ki, ya dayalı döşeli ve dar bir otel yatağı bulunan bir oda ile bu yatak ve lavabodan başka bir şeyin bulunmadığı bir oda arasında seçim yapacaktım. Ben bu büyük yatağı seçtim, öyle ya bir yatak odasında yatak hepsinden önemlidir herhalde! Ah, gerinerek iyi bir uyku çekebilen uykucular için bu yatak şahane olmalı. Sürekli yorgun olup uyuyamayan benim gibilerine de iyi geliyor, günün büyük bir bölümünü bu yatakta geçiriyorum, bütün yazışmaları buradan yapıp, dilekçe sahiplerini sorguluyorum. Pek de güzel gidiyor. Gelgelelim taraflara oturacak yer olmuyor, ama onlar bunun üzerinde durmuyorlar, çünkü oturup da tutanağı tutan memur tarafından azarlanmaktansa, ayakta durmaları ve memurun kendini iyi hissetmesi onlar açısından daha rahat oluyor. Hem sonra yatak kenarından başka sunabileceğim bir yerim de yok, ama burası resmi bir yer değildir, yalnızca gece sohbetleri için belirlenmiştir. Ama sizin sesiniz çıkmıyor, Kadastrocu Bey?" – "Çok yorgunum," dedi K.; teklifi alır almaz hemen kabaca, saygısızca yatağın üstüne oturmuş ve karyolanın demirine tutunmuştu. "Elbette," dedi Bürgel gülerek, "burada herkes yorgundur. Örneğin dün ve bugün yaptığım işler hiç de az değildi. Şimdi uykuya dalınam tamamen olanaksızdır, ama yine de dünyada olmayacak şey gerçekleşir ve siz buradayken uyursam, lütfen sessiz olun ve kapıyı da açmayın. Ama korkmayın, kesinlikle uyumayacağım, olsa olsa birkaç dakika kestiririm. Tarafların gelip gitmesine çok alışkın olduğumdan herhalde, ben çoğunlukla yanımda birileri varken daha rahat uykuya dalarım." – "Lütfen uyumanıza bakın, Sayın Sekreter," dedi K., bu habere sevinerek, "izin verirseniz o zaman ben de biraz uyurum." – "Yok, yok," dedi Bürgel yeniden gülerek, "öyle sipariş üzerine uyuyamam ben ne yazık ki, yalnızca konuşma sırasında böyle bir fırsat doğabilir, benim uykumu

daha çok bir konuşma getirir. Evet, bizim işler sinirleri perişan eder. Örneğin ben bağlantı sekreteriyim. Bunun ne olduğunu bilmiyor musunuz? Şöyle," –bu arada iradedışı bir neşeyle hız hızlı ellerini ovuşturdu– "Friedrich ve köy arasındaki en güçlü bağlantıyı ben kurarım, onun sarayı ve köy sekreterleri arasında bağlantı kurarım, çoğunlukla köydeyimdir, ama sürekli değil; her an şatoya çıkmak için hazır bulunmam gerekir. Seyahat çantasını görüyorsunuz, herkese uygun olmayan hareketli bir yaşam işte. Öte yandan bu tür bir işten artık vazgeçemeyeceğim de doğrudur, başka her iş bana yavan gelir. Kadastroculukta durum nasıldır?" – "Böyle bir iş yapmıyorum ben, kadastrocu olarak çalıştırılmıyorum," dedi K.; aklı bu konuda değildi pek, aslında Bürgel'in uykuya dalması için yanıp tutuşuyordu, ama bunu da kendine karşı belli bir sorumluluk duygusuyla yapıyordu, Bürgel'in uykuya dalına zamanının henüz kestirilemeyecek kadar uzak olduğunu içten içe bildiğine inanıyordu. "Bu hayret verici," dedi Bürgel, başını hararetle savurup, notlar almak için yorganın altından bir not defteri çıkararak. "Kadastrocusunuz ama kadastroculuk yapmıyorsunuz." K., istemsiz olarak başını salladı; sol kolunu karyola demiri üzerine uzatmış, başını da koluna yaslamıştı; rahat edebilmek için çeşitli yollar denemişti, ama bu duruş hepsinden rahattı; Bürgel'in söylediklerine şimdi biraz daha iyi kulak verebiliyordu. "Bu konunun takipçisi olmayı sürdürmeye hazırım," diye devam etti Bürgel. "Bizim burada işler, bir uzmanı değerlendirmeden bir köşede bırakmak şeklinde yürümez kesinlikle. Hem bu sizin için de incitici olmalı; üzülmüyor musunuz bu duruma?" – "Üzülüyorum," dedi K. usulca ve içinden güldü, çünkü buna özellikle şimdi zerre kadar üzülmüyordu. Ayrıca Bürgel'in önerisi de onu pek etkilememişti. Büsbütün acemice bir öneriydi. K.'nın hangi koşullarda atandığını, köyde ve şatoda karşılaştığı güçlükleri, buraya geleli beri karşılaştığı ve daha da karşılaşacağı karmaşık durumları bilmeden, evet

bütün bunlardan haberi olmadan, hiç değilse bunlar hakkında az çok bilgisi olduğunu bile gösteremeden –ki bir sekreterden kolaylıkla beklenebilirdi bu–, küçük not defteri yardımıyla meseleyi bir çırpıda yukarıdan halletmeye kalkışıyordu. "Anlaşılan bazı düş kırıklıkları yaşamışsınız," dedi Bürgel, insan sarrafı olduğunu kanıtlarcasına; K. zaten odaya girdiği andan beri Bürgel'i küçümsememesi gerektiği konusunda kendini zaman zaman uyarmıştı, ama içinde bulunduğu durumda yorgunluğundan başka bir şeyi gerektiği gibi değerlendiremiyordu. "Hayır," dedi Bürgel, sanki K.'nın bir düşüncesini yanıtlıyor ve onu kollayarak konuşma zahmetinden kurtarıyor gibiydi. "Düş kırıklıkları sizi yıldırmamalı. Burada bazı şeyler yıldırmak üzere kurulmuş gibi durur ve insan burada yeniyse, ona engeller asla aşılamazmış gibi görünür. İşin aslının ne olduğunu irdelemek istemiyorum, belki görünen gerçekleri yansıtıyordur; konumum gereği bunu saptayabilmek için gerekli olan mesafeye sahip değilim; ama unutmayın, genel durumla örtüşmeyen fırsatlar doğar zaman zaman ve bu fırsatlar sayesinde güven verici bir söz, bir bakış ve bir işaretle yaşam boyu süren ve insanı kemiren çabaların sağlayacağından çok daha fazlasına ulaşılabilir. Kuşkusuz böyledir bu. Elbette, bu fırsatlar yararlanılmadan kalsalar da genel durumla uyum içindedirler yine de. Ama sorup dururum ben, neden yararlanılmaz bunlardan?" K. nedenini bilmiyordu; gerçi Bürgel'in sözünü ettiği şeylerin kendisiyle muhtemelen çok ilgili olduğunu fark etmişti, ama kendisini ilgilendiren her şeye karşı antipati duyuyordu şimdi; başını hafif yana doğru kaldırdı, sanki böylece Bürgel'in sorularının önünü açmış ve onlardan tamamen kurtulmuş olacaktı. "Sekreterlerin sürekli yakındıkları bir konu," diye konuşmaya devam eden Bürgel, sözlerindeki ciddiyete şaşırtıcı bir tezat oluşturacak şekilde kollarını uzatıp esnedi, "köydeki sorgulamaların çoğunu geceleri yapmak zorunda kalmalarıdır. Peki bundan neden yakınırlar? Acaba çok zor-

landıklarından mı? Geceyi uyuyarak değerlendirmeyi yeğlediklerinden mi? Hayır, yakınmalarının nedeni kesinlikle bu değildir. Sekreterler arasında her yerde olduğu gibi çalışkanlar ve çalışkan olmayanlar vardır elbette; ama çok yorulduklarına dair içlerinden açıkça yakınan çıkmaz. Kısacası bizde âdet değildir bu. Normal zamanla iş zamanı arasında bu bakımdan ayrım yapmak nedir bilmeyiz biz. Bu tür farklar bize yabancıdır. O halde sekreterler gece sorgularından ne isterler? Yoksa bunun nedeni dilekçe sahiplerine karşı duydukları saygı mıdır? Yok, yok bu da değildir. Sekreterler dilekçe sahiplerine karşı umursamaz davranırlar, ancak kendilerine karşı takındıkları umursamazlıktan zerre kadar fazla değildir bu, sadece eşittir. Aslına bakılırsa bu umursamazlık görevin sıkı sıkıya takibi ve uygulanmasından başka bir şey değildir, dilekçe sahiplerinin isteyebilecekleri en büyük umursamadır. Esasında bu –üstünkörü bakan biri tabii ki fark edemez– bütünüyle kabul görür; örneğin bu durumda gece sorgulamaları tarafların çok işine gelir, gece sorguları aleyhinde ciddi şikâyetler gelmez bize. O halde sekreterlerin yine de antipati duymalarının nedeni nedir?" K. bunu da bilmiyordu, o kadar az şey biliyordu ki, Bürgel'in ciddi mi, yoksa göstermelik olarak mı yanıt istediğini bile ayıramıyordu. Eğer beni yatağına alırsan, diye düşündü K., yarın öğlen, ya da en iyisi akşama bütün sorularını yanıtlarım. Ama Bürgel'in onunla ilgilendiği yoktu sanki, kendine yönelttiği soru onu çok meşgul ediyordu: "Anlayabildiğim ve öğrendiğim kadarıyla sekreterlerin gece sorgularıyla ilgili şu kuşkuları var: Geceleri sorguların resmi niteliğini bütünüyle korumanın zor, hatta neredeyse olanaksız olması nedeniyle geceler tarafların sorgulanması için uygun değilmiş. Bunun formaliteyle bir ilgisi yok, biçimsel özellikler geceleri de gündüzleri olduğu kadar sıkı sıkıya dikkate alınabilir elbette. Sorun bu değil yani, ancak resmi değerlendirmeler geceleri sıkıntılıdır. Geceleri olayları ister istemez daha kişisel bakış açısından

değerlendirmeye yatkındır insan; dilekçe sahiplerinin söyledikleri gereğinden fazla ağırlık kazanır; kararlara, dilekçe sahiplerinin diğer durumlarıyla, sıkıntı ve acılarıyla ilgili hiç yerinde olmayan düşünceler karışır; dilekçe sahipleri ve memurlar arasındaki gerekli sınır –dışarıdan bakıldığında istediği kadar kusursuz görünsün– gevşer; yalnızca –ki olması gereken budur– soruların ve yanıtların alınıp verilmesi gerekirken, bazen kişiler arasında tuhaf ve bütünüyle uygunsuz görüşmeler gerçekleşir. En azından sekreterler böyle olduğunu anlatıyorlar; onlar işleri gereği bu tür şeylere karşı olağanüstü duyarlılığa sahip kişilerdir. Ama onlar bile –bu konu bizim çevrelerde çokça konuşulmuştur– gece sorguları sırasında söz konusu olumsuz etkileri çok az fark ederler, aksine bunları önlemek için başından itibaren çabalarlar ve sonunda çok büyük işler başardıklarına inanırlar. Ama sonradan tutanaklar okunduğunda, bunların çoğunlukla açıkça ortada olan noksanlarına şaşıp kalır insan. Ve bunlar hatadır; hiç değilse bizim yönetmeliğimize göre bildik kısa yollardan artık düzeltilemeyecek, dilekçe sahiplerinin yarı haksız yere elde ettikleri kazançlardır. Bunlar elbette bir denetim dairesi tarafından bir gün düzeltilecektir, ama bu yalnızca adalet sistemine yarar, söz konusu dilekçe sahiplerine zarar vermez artık. Bu koşullarda sekreterler yakınmalarında çok haklı sayılmazlar mı?" K. kısa bir süre kestirir gibi olmuştu, ama şimdi rahatsız edilmişti. Bütün bunlar niye? Bütün bunlar niye, diye sordu kendine ve gözkapaklarını indirerek Bürgel'e baktı; ama onu kendisiyle çetin sorunları görüşen bir memur değil de, uyumasını engelleyen ve bunu neden yaptığını bir türlü bulup çıkaramadığı herhangi bir şeymiş gibi süzdü. Kendini bütünüyle düşüncelerinin akışına kaptırmış olan Bürgel ise, sanki K.'nın aklını karıştırmayı biraz başarmış gibi gülümsedi. Ama K.'yı yeniden hemen doğru yola sevk etmeye hazırdı. "Hani," dedi Bürgel, "bu yakınmaların bütünüyle yerinde olduğunu da kolayca söyleyemeyiz. Gerçi

gece sorguları hiçbir yönetmelikte öngörülmemiştir, yani insan bundan kaçınmaya çalışırsa bir kuralı çiğnemiş sayılmaz; gelgelelim koşullar, işlerin yoğunluğu, şatodaki memurların çalışma şekilleri, onlardan kolay kolay vazgeçilememesi, tarafların sorgusunun diğer araştırmaların tümüyle tamamlanmasından sonra derhal yapılması talimatı, evet bütün bunlar ve daha başka birçok şey gece sorgularını kaçınılmaz bir zorunluluk haline getirmiştir. Madem sorumluluk olmuş –ben de diyorum ki– bu hiç değilse dolaylı olarak yönetmeliklerin bir sonucudur; bu durumda gece sorgularının yapısında kusur bulmanın adı neredeyse –tabii biraz abartıyorum, çünkü abartınca dile getirebiliyorum–, o zaman bunun adı yönetmeliklerde kusur bulmak bile olurdu.

Buna karşın sekreterlere, yönetmelikler çerçevesinde ve bunların yalnızca görünürdeki sakıncalarına karşı kendilerini olabildiğince güvence altına alma hakkı tanınabilir. Onlar da bunu yapıyorlar zaten, hem de geniş ölçüde. Her açıdan tehlikesizliğine inandıkları görüşme araç gereçlerine izin verirler, görüşmelerden önce kendilerini enine boyuna denetimden geçirirler; kendilerinden denetimin sonuçları istendiğinde son dakikada bile bütün sorgulamaları iptal ederler; bir dilekçe sahibini sorgulamadan önce çoğunlukla on kez çağırtarak güç toplarlar; o vakayla ilgili olmayan, dolayısıyla vakaya zahmetsizce bakabilecek bir arkadaşlarını yerlerine vekil atamaktan hoşlanırlar, duruşmaları gecenin ilk ya da son saatlerine alıp, aralardaki saatlere denk gelmemesine bakarlar; benzeri daha birçok önlemleri vardır; sekreterler kimseyi kolay kolay yanlarına yaklaştırmazlar, alıngan oldukları kadar dayanıklıdırlar da." K. uyuyordu, normal bir uyku değildi bu, Bürgel'in sözlerini önceki ölesiye yorgun olduğu uyanıklığına göre daha iyi duyabiliyordu belki, sözcükler tek tek kulağında çınlıyordu, ama o rahatsız edici ruh halinden kurtulmuştu, kendini özgür hissediyordu; onu tutan Bürgel değildi artık, kendisi zaman zaman el yordamıyla

Bürgel'e doğru uzanıyordu, henüz derin bir uykuda olmasa da, dalmıştı. Kimse bunu elinden alamazdı artık. K. bununla sanki büyük bir zafer kazanmıştı, çok geçmeden bunu kutlamak için bir kalabalık da oluşmuş, kendisi ya da bir başkası bu zaferin şerefine şampanya kadehini kaldırmıştı. Meselenin ne olduğunu herkesin öğrenebilmesi için savaş ve zafer bir kez daha tekrarlanıyor, belki de tekrarlanmıyor, henüz gerçekleşiyordu; kutlama zaferin öncesinde yapılmıştı, mutlu son kesin sayıldığı için kutlamadan vazgeçilmiyordu. Bir Yunan Tanrısı heykelini andıran çıplak bir sekreter, savaş sırasında K. tarafından sıkıştırılıyordu. Bu çok gülünçtü ve K. uykusunda buna hafifçe gülümsüyordu; kibirli duruşu içindeki sekreter, K.'nın saldırılarıyla sürekli irkiliyor, havaya uzattığı kolunu ve sıkılmış yumruğunu mahrem yerlerini örtmek için aceleyle kullanmak istiyor, ama bunda hep gecikiyordu. Savaş uzun sürmedi; K. adım adım –ki büyük adımlardı bunlar– ilerliyordu. Bu bir savaş mıydı gerçekten? Sekreterin arada bir cırlaması dışında ortada ciddi bir engel yoktu. Bu Yunan Tanrısı, gıdıklanan bir kız gibi cırlıyordu. Sonunda da gitmiş, K. kocaman bir salonda tek başına kalmıştı; savaşmaya hazır bir edayla arkasına dönüp rakibini aradı; ama kimse yoktu artık, kalabalık da dağılmıştı, yerde kırılmış şampanya kadehi duruyordu yalnızca. K. üzerine basıp, kadehi iyice ezdi. Ama cam kırıkları ayağına batınca, irkilerek uyandı; uykusundan uyandırıldığında kendini kötü hisseden küçük bir çocuk gibiydi şimdi. Ama Bürgel'in çıplak göğsünü görünce, düşünün etkisiyle, "İşte senin Yunan Tanrın! Tutup indirsene onu yataktan," diye düşündü. "Ama," dedi Bürgel, bakışlarını dalgın dalgın tavana doğru dikmişti, sanki belleğinde örnekler arıyor da, bulamıyor gibiydi, "ama önlem amaçlı bütün kurallara karşın, sekreterlerin bu gece zaaflarından –tabii bunların zaaf olması koşuluyla– tarafların yararlanması için bir yol vardır. Bu elbette çok ender, daha doğrusu hiç görülmeyen bir yoldur; bu da

tarafın gecenin ortasında haber vermeden çıkıp gelmesidir. Siz şimdi bunun akla yakın gibi görünmesine karşın ender rastlanıyor olmasına şaşırıyorsunuzdur. Eh, siz bizim buradaki koşullara pek alışkın değilsiniz. Ama resmi yapıda bir eksiklik bulunmaması sizin de dikkatinizi çekmiştir. İşte bu eksiksizlik sonucunda, herhangi bir sıkıntısı olan ya da başka bir nedenden dolayı bir konuda ifadesi alınması gereken biri hemen, hiç gecikmeden, çoğunlukla kendisi bile bu meseleyi kafasında yerli yerine oturtamadan, evet kendisi bile bu konudan henüz haberdar olmadan çağrı yazısını alır. İlk defasında hemen sorgulanmaz, çoğunlukla sorgulanmamıştır henüz, çünkü mesele o kadar olgunlaşmamıştır henüz, ama çağrıyı almıştır, habersiz gelemez artık, olsa olsa uygunsuz bir zamanda gelebilir, öyle olursa da çağrı yazısındaki tarihe ve saate dikkati çekilir, uygun zamanda yeniden gelirse, genelde yine geri gönderilir, ama bu sorun yaratmaz artık; dilekçe sahibinin elindeki çağrı yazısı ve dosyalara düşülmüş olan not, sekreterler açısından her zaman yeterli olmasa da güçlü savunma silahlarıdır. Ama bu, konuyla o sırada yetkili olan sekretere yöneliktir yalnızca; diğer sekreterleri sürpriz bir şekilde gece vakti ziyaret etmek herkese açıktır aslında. Gelgelelim bunu kimse yapmayacaktır, çünkü neredeyse anlamsızdır. Hem böyle yapılarak öncelikle ilgili sekreter çileden çıkarılmış olacaktır; gerçi biz sekreterler iş konusunda aramızda kıskançlık nedir bilmeyiz, herkesin üzerinde çok yüksek tutulmuş, hiç de küçümsenmeyecek iş yükü vardır, ancak taraflara karşı yapılan yetki aksaklıklarına asla göz yumamayız. İlgili birimde işlerinin yürümediğine inanarak ilgili olmayan birime gizlice sızmayı deneyip, davayı baştan kaybeden çok kişi olmuştur. Böyle girişimlerin başarısızlıkla sonuçlanmaya mahkûm olmasının bir başka nedeni de, yetkili olmayan bir sekreterin –gece vakti hazırlıksız yakalansa ve bütün iyi niyetiyle yardım etmek istese bile– yetkisizliğinden dolayı olaya herhangi bir avukattan daha

fazla müdahale edememesidir, hatta aslında onun kadar bile müdahale edemez, çünkü hukukun bütün gizli yollarını avukat beylerden daha iyi bildiği için bir şey yapabilecek bile olsa, yetkili olmadığı işlere el atabilecek vakti yoktur, bu işlere bir saniyesini bile harcayamaz. Umudun böylesine düşük olduğu bir durumda kim yetkisiz sekreter rolüne bürünmek için gecelerini harcar? Sonra tarafların işleri başlarından aşkındır, çünkü diğer mesleklerinin yanı sıra ilgili birimlerin davet ve çağrılarına karşılık vermek zorundadırlar; 'işleri başlarından aşkındır' sözü dilekçe sahipleri açısından geçerlidir tabii, sekreterler açısından 'işleri başlarından aşkın' olmakla uzaktan yakından ilgisi yoktur." K., gülümseyerek başını salladı, şimdi her şeyi olduğu gibi anlamıştı; bütün bunlar onu ilgilendirdiğinden değil de, birazdan derin bir uykuya dalacağından, bu kez düş görüp rahatsız edilmeyeceğinden emin olduğu içindi; bir yanında yetkili sekreterler, öbür yanında yetkisiz sekreterler ve karşısında işleri başlarından aşkın dilekçe sahipleri olduğu halde derin bir uykuya dalacak ve böylece herkesten kurtulacaktı. Bürgel'in o kısık, kendinden hoşnut, kendi uykusu için belli ki boşuna uğraşıp duran sesine alışınıştı artık, öyle ki bu ses uykusunu kaçırmaktan çok getirecekti. Pış pış, diye düşündü K., pış pış, uyut artık beni. "O halde nerede peki," dedi Bürgel, iki parmağı ile altdudağıyla oynayarak; yorucu bir yolculuktan sonra enfes manzaralı bir noktaya ulaşmış gibi gözlerini iri iri açmış, boynunu uzatmıştı. "O halde o sözü edilen ender, neredeyse hiç görülmeyen olanak nerede peki? Bunun sırrı, yetkililiğe ilişkin yönetmelikte gizli. Her konu için yalnızca belirli bir sekreter yetkilidir diye bir şey yoktur ve büyük, hareketli bir örgütte olamaz da zaten. Ancak şöyledir; asıl yetki bir kişinin elinde bulunur, diğer pek çok sekreter her ne kadar küçük çaplarda olsa da belirli ölçülerde yetkilere sahiptirler. En maharetli çalışan bile, isterse en küçük olaya ait bütün ilişkileri olsun, nasıl hepsini tek başına masasında bir

arada tutabilir ki? Asıl yetki derken bile fazla söyledim. En ufak yetki bile bütünüyle yetki sayılmaz mı? Burada esas olan, olayı ele alırken gösterilen coşku değil midir? Bu da her zaman bütün gücüyle var olan aynı coşku değil midir? Sekreterler arasında her konuda farklılıklar olabilir, hem bu farklılıklar sayısızdır da; ama coşku konusunda bu yoktur; zerre kadar yetkili olmadığı bir vaka üzerinde çalışması için çağrı yapılsın, hiçbir sekreter geri duramaz. Gelgelelim dışarıya karşı düzgün bir görüşme olanağının sağlanması gerekir, bu yüzden her dilekçe sahibi için bir sekreter ön plana çıkar, dilekçe sahipleri resmen bu sekreterlere göre hareket etmek zorundadırlar. Bu sekreterin o vaka üzerinde en büyük yetkiye sahip kişi olması bile gerekmez, burada örgüt anlık ihtiyaçlarına göre karar verir. Durum budur. Kadastrocu Bey, size daha önce sözünü ettiğim, genelde son derece yeterli olan engellere karşın, bir dilekçe sahibinin herhangi bir nedenden dolayı gece vakti, söz konusu olayla ilgili belli bir yetkiye sahip bir sekreterin yanına çıkageldiğini düşünsenize bir! Böyle bir olasılığı daha önce aklınıza getirmediniz herhalde, değil mi? Size gerçekten inanırım. Bu olasılığı düşünmeye de gerek yok zaten, çünkü neredeyse hiç karşılaşılmaz bununla.

Böyle bir dilekçe sahibi kim bilir ne tuhaf, ne özel biçimlendirilmiş, ne küçük ve hünerli taneciktir ki, bu eşsiz elekten geçebilsin? Bunun olamayacağını mı düşünüyorsunuz? Haklısınız, bu olamaz. Ama bir gece –her şeye kim kefil olabilir ki?– yine de olur. Dostlarım arasında böyle bir durumla karşılaşana rastlamadım, gerçi bu pek bir şey kanıtlamaz, çünkü benim dostluklarım burada söz konusu olan rakamlara kıyasla çok sınırlıdır; ayrıca başına böyle bir olay gelen bir sekreterin bunu itiraf etmek isteyeceği de kesin değildir, sonuçta bu çok kişisel ve resmi makamlar açısından bir anlamda yüz kızartıcı bir meseledir. Yine de benim deneyimlerim, bunun çok ender rastlanan, hiçbir şekilde kanıtlanmamış bir mesele

olduğunu ve ondan korkmanın çok abartılı sayılacağını ortaya koyar. Bu gerçekten meydana gelse bile, sanıyorum yeryüzünde ona yer olmadığı kolayca kanıtlanarak, şeklen zararsız hale getirilebilir. Ama ondan korkarak yorganın altına saklanmak ve dışarıya bakma cesaretini göstermemek kesinlikle hastalıklı bir durumdur. Ayrıca o bütünüyle olanaksız durum ansızın ete kemiğe bürünse de, her şey kaybolmuş mudur o zaman? Aksine. Her şeyin kaybolması, en olmayacak şeyden daha olmayacak şeydir. Elbette, dilekçe sahibinin odaya girmiş olması kötü bir durumdur. İnsanın yüreğini daraltır. Ne kadar zaman direnebileceksin, diye sorar insan kendi kendine. Ama bilinir ki, direnme diye bir şey olmaz. Durumu gözünüzün önüne doğru getirmelisiniz ama. Daha önce hiç görmediğiniz, yolu hep gözlenen, ama gerçek bir susamışlıkla gözlenen ve haklı olarak ulaşılmaz olarak düşünülen dilekçe sahibi karşınızda oturuyordur. Onun suskun varlığı bile o zavallı yaşamının içine girmeye, kendi mülkünüzmüş gibi içinde gezinip dolaşmaya ve boş istekleri yüzünden çekilen acıya katılmaya davet eder sizi. Sessiz gecedeki bu davet, büyüler insanı. Çağrıya uyar ve resmi kişiliğinizden vazgeçersiniz. Bu öyle bir durumdur ki, çok geçmeden hiçbir ricayı geri çeviremez hale gelirsiniz. Doğrusu çaresizliğe düşmüşsünüzdür; daha doğrusu çok mutlusunuzdur. Çaresizsinizdir, çünkü öylece oturup dilekçe sahibinin ricasını beklemek ve bu rica bir kez ağızdan çıktığında onu yerine getirmek zorunda olduğunuzu bilmek, oysa bunun hiç değilse kendi görebildiğiniz kadarıyla idari örgütlenmeyi darmadağın edeceğini bilmek, insanın uygulamada başına gelebilecek en ağır şeydir herhalde. Bu her şeyden önce –diğerlerini bir yana bırakırsak–, insanın o an için şiddetle sahip olmak istediği, bütün kavramları aşan bir rütbe yükselişidir. Bizlerin konumumuz gereği, burada söz konusu olan ricaları karşılama yetkimiz yoktur, gelgelelim gece gelen dilekçe sahibinin yakınlığının etkisiyle resmi güçlerimiz belli ölçüde artar, kendi alanımız

dışında kalan işlerin de yükümlülüğü altına girer ve bunları yerine de getiririz. Dilekçe sahibi bizi gece vakti, ormandaki eşkıyalar gibi, başka zamanlarda veremeyeceğimiz ödünlere zorlar; yani evet, dilekçe sahibi yanımızda olduğu, bizi güçlendirdiği, zorladığı, kışkırttığı ve her şey yarı şuursuzca yolunda gittiği sürece durum böyledir; ama her şey bittiğinde, dilekçe sahibi doymuş ve umursamaz bir halde bizi bırakıp gittiğinde ve biz görevi kötüye kullanmış olmamızla tek başımıza ve savunmasızca yüzleşip, öylece kaldığımızda nelerin olacağını düşünmek bile olanaksızdır! Ama biz yine de mutluyuz. Mutluluk insanın kendi canına kıyması olabiliyor! Aslında dilekçe sahibinden gerçek durumu gizlemek için çaba harcayabilirdik. Çünkü onlar tek başlarına anlayamazlar bunu. Dilekçe sahibi kendi düşüncesi doğrultusunda ve muhtemelen herhangi sıradan ve rastlantısal nedenlerden –yorgunluktan perişan ve düş kırıklığına uğramış, yorgunluktan ve düş kırıklığından saygısız ve umursamaz– istediğinin dışında başka bir odaya itilmiştir, olanlardan habersiz öylece oturup, düşünceleri –düşünebiliyorsa tabii–, yanılgısı ve yorgunluğuyla meşguldür. Dilekçe sahibi bu durumda bırakılamaz mı? Bırakılamaz tabii. Mutlu insanın gevezeliğiyle her şey açıklanmalıdır ona. Kişi kendini zerre kadar sakınmadan dilekçe sahibine olanları ayrıntılarıyla göstermeli ve hangi nedenlerden dolayı bunların meydana geldiğini, fırsatın nasıl olağanüstü seyreklikte ve eşsiz büyüklükte olduğunu açıklamalıdır; dilekçe sahibine bu fırsatın içine bir dilekçe sahibinden başka hiçbir canlının başına gelemeyecek çaresizlik içinde nasıl düştüğünü göstermelidir; ama şimdi eğer isterse, Kadastrocu Bey, her şeyin üstesinden gelebilecektir ve bunun için tek yapması gereken ricasını bir şekilde dile getirmesidir; zaten olması için kollarını uzattığı bu ricayı yerine getirmek için hazırda beklenmektedir; bütün bunlar gösterilmelidir; bu, bir memurun en zor saatidir. Bunun da üstesinden gelindikten sonra, Kadastrocu Bey, bununla yetinip beklemek gerekir."

K., olup biten her şeye kapalı, uyuyordu. Başı, başlangıçta yukarıda, karyola demirinin üstündeki sol koluna dayalıyken, uyurken kaymıştı ve şimdi boşlukta giderek daha çok sarkıyordu; yukarıdaki kolun desteği artık yeterli değildi; K. istemsizce kendine yeni bir destek bulmaya çalışıyordu ve bunu sağ elini yorgana bastırıp, Bürgel'in örtünün altından rastgele yukarı fırlayan ayağını kavrayarak yapıyordu. Bürgel oraya doğru bakıp, çok rahatsız olsa da ayağını çekmedi.

O sırada yandaki duvara birkaç kez sert sert vuruldu. K. korkuyla sıçrayıp, duvara baktı. "Kadastrocu Bey orada mı?" diye soruldu. "Evet," dedi Bürgel, ayağını K.'dan kurtardı ve ansızın küçük bir oğlan çocuğu gibi haşarı ve huysuz gerinmeye başladı. "O halde gelsin artık," dedi ses bu kez; Bürgel'i ya da Bürgel'in K.'ya hâlâ ihtiyacı olabileceğini umursadığı yoktu. "Erlanger bu," dedi Bürgel fısıldayarak; Erlanger'in yan odada bulunmasına şaşırmamış gibiydi. "Hemen yanına gidin, kızmaya başlamış, yatıştırmaya çalışın onu; uykusu derindir, ama biz pek bağırarak konuştuk; insan belirli şeyleri konuşurken kendine ve sesine hâkim olamıyor. Hadi gidin artık, anlaşılan uykunuz bir türlü açılamıyor. Hadi gidin, ne işiniz kaldı ki burada? Yok, uykulu halinizden dolayı özür dilemenize gerek yok, ne diye olsun ki? Bedensel gücün belirli bir sınırı vardır; bu sınırın başka zamanlarda da önem taşımasında kimin ne günahı var? Hayır, kimsenin günahı yok bunda. Dünya kendi akışı içinde kendini böyle tamir ederek dengeyi koruyor. Bu, diğer açıdan umutsuz olsa da, olağanüstü, tekrar tekrar tahayyül edilemez olağanüstülükte bir mekanizmadır. Hadi, gidin, bana neden böyle baktığınızı anlayamadım. Biraz daha oyalanırsanız, Erlanger gelip, üzerime yüklenir, bunun olmasını hiç istemiyorum. Hadi gitsenize; sizi öte tarafta kim bilir neler bekliyor, burası fırsatlarla doludur. Ama tabii öyle fırsatlar vardır ki, kullanılamayacak kadar büyüktürler; öyle şeyler vardır ki, kendi felaketlerini kendileri hazırlar. Evet, gel de

şaşma! Ayrıca ben biraz uyumayı umut ediyorum. Tabii saat beş oldu, birazdan gürültü başlar. Bari siz gitseniz artık!"

Ansızın uyandırılmasından sersem gibi, uykuya hiçbir şekilde doymamış, rahatsız duruşundan dolayı bütün bedeni ağrı içinde olan K., yerinden kalkıp kalkmamakta uzun süre kararsız kaldı; alnını tutup, bakışlarını kucağına dikti. Bürgel'in sürekli uğurlamaları bile onu çekip gitmeye yöneltemezdi; ancak K., bu odada kalmayı sürdürmesinin hiçbir işe yaramayacağı duygusuyla yavaş yavaş kalktı. Oda ona tarifsiz derecede kasvetli göründü. Bu şimdi mi böyle olmuştu, yoksa baştan beri mi böyleydi, K. bilmiyordu. Burada yeniden uykuya dalmayı bile başaramazdı. Hatta bu inanç en belirleyici olandı; buna biraz gülümseyerek yerinden kalktı; yatak, duvar, kapı, tutunacak ne bulduysa tutundu ve Bürgel'le çoktan vedalaşmışçasına selamlaşmadan çıkıp gitti.

On Dokuzuncu Bölüm

Erlanger açık kapının önünde durup, ona el etmeseydi K. belki de aynı umursamazlıkla Erlanger'in odasının önünden geçip gidecekti. İşaretparmağıyla yapılmış kısa ve tek seferlik bir el etmeydi bu. Erlanger çıkmak üzere tamamen hazır durumdaydı; sırtında, dar yakasının düğmeleri sonuna kadar iliklenmiş siyah bir kürk palto vardı. Bir uşak o sırada eldivenlerini uzatıyor, elinde de bir kürk başlık tutuyordu. "Çoktan gelmiş olmanız gerekirdi," dedi Erlanger. K. özür dilemek istedi. Erlanger, yorgun bir ifadeyle gözlerini kapayarak bunu istemediğini gösterdi. "Mesele şu," dedi Erlanger, "barda eskiden Frieda diye biri çalışırdı; yalnızca adını biliyorum, kendisini tanımam, beni ilgilendirmiyor. Bu Frieda zaman zaman Klamm'a birasını götürürdü. Şimdi orada başka bir kız varmış. Elbette bu önemsiz bir değişiklik, herhalde herkes için böyle, ama en çok da Klamm için böyle olduğu kuşkusuz. Ama bir iş ne kadar büyükse –Klamm'ın işi elbette en büyüğüdür– insanın dış dünyayla mücadele gücü o oranda azalır; bunun sonucunda en önemsiz şeylerdeki en önemsiz değişiklik ciddi rahatsızlıklar verir. Çalışma masası üzerindeki en ufak değişiklik, orada epeydir duran bir lekenin çıkarılması, bütün bunların hepsi, elbette yeni bir garson kız da rahatsız edebilir. Evet bütün bunlar, ne iş yapıyor olursa olsun herkesi rahatsız ederken,

Klamm'ı etmez, bu söz konusu bile olamaz. Ancak biz yine de Klamm'ın huzuru için gözümüzü dört açmaya öylesine yükümlüyüz ki, Klamın'ın gözünde rahatsız sayılmayan rahatsızlıkları –onun için muhtemelen rahatsızlık diye bir şey yoktur– gözümüze çarpar çarpmaz ortadan kaldırmak zorundayız. Bu rahatsızlıkları ne Klamm ne de onun işi için ortadan kaldırırız; bunu kendimiz, kendi vicdanımız ve huzurumuz için yaparız. Bu nedenle şu Frieda derhal bara dönmelidir, ama belki de özellikle dönmesiyle rahatsızlık verecektir; yani öyle olursa yine yollarız gider, ama şimdilik dönmek zorunda. Bana anlattıklarına göre siz onunla birlikte yaşıyorsunuz, derhal kızın geri dönmesini sağlayın. Bu konuda kişisel duygular dikkate alınmaz, bu da gayet doğaldır; bu nedenle bu konuda en ufak bir açıklama yapmaya niyetim yok. Bu küçük konuda kendinizi gösterebilirseniz, bunun ilerlemenize yarar sağlayabileceğine değinerek bile gereğinden fazlasını yapmış oluyorum. Size diyeceklerim bu kadar." Erlanger, K.'ya başıyla veda etti, uşağın uzattığı kürk başlığı giydi, peşinde uşak, hızla ama biraz topallayarak koridorda yürüyüp gitti.

Burada zaman zaman pek kolay yerine getirilebilecek emirler veriliyordu, ama bu kolaylık K.'nın hoşuna gitmiyordu. Bunun tek nedeni emrin Frieda'yla ilgili olması ve emir edasıyla söylenmesi, ama K.'nın kulağına alay gibi gelmesi değildi, asıl neden K.'nın bu emirden bütün çabalarının boşuna olduğunu anlamasıydı. K.'nın üstünden emirler gidip geliyordu, olumlu ya da olumsuz emirler, en olumluların bile içinde olumsuz bir öz vardı, sonuçta hepsi onun üstünden gelip gidiyordu; K. ise onlara müdahale edemeyecekti, hele ki onları susturup, sesini duyuramayacak kadar aşağılarda kalmıştı. Erlanger seni eliyle başından savarsa, ne yapacaksın? Diyelim ki savmadı başından, ona ne söyleyebilirsin? Gerçi K., bugünkü yorgunluğunun ona koşulların uygunsuzluğundan daha çok zarar verdiğinin hâlâ

bilincindeydi; ama bedenine güvenebileceğine inandığı ve bu inanç olmadan zaten yola çıkmayacağı halde birkaç berbat ve uykusuz geceye nasıl olup da katlanamamıştı? Kimsenin uykusunun gelmediği ya da herkesin sürekli yorgun olduğu, ama bunun işlerine sekte vurmadığı, aksine işleri desteklediği bir yerde neden onun önüne geçemeyecek kadar uykusu gelmişti? Anlaşılan buradaki yorgunluk K.'nın yorgunluğundan farklıydı. Buradaki, mutlu bir çalışmanın ortasındaki yorgunluktu; dışarıdan bakıldığında yorgunluk gibi görünen, aslında bozulamayacak bir dinginlik, bozulamayacak bir huzurdu. İnsanın öğleye doğru biraz uykusu geliyorsa, bu, günün mutlu ve doğal akışının bir parçasıydı. Buradaki beyler için vakit hep öğle, dedi K. kendi kendine.

Şimdi saat henüz beşte koridorun iki yanında hareketliliğin başlaması bununla pek bir örtüşüyordu. Odalardaki ses curcunasında aşırı bir neşe vardı. Bazen bir gezintiye hazırlanan çocukların sevinç çığlıklarına, bazen de tavuk kümesindeki hareketlenmeye, uyanan günle uyum içinde olmanın sevincine benziyordu; hatta bir yerlerde bir adam horoz sesi taklit ediyordu. Koridorun kendisi henüz boştu, ancak kapılarda hareketlenme başlamıştı, sık sık bir kapı aralanıyor, ama hızla kapatılıyordu yine; koridor kapı açıp kapamalardan geçilmiyordu; K., tavana kadar uzanmayan duvarların üst aralığından yer yer, saçları sabah dağınıklığı içinde belirip, hemen kaybolan kafalar görüyordu. Uzaktan, hizmetlinin ittiği, üzerinde dosyaların bulunduğu küçük bir araba gelmekteydi. İkinci bir uşak arabanın yanında yürümekteydi, elinde bir çizelge vardı ve belli ki buna bakarak, kapıların numaralarını dosya numaralarıyla karşılaştırmaktaydı. Araba kapıların çoğunun önünde duruyor, genelde kapı da açılıyordu ve bazen yalnızca tek bir yaprak olan ilgili evrak –böyle durumlarda odayla koridor arasında kısa bir konuşma geçiyor, galiba hizmetli azarlanıyordu– odadan içeri uzatılıyordu. Kapı açılmadıysa, dosya-

lar özenle kapı eşiğine yığılıyordu. Böyle durumlarda K.'ya öyle geliyordu ki, evrak burada dağıtılmış olmasına karşın çevre kapılardaki hareketlenme azalmıyor, aksine artıyordu. Belki de diğerleri kapı eşiğinden hâlâ alınmamış olmalarına anlam veremedikleri dosyalara açgözlülükle bakıyorlar, bir insanın evrağına ulaşabilmek için yalnızca kapıyı açmasının yeterli olmasına karşın bunu yine de yapmamasını anlayamıyorlardı; şu da mümkündü, hiç kaldırılmayan evrak sonradan, evrağın hâlâ orada durup durmadığından ve kendileri için umudun söz konusu olup olmadığından emin olmak için şimdi ikide bir bakıp duran beyler arasında paylaştırılacaktı belki de. Ayrıca eşikte öylece kalan bu dosyalar çoğunlukla büyük yığınlar oluşturuyordu; K.'nın tahmininee bunlar belli bir kibir ya da kötü niyet, ya da haklı ve meslektaşları şevke getiren bir gurur nedeniyle bırakılmıştı. Onun bu tahminini güçlendiren, bazen, özellikle K.'nın o yöne bakmadığı zamanlar, uzunca bir zaman öylece duran evrak yığınının ansızın aceleyle odanın içine çekilmesi ve kapının sonra önceki gibi hiç hareket etmemesiydi; bunun üzerine bu sürekli gerilim yaratan nesnenin ortadan kaldırılmış olmasıyla çevredeki kapılardaki hareketlilik de kesiliyor, ama kapılarda sonra yeniden ağır ağır hareketlenme başlıyordu.

K. bütün bunları yalnızca merak değil, yakınlık da duyarak izliyordu. Kendini bu hareketliliğin tam ortasında mutlu hissediyordu neredeyse; bir o yana bir bu yana baktı; belli bir uzaklıktan olsa da, sert bakışları, önlerine eğdikleri başları ve şişik dudaklarıyla kendisine dönüp bakan hizmetlilerin peşlerinden gidiyor ve onların dağıtım işlerini izliyordu. İş, ilerledikçe düzgün olmaktan çıkıyordu; ya çizelge pek tutmuyor, ya hizmetliler dosyaları rahatça ayırt edemiyor, ya da beyler çeşitli nedenlerden itirazlarda bulunuyorlardı; ama şu da oluyor, bazı dağıtımlar geri çekilmek zorunda kalıyordu; böyle bir durumda küçük araba

geri geliyor ve kapı aralığından evrağın iade edilmesi için pazarlıklar yapılıyordu. Pazarlıklar başlı başına büyük sıkıntılar yaratıyordu; söz konusu iade gerçekleşince, sanki insanlar bu konu hakkında bir şey duymak istemiyorlarmış gibi, önceden pek hareketli olan kapıların bir daha açılmamak üzere kapanmalarıyla da karşılaşılıyordu. Asıl zorluklar işte o zaman başlıyordu. Dosya üzerinde hak sahibi olduğuna inanan kişi, çok sabırsız davranarak odasında büyük gürültüler koparıyor, ellerini çırpıyor, tepiniyor, kapı aralığından durmadan belli bir dosya numarasını koridora doğru haykırıyordu. Böyle zamanlarda küçük araba sık sık öylece bırakılıyordu. Hizmetlilerden biri sabırsızlanan kişiyi yatıştırmaya uğraşıyor, öteki de kapalı kapı önünde evrakın iadesi için mücadele ediyordu. İkisinin de işi zordu. Sabırsızlanan kişi, yatıştırma girişimleri karşısında daha da sabırsızlanıyor, hizmetlinin boş sözlerini duymaya dayanamıyor, avutulmayı değil, dosyaları istiyordu; bir defasında bir bey kapı aralığından bir leğen suyu hizmetlinin başından aşağıya boşalttı. Muhtemelen daha kıdemli olan diğer hizmetlinin işi daha da zordu. İlgili bey pazarlığa yanaşsa bile, öylesine bir tartışmayı geçmiyordu bu hizmetli; o elindeki çizelgeyi, bey de şimdilik elinde sıkı sıkı tuttuğu, hizmetlinin merakla görmeye çalışıp tek bir köşesini bile göremediği kendi notlarıyla evrağı esas alıyordu. Hem ayrıca yeni kanıtlar sunabilmek için hizmetlinin, hafif meyilli olan koridorda kendi kendine kayıp giden arabanın başına dönmesi, ya da dosyaları talep eden beyin yanına giderek evrağı elinde bulunduran kişinin itirazlarını iletmesi ve karşı itirazları dinlemesi gerekiyordu. Bu çeşit pazarlıklar çok uzun sürüyordu; bazen bir anlaşmaya varılıyor, bey evrağın bir bölümünü teslim ediyor, ya da bir karışıklık söz konusu olduğundan ona karşılığında başka evrak veriliyordu; ama bir beyin, ister hizmetli onu köşeye sıkıştırdığı için, ister durmaksızın yapılan pazarlıktan yorgun düştüğü için, talep

ettiği bütün evraktan tamamen vazgeçmek zorunda kaldığı da oluyordu; o zaman evrağı hizmetliye vermiyor, ani bir kararla koridorun hayli ilerisine fırlatıyordu; öyle ki dosyaların bağları çözülüp, kâğıtlar havada uçuşuyor, hizmetliler bunları bir araya toplayabilmek için çok uğraşıyorlardı. Ama bütün bunlar, hizmetlinin iadeyle ilgili bütün yalvarmalarına karşın hiçbir yanıt alamamasından daha kolaydı; aksi halde kapalı kapının önünde durması, yalvarıp yeminler etmesi, çizelgesini okuyup, yönetmelikleri hatırlatması gerekiyordu; ama hepsi boşunaydı, odadan çıt çıkmıyordu ve hizmetlinin belli ki izinsiz içeri girme hakkı yoktu. Derken bu mükemmel hizmetlinin bile sabrı taşıyor, arabasına gidip dosyalar üzerine oturuyor, alnındaki terini siliyor ve çaresizce ayaklarını sallamak dışında bir süre hiçbir şey yapmıyordu. Bu konuya çevreden ilgi çok büyüktü, dört bir yandan fısıldaşmalar duyuluyordu, açılıp kapanmayan kapı yok gibiydi; yüzlerini neredeyse tamamen eşarplarla sarıp sarmalamış kişiler, yerlerinde bir an bile sakin durmaksızın yukarıdan, duvarın üst bölümünden bütün olup biteni izliyorlardı. Bu kargaşa ortasında, Bürgel'in kapısının hep kapalı kaldığı, hizmetlilerin koridorun bu bölümünü geride bıraktıkları, ama Bürgel'e hiçbir dosya verilmediği K.'nın gözünden kaçmamıştı. Belki Bürgel uyuyordu hâlâ, ama bunca gürültü arasında çok deliksiz bir uyku olmalıydı bu; ama ona neden dosya verilmemişti? Bu şekilde dosya bırakılınadan çok az oda atlanmıştı, hem bunlar muhtemelen boş odalardı. Buna karşın Erlanger'in odasında yeni ve yerinde duramayan bir konuk vardı, Erlanger'i gecenin bir yarısı odadan resmen atmış olmalıydı, bu da Erlanger'in soğukkanlı ve karmaşık mizacıyla bağdaşmıyordu; ama K.'yı kapı eşiğinde bekliyor olması buna işaretti.

K., konunun dışında kalan bütün gözlemlerinden sonra hemen hizmetliye dönüyordu her defasında; K.'ya hizmetlilerin tembellikleri, rahat yaşamları ve kibirleriyle ilgili genel

olarak anlatılanlar bu hizmetliye uymuyordu doğrusu; anlaşılan hizmetliler arasında istisnalar vardı, ya da –ki bu daha olasıydı– çeşitli gruplar vardı; çünkü burada, K.'nın şimdiye kadar en ufak belirtisini bile fark etmediği birçok ayrım vardı. Özellikle de bu hizmetlinin fikrinden caymamasını K. çok beğenmişti. Bu küçük, inatçı odalarla mücadelede –olanlar K.'ya odalarla mücadele gibi geliyordu, çünkü buralarda kalanları hiç görememişti– taviz vermiyordu hizmetli. Gerçi yorgun düşüyordu –kim yorgun düşmezdi ki?– ama çok geçmeden kendine gelip, arabadan aşağıya kayıyor, dimdik ve dişlerini sıkarak ele geçirilmesi gereken kapıya saldırıyordu. İki ya da üç kez geri püskürtüldüğü oluyordu –ama şeytani bir suskunluk içinde basit bir yolla gerçekleşiyordu bu–, yine de yenilmiyordu. Ama doğrudan saldırarak hiçbir sonuç elde edemeyeceğini görünce, başka bir yoldan, K. doğru anlayabildiyse eğer, örneğin hileyle şansını deniyordu. Kapıdan uzaklaşmış gibi yapıyor, onu suskunluğuyla baş başa bırakıp, başka kapılara yöneliyordu; bir süre sonra geri dönüp, diğer hizmetliyi çağırıyordu; bunları göze batacak şekilde ve gürültü koparark yapıyordu; sanki fikrini değiştirmiş de beyin elindeki evrak yasalar gereği ondan alınamazmış, aksine ona verilmesi gerekiyormuş gibi davranarak, kapalı kapı ardındaki eşiğe dosyaları yığınaya başlıyordu. Sonra yürüyüp gidiyor, ama gözünü kapıdan ayırmıyordu; çoğunlukla olduğu gibi bey, dosyaları içeri almak için çok geçmeden dikkatle kapıyı açtığında, hizmetli bir iki sıçrayışta oraya ulaşıyor, ayağını kapı arasına sokup, beyi hiç değilse yüz yüze pazarlığa zorluyor ve bu yolla kısmen de olsa sevindirici bir sonuca ulaşıyordu. Hizmetli bunu yapamaz ya da kapıların birine bu yöntemin uygulanamayacağını düşünürse, başka bir yol deniyor, örneğin dosyalarda hak iddia eden öbür beye yöneliyordu. Böyle zamanlarda mekanik bir şekilde iş gören, önemsiz bir

yardımcıdan başka bir şey olmayan öbür hizmetliyi bir kenara itiyor, beye kendisi dil dökmeye başlıyordu; fısıldayarak konuşuyor, başını gizlice odaya uzatıyordu, muhtemelen ona vaatlerde bulunuyor, bir sonraki dağıtımda diğer beyin gerekli cezayı alacağına söz veriyordu; en azından ikide bir rakibin kapısını gösterip, yorgunluğu elverdiği ölçüde gülüyordu. Ama kimi vakalarda –bir ya da iki kez olmuştu bu– bütün çabalarından vazgeçiyordu; ama K. burada da bunun sözde ya da hiç değilse haklı nedenlerden bir vazgeçiş olduğuna inanıyordu; çünkü hizmetli yoluna sakince devam ediyor, haksızlığa uğramış beyin çıkardığı gürültülere dönüp bakmıyordu, yalnızca gözünü arada bir ve uzunca bir süre yumarak gürültüden rahatsız olduğunu gösteriyordu. Ama sonra bey de yavaş yavaş yatışıyor, bağırmaları da susmadan ağlayan bir çocuğun giderek seyrekleşen iç çekmelerini andırıyordu; ancak bey tamamen sakinleştikten sonra bile arada bir tek tük bağırmalar ve kapının bir anda açılıp, hızla çarpıldığı oluyordu. Ama her şeye karşın hizmetlinin burada da muhtemelen en doğru yolu izlediği ortaya çıkıyordu. Sonunda bir türlü yatışmak bilmeyen bir tek bey kalmıştı geriye; uzun süre susuyor, ama bunu dinlenmek için yapıyordu; sonra eskisinden hafif olmamak üzere yine bıraktığı yerden devam ediyordu. Neden böylesine bağırdığı ve yakındığı pek anlaşılamıyordu, nedeni dosya dağıtımı değildi belki de. Bu arada hizmetli işini tamamlamıştı; yardımcı hizmetlinin hatası yüzünden arabada tek bir belge, aslında küçük bir kâğıt parçası, not defterinden bir yaprak kalmış ve kime iletileceği bilinmiyordu. Bu pekâlâ benim belgem olabilir, diye aklından geçirdi K. Muhtar da zaten bu küçük olaylardan söz etmişti hep. K. kendi tahminini aslında ne kadar şuursuz ve gülünç bulsa da, kâğıda dalgın dalgın bakan hizmetliye yanaşmaya çalıştı; bu çok kolay olmadı, çünkü hizmetli K.'nın yakınlığına olumsuz

karşılık vererek, onca ağır işinin arasında ona ters ters ya da başını kızgınlıkla ve sabırsızca sallayarak bakmaya zaman bulabilmişti. Ama şimdi, dağıtım işini tamamladıktan sonra K.'yı biraz unutmuş gibiydi; zaten genel anlamda da umursamaz olmuştu, bunun açıklaması yorgunluğuydu; elindeki pusulayla da pek uğraşmıyordu, muhtemelen okumarıştı bile, okur gibi yapmıştı yalnızca; pusulayı şu koridordaki odalardan hangisinde kalan beye teslim etse, onu muhtemelen sevindirecekken, başka bir karar aldı, dağıtımdan bıkmıştı; işaretparmağını dudaklarına götürerek, yanındakine susması için işaret etti, K. henüz yanına ulaşamadan pusulayı parça parça edip, parçalarını cebine soktu. Buradaki büroların işleyişinde K.'nın gördüğü ilk düzensizlikti bu, ama yine de yanlış anlamış olabilirdi. Bu bir düzensizlikse bile, bağışlanabilirdi; burada süregelen koşullar altında bir hizmetli hatasız çalışamazdı; birikmiş öfke, birikmiş huzursuzluk gün gelip patlak verecekti, bunların kendini yalnızca bir pusulanın yırtılmasıyla açığa vurması yeterince masumdu. Hiçbir şekilde yatıştırılamayan beyin sesi hâlâ koridorda çınlamaktaydı; başka konularda birbirlerine pek dostça davranmayan arkadaşları, gürültü karşısında tamamen hemfikir olmuş gibiydiler; giderek öyle olmuştu ki, sanki bey herkesin adına gürültü koparma işini üstlenmiş, onlar da bağırarak ve başlarını sallayarak işin ucunu bırakmaması için onu coşturuyorlardı. Ama hizmetli bununla ilgilenmiyordu artık, işini tamamlamıştı; öteki hizmetlinin tutması için arabanın sapına işaret etti, böylece geldikleri gibi dönüş yoluna geçtiler; yalnız bu kez daha mutlu ve öyle hızlıydılar ki, araba önlerinde kayıp gidiyordu. Yalnızca bir kez irkilip, arkalarına baktılar; derdinin ne olduğunu anlamak için K.'nın kapısının önünde dolanıp durduğu bağıran bey, belli ki bağırarak işini yaptıramayacağını anlamıştı; herhalde bir elektrikli zilin düğmesini keşfetmişti ki, bağır-

manın yükünden kurtulmanın sevinciyle durmaksızın zile basıyordu. Bunun üzerine öteki odalarda yoğun mırıldanmalar başladı, bu onu onaylamaktı anlaşılan; sanki bey, ötekilerin çoktan yapmaya can attıkları ama bilinmeyen nedenlerle vazgeçtikleri bir şeyi yapmaktaydı. Yoksa beyin zile basıp çağırmak istediği kişi garson, belki de Frieda mıydı? O zaman daha çok çalardı. Öyle ya, Frieda Jeremias'a soğuk kompresler yapmakla meşguldü, hem Jeremias iyileşmiş olsa dahi Frieda'nın zamanı yoktu, çünkü o zaman da Jeremias'ın kollarında yatıyor olurdu. Ama zil sesi etkisini hemen göstermişti. Beyler Hanı'nın sahibi uzaklardan koşmaya başlamıştı bile; her zamanki gibi siyahlar giymiş, düğmelerini sıkıca iliklemişti, ama sanki onurunu unutmuş gibi koşuyordu; sanki büyük bir felaket sonucu çağrılmış da, felaketi tutup, göğsüne bastırmak ve soluğunu kesmek istercesine kollarını yarı yarıya ileriye doğru açmıştı; zil sesindeki en ufak bir düzensizlikle bir an havaya sıçrıyor ve daha bir acele ediyor gibiydi. Hancının epeyce bir arkasından karısı da görünmüştü şimdi, o da kollarını açmış koşuyordu, ancak onun adımları küçük ve zarifti; K., kadının geç kalacağını, hancının o arada gerekli ne varsa halletmiş olacağını düşündü. Hancının yolunu açmak için, iyice duvara yanaştı K. Ama hancı hedefine ulaşmış gibi tam da K.'nın önünde durdu ve çok geçmeden hancının karısı da geldi; ikisi de K.'yı azarlamaya başladılar. K. telaş ve şaşkınlıktan, hele beyin zilinin araya girmesinden neyle suçlandığını anlamamıştı; derken başka ziller de artık durumun acil olmasından değil, oyundan ve sevinç taşkınlığından çalmaya başlamıştı. K. suçunun ne olduğunu tam olarak öğrenmeyi çok önemsediğinden, hancının koluna girerek, onu gürültünün giderek tırmandığı ortamdan çıkarmasına razı olmuştu; çünkü arkalarında –K. dönüp bakmıyordu bile çünkü hancı, hatta öte taraftan ondan daha da şiddetli bir şekilde ka-

rısı ona söylenip duruyorlardı–, kapılar şimdi ardına kadar açılmış, koridor hareketlenmiş, gidip gelenin bol olduğu dar bir sokaktakine benzer bir trafik oluşmaya başlamıştı; belli ki karşılarındaki kapılar, içerideki beylerden kurtulmak için K.'nın nihayet oradan geçmesini bekliyordu sabırsızca; bütün bunların arasına, bir zaferi kutlarcasına durmadan çalan zillerin sesleri karışıyordu. Sonunda birkaç kızağın beklediği sakin ve beyaz avluya gelmişlerdi ki, K. meselenin ne olduğunu yavaş yavaş anlamaya başladı. Ne hancı ne karısı K.'nın böyle bir şey yapmaya nasıl cesaret ettiğine akıl erdirebiliyorlardı. "İyi ama ne yapmıştı ki?" K. durmadan bunu sorup duruyor, ama karşısındaki iki kişi onun suçundan pek emin olduklarından ve K.'nın iyi niyetli olabileceğini akıllarının ucundan bile geçirmediklerinden sorup öğrenemiyordu. K. her şeyi yavaş yavaş kavrayabiliyordu. Koridora çıkmaya hakkı yoktu, normal koşullarda olsa olsa bara girmesine izin vardı, bu da hatır içindi ve her an geri alınabilirdi. Bir bey onu çağırdıysa, elbette çağrılan yerde hazır bulunacaktı, ama şunu asla unutmamalıydı ki –hiç değilse sıradan bir insanın aklına sahipti herhalde?– aslında ait olmadığı bir yerde bulunmaktaydı ve bey onu oraya tamamen gönülsüzce, sırf resmi işler böyle gerektirdiği ve mazur gösterdiği için çağırmıştı. Bu nedenle derhal orada görünmeli, kendini sorguya çektirmeli, ama sonrasında mümkünse daha hızlı bir şekilde çekip gitmeliydi. Koridordayken oraya kesinlikle ait olmadığı duygusuna kapılmamış mıydı ki? Kapıldıysa eğer, otlanan bir hayvan gibi nasıl dolaşabilmişti orada? Onu gece sorgulamasına çağırmamışlar mıydı? Gece sorgulama düzeninin neden kurulduğunu bilmiyor muydu? Gece sorgulamalarının –K. bunun mantığıyla ilgili yeni bir açıklama duyuyordu şimdi– tek amacı, beylerin yüzlerini görmeye dayanamadığı dilekçe sahiplerini gece vakti, yapay ışık altında hızla sorgulamak ve olabilirse sor-

gulama sonrasında bütün çirkinlikleri uykuda unutmaktı. Oysa K. davranışlarıyla bütün önlemlerle alay etmiş. Hayaletler bile sabah olunca kaybolurmuş, ama K. elleri cebelerinde orada öylece kalmış; sanki yerinden kımıldamayarak odaları ve beyleriyle bütün koridorun çekip gitmesini bekler gibiymiş. Ve bu –K. bundan hiç kuşku duymamalıymış– olabildiği ölçüde kesinlikle gerçekleşecekmiş, çünkü beylerin duyarlılıkları sınırsızmış. K.'yı kimse kovmazmış, hatta aslında en doğal olanı, bir an önce çekip gitmesini bile söyleyen çıkmazmış; K. orada bulunduğu için muhtemelen öfkeden titremelerine ve en sevdikleri zaman olan sabah saatlerinin ziyan olmasına karşın kimse yapmazmış bunu. K.'ya karşı harekete geçmektense, acı çekmeyi yeğlerlermiş; ama K.'nın göze batan şeyi sonunda yavaş yavaş fark edeceği, onun da beyler gibi acı çekeceği, herkesin gözü önünde, son derece uygunsuz bir biçimde sabah saatlerinde koridorda dikilmekten dayanılmaz ölçülere varan acılar çekeceği umudunu da taşımaktalarmış. Boşa umutmuş bu. Duyarsız, katı, hiçbir saygının yumuşatamadığı insanların da olduğunu nezaketleri ve hoşgörüleriyle bilmez ya da bilmek istemezlermiş. Geceleri uçan güve, o zavallı hayvan bile gün ağarınca kendine sessiz bir köşe aramaz, cansızmış gibi davranmaz mıymış? Elinden gelse ortadan kaybolmak ister, bunu yapamadığı için mutsuz olmaz mıymış? Oysa K. en görünür olduğu yerde dikiliyormuş ve günün doğuşunu engelleyebilecek olsa, bunu da yaparmış. Engelleyemiyormuş, ama geciktirebiliyor ve güçleştirebiliyormuş ne yazık ki. Dosyaların nasıl dağıtıldığına tanık olmamış mıymış? Bu, muhataplar dışındakilerin görmesi yasak olan bir şeymiş; hancıyla karısının kendi hanlarında asla görmek istemedikleri bir durummuş. Bunu örneğin bugün hizmetlilerin yaptığı gibi, yalnızca ima edilerek anlatılırken duymuşlar. Dosya dağıtımının ne büyük güçlüklerle gerçekleştiğini, aslında akıl almaz bir iş olduğu-

nu, çünkü her beyin yalnızca yapacağı işle uğraştığını, asla kendikişisel çıkarlarını düşünmediğini, işte bu yüzden dosya dağıtımının en önemli, en temel iş sayıldığını; hızlı, kolay ve hatasız yapılması gerektiğini fark etmemiş mi K.? Bütün sorunların ana kaynağının, beylerle –ki onlar kendi aralarında anında anlaşabilirlerdi– hiç irtibata geçilmeden, hizmetlilerin aracılığıyla saatlerce sürecek, hiçbir zaman sorunsuz geçmeyecek, daha sonraki işlerde beyler ve hizmetliler için muhtemelen kalıcı sıkıntılar yaratacak olan dağıtımın kapılar neredeyse kapalıyken yapılması zorunluluğunun olduğunu zerre kadar sezmemiş mi K.? Peki beyler neden birbirleriyle görüşemiyorlarmış? Ama K. bunu hâlâ mı anlayamıyormuş? Hancının karısının başına –hancı da bunu kendi adına doğruluyordu– benzeri bir durum gelmemiş, oysa ikisi de bildiğini okuyan ne insanlarla karşılaşmışlarmış. Başka zamanlarda dile getirilmesi göze alınamayan şeyler, ona şimdi açıkça söylenmeliymiş, aksi halde en gerekli şeyleri anlamayacakmış. Madem söylenmeliydi, o halde durum şöyleydi: K. yüzünden, yalnızca onun yüzünden beyler odalarından çıkamamışlardı; çünkü sabahları henüz uykularından uyandıkları sırada kendilerini yabancı bakışlara gösteremeyecek kadar utangaç ve alıngan oluyorlardı; istedikleri kadar tepeden tırnağa giyinik olsunlar, kendilerini resmen ortaya çıkamayacak kadar çıplak hissediyorlardı. Neden utandıklarını söylemek çok güçtü; bu ebedi işçilerin utanmalarının tek nedeni belki de uyumuş olmalarıydı. Ama belki de kendilerini göstermekten çok, yabancı insan görmekten utanıyorlardı; gece sorgulamaları sayesinde, bakmaya güçlükle katlanabildikleri dilekçe sahiplerinin yüzlerini görmenin üstesinden geldikten sonra, sabah olunca onların ansızın doğrudan doğruya bütün doğal gerçeklikleriyle yeniden içlerine işlemelerini istemiyorlardı. Çünkü buna karşı koyacak güçleri yoktu. İnsan nasıl biri olmalıymış ki, buna saygı duy-

masın! Doğru, K. gibi bir insan olmalıymış. Her şeye, yasalara, insanlara gösterilen en doğal saygıya ruhsuz bir umursamazlık ve miskinlikle karşı çıkan, dosyaların dağıtımını neredeyse olanaksız kılan, hanın adına gölge düşüren, daha önce hiç yaşanmamış bir şeye yol açarak beyleri çaresizlikten kendilerini savunmak zorunda bırakan, onların sıradan bir insanın yapamayacağı kadar kendilerini aşıp, başka türlü sarsılması mümkün olmayan K.'yı kovmak için zile uzanmalarına ve yardım istemelerine neden olan bir insan! Onlar, beyler yardım çağırıyorlar! Hancı, karısı ve bütün personel, yalnızca yardıma koşup sonra ortadan kaybolmak için bile, sabah sabah çağrılmadan beylerin karşısına çıkmaya cesaret edememişlerdi. K.'ya duydukları öfkeden titreyerek, ellerinden bir şey gelmemesinin çaresizliği içinde koridorun başında beklemişlerdi, aslında o hiç beklemedikleri zil sesi onların kurtuluşu olmuştu. Neyse, işin en zor yanı atlatılmıştı artık! Sonunda K.'dan kurtulmuş olan beylerin şu keyifli hareketliliğine bir yol baka bilselermiş keşke şimdi! Tabii K. açısından konu kapanmamış, yaptıklarının hesabını elbette verecekmiş!

Bu arada bara kadar gelmişlerdi; hancının onca öfkesine karşın K.'yı neden buraya getirdiği pek anlaşılmamıştı; K.'nın hanı şimdilik terk edemeyecek kadar yorgun olduğunu sonunda kavramıştı belki de. K. kendisine oturulacak yer gösterilmeden hemen fıçılardan birinin üzerine yığılıverdi adeta. Oranın karanlığında kendini rahat hissetmişti. Büyük salonu bira musluklarının üzerinde yanan elektrik lambasının zayıf ışığı aydınlatıyordu yalnızca. Dışarısı hâlâ zifiri karanlıktı, anlaşılan tipi vardı. İnsan bu sıcacık yerde olduğuna şükredip, kovulmamak için özen göstermeliydi. Hancı da karısı da, adeta K. hâlâ belli bir tehlike oluşturuyormuş, bütün güvenilmezliğiyle ansızın doğrulup, yeniden koridoru basmaya kalkışma tehlikesi ortadan kalkmamış gibi onun karşısında dikiliyorlardı. Ayrıca gece vakti yaşadıkları bu

dehşet yüzünden ve yataklarından zamansız kalkmış olmaktan onlar da yorgun düşmüştü; özellikle de, üzerine ipek gibi hışır hışır eden, bol etekli, kahverengi, biraz tertipsiz iliklenmiş, bele oturan bir elbise giymiş olan –bunu aceleyle nereden bulup çıkarmıştı ki?– hancının karısı, yan yatırdığı başını kocasının omzuna dayamış, şık bir mendille gözlerini hafifçe siliyor ve bu arada çocuksu, kızgın gözlerle K.'ya bakıyordu. K., karıkocayı yatıştırmak için, ona şimdi anlattıklarını daha önce hiç duymadığını, ama habersiz olmasına karşın koridorda aslında fazla kalmadığını, orada gerçekten işi olmadığını ve kimseyi üzmek istemediğini, her şeyin aşırı yorgunluktan meydana geldiğini söyledi. Bu nahoş duruma son verdikleri için onlara teşekkür etti, kendinden hesap sorulursa, bundan memnunluk duyardı, çünkü davranışının yanlış yorumlanması ancak böyle önlenebilirdi. Olanların sorumlusu yalnızca yorgunluktu, başka bir nedeni yoktu. Bu yorgunluğunun kaynağı, zahmetli sorgulamalara henüz alışkın olmamasıydı. Öyle ya, geleli uzun zaman olmamıştı henüz. Bu konuda biraz deneyim edindikten sonra benzeri şeyler bir daha tekrarlanmazdı. Belki sorgulamaları çok ciddiye alıyordu, ama bu da bir olumsuzluk sayılmazdı aslında. Kısa aralıklarla üst üste iki sorgulama geçmişti başından; birincisi Bürgel'in, diğeri Erlanger'in huzurundaydı; özellikle birincisinden çok yorulmuştu, ama ikincisi çok uzun sürmemişti. Erlanger ondan bir şey yapmasını istemişti yalnızca, gelgelelim iki sorgulamanın bir araya gelmesi, onun bir defada katlanabileceğinden çok fazlaydı; böyle bir şey bir başkası, örneğin hancı için de fazlaydı belki de. İkinci sorgulamadan yalpalayarak çıkabilmişti. Sarhoş gibi olmuştu; o iki beyi ilk kez görmüş, seslerini ilk kez işitmişti ve sorularını yanıtlamak zorunda kalmıştı. Anladığı kadarıyla hepsi oldukça iyi geçmişti, ama sonra o felaket olmuştu, ama öncesinde yaşananlara bakılarak bundan dolayı suçlanamazdı. Durumunu ne yazık ki yalnızca Erlanger ve Bürgel

fark etmişti; mutlaka onu sahiplenir ve olacakların önüne geçerlerdi, ama sorgulamanın ardından Erlanger'in çıkması gerekmişti, anlaşılan şatoya gitmişti; Bürgel ise muhtemelen sorgulamanın verdiği yorgunluktan –bu durumda K. yorulmadan nasıl katlansaydı peki?– uykuya dalmış ve dosyaların dağıtım süresini uykuda geçirmişti. K.'nın benzeri bir olanağı olsa, bundan seve seve yararlanır ve koridordaki bütün o yasak göz gezdirmelerden kurtulurdu; aslında gerçekte hiçbir şey görebilecek durumda olmadığı ve böylelikle en duyarlı beyler bile çekinmeden karşısına çıkabileceği için bu kolayca gerçekleşirdi.

İki sorgulamayı gündeme getirmesi –özellikle de Erlanger'le olanını– ve K.'nın beylerden saygıyla söz etmesi hancı üzerinde olumlu bir etki bırakmıştı. K.'nın, fıçıların üzerine bir tahta uzatıp, hiç değilse gün ışıyıncaya kadar orada yatma ricasını hancı yerine getirecek gibiydi ki, karısı buna açıkça karşı çıktı; kadın, dağınıklığı ancak şimdi dikkatini çeken elbisesinin orasını burasını boş yere çekiştirirken, başını sürekli hayır anlamında iki yana sallıyordu; hanın temizliğine ilişkin belli ki eski bir tartışma alevlenmek üzereydi. O yorgun halinde, karıkocanın konuşması K. için olağanüstü bir önem taşıyordu. Buradan kovulmak ona, o ana kadar yaşadıklarını aşacak bir felaket gibi görünüyordu. Hancı ve karısı, onun aleyhinde bir karar alsalar bile buna izin veremezdi. K. fıçının üzerinde kıvrılmış, pusuda beklercesine karıkocaya bakıyordu; derken hancının karısı K.'nın çoktan dikkatini çekmiş olan alışılmamış duyarlılığıyla ansızın kenara çekilip –herhalde hancıyla başka şeylerden de konuşmuşlardı– bağırmaya başladı: "Bana nasıl bakıyor öyle! Gönder artık şunu!" Fırsatı kaçırmayan K. kalacağından umursamazlık derecesinde emin bir edayla, "Sana değil, elbisene bakıyorum yalnızca," dedi.

"Ne diye elbiseme bakıyorsun?" diye sordu hancının karısı sinirlenerek. K., omuzlarını silkti.

"Hadi gidelim," dedi kadın hancıya. "Kafayı bulmuş hödük. Bırak uyusun da, ayılsın!" Sonra seslenmesi üzerine karanlıklardan çıkagelen, saçları dağınık, yorgun, elinde laf olsun diye bir süpürge tutan Pepi'ye, K.'ya eline geçen bir yastığı atmasını emretti.

Yirminci Bölüm

K. uyandığında önce hiç uyumadığı hissine kapıldı; oda eskisi gibi boş ve sıcaktı, bütün duvarlar kapkaranlıktı, bira muslukları üzerindeki ampul sönmüştü, pencerelerin önüne de gece çökmüştü. Gerindiği sırada yastık yere düşüp, yatak ve fıçılar gıcırdayınca, hemen Pepi geldi; K. şimdi akşam olduğunu ve on iki saati aşkın süredir uyuduğunu anlamıştı. Hancının karısı gün içinde birkaç kez onu sormuştu; K. sabah hancının karısıyla konuşurken karanlıkta bira içip bekleyen ama sonra rahatsız etme cesaretini gösteremeyen Gerstäcker de bu arada K.'ya bakmak için bir kez uğramıştı; sözde Frieda da gelmiş, K.'nın başında bir an dikilmişti; ama pek K. için değil, burada yapması gereken çeşitli hazırlıklar için gelmişti Frieda, çünkü akşama eski işine başlayacaktı yeniden. Pepi K.'ya kahve ve çörek getirirken, "Seni artık sevmiyor galiba?" diye sordu. Ama eskiden yaptığı gibi kötü niyetle değil, sanki bu arada dünyanın kötülüğünü anlamış da, bunların karşısında kendi bütün kötülükleri hiç kalıp, anlamını yitirmiş gibi üzgün bir ifadeyle sormuştu; kız, K. ile dert ortağıyla konuşur gibi konuşuyordu; K.'nın kahvesini tadıp, şekerini az bulduğunu sezince, koşarak gitti, ağzına kadar dolu şeker kutusunu alıp getirdi ona. Ama üzüntüsü, geçen defadan daha çok süslenmesine engel olmamıştı elbette; saç örgüsüne bir sürü

kurdele ve fiyonk takmıştı; saçları alnından ve şakakları üzerinden özenle ondüle edilmişti; boynunda bluzunun derin dekoltesine doğru sarkan ince bir zincir vardı. K. sonunda uykusunu almış ve iyi bir kahve içecek olmanın mutluluğuyla, usulca fiyonklardan birine uzanıp, çözmek isteyince, Pepi yorgun bir ifadeyle, "İlişmesene bana," dedi ve K.'nın yakınındaki bir fıçının üzerine oturdu. K.'nın ona üzüntüsünün nedenini sormasına fırsat kalmadan, kız hemen kendiliğinden anlatmaya başladı; anlatırken oyalanmaya ihtiyacı varmış gibi bakışlarını K.'nın fincanına dikmişti; sanki üzüntüsüyle meşgulken bile kendini ona tamamen veremiyordu, çünkü bu, gücünü aşıyordu. K. önce, Pepi'nin mutsuzluğundan kendisinin sorumlu olduğunu, ama Pepi'nin ona kinlenmediğini öğrendi. Pepi, K.'nın itiraz etmesine meydan vermemek için anlatırken hararetle başını sallıyordu. K., Frieda'yı bardan çıkararak önce Pepi'nin yükselmesinin önünü açmıştı. Frieda'ya bu işi bırakmaya yönlendirebilecek başka bir şey olamazdı, Frieda bara örümceğin ağında oturması gibi yerleşmişti, her bir yana yalnızca kendisinin bildiği ipler salmıştı; onu oradan iradesi dışında söküp çıkarmak tümüyle olanaksızdı; onu yerinden ancak alçak bir kişiye, yani konumuyla uyuşmayan birine âşık olması edebilirdi. Ya Pepi? O işi ele geçirmeyi hiç düşünmüş müydü? Oda hizmetçisiydi, önemsiz ve pek geleceği olmayan bir iş yapıyordu, ama her kız gibi gelecekle ilgili büyük düşleri vardı, düş kurmanın önüne geçemezdi insan, ama kız ciddi anlamda bir ilerlemeyi aklından geçirmiyordu, elde ettiğiyle yetinmeyi bilmişti. Ve derken Frieda bardan ansızın çekip gitmişti, öyle ani olmuştu ki, hancının elinde onun yerine koyacağı biri yoktu, adam aramış ve gözü, tabii ki uygun bir şekilde kendini öne atan Pepi'ye takılmıştı. Kız o günlerde, daha önceleri kimseyi sevmediği kadar seviyordu K.'yı; aylarca minicik, karanlık odada oturmuştu ve orada yıllarını, en kötü

durumda bütün yaşamını kimseden ilgi görmeden geçirmeye kendini hazırlamıştı; derken ansızın K. çıkmıştı ortaya; bir kahraman, genç kızların kurtarıcısıydı o ve Pepi'ye yukarıya giden yolları açmıştı. Gelgelelim K.'nın ondan haberi yoktu, kız için yapmamıştı bunu, ama böyle olması Pepi'nin minnet duygusunu engellememişti; Pepi bu işe alınmasından bir gece önce saatlerini –işe alınacağı henüz kesinleşmemişti, ama olasılığı çok yüksekti– K.'yla konuşup, minnetini onun kulağına fısıldayarak geçirmişti. Ayrıca K.'nın özellikle Frieda'nın yükünü omuzlamış olması, onun yaptıklarını gözünde daha da yüceltmişti; K.'nın Pepi'yi tutup öne çıkarmak uğruna Frieda'yı kendine metres edinmesinde akıl almaz bir özveri vardı; oysa Frieda güzellikten nasibini almamış, yaşlıca, kısa ve seyrek saçlı, sıska bir kızdı ve bunun ötesinde –bu onun dış görünümüyle ilgiliydi herhalde– sürekli sırları olan kalleş biriydi; yüzündeki ve bedenindeki sefalet açıkça ortadayken, bari en azından kimsenin doğruluğunu araştıramayacağı sırları – örneğin Klamm'la sözde ilişkisi gibi– olmalıydı. Pepi'nin aklına o sıralar şu düşünceler bile gelmişti: K.'nın Frieda'yı gerçekten sevmesi mümkün müydü? Yoksa kendini, dahası yalnızca Frieda'yı mı kandırıyordu? Bütün bunların doğuracağı sonuç yalnızca Pepi'nin yükselmesi mi olacaktı acaba? O zaman K. yanılgıyı fark edecek ya da bunu artık saklamaktan vazgeçecek ve gözü Frieda'yı değil, yalnızca Pepi'yi mi görecekti? Hani bu Pepi'nin çılgınca bir kuruntusu olmayabilirdi, çünkü kimsenin yadsıyamayacağı gibi, Frieda'yla kız kıza pekâlâ anlaşabilirdi, hem K.'nın şu an için gözlerini kamaştıran da Frieda'nın mevkii ve ona ustalıkla katmayı bildiği görkem değil miydi? Pepi şöyle bir düş kurmuştu: Pepi o işe girdikten sonra K. yalvararak yanına gelecekti ve Pepi, ya K.'yı dinleyip işini kaybetmek ya da onu geri çevirip, yükselmeye devam etmek arasında seçim yapabilecekti. Aklına koymuştu, her şeyden vazgeçip,

K.'nın yanına inecek, ona Frieda'da asla göremediği, dünyadaki bütün onurlu mevkilerden bağımsız olan gerçek sevgiyi öğretecekti. Ama sonra olaylar farklı gelişmişti. Böyle olmasında suç kimdeydi? Tabii ki öncelikle K.'da ve Frieda'nın kurnazlığındaydı. Ama en başta K.'daydı, çünkü bu adam ne istiyordu, ne tuhaf bir insandı? Neyin peşindeydi? Aklını kurcalayan, ona en yakınındakini, en iyiyi, en güzeli unutturan o önemli şeyler neydi? Kurban Pepi'ydi, her şey aptalcaydı, her şey yitirilmişti; Beyler Hanı'nın her yerini ateşe verip, geriye hiçbir iz kalmayacak şekilde tamamen, sobaya atılmış kâğıt parçası gibi yakmaya kimin gücü yeterse, Pepi bugün ona tapacaktı. Evet, Pepi bundan dört gün önce öğle yemeğinden biraz önce barda işe başlamıştı. Burada yaptığı iş hiç kolay değildi, insanın canını çıkarıyordu, ama elde edilecek şey de az değildi. Pepi eskiden de geleceğini düşünmeden yaşamazdı, bu işi kabul ederken asla en cesur sayılacak düşüncelere kapılmış olmasa da, yeterince gözlemde bulunmuştu; bu işin ne anlama geldiğini biliyordu ve hazırlıksız üstlenmemişti. Zaten bu işin altına hazırlıksız girilemezdi, aksi halde birkaç saatte kaybedilirdi. Hele burada oda hizmetçisi gibi davranmaya kalksın! İnsan oda hizmetçisi olarak kendini burada zamanla yitik ve unutulmuş hissederdi; burası maden ocağında çalışmak gibiydi; hiç değilse sekreterlerin odalarının bulunduğu koridorda böyleydi bu; sağa sola koşturan ve başlarını kaldırmaya cesaret edemeyen günübirlik birkaç dilekçe sahibinden başka günlerce kimseler görünmezdi orada; iki üç oda hizmetçisinden başka kimse yoktu, onların da aynı şekilde yüzleri asıktı. Sabahları odadan çıkmak yasaktı, sekreterler kendi aralarında yalnız kalmak isterlerdi; yemeklerini mutfaktan hizmetliler getirir, oda hizmetçileri genelde bu işe karışmazlardı; yemek saatlerinde de koridorda görünmek yasaktı. Oda hizmetçilerinin ancak beyler çalışırken odaları toplamalarına

izin vardı, ama kullanılan odaları değil elbette; o sırada hangi odalar boşsa, onları temizlerlerdi; ancak beylerin çalışmaları engellenmesin diye çok sessiz çalışmaları gerekirdi. Ama beyler günlerce odalarında otururlarsa, ayrıca şu pislik sürüsü uşaklar içeriyi karıştırıp durmuşsa, odalar oda hizmetçilerine bırakıldığında tufanda bile temizlenemeyecek durumdaysa, sessiz sedasız toplamak nasıl mümkün olabilirdi? Gerçekten yüce beylerdi bunlar, ama arkalarından odaları temizleyebilmek için insanın iğrenme duygusunu yenmesi gerekirdi. Oda hizmetçilerinin işi çok değildi, ama ağırdı. Hiç iyi bir söz duymazlar, hep suçlanırlardı, en sık ve kahredici olanı da, odanın toparlanması sırasında dosyaların kaybolmasıydı. Oysa hiçbir şey kaybolmazdı, en ufak kâğıt parçası bile hancıya teslim edilir, ama dosyalar yine de kaybolurdu tabii, ancak kızların yüzünden değil. Derken kurullar gelir, kızlar odalarını terk etmek zorunda kalırlardı; kurul üyeleri yatakların altını üstüne getirirdi; kızların fazla bir şeyleri yoktu, birkaç parça eşyaları bir sepetin içine sığacak kadardı, ama kurul yine de saatlerce ararda. Elbette bir şey bulamazdı, dosyalar oraya nasıl girsin ki? Hem kızlar dosyaları ne yapsın ki? Ama sonuç, düş kırıklığına uğramış kurulun hancı aracılığıyla kızlara hakaret ve tehdit yağdırması olurdu yine. Ne gündüz ne gece huzur vardı, hem gece yarısı hem sabahın erken saatinde gürültüden geçilmezdi. Bari o odalarda kalmak zorunda bırakılmasalardı! Ama bu zorunluydu, çünkü verilen siparişlere göre aralarda, özellikle de geceleri mutfaktan ufak tefek şeyler getirmek oda hizmetçilerinin işiydi. Oda hizmetçilerinin kapılarına sürekli bir yumruk inerdi ansızın; siparişler verilir, koşarak mutfağa inilir, uyuyan aşçı yamakları sarsarak uyandırılır, siparişler tepsi içinde hizmetçilerin kapısının önüne bırakılır, buradan da uşaklar alıp götürürdü; ne acıydı bütün bunlar! Ama bundan da kötüsü vardı. Bundan da kötü olan, sipariş gelme-

mesi, gecenin bir yarısı, yani artık herkesin uyuması gerektiği, zaten çoğunun da sonunda uyuduğu bir saatte bazen oda hizmetçisi kızların kapılarında gizlice gezinmelerin başlamasıydı. O zaman kızlar yataklarından inerlerdi –yataklar üst üstedir, pek dardır çünkü oralar, kızların odası aslında üç gözlü dolaptan ibarettir–, kapıya kulak kabartır, yere diz çöküp korkudan birbirlerine sarılırlardı. Kapıların önünde gizlice gezinen çok olurdu. Aslında içeri girse, herkes mutlu olacaktı, ama bir şey olmaz, kimse girmezdi içeri. İlla bir tehlikenin söz konusu olmadığını da kendine söylemeliydi kişi, belki kapının önünde bir aşağı bir yukarı yürüyen, sipariş verip vermeme konusunda düşünüp, kararsız kalan biri vardı yalnızca. Belki yalnızca buydu, ama belki de bambaşka bir şeydi. Aslında beyleri kimse tanımazdı, pek gören olmamıştı onları. Ama her koşulda kızlar içeride korkudan kendilerinden geçerlerdi; sonunda sesler kesildiğinde duvara yaslanır ve yataklarına dönecek gücü kendilerinde bulamazlardı. İşte Pepi'yi yine böyle bir yaşam beklemekteydi, hizmetçi odasındaki yerine hemen bu akşamdan taşınması istenmişti. Neden peki? K. ile Frieda yüzünden. Aslında kaçtı denemezdi belki ama K.'nın yardımı ve kendisinin de gösterdiği büyük çabayla kaçıp kurtulduğu yaşama geri dönecekti Pepi. Bu işi yapan kızlar kendilerini ihmal ederlerdi, diğer zamanlarda en bakımlı olanlar bile böyleydi. Kimin için süsleneceklerdi ki? Olsa olsa personel dışında kimse görmezdi onları; bununla yetinen süslenebilirdi isterse. Zaten sürekli o küçücük odalarında ya da beylerin odalarındaydılar; buralara temiz giysilerle girmek düşüncesizlik ve savurganlık olurdu. Sürekli yapay ışık altında olup, boğucu havayı solurlardı –han sürekli ısıtılmaktaydı– ve hep yorgunlardı aslında. Haftada bir izinli oldukları öğle sonrasını mutfağın bir köşesindeki bölmede huzurlu ve korkusuzca uyuyarak geçirmeyi yeğlerlerdi. Bu durumda neden süsleneceklerdi ki? Evet, doğru

düzgün giyinmezlerdi bile. Pepi şimdi ansızın bara alınmıştı; eğer kişi orada tutunmak istiyorsa, tam tersini yapması gerekirdi, insanların bakışları üzerindeydi, bunların arasında pek şımarık ve dikkatli beyler vardı, bu nedenle olabildiğince bakımlı ve hoş görünmek gerekiyordu. Doğru, bu bir dönüm noktasıydı. Pepi, hiçbir şeyi kaçırmadığını rahatlıkla söyleyebilirdi. İşin ileride nasıl gelişeceği konusunda Pepi'nin sıkıntısı yoktu. Bu iş için gerekli becerilere sahip olduğunu biliyordu, bundan emindi, bu inancı şimdi hâlâ taşıyordu, hatta yenilgiye uğradığı bugün bile kimse elinden alamazdı bunu. İlk dönem kendini kanıtlaması zor olacaktı yalnız, çünkü yoksul bir oda hizmetçisiydi, giysileri ve takıları yoktu; ama beyler onun kendini geliştirmesini beklemeyecek kadar sabırsızdı; geçiş dönemi yaşamadan karşılarında hemen olması gerektiği gibi bir garson kız isterler, aksi halde ona sırt çevirirlerdi. Frieda onları memnun edebildiğine göre, beylerin beklentileri pek büyük sayılmaz, diye düşünebilirdi insan. Doğru değildi bu. Pepi çok düşünmüştü bu konuyu, hem sıklıkla Frieda'yla bir araya gelmiş ve bir süre onunla aynı odada kalmıştı. Frieda'nın gizli işlerini ortaya çıkarmak kolay değildi, insan çok dikkatli olmazsa –hangi bey çok dikkat eder ki?– Frieda kolayca yolunu şaşırtabilirdi ona. Frieda'nın nasıl içler acısı göründüğünü kendinden iyi başka kimse bilmezdi; örneğin onu ilk kez saçlarını çözerken izleyen biri, acıma duygusuyla ellerini birbirine vururdu; her şey adaletli yürüse böyle bir kız oda hizmetçisi bile olmamalıydı; bunu o da bilirdi; kimi geceler bu yüzden ağlamıştı, Pepi'ye sokulup onun saçlarını kendi başına dolamıştı. Ama işinin başındayken bütün kuşkularını unuturdu Frieda; kendini dünyanın en güzeli görür ve buna herkesi inandırmanın yollarını iyi bilirdi. İnsanları tanırdı ve asıl hüneri de buydu. Ayrıca insanlar ona dikkatle bakmaya zaman bulamasınlar diye kolayca yalan söyler ve aldatırdı. Bunlar uzun vadede

yetmezdi tabii, sonuçta gözleri vardı insanların ve gözler aldatmazdı. Frieda böyle bir tehlikeyi sezer sezmez, elinde başka bir çare hazırdı bile; örneğin son zamanlarda Klamm'la ilişkisi gibi! Klamm'la ilişkisi! Buna inanmazsan araştırabilirsin; git Klamm'a sor. Ne kurnaz, ne kurnaz! Böyle bir soruyla Klamm'ın yanına gitmeye cesaret edemezsen, hem belki önemli birçok sorun varken Klamm'ın karşısına çıkmana izin verilmezse, hatta Klamm sana karşı tamamen mesafeli davranırsa –bu sana ve senin gibilere karşıdır, çünkü örneğin Frieda canı ne zaman isterse zıplayıp, onun yanında oluyor–, evet böyle durumlarla karşılaşırsan, olayın içyüzünü yine de araştırabilirsin, tek yapman gereken beklemek! Çünkü Klamm böylesine asılsız bir dedikoduya daha fazla katlanamayacaktır; barda ve yemek salonunda hakkında konuşulanların çılgınca peşindedir mutlaka; bunlara çok önem verir, eğer asılsızsa hemen düzeltecektir. Düzeltmedi diyelim; o zaman ortada düzeltilecek bir şey yoktur ve söylenenler gerçektir. Görünen, Frieda'nın Klamm'ın odasına bira götürüp, hesabı alarak dışarı çıkmasıdır gerçi yalnızca; ama görünmeyenleri Frieda anlatır, siz de inanmak zorunda kalırsınız. O da anlatmaz hiç, bu tür sırları ortaya döker mi? Hayır, sırlar onun çevresinde kendiliğinden dökülür ortaya ve bir kez döküldüler mi, Frieda onlardan söz etmekten çekinmez artık; ama bunu alçakgönüllülükle, bir iddiada bulunmadan yapar, zaten herkesçe bilinen şeylere dayandırır söylediklerini. Ama her şeyi değil, örneğin kendisi barda çalıştığından beri Klamm'ın eskisine göre daha az bira içtiğinden, yalnızca daha az değil, oldukça az içtiğinden söz etmez; Klamm'ın az bira tüketmesinin başka nedenleri de olabilir tabii; Klamm birayı eskisi kadar sevmediği bir döneme girmiş olabilir ya da Frieda yüzünden bira içmeyi unutuyordur. Ama her durumda –bu istediği kadar şaşırtıcı olsun– Frieda Klamm'ın metresidir. Ama Klamm'a yeterli olan bir

şeye, nasıl olur da başkaları hayranlık duymaz? Frieda böylece göz açıp kapayıncaya kadar çok güzel, barın ihtiyaçlarına cevap verecek yapıya sahip bir kadın olup çıkıverdi; hatta neredeyse fazla güzel, fazla güçlü biri – derken bar ona yetmemeye başladı. Gerçekten de, hâlâ barda çalışması insanlara tuhaf geliyor; barda çalışmak çok şeydir, bu açıdan Frieda'nın Klamm'la bağlantısı inandırıcıdır, ancak barda çalışan kız metresi olduysa, Klamm onu neden, üstelik bu kadar uzun zaman barda bırakıyor ki? Onu neden daha üst kademelere taşımıyor? Burada bir çelişki bulunmadığı, böyle davranmak için Klamm'ın belirli nedenleri bulunduğu ya da bir gün ansızın, belki çok yakında Frieda'nın terfi edeceği insanlara isterse binlerce kez söylensin, bunların pek etkisi olmuyor, insanların belirli fikirleri var, hangi numarayı yaparsanız yapın uzun vadede onları düşüncelerinden vazgeçiremezsiniz. Frieda'nın Klamm'ın metresi olduğundan zamanla kimsenin kuşkusu kalmamıştı; her şeyi herkesten iyi bilenler bile kuşkulanamayacak kadar yorulmuşlardı artık. Klamm'ın metresinin cehenneme kadar yolu var, diye düşünüyorlardı; ama madem oldun, bunu yükselmenle görmek isteriz, diyorlardı. Gelgelelim ortada görünen yoktu, Frieda eskisi gibi barda olmaya devam ediyordu ve bunun değişmemesinden içten içe çok memnundu. Ama insanların gözünde saygınlığını yitirdi, bunu gözden kaçırması olanaksızdı; zaten bir şey henüz yokken Frieda sezerdi onu. Gerçekten güzel ve sevimli bir kızın, barda çalışmaya alıştıktan sonra hünerlerini sergilemeye ihtiyacı olmazdı; çok özel, şanssız bir rastlantı vuku bulmazsa, güzel olduğu sürece barda kalırdı. Ne var ki Frieda gibi bir kızın işini kaybetmemek için sürekli uğraşması gerekirdi; anlaşılacağı üzere bunu belli etmezdi tabii, yakınıp, işine lanetler yağdırmayı alışkanlık edinirdi daha çok. Ama gizliden gizliye ortamın havasını koklardı sürekli. Frieda böylece insanların onu umursamamaya başladığını

fark etmişti; onun ortada görünmesinin bir anlamı yoktu, insanın başını kaldırıp bakmasına bile değmiyordu; uşaklar bile artık ilgilenmiyorlardı onunla; gözleri haklı olarak Olga ve benzeri kızlardaydı; Frieda giderek vazgeçilmez biri olmaktan çıktığını hancının davranışlarından da anlıyordu. Klamm'la ilgili durmadan yeni hikâyeler uydurmak da kolay değildi, her şeyin bir sınırı vardı; böylece bizim Frieda yeni bir şeye karar vermişti. Aklından geçenleri kim hemen okuyabilirdi ki! Pepi sezmişti bunu, ama içyüzünü anlayamamıştı ne yazık ki. Frieda bir skandal yaratmaya karar vermişti; Klamm'ın metresi olarak kendini herhangi birinin, mümkünse en düşük birinin kollarına atacaktı. Bu, olay yaratırdı, uzun zaman üzerinde konuşulurdu ve sonunda, Klamm'ın metresi olmanın ne anlama geldiğini ve bu onuru yeni bir sevginin sarhoşluğu içinde reddetmenin ne demek olduğunu insanlar anımsardı sonunda. Zor olan, bu kurnaz oyunu oynayacak uygun erkeği bulmaktı yalnızca. Bu kişi Frieda'nın tanıdığı biri, hatta uşaklardan biri de olmamalıydı; uşak, gözlerini muhtemelen şaşkınlıkla iri iri açar, sonra yoluna devam ederdi; hem böyle biri ciddiyetini yeterince koruyamazdı; Frieda'nın ağzı istediği kadar iyi laf yapsın, uşağın ona saldırdığını, adama karşı koyamadığını ve şuurunu yitirdiği bir anda ona teslim olduğunu çevreye yaymaya yetmezdi bu. Bu adam istediği kadar düşük biri olsun, öyle biri olmalıydı ki, bütün ruhsuzluğuna ve kabalığına karşın yalnız ve yalnız Frieda'yı arzuladığına ve Frieda'yla evlenmekten –aman Tanrım!– daha büyük bir isteği olmadığına herkesi inandırmalıydı. Bu bayağı bir adam, hatta uşaklardan bile düşük, çok daha düşük biri olsa da, ama yine de öyle biri olmalıydı ki, bu özelliğinden dolayı onunla her kız alay etmemeli, aklı başında başka bir kız onda çekici bir yan bulmalıydı. Ama böyle bir adam nereden bulunabilirdi? Başka bir kız onu ömür boyu boşuna arardı muhtemelen. Frieda'nın

şansı, kadastrocunun yolunu bara düşürdü; hem de Frieda'nın o planı aklından ilk kez geçirdiği akşamdı bu belki de. Kadastrocu! Evet, K. neler düşünüyordu acaba? Aklını özellikle meşgul eden şeyler neydi? Olağanüstü bir şey mi elde edecekti? İyi bir iş, iyi bir paye mi? Benzeri şeyler mi istiyordu? O zaman işe en baştan başka yoldan girişmesi gerekirdi. O bir hiçti, onun bu halini görmek içler acısıydı. Kadastrocuydu, bu belki bir şeydi, yani bir mesleği vardı, ama insan bunu nasıl değerlendireceğini bilmezse, yine bir işe yaramazdı. Oysa en ufak destekten yoksun olmasına karşın taleplerde bulunuyordu; evet taleplerde bulunuyordu, bunu doğrudan yapmasa da istekleri vardı, bu da insanları kızdırıyordu tabii. Onunla uzun süre konuşursa bir oda hizmetçisinin bile kendinden bir şeyler yitireceğinin bu adam bilincinde miydi acaba? Adam bütün bu büyük talepleriyle daha ilk akşamdan en ağır tuzağa yuvarlanmıştı. Utanmıyor muydu ki? Frieda'da onu böylesine etkileyen ne vardı? Evet, şimdi itiraf edebilirdi. Şu sıska, sarı benizli şey gerçekten hoşuna gitmiş miydi? Yok canım, K. onun yüzüne bile bakmamıştı, kız ona Klamm'ın metresi olduğunu söylemişti sadece, K. da bundan bir yenilik olarak çarpılmıştı ve olanlar olmuştu ona! Tabii Frieda'nın taşınması gerekiyordu, artık Beyler Hanı'nda ona yer yoktu elbette. Pepi onu o sabah taşınmadan önce görmüştü; bütün personel koşarak gelmişti, manzarayı herkes merak ediyordu elbette. Frieda'nın gücü hâlâ istediği kadar büyük olsun, insanlar ona acıyordu; düşmanları bile acıyordu ona; hesabı başlarda tutmuştu; kendini böyle bir adamın kollarına atmasına kimse anlam verememiş, kaderin bir sillesi olarak görmüştü; barda çalışan her garson kıza elbette hayranlık duyan mutfaktaki küçük hizmetçiler çok üzgündüler. Pepi bile etkilenmişti bundan; dikkati başka yerde olmasına karşın olanlara kayıtsız kalamamıştı. Frieda'nın aslında ne kadar az üzüldüğünü fark etmişti. Aslında Frieda'nın başı-

na gelen korkunç bir felaketti, çok mutsuzmuş gibi de davranıyordu zaten; ama yeterli değildi, Pepi bu oyuna aldanmamıştı. Frieda'yı böylesine dik tutan şey neydi? Yeni aşkın mutluluğu mu? Bu seçenek, devre dışıydı. Peki neydi o zaman? Hatta yerini alacağı daha o zaman belli olan Pepi'ye karşı her zamanki gibi soğuk bir dostlukla davranabilme gücünü nereden alıyordu? Pepi'nin o sırada bunları düşünmeye yeterince zamanı yoktu, yeni işine hazırlanmakla meşguldü. Muhtemelen birkaç saat içinde işinin başına geçmesi gerekiyordu; henüz saçlarına güzel bir şekil verememişti, şık bir elbisesi, zarif çamaşırları, işe yarayacak ayakkabıları yoktu. Bunları birkaç saat içinde bulmalıydı; gerektiği gibi giyinip kuşanamazsa, bu işten tamamen vazgeçmek en doğrusuydu, aksi halde ilk yarım saat içinde iş yitirilip giderdi mutlaka. Evet, kısmen ulaşmıştı istediklerine. Saç şekillendirme konusunda Pepi'nin özel bir yatkınlığı vardı, hatta bir defasında hancının karısı onu çağırtıp, saçlarını yaptırtmıştı; Tanrı vergisi özel bir beceriydi bu; tabii gür saçları da hemen istediği şekli alabiliyordu. Pepi elbise konusunda da bir destek bulmuştu. İşyerinden iki kız arkadaşı vefa duygusuyla arkasında yer almıştı, gruplarından bir kızın barda garson olması onlar için de şeref sayılıyordu; hem Pepi ileride iktidarı bir ele geçirsin, onlara kimi yararlar sağlayabilirdi. Kızlardan birinin elinde uzunca zamandır değerli bir kumaş vardı, hazinesiydi onun, sık sık çıkarıp kızlara gösterir, onlar da hayranlıkla bakarlardı; bunu bir gün müthiş bir giysi için kullanmayı düşlüyordu mutlaka ve şimdi şahane bir şey yapmış, Pepi'nin ihtiyacı olduğu için kumaşını ona feda etmişti. Elbisenin dikiminde iki kız ona gönülden yardım etmişti, kendileri için dikmiş olsalar, daha çok çaba gösteremezlerdi. Hatta çok neşeli ve mutlu bir çalışma olmuştu bu. Her biri yataklarında, biri diğerinin üstünde oturarak dikiş dikiyor, şarkılar söylüyorlardı ve tamamlanan kısımlarla dikiş malzemelerini bir

aşağı bir yukarı birbirlerine uzatıyorlardı. Bütün bunların boşa çabalar olduğunu ve bomboş ellerle yine arkadaşlarının yanına döneceğini düşündükçe Pepi'nin yüreği sızlıyordu! Bu nasıl bir felaketti, nasıl da düşüncesizce yol açılmıştı buna, özellikle de K. tarafından! Elbisesi nasıl da herkesi sevindirmişti o zaman; başarının bir teminatıydı adeta; elbise dikilip bitmiş, bir yerinde bir kurdele için boş bir yer bulduklarında son kuşkuları da kaybolup gitmişti. Elbise gerçekten güzel değil miydi? Buruşmuş ve lekelenmişti biraz; ne yapsaydı, ikinci bir elbisesi yoktu Pepi'nin, gece gündüz bunu giymek zorunda kalmıştı; ama ne kadar güzel olduğu belliydi hâlâ; o lanet olası Barnabas'lar bile daha iyisini çıkaramazlardı ortaya. Hem alttan hem üstten isteğe göre büzülüp gevşetilebilmesi, aslında sadece bir elbise olmasına karşın şekilden şekle sokulabilmesi özel bir avantajdı ve Pepi'nin kendi buluşuydu aslında. Onun üzerine uygun bir şey dikmek zor da değildi tabii, Pepi övünmüyordu bununla; genç ve sağlıklı bir kızın üstüne her şey otururdu. Bundan çok daha zor olanı çamaşır ve çizme bulmaktı ve şanssızlık asıl burada başlamıştı. Arkadaşları bu konuda da ellerinden geldiğince yardımcı olmuşlardı, ama pek yararları dokunamamıştı. Bulup buluşturdukları ve yamadıkları kaba saba çamaşırlardı ancak; yüksek ökçeli botlar yerine, herkese göstermekten çok saklanılan terliklerle yetinmek zorunda kalmıştı. Pepi'yi şöyle avutmuşlardı: Frieda da iyi giyinmezdi, hatta bazen öylesine özensiz giysilerle dolanıp dururdu ki, müşteriler içkilerini ona ısmarlamaktansa, kilerde çalışan oğlanlara söylüyorlardı. Gerçekten de öyleydi, ancak Frieda böyle davranabilirdi, çünkü göze girmiş ve itibar kazanmıştı nasılsa; bir hanımefendi bir gün kirlenmiş ve özensiz giysilerle ortaya çıkarsa, bu onu daha çekici kılardı, ama Pepi gibi acemi biri yaparsa? Hem Frieda iyi giyinmeyi de bilmezdi, zevkin zerresi yoktu onda; birinin solgun, sarımsı bir teni mi var,

yapacak bir şey yoktu elbette; ama Frieda gibi derin dekolteli, krem rengi bir bluz giyip, onca sarı renkten karşısındakinin gözlerini bozması da gerekmezdi. Böyle olmasa bile, giyim için para harcamayacak kadar pintiydi Frieda; bütün kazancını harcamaz, tutardı ve niçin böyle yaptığını kimse bilmezdi. Çalışırken paraya ihtiyaç duymazdı, yalan dolanla işini görürdü; Pepi onu bu yanıyla ne örnek alırdı ne de almak isterdi; bu yüzden, özellikle de en başlarda, önemsenmek için süslenip püslenmekte haklıydı. Eğer bunu daha güçlü yollardan yapabilseydi, Frieda'nın bütün kurnazlığına, K.'nın da bütün aptallığına karşın kazanan kendisi olurdu. Hem her şey çok iyi başlamıştı. Gerekli birkaç beceri ve bilgiyi daha önce edinmiş ve bara ayak basmasıyla oraya alışması bir olmuştu. İşiyle Frieda'nın yokluğunu aratmamıştı. Müşterilerden bazıları ancak ikinci günde Frieda'nın nerede olduğunu sormuşlardı. Hata yapılmıyordu, hancı memnundu; adam ilk gün korkusundan sürekli barda bulunmuştu, derken arada bir uğrar olmuştu; kasa tuttuğu için –hatta kasaya giren para Frieda'nın dönemine göre biraz daha fazlaydı– sonunda her şeyi Pepi'ye bırakmıştı hancı. Pepi bazı yenilikler getirmişti. Frieda, hamaratlığından değil cimriliğinden, iktidar hırsından, haklarını birilerine kaptırma korkusundan uşakları bile, hiç değilse bir kısmını –özellikle de bir bakan olduğunda– gözaltında tutmuştu hep; Pepi ise bu işi, ondan çok daha iyi yapacak durumda olan kilerdeki oğlanlara bırakmıştı. Böylece beylerin odalarına ayıracak daha çok zamanı kalıyor ve müşteriler daha hızlı hizmet alabiliyordu; buna rağmen her biriyle birkaç laf edebiliyordu; ama kendini sözde tamamen Klamm'a saklayan ve bir başkasının her sözünü, her yakınlığını Klamm'a hakaret sayan Frieda gibi yapmamıştı bunu. Frieda'nın bu tutumu zekiceydi elbette, çünkü birinin ona yaklaşmasına izin verdi mi, bu olağanüstü bir lütuf sayılıyordu. Ama Pepi bu çeşit numaralardan hoşlanmazdı,

hem bunlar başlarda işe de yaramazdı. Pepi herkese dostça davranıyor, herkes de ona dostlukla karşılık veriyordu. Yapılan değişiklikten herkesin memnun olduğu açıkça ortadaydı; çalışmaktan yorgun düşmüş beyler sonunda bira içmek için biraz oturdular mı, onları bir söz, bir bakış, bir omuz silkişle bambaşka insanlara dönüştürebilirsiniz. Eller Pepi'nin lülelerine öyle bir girişiyordu ki, kız günde belki on kez saçlarını düzeltmek zorunda kalıyordu; bu lülelerin ve kurdelelerin baştan çıkarıcılığına kimse karşı duramazdı, hatta genelde pek düşüncesiz olan K. bile. Böylelikle heyecanlı, iş dolu, ama başarılı günler hızla geçip gitmişti. Bu kadar hızlı geçmemiş olsa, biraz daha uzun sürseydi keşke! İnsan bitkin düşene kadar çalışıp didinse de, dört gün çok kısa bir zamandı, belki beşinci gün bile yeterli olurdu, ancak dört gün azdı. Gerçi Pepi dört günde bile kendine arka çıkanlar ve dostlar bulmuştu; eğer bütün bakışlara güvenecek olsa, bira bardaklarıyla yürürken dostluk denizinde yüzüyor olabilirdi; Bartmeier adında bir kâtip ona sırılsıklam âşıktı, ona bu zincirle ucundaki kolyeyi vermiş, kolyenin içine de kendi resmini koymuştu, ama küstahlıktı bu; çeşitli şeyler yaşanmıştı, ama hepi topu dört gündü; Pepi bunun için uğraşsa, Frieda dört günde neredeyse unutulurdu, ama yine de tamamen unutulamazdı; bizzat çabalayıp, büyük skandalıyla kendini insanların diline düşürmeseydi aslında unutulurdu Frieda, hatta daha önce unutulurdu; skandal yüzünden yeni biri olup çıkmıştı, insanlar sırf meraklarından onu yeniden görmek isterlerdi; sıkıcılığından bıkıp usandıkları bir şey, normal zamanlarda hiç umursanmayan K.'nın sayesinde onlar için yeniden çekicilik kazanmıştı; orada durduğu ve kendini gösterdiği sürece Pepi'yi bu iş için harcamazlardı elbette; ama bunlar genellikle yaşlı beylerdi, alışkanlıklarına sıkı sıkıya bağlıydılar, değişiklik ne kadar avantajlı olsa da, bardaki yeni garson kıza alışmaları zaman alırdı; birkaç gün, beyler ken-

dileri istemeseler de birkaç gün sürerdi, belki de yalnızca beş gün sürerdi, ama dört gün yetmezdi; her şeye karşın Pepi'ye yalnızca geçici gözüyle bakılmıştı. Ardından belki de en büyük felaket meydana gelmiş, Klamm ilk iki gün köyde olmasına karşın, o dört gün boyunca salona inmemişti. İnseydi, Pepi ciddi bir şekilde sınanmış olacaktı; bu onun en az korktuğu, dahası sevindiği bir sınav olacaktı. Pepi –böyle konuları söze dökmemek en iyisiydi– Klamm'ın metresi olmazdı, ayrıca olmuş gibi yalan söyleyerek kendini yüceltmeye de çalışmazdı, ama en az Frieda kadar kibar bir şekilde bira bardağını masaya koymayı bilirdi; Frieda gibi yılışıklık etmeden güzelce selam verir, güzelce sıvışırdı; ama Klamm bir kızın gözlerinde bir şey arayacaksa eğer, bu aradığını Pepi'nin gözlerinde doyasıya bulurdu. Ama neden gelmemişti Klamm? Bir rastlantı mıydı bu? Pepi o sıralar böyle sanmıştı. İki gün boyunca, hatta gece bile her an Klamm'ı beklemişti. Sürekli, Klamm şimdi gelecek, diye düşünmüş, beklemenin huzursuzluğu ve onu içeri girerken gören ilk kişi olma arzusuyla –yalnızca bu nedenden– sağa sola koşup durmuştu. Bu bitmek bilmeyen düş kırıklığı çok yormuştu onu; belki de bu yüzden yaptıkları yapabileceklerinin gerisinde kalmıştı. Biraz zaman buldukça gizlice yukarıya, personele kesinlikle yasak olan koridora çıkmış, bir köşeye büzülüp beklemişti. Klamm şimdi gelse de, beyi odasından çıkarıp, kollarımda aşağıdaki konuk salonuna indirsem, istediği kadar ağır olsun, bu yükün altında yığılıp kalmam, diye düşünmüştü. Ama gelmemişti Klamm. Yukarıdaki koridor öyle sessizdir ki, daha önce çıkmamışsa, bilemez insan bunu. Öyle sessizdir ki, insan orada kalmaya uzun süre dayanamaz, sessizlik kovar onu buradan. Ama Pepi tekrar tekrar, on kez kovulduktan sonra da yukarı çıkmıştı. Anlamsızdı bu. Klamm gelmek isterse gelirdi; ama gelmek istemezse, Pepi isterse saklandığı köşesinde kalp çarpıntısından boğulur gibi olsun, gelmezdi yine de. An-

lamsızdı, ama Klamm gelmeyince neredeyse her şey anlamsızdı o zaman. Ve gelmemişti. Klamm'ın neden gelmediğini Pepi bugün biliyordu. Frieda, Pepi'yi yukarıdaki koridorda bir köşeye büzülmüş, iki eli yüreğindeyken görseydi çok eğlenirdi. Frieda izin vermediği için aşağı inmemişti Klamm. Frieda bunu yalvarıp yakararak sağlamamıştı, onun yalvarmaları Klamm'a işlemezdi. Ama Frieda'nın, o örümceğin kimsenin bilmediği bağlantıları vardı. Pepi bir müşteriye bir şey söylerse, bunu açıkça yapardı, söyledikleri yandaki masadan da duyulurdu. Frieda'nın konuşma hakkı yoktu, birayı masanın üstüne bırakıp giderdi; uğruna para harcadığı tek eşyası olan ipek jüponu hışırdardı yalnızca. Frieda bir şey söyleyecek olursa, bunu açıkça yapmaz, müşteriye doğru fısıldayarak söylerdi; müşterinin üzerine eğildiğinde yan masadakiler kulaklarını dikerlerdi. Söyledikleri muhtemelen önemsizdi, ama her zaman değil, çünkü Frieda'nın bağlantıları vardı, birini diğeriyle desteklerdi; çoğu başarısızlığa mı uğradı –Frieda'yla sürekli olarak kim ilgilenir ki?– biri sağlamlığını korurdu yine de. Frieda bu bağlantılardan yararlanmaya başlamıştı. K. da ona bu fırsatı sağlamıştı; kızın yanında oturup, onu gözaltında bulundurmak yerine, evde neredeyse hiç durmamış, sağa sola gidip, bir şurada bir burada görüşmeler yapmıştı; K., Frieda dışında her şeyle ilgileniyordu; sonunda Frieda'yı daha özgür bırakabilmek için Zur Brücke Hanı'ndan bomboş okula taşınmıştı. Bütün bunlar balayı için güzel bir başlangıçtı. Frieda'nın yanında bulunmaya dayanamadığı için K.'yı suçlayacak son kişiydi Pepi hani; insan ona katlanamıyordu. İyi de, Frieda'yı neden tamamen terk etmemişti ki K.? Neden ona tekrar tekrar dönmüş, neden oraya buraya giderek Frieda için savaştığı izlenimi uyandırmıştı? Dışarıdan bakıldığında sanki K. Frieda'yla karşılaştıktan sonra gerçek hiçliğini fark etmişti; sanki Frieda'ya layık olmaya, bir yolunu bulup yukarılara tırmanmaya ça-

lışıyordu ve ileride vazgeçtiklerinin karşılığını huzur içinde alabilmek için şimdi kızın yanında olmamaya katlanıyordu. Bu arada Frieda zaman kaybetmiyor, okulda oturuyordu –muhtemelen onu oraya yönlendiren K.'ydı– ve hem Beyler Hanı'nı hem de K.'yı gözetliyordu. Ulakların en iyileri, yani K.'nın yardımcıları elinin altındaydı; insanın aklı almazdı bunu, K.'yı tanısa bile aklı almazdı, K. yardımcılarını tamamen Frieda'ya bırakmıştı. Frieda onları eski dostlarına yolluyor, kendini onlara anımsatıyor, K. gibi bir adamın onu esir aldığından yakınıyor, insanları Pepi'ye karşı kışkırtıyor, kızın yakında geleceğini haber veriyordu; yardım istiyor, kendisini Klamm'a karşı ele vermesinler diye yalvarıyordu; Klamm'ın kollanması gerekiyormuş da, bu nedenle bara asla indirilmemeliymiş gibi yapıyordu. Başkalarına karşı Klamm'ı kollamak olarak gösterdiği şeyi, hancıya karşı kendi başarısı olarak kullanıyor, Klamm'ın artık gelmediğine vurgu yapıyordu. Aşağıda yalnızca Pepi diye biri garsonluk yaparsa, nasıl gelsindi Klamm? Gerçi hancının suçu yoktu, Frieda'nın yerine geçebilecek en iyi garson Pepi'ydi yine de, ama yeterli olmuyordu, birkaç gün için bile olamıyordu. Frieda'nın bu yaptıklarından K.'nın haberi yoktu; bir yerlerde dolanmıyorsa, her şeyden bihaber Frieda'nın ayaklarının dibinde yatıyordu; Frieda ise o sırada onu bardan ayıran saatlerin hesabını yapıyordu. Yardımcılar yalnızca ulaklık hizmetinde bulunmakla kalmıyor, K.'yı kıskandırma, sevgisini canlı tutma işine de bakıyorlardı! Frieda yardımcıları çocukluğundan beri tanıyordu, birbirlerinden saklayacak sırları kesinlikle yoktu artık; ama K.'nın şerefine birbirlerini özlemeye başlamışlardı ve K. açısından bunun büyük bir aşka dönüşme tehlikesi vardı. Ve K. Frieda'nın hatırı için her şeyi, hatta en aykırı şeyleri bile yapıyor, yardımcıların onu kıskandırmasına göz yumuyor, hatta kendisi oraya buraya giderken üçünün bir arada kalmalarına katlanıyordu.

Sanki neredeyse Frieda'nın üçüncü yardımcısıydı K.; bunun üzerine Frieda gözlemleri sonunda büyük darbeyi indirmeye karar vermişti: Geri dönecekti! Ama artık zamanı çoktan gelmişti, Frieda'nın, o kurnaz kadının bunu görüp, bundan yararlanması hayranlık uyandıracak bir durumdu; bu gözlem ve karar gücü, Frieda'nın sahip olduğu benzersiz bir hünerdi; buna Pepi sahip olsaydı, yaşamı nasıl da farklı seyrederdi! Frieda bir iki gün daha okulda kalsaydı, Pepi'yi kimse bardan uzaklaştıramazdı artık; herkes tarafından sevilen ve yeğlenen bir garson kız olarak hep orada kalırdı; yeterince para kazanıp, ihtiyacını güçbela karşılayan gardırobunu donatırdı; bir iki gün daha geçsin, Klamm'ın lokantaya inmesini hiçbir oyun durduramazdı; gelirdi, içkisini içer ve rahatlardı; Frieda'nın yokluğunu fark etse bile, yapılan değişiklikten çok memnun olurdu; bir iki gün daha geçse, Frieda'nın bütün o skandalı, bağlantıları, yardımcıları, neyi varsa her şeyiyle tamamen unutulur, bir daha asla anılmazdı. O zaman Frieda belki K.'ya daha sıkı bağlanır –tabii buna yeteneği olması koşuluyla– onu gerçekten sevmeyi mi öğrenirdi? Hayır, bu da olmazdı; çünkü K.'nın ondan bıkması, sözde sevgisi, sözde sadakati, en çok da Klamm'a duyduğu sözde sevgisiyle onu alçakça aldattığını anlaması yalnızca bir gününü alırdı; K.'nın Frieda'yı bütün o kirli yardımcı takımıyla evden kovalamak için daha fazlasına değil, bir güne ihtiyacı vardı; bir düşünülse, K.'nın bile daha fazlasına ihtiyacı yoktu! Tam o sırada, iki tehlike arasında, Frieda'nın üstünde mezar resmen kapatılmaya başlamışken –K. bütün bönlüğüyle kalan son dar yolu da Frieda'ya açarken–, Frieda kaçıp gitmişti –bunu kimse beklememişti artık, doğaya aykırıydı–, onu hâlâ seven, peşinden koşan K.'yı ansızın başından atmış, arkadaşlarının ve yardımcıların onu destekleyen baskılarıyla hancının gözüne kurtarıcı gibi görünmüştü; yarattığı skandalla şimdi eskisinden daha baştan çıkarıcıy-

dı; bilindiği gibi en düşük müşteriden en yükseğine kadar herkes tarafından arzulanıyordu; ama Frieda düşük olana yalnızca bir an için kapılıyor, olması gerektiği gibi onu hemen itiyordu ve hem onun için hem de diğerleri için eskisi gibi ulaşılmaz biri oluyordu; tek fark, eskiden insanlar bundan haklı olarak kuşku duyarken, şimdi ona inanıyorlardı. Böylece geri dönmüştü Frieda; Pepi'ye göz ucuyla bakan hancı kararsızdı: Kendini böylesine kanıtlamış olan bu kızı harcamalı mıydı şimdi? Ama çok geçmeden aklı çelinmişti hancının, pek çok şey Frieda'dan yanaydı; hem Frieda her şeyden önce Klamm'ı yeniden içki salonuna kazandıracaktı. Burada kalalım şimdi, akşam saatlerinde. Frieda'nın gelip, işi devralmayı bir zafere dönüştürmesini Pepi beklemeyecekti. Pepi kasayı hancının karısına teslim etmişti bile, gidebilirdi artık. Hizmetçiler odasındaki alt yatak bölmesi onun için hazırdı; içeri girecek, ağlayan kızlar tarafından karşılanacaktı; bedeninden elbisesini, saçlarından da kurdelelerini söküp atacak, unutmak istediği günleri ona gereksiz yere anımsatmadan iyice gizli kalacakları bir köşeye tıkacaktı hepsini. Sonra büyük kovayla süpürgeyi alacak, dişlerini sıkarak işe koyulacaktı. Ama öncesinde K.'ya her şeyi anlatacaktı, çünkü K. yardım edilmeden bunu bile anlamazdı ve Pepi'ye karşı ne kadar çirkin davrandığını, onu mutsuz ettiğini artık açıkça görmeliydi. Elbette, bu işte K. da kullanılmıştı.

Pepi sözlerini bitirmişti. Rahat bir soluk alıp, gözlerindeki ve yanaklarındaki birkaç damla yaşı sildi, başını sallayarak K.'ya baktı; sanki bu bakışlarla aslında meselenin kendi felaketi olmadığını, buna katlanacağını, bunun için birinin, hele K. gibi birinin ne yardımına ne de tesellisine ihtiyacı olduğunu anlatmak ister gibiydi; genç yaşına rağmen yaşamı biliyordu, başına gelen felaket de bu deneyimlerinin kanıtıydı; ama mesele asıl K.'nın kendisiydi, kız ona ayna tutmak istemişti, bütün umutları yıkıldıktan son-

ra bile bunu yapmayı gerekli görmüştü. "Senin ne çılgın hayal gücün varmış, Pepi," dedi K. "Bütün bunları şimdi fark ettiğin doğru falan değil; bunlar sizin o aşağıdaki karanlık ve daracık hizmetçi odasında kurduğunuz düşlerden başka bir şey değil; oraya uygundur bu düşler, ancak burada, bu her yeri açık barda çok tuhaf duruyor. Bu tür düşüncelerle burada bir yere gelemezdin, bu çok doğal. O çok övündüğün elbisen ve saç şeklin bile odanızdaki karanlığın ve yatakların tezahüründen başka bir şey değil; oraya kuşkusuz çok yakışıyorlardır, ama burada herkes bunlarla gizlice ya da açıkça alay eder. Hem neler anlatıyorsun sen öyle? Yani ben kullanılmışım ve aldatılmışım, öyle mi? Hayır, sevgili Pepi, sen nasıl kullanılıp aldatılmadıysan, ben de öyle. Doğrudur, Frieda beni şu an için terk etti ya da senin dediğin gibi bir yardımcıyla kaçtı; sen gerçeğin bir zerresini görüyorsun; Frieda'nın karım olacağı hiç olası görünmüyor üstelik; ama ondan bıktığım ya da onu bir gün sonra kovalayacağım ya da kadınların erkekleri aldattığı gibi onun beni aldattığı hiç ama hiç doğru değil. Siz oda hizmetçileri anahtar deliğinden gözetlemeye alışkınsınız; gerçekte gördüğünüz küçük bir şeyden, kocaman ve yanlış bir bütüne gitme gibi bir düşünce yapısı edinmişsiniz siz. Bunun sonucudur ki, ben örneğin bu olayda senden çok daha fazla bilgiye sahibim. Frieda'nın beni neden terk ettiğini hayatta senin kadar ayrıntılı açıklayamam. En olası açıklama, senin şöyle bir değindiğin, ancak üzerinde durmadığın gibi, onu ihmal ettiğimdir. Bu ne yazık ki doğru, onu ihmal ettim; ama bunun özel nedenleri var, burada açıklayamam; bana dönse çok mutlu olurum, ama onu yine ihmal etmeye başlarım. Durum bu. Frieda yanımda olduğu için, senin şu alaya aldığın gibi sağa sola koşturdum, ama o gittiğine göre işsiz güçsüz sayılırım şimdi; yorgunum, büsbütün işsiz güçsüz kalmayı istiyorum. Bana bir önerin yok mudur Pepi?" – "Olmaz mı," dedi Pepi, ansızın canlanıp, K.'yı

omuzlarından tutarak, "biz ikimiz aldatılanlarız, birbirimizden ayrılmayalım. Gel, kızların yanına inelim!" – "Sen aldatılmaktan yakındığın sürece," dedi K., "ben seninle anlaşamam. Gururunu okşadığı ve seni duygulandırdığı için aldatılmış olmak istiyorsun sürekli. Ama gerçek şu ki, o işe uygun biri değilsin. Bu uygun olmama durumu ne kadar açık seçik ki, senin düşüncene göre her şeyden bihaber olan ben bile bunu anlayabiliyorum. Sen iyi bir kızsın Pepi; ama bunu anlamak pek kolay olmuyor, örneğin ben seni başlarda acımasız ve kibirli biri sanmıştım, ama sen öyle değilsin; seni şaşırtan yalnızca bu iş, çünkü uygun değilsin oraya. Bu işin seni aştığını söylemek istemiyorum; olağanüstü bir iş değil; dikkatli bakarsan belki daha önceki işinden daha saygın bir yerdir; ama bütününe bakıldığında arada büyük bir fark yok, her iki iş birbirlerinden ayırt edilemeyecek kadar benziyor aslında; hatta insan oda hizmetçiliğinin barda çalışmaya yeğlenmesi gerektiğini bile savunabilir neredeyse; çünkü insan orada hep sekreterlerin arasında oluyor, buradaysa sekreterlere ve amirlere hizmet etse de, alt tabakadan insanlarla da, örneğin benimle ilgilenmek zorunda kalıyor; ben hukuki nedenlerden bardan başka yerde bulunamıyorum ve benimle irtibat kurma olasılığı, bütün ölçüleri aşacak ölçüde onurlandırıcı bir şey midir? Tamam, sen böyle görebilirsin, bunun için nedenlerin de vardır herhalde. Ama tam da bu nedenle buraya uygun değilsin. Bu işin diğerlerinden farkı yok, ancak sana göre cennetin ta kendisi; bu yüzden her şeye aşırı bir çabayla girişiyorsun, meleklerin böyle süslendiklerini düşünerek süslenip püsleniyorsun –oysa onlar gerçekte farklıdırlar–, işini kaybetme korkusuyla tir tir titriyorsun, peşinde hep birileri var sanıyorsun, sana destek vereceklerine inandığın kişileri aşırı yakınlık göstererek kazanmaya çalışıyorsun, ama bu halinle onları rahatsız edip, kendinden uzaklaştırıyorsun, çünkü bu insanlar içki salonunda kendi dertlerinin

üzerine bir de bardaki kızların dertlerini dinlemek değil, huzur istiyorlar. Frieda buradan ayrıldıktan sonra yüksek müşterilerin belki hiçbiri durumu fark etmemişti, ama bugün bunu öğrendiler ve Frieda'yı özleyip duruyorlar, çünkü Frieda bu işleri çok farklı çeviriyordu. Frieda nasıl bir kız olursa olsun ve işinin değerini ne kadar bilirse bilsin, işinde çok daha deneyimliydi, serinkanlı ve kendine hâkimdi; zaten Frieda'nın bu yanını kendin vurguluyorsun, ama bundan kendine bir ders çıkarıp, yararlandığın yok. Sen hiç Frieda'nın bakışlarına dikkat ettin mi? Bunlar artık bir garson kızın değil, neredeyse otel sahibesinin bakışlarıydı. Herkesi ve her şeyi tek tek görürdü o; her bir kişiye ayırdığı bakışıysa, bu kişiyi hâkimiyeti altına almasına yetecek kadar güçlüydü. Frieda belki biraz sıska, biraz da geçkinmiş, saçları daha temiz olabilirdi diye akla gelirmiş, ne var bunda? Bunlar onun gerçekten sahip olduğu değerlerle kıyaslandığında önemsiz şeylerdir; bu eksiklerden rahatsız olacak kişi, büyük düşünmeyi bilmediğini gösterir. Klamın kesinlikle bununla suçlanamaz; Klamın'ın Frieda'yı sevdiğine inanmanı engelleyen şey, genç ve deyimsiz bir kızın bakış açısıdır. Klamın sana haklı olarak ulaşılmaz gibi görünüyor; Frieda'nın Klamm'a sokulamadığını da bu yüzden düşünüyorsun. Yanılıyorsun. Ben kendi adıma, elimde kesin kanıtlar olmasa bile Frieda'nın sözlerine güvenirdim. Sana ne kadar inanılmaz gelirse gelsin, dünya, memurluk, kibarlık ve kadın güzelliğinin etkisiyle ilgili görüşlerinle ne kadar az bağdaşırsa bağdaşsın, bu doğru yine de; biz burada nasıl yan yana oturuyorsak ve ben nasıl senin elini elime almışsam, Klamın ve Frieda da dünyanın en doğal şeyiymiş gibi yan yana oturmuşlardır herhalde; Klamın tabii aşağıya iniyordu, hatta koşarak iniyordu, ama kimse koridorda onun yolunu gözleyip, günlük işlerini ihmal etmiyordu, Klamın kendi çabalarıyla aşağıya inmeliydi; hem Frieda'nın giysisindeki seni dehşete düşüren hatalar, Klamm'ı

hiç rahatsız etmiyordu. Sen Frieda'ya inanmak istemiyorsun! Böyle yaparak kendini nasıl rezil ettiğinin, cahilliğini nasıl gözler önüne serdiğinin farkında değilsin! Frieda'nın Klamm'la ilişkisinden haberi olmayan biri bile, Frieda'nın cevherlerini görünce, onu senin, benim ve köydeki bütün insanlar dışında kalan birinin biçimlendirdiğini, Frieda ile Klamm'ın sohbetlerinin müşteriler ve garson kızlar arasında yapılan sıradan –ama senin yaşamının hedefi gibi görünen– şakaları aştığını anlardı. Ama ben sana haksızlık ediyorum. Frieda'nın üstünlüklerinin sen zaten farkındasın, onun gözlem yeteneğini, karar verme yetisini, insanlar üzerindeki etkisini görüyorsun; ama her şeyi yanlış yorumluyorsun tabii, Frieda'nın bütün bunları bencilce kendi çıkarları için ve kötüye, hatta sana karşı silah olarak kullandığına inanıyorsun. Hayır Pepi, Frieda'nın böyle okları olsa bile öyle kısa mesafeye atamazdı bunları. Bencil demek? Daha çok şöyle denebilir: Frieda sahip olduğu şeyleri ve ileride olabileceklerini feda ederek, bizim ikimize konumumuzun daha yükseklerde olduğunu kanıtlamamıza fırsat vermiştir; ama biz onu düş kırıklığına uğrattık ve onu buraya dönmeye zorladık. Böyle midir bilmiyorum, suçumun da tam olarak bilincinde değilim, yalnızca kendimi seninle kıyasladığımda öyle bir duyguya kapılıyorum ki, Frieda'nın sükûneti ve soğukkanlılığıyla kolayca ve fark edilmeden kazanılacak bir şeyi, sanki senle ikimiz aşırı, fazla gürültülü, fazla çocuksu, fazla deneyimsiz davranışlarla, yani ağlayarak, tırmalayarak, çekip çekiştirerek elde etmeye çalıştık; bir çocuğun masa örtüsünü çekiştirip de hiçbir şey elde edememesi, yalnızca üzerindeki değerli şeyleri yere düşürüp, onları kendisi için ebediyen ulaşılmaz kılması gibiydi bu adeta; böyle miydi bilmiyorum, ama senin anlattığından çok böyle olduğunu biliyorum." – "Eh tabii," dedi Pepi, "Frieda'ya senden kaçtığı için âşıksın; o kaçtıktan sonra ona âşık olmak zor bir şey değil. Neyse istediğin gibi

olsun; her konuda, beni küçük düşürmekte de haklı olabilirsin, ama şimdi amacın ne? Frieda seni terk etti; ister benim açıklamalarıma, ister kendi açıklamalarına bak, sana döneceğine dair hiçbir umut yok içlerinde; dönse bile, aradaki zamanı bir yerde geçirmen gerekiyor; hava soğuk, ne işin ne de kalacak yerin var; bize gel, arkadaşlarımdan hoşlanacaksın, seni rahat ettiririz; kızların yapmakta zorlandıkları işlerde bize yardım edersin; biz de bir başımıza kalmamış olur, geceleri korkmaktan kurtuluruz. Haydi gel bize! Arkadaşlarım da Frieda'yı tanırlar, seni bıktırana kadar onunla ilgili hikâyeler anlatırız sana. Gel haydi! Frieda'nın fotoğrafları da var bizde, onları da gösteririz. Frieda o zamanlar bugüne göre çok daha mütevazıydı, görsen tanıyamazsın, olsa olsa gözlerinden tanırsın onu, çünkü o zaman da pusuya yatmış gibi bir ifadeleri vardı. Ne diyorsun, gelecek misin?" – "İzin verirler mi buna? Beni sizin koridorda yakaladıkları için daha dün skandal koptu." – "Yakalandığın için öyle oldu, ama bizde kalırsan yakalanmazsın. Üçümüzden başka kimsenin senden haberi olmaz. Ay, çok eğleniriz. Hayat biraz öncesine göre çok daha dayanılır oldu gözümde şimdi. Buradan ayrılmak zorunda kaldığım için o kadar da çok şey kaybetmem belki. Baksana, üç kişiyken de bizim canımız sıkılmazdı, insanın şu acı yaşamı tatlandırmayı bilmesi gerekir; zaten gençliğimizde zehir ediyorlar yaşamımızı; evet biz üç arkadaş el ele verip, oradaki yaşamımızı olabildiğince güzelleştiriyoruz; özellikle Henriette hoşuna gidecek, Emilie'yi de seveceksin; onlara senden söz ettim bile; sanki odanın dışında hiçbir şey meydana gelemezmiş gibi, bizim orada bu tür hikâyeler şaşkınlıkla dinlenir; oda sıcak ve dardır, biz de iyice sokuluruz birbirimize; yok, birbirimize ihtiyacımız olsa da birbirimizden bıkmadık aslında; aksine, arkadaşlarımı düşününce, oraya geri dönmek işime bile geliyor sayılır; neden onlardan daha başarılı olacakmışım ki? Bizi bir arada tutan şey buydu,

üçümüzün de geleceğinin önünün kapalı olmasıydı; ama ben yine de bunu aşıp, onlardan ayrılmış oldum. Onları elbette unutmadım; öncelikli kaygım onlar için neler yapabileceğimdi; kendi yerimi henüz sağlamlaştıramamıştım – böylesine sallantıda olduğunu bilmiyordum–, yine de hemen hancıyla Henriette ve Emilie için görüştüm. Hancı Henriette konusunda pek yumuşamaz gibi görünmüyordu, ama Emilie'yle ilgili –Emilie bizden çok büyüktür, Frieda'nın yaşındadır– hiç umut vermemişti. Bir düşünsene, kızların bir yere gitmek istedikleri yok, orada içler acısı bir yaşam sürdüklerinin bilincindeler, ancak o iyi yürekli şeyler kaderlerine boyun eğmişlerdi; vedalaşırken döktükleri yaşların nedeni sanırım büyük ölçüde benim müşterek odamızdan ayrılıp, dışarının soğuğuna çıkacak –çünkü odanın dışında kalan her şey bize soğukmuş gibi gelir– ve de koskocaman, yabancı mekânlarda tanımadığım insanlarla mücadele edecek olmamdandı; üstelik bütün bunları sırf kıt kanaat geçinmek için yapacaktım ki, bunu ortak yaşamımızda zaten başarıyordum. Şimdi geri döndüğümde sanırım şaşırmayacak, sırf benim hatırıma biraz ağlayıp, yazgıma sızlanacaklardır. Ama sonra seni görüp, gitmemin aslında iyi olduğunu anlayacaklardır. Artık aramızda bize yardım edip, bizi koruyacak bir erkeğin olması onları mutlu edecektir; her şeyin bir sır olarak kalmasından ve bu sırrın bizi birbirimize eskisinden daha çok kenetleyecek olmasından pek keyifleneceklerdir. Gel, yalvarırım bize gel! Senin için bir zorunluluk olmayacak ki, odamıza bizim gibi sonsuza kadar kapanman gerekmeyecek. Bahar geldiğinde kendine kalacak başka bir yer bulursan ya da bizimle olmak artık hoşuna gitmezse, gidebilirsin elbette; ama şu var, sırrımızı o zaman da saklayacak ve bizi ele vermeyeceksin, yoksa Beyler Hanı'nda işimiz bitti demektir; bizimle kaldığın sürede de tabii çok dikkatli olman gerekecek; bizim tehlikeli olduğunu düşündüğümüz yerlerde görünmeyeceksin,

bizim önerilerimize iyice uyman gerekecek; seni bağlayan tek şey bu, bunu bizim kadar sen de önemsemelisin; bunun dışında tamamen özgürsün; sana vereceğimiz işler ağır olmayacak, sakın korkma. Geliyor musun şimdi?" – "İlkbahara daha ne kadar var?" – "İlkbahara mı?" diye sordu Pepi. "Bizde kışlar uzundur, uzun ve tekdüze. Ama bizler aşağıda bundan yakınmayız, kışa karşı güvendeyizdir. Eh, bir gün bahar da gelir yaz da, ama daha var bunlara; ama insan anımsayınca bahar da yaz da kısa sürmüş, iki günden fazla devam etmemiş gibi geliyor; o günlerde, en güzel günlerde bile bazen kar yağdığı olur."

O sırada kapı açıldı. Pepi irkildi, düşüncelere dalıp, bardan uzaklaşmıştı; gelen Frieda değil, hancının karısıydı. Kadın K.'nın hâlâ orada olduğunu görünce şaşırmış gibi yaptı. K., hancının karısını beklediğini söyleyerek özür diledi, bir yandan da geceyi orada geçirmesine izin verildiği için teşekkür etti. K.'nın kendisini beklemiş olmasına hancının karısı bir anlam veremedi. K., hancının karısının onunla konuşmak istediği izlenimine kapıldığını söyledi, bunda yanılmışsa özür diledi; ayrıca artık gitmeliydi, hademelik yaptığı okulu uzunca zaman kendi haline bırakmıştı; bütün bunların sorumlusu dün aldığı çağrıydı, bu konularda çok deneyimsizdi henüz; hancının karısının başına elbette dünkü gibi tatsız işler açmayacaktı bir daha. K. sonra gitmek üzere eğilerek selam verdi. Hancının karısı sanki düş görüyormuş gibi K.'ya baktı. K. bu bakış yüzünden istemediği kadar alıkonmuş oldu. Kadın şimdi bir de hafifçe gülümsedi ve ancak K.'nın şaşkın yüzüyle kendine gelir gibi oldu; kadın sanki gülümsemesine bir karşılık beklemiş de, alamayınca ayılmıştı. "Sen dün benim elbisemle ilgili bir şey söyleme küstahlığını göstermiştin sanırım." K. bunu anımsayamamıştı. "Anımsayamadın mı? Önce küstahlık, ardından ödleklik demek!" K. dünkü yorgunluğunu mazeret gösterdi, dün bir şeyler zırvalamış olabilirdi, ama

anımsamıyordu. Hanımefendinin elbisesiyle ilgili ne söyleyebilirdi ki? Daha önce görmediği kadar güzel olduğunu belki de? Ama şunu biliyordu, böyle elbiselerle çalışan bir hancı kadın görmemişti daha önce. "Bırak bu lafları!" dedi hancının karısı aceleyle. "Giysi konusunda ağzından tek bir söz işitmek istemiyorum. Benim giysilerim seni ilgilendirmez. Sana bunu kesinkes yasaklıyorum." K. bir kez daha eğilip selam verdikten sonra kapıya doğru yürüdü. "Bu da ne demek oluyor?" diye hancının karısı arkasından seslendi, "Böyle elbiselerle çalışan hancı kadın görmedim de ne demek? Bu saçma lafların anlamı ne? Saçmalıktan başka bir şey değil! Ne söylemeye çalışıyorsun?" K. döndü ve hancının karısından sinirlenmemesini rica etti. Elbette saçmalamıştı. Hem elbiselerden anlamazdı ki o. Yamasız ve temiz bir elbise onun konumunda birine paha biçilmezmiş gibi geliyordu. Tek şaşırdığı şey, hancının karısının koridorda, gece vakti, yarı çıplak erkekler arasında böylesine güzel bir gece kıyafetiyle dolaşması olmuştu, hepsi buydu. "İşte bak," dedi hancının karısı, "dün söylediklerini sonunda anımsıyorsun demek. Sözlerini yeni saçmalıklarla tamamlıyorsun bir de. Elbiseden anlamadığın doğru. O halde –ki senden bunu ciddi ciddi rica etmiş olayım– hangisi paha biçilmez elbiseymiş, hangisi uygunsuz gece kıyafetiymiş ya da benzeri şeylermiş değerlendirmekten vazgeç. Hem ayrıca," –burada kadın soğuk bir ürpertiyle sarsılır gibi oldu– "benim giysilerimle uğraşmayacaksın, duydun mu?" K. sessizce arkasını dönmek isteyince sordu kadın: "Giysilerle ilgili bilgilerini nereden edindin?" K. omuzlarını silkti, böyle bir bilgisi olmadığını söyledi. "Bilgin yokmuş," dedi hancının karısı, "o zaman varmış gibi de davranmayacaksın! Benimle büroma kadar gel, sana bir şey göstereceğim, umarım o zaman küstahlıklarından ebediyen vazgeçersin." Kadın önden yürüyüp, kapıdan çıktı; Pepi hesabı almak bahanesiyle koşup K.'nın yanına geldi, hemen anlaştılar; K.

avluyu bildiği için pek kolay olmuştu bu; avlunun kapısı yan yola açılıyordu, avlu kapısının yanında küçük bir kapı daha vardı; Pepi yaklaşık bir saat sonra bu kapının arkasına gelecek ve üç kez vurulunca açacaktı.

Özel büro barın karşısında bulunuyordu; K.'nın yalnızca koridoru geçmesi yeterli olmuştu ve hancının karısı şimdi ışıkları yanan büroya girmiş ve sabırsızca ona bakıyordu. Ama rahatsız edici bir unsur daha vardı. Gerstäcker koridorda bekliyor, K. ile görüşmek istiyordu. Onu baştan savmak kolay değildi; hancının karısı da buna destek verdi ve Gerstäcker'i sırnaşıklığından dolayı azarladı. Kapı kapandıktan sonra Gerstäcker'in "Nereye böyle? Nereye böyle?" diye arkalarından seslendiği duyuldu; sözleri çirkin bir şekilde iniltilere ve öksürüklere karışıyordu.

Büro küçük ve aşırı ısıtılmış bir odaydı. Enlemesine olan duvarların birinde bir kürsü, diğerinde demirden bir kasa vardı; boylamasına olan duvarların birinde bir dolap, diğerinde kanepe duruyordu. En büyük yeri dolap kaplamıştı; boylamasına duvarı tamamen kaplamakla kalmıyor, derinliği nedeniyle odayı da çok daraltıyordu; oda ancak üç sürgülü kapıyla tamamen açılabiliyordu. Hancının karısı K.'ya oturması için kanepeyi gösterdi, kendisi kürsünün yanındaki döner koltuğa kuruldu. "Sen bir ara terzilik eğitimi mi almıştın?" diye sordu hancının karısı. "Hayır, hiç almadım," dedi K. "Sen ne iş yaparsın Tanrı aşkına?" – "Kadastrocuyum." – "O da ne?" K. anlattı, ama açıklaması kadını esnetti. "Doğruyu söylemiyorsun. Neden doğruyu söylemiyorsun?" – "Sen de söylemiyorsun." – "Ben mi? Yine küstahlığa mı başlıyorsun? Sana söylememiş olsam bile, sana bunun için hesap mı vereceğim? Hem hangi konuda doğruyu söylemiyor muşum?" – "Sen göründüğün gibi yalnızca hancının karısı değilsin." – "Bak hele! Keşiflerinin haddi hesabı yok senin! Neymişim bakalım ben başka? Küstahlığın kontrolden çıktı ama." – "Başka nesin,

bilemem. Ama şunu görüyorum, hancının karısısın; ama bir yandan da öyle giysiler giyiyorsun ki, ne bir hancının karısına yakışıyor ne de benim bildiğim kadarıyla köyde kimse böyle giysiler giyiyor." – "Asıl meseleye geldik demek. Söylemeden duramıyorsun, belki küstah biri değilsin, aptalca bir şeyi duymuş da, susması için ne yapılırsa yapılsın, söylemeden duramayan bir çocuk gibisin sen. Konuş o halde! Neymiş bu elbiselerin özelliği?" – "Söylersem kızarsın." – "Hayır, gülüp geçeceğim, çocuksu bir zırva olacak çünkü. Elbiseler nasılmış bakalım?" – "Madem bilmek istiyorsun: İyi kumaştan yapılmışlar bir kere, çok pahalı şeyler, ancak modası geçmiş, allı pullu, çoğunun üzerinde fazla oynanmış, yıpranmış hepsi; ne yaşına ne vücut yapına uyuyor ne de mevkiine yakışıyorlar. Seni ilk gördüğümde dikkatimi çekmişti bu, bir hafta kadar önceydi, burada, koridorda." – "Öyle demek! Modası geçmiş, allı pullu, sonra, başka? Sen nereden bileceksin ki bunları?" – "Görüyorum, bir yerden öğrenmiş olmam gerekmez." – "Öyle kolayca görüyorsun demek! Hiçbir yere danışmana gerek kalmadan neyin moda olduğunu biliveriyorsun! Bu durumda senden vazgeçemem, çünkü güzel giysilere karşı zaafım var. Bu dolabın giysilerle dolu olmasına ne dersin?" Kadın sürgü kapakları yana doğru itti, dolabın içi boydan boya elbiselerle doluydu; çoğu koyu renkli, gri, kahverengi ve siyahtı, hepsi özenle asılmış ve düzeltilmişti. "Benim elbiselerim bunlar işte; hepsi de senin dediğin gibi modası geçmiş ve allı pullu. Ancak bunlar, yukarıda odamda koyacak yer bulamadığım giysilerim; yukarıda tıka basa dolu iki dolabım daha var; dolapların her biri yaklaşık bu dolap kadar büyük. Şaşırdın mı?"

"Hayır, böyle bir şey bekliyordum; söylemiştim zaten, sen yalnızca hancı değilsin, başka bir hedefin var."

"Benim tek hedefim güzel giyinmektir; ama sen ya budalasın ya çocuksun ya da çok kötü, çok tehlikeli bir insansın. Hadi yürü, git artık!"

K. hole çıkmıştı bile; Gerstäcker onu yeniden kolundan yakaladığı sırada hancının karısı arkasından seslendi: "Yarın yeni bir elbisem daha olacak, belki almaya seni yollarım."

MODERN KLASİKLER DİZİSİ'NİN DİĞER KİTAPLARI

1. SİNEKLERİN TANRISI
William Golding
Çev. Minâ Urgan

2. BİLİNMEYEN ADANIN ÖYKÜSÜ
José Saramago
Çev. Emrah İmre

3. OTOMATİK PORTAKAL
Anthony Burgess
Çev. Dost Körpe

4. CASUS
Joseph Conrad
Çev. Ünal Aytür

5. KORKU VADİSİ
Arthur Conan Doyle
Çev. İpek Babacan

6. VAHŞETİN ÇAĞRISI
Jack London
Çev. Levent Cinemre

7. AFORİZMALAR
Franz Kafka
Çev. Osman Çakmakçı

8. KOPYALANMIŞ ADAM
José Saramago
Çev. Emrah İmre

9. DÖRT OYUN
Bernard Shaw
Çev. Sevgi Sanlı

10. BEYAZ DİŞ
Jack London
Çev. Levent Cinemre

11. ÜÇ ÖRNEK ÖYKÜ VE BİR ÖNSÖZ
Miguel de Unamuno
Çev. Yıldız Ersoy Canpolat

12. DÖRTLERİN YEMİNİ
Arthur Conan Doyle
Çev. İpek Babacan

13. A.B.D. / 42. ENLEM
John Dos Passos
Çev. Oya Dalgıç

14. ÜÇ BÜYÜK USTA
Stefan Zweig
Çev. Nafer Ermiş

15. KENDİLERİYLE SAVAŞANLAR
Stefan Zweig
Çev. Nafer Ermiş

16. ODA MÜZİĞİ - BÜTÜN ŞİİRLERİ
James Joyce
Çev. Osman Çakmakçı

17. KÜSKÜN KAHVENİN TÜRKÜSÜ
Carson McCullers
Çev. İpek Babacan

18. KENDİ HAYATININ ŞİİRİNİ YAZANLAR
Stefan Zweig
Çev. Gülperi Sert

19. BAHÇEDE EĞLENCE
Katherine Mansfield
Çev. Oya Dalgıç

20. A.B.D. / 1919
John Dos Passos
Çev. Oya Dalgıç

21. SATRANÇ
Stefan Zweig
Çev. Ahmet Cemal

22. BİLİNMEYEN BİR KADININ MEKTUBU
Stefan Zweig
Çev. Ahmet Cemal

23. DEMİR ÖKÇE
Jack London
Çev. Levent Cinemre

24. MOZART VE DEYYUSLAR
Anthony Burgess
Çev. Aslı Biçen

25. ÇOCUKSU BİR ŞEY
Katherine Mansfield
Çev. Oya Dalgıç

26. DÖNÜŞÜM
Franz Kafka
Çev. Gülperi Sert

27. KULE
William Golding
Çev. E. Efe Çakmak

28. ERMİŞ
Halil Cibran
Çev. Ayşe Berktay

29. ALTIN GÖZDE YANSIMALAR
Carson McCullers
Çev. İpek Babacan

30. BİR YAZARIN GÜNLÜĞÜ
Virginia Woolf
Çev. Oya Dalgıç

31. DENİZ KURDU
Jack London
Çev. Fadime Kâhya

32. KUM VE KÖPÜK
Halil Cibran
Çev. Kenan Sarıalioğlu

33. HUCKLEBERRY FINN'İN MACERALARI
Mark Twain
Çev. Bülent O. Doğan

34. MARTI
Anton Pavloviç Çehov
Çev. Ataol Behramoğlu

35. VANYA DAYI
Anton Pavloviç Çehov
Çev. Ataol Behramoğlu

36. BİR HANIMEFENDİNİN PORTRESİ
Henry James
Çev. Suzan Akçora

37. ÇOCUKLUĞUM
Maksim Gorki
Çev. Mazlum Beyhan

38. MARTIN EDEN
Jack London
Çev. Levent Cinemre

39. AYAKTAKIMI ARASINDA
Maksim Gorki
Çev. Koray Karasulu

40. BÜTÜN ŞİİRLERİNDEN SEÇMELER
Rainer Maria Rilke
Çev. Ahmet Cemal

41. BİR ELİN SESİ VAR
Anthony Burgess
Çev. Roza Hakmen

42. YİRMİ AŞK ŞİİRİ VE UMUTSUZ BİR ŞARKI
Pablo Neruda
Çev. Sait Maden